

**AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YÜKSELİŞİNDE YABANCI VE GÖÇMEN
TARTIŞMALARININ ETKİSİ VE ANALİZİ: JOBBİK PARTİSİ, İSVİÇRE
HALK PARTİSİ VE AVUSTURYA ÖZGÜRLÜK PARTİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yasin GÜLYÜZ

Eskişehir 2019

**AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YÜKSELİŞİNDE YABANCI VE GÖÇMEN
TARTIŞMALARININ ETKİSİ VE ANALİZİ: JOBBİK PARTİSİ, İSVİÇRE
HALK PARTİSİ VE AVUSTURYA ÖZGÜRLÜK PARTİSİ**

Yasin GÜLYÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erhan AKDEMİR

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs, 2019

*Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1710E532 no.lu proje kapsamında
desteklenmiştir*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Yasin GÜLYÜZ'ün "Aşırı Sağ Partilerin Yükselişinde Yabancı ve Göçmen Tartışmalarının Etkisi ve Analizi: Jobbik, İsviçre Halk Partisi ve Avusturya Özgürlük Partisi" başlıklı tezi 17 Mayıs 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Uluslararası İlişkiler** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr.Öğr.Üyesi Erhan AKDEMİR

.....

Üye : Doç.Dr.Elif TOPRAK

.....

Üye : Doç.Dr.Umut KEDİKLİ

.....

Prof.Dr.Hassan DUTAR
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YÜKSELİŞİNDE YABANCI VE GÖÇMEN TARTIŞMALARININ ETKİSİ VE ANALİZİ: JOBBİK PARTİSİ, İSVİÇRE HALK PARTİSİ VE AVUSTURYA ÖZGÜRLÜK PARTİSİ

Yasin GÜLYÜZ

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erhan AKDEMİR

Tezin konusunu, Avrupa'nın son dönemdeki ötekileri konumunda olan göçmen, azınlıklar ve yabancılar oluşturmaktadır. Konstrüktivizm teorisi çerçevesinde şekillenen tez; "kimlik, toplumların diğer topluluklar ile karşılıklı etkileşimleri sonucunda "öteki"ye karşı "biz"i yaratmak suretiyle oluşmaktadır" varsayımı üzerinden yürütülmüştür. Bu doğrultuda tez, modernite öncesi dönemden günümüze, kimlik ve kültür tartışmalarının Avrupa'nın öteki tanımında, aşırı sağ partilerin programları ve seçim başarılarındaki önemini ve etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda tez; Avrupa'daki ve incelenen ülkelerdeki öteki tanımının temelini, ekonomik ve kültürel farklılıkların oluşturduğunu ele almaktadır.

Tez çalışması sırasında; incelenen partilerin, seçim program ve söylemlerinde ortaya konan yabancı karşıtlığıyla, çoğunlukla din ve kültür temelli farklılıkların ön plana çıkarılarak seçmenlerin yabancıları tehdit olarak algılamasını amaçladığı görülmüştür. İncelenen partiler; Avrupa ve dünya genelinde yabancılar kaynaklı olduğu düşünülen sorunların, ülkelerinde yaşanma ihtimali üzerinden yarattıkları tehdit algısına karşı çözüm olarak kendilerini ve politikalarını sunmaktadır. Bu doğrultuda tez; aşırı sağ partilerin seçim başarılarına, kimlik ve kültür tartışmaları çerçevesinde şekillenen yabancı karşıtlığı ve tehdidi algısının etkisini ortaya koymaktadır.

Tez; temelde Avrupa genelinde yükselen aşırı sağ partilerin arasında incelenen ülkelerdeki partilerin diğerlerine kıyasla daha başarılı olmasını sağlayan etkenlerin neler olduğunu açıklamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda tez; söz konusu etkenlerden en önemlisi olan yabancı ve göçmen tehdidi algısının yanında ulus inşa ve ötekiyi tanımlama süreçlerinde din ve kültürün etkisine de açıklık getirmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: Aşırı Sağ, Yabancı Düşmanlığı, Avusturya, İsviçre, Macaristan

ABSTRACT

THE EFFECT AND ANALYSIS OF THE FOREIGN AND MIGRANT DISCUSSIONS ON THE RISE OF EXTREME RIGHT PARTIES: JOBBIK PARTY, SWISS PEOPLE’S PARTY AND AUSTRIA FREEDOM PARTY

Yasin GÜLYÜZ

Department of International Relations

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, May, 2019

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Erhan AKDEMİR

The subject of this thesis is immigrants, minorities and foreigners, who are the “others” of Europe recently. In this thesis shaped within the framework of the theory of constructivism; as a result of the interaction of societies with other communities, identity is formed by creating “us” against “other“. In this respect, the thesis aims to reveal the importance and effect of identity and culture discussions in Europe's other definition, the programs and election successes of the right-wing parties. In this context; the thesis states that the basis of the “other” definition in Europe and the countries studied is economic and cultural differences.

During the thesis study; it was observed that the electoral programs and discourses of examined the parties were aimed to ensure that voters perceive immigrants as threats, by emphasizing the differences based on religion and culture. The parties present themselves and their policies as a solution for the threat which is believed to be created by foreigners, against the probability of occurrence of said threats within their countries. In this direction; the thesis reveals the effect of the perceptions of anti-foreign and threat, which were shaped by framework of the debates on identity and culture, on the extreme right-wing parties' electoral success.

The thesis basically aims to explain the factors that make the analyzed parties more successful than the other parties in Europe. In this regards; in addition to the perception of the foreign and migrant threat which is one of the most important factors, The thesis aims to clarify the impact of religion and culture during nation building and in the process of defining the “other”.

Keywords: Extreme Right, Xenophobia, Austria, Switzerland, Hungary.

İTHAF

Tez çalışmamın tamamlanmasında bana engin bilgileri ve sabrıyla destek olan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Erhan AKDEMİR hocama, sayın jüri üyeleri Doç. Dr. Elif TOPRAK ve Doç. Dr. Umut KEDİKLİ hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Zorlu bir sürecin ardından tamamlamış olduğum tezim süresinde bana yardımcı dokunan birçok güzel insan oldu. Öncelikle sevgilerini ve desteklerini üzerimden hiç eksik etmeyen sevgili ailem ve nişanlıma, benim için hem bir abla hem de harika bir mentor olan ve tezimi kendi tezi gibi sahiplenip hiçbir yardımcı esirgemeyen Arş. Gör. Yağmur DÖNMEZ hocama, değerli tavsiyeleri ve örnek akademik başarılarıyla bana ilham kaynağı olan saygıdeğer bölüm başkanlarım Prof. Dr. Nejat DOĞAN ve Doç. Dr. Muhittin DEMİRAY hocalarıma, değerli bilgi ve ışıklarıyla bana yol gösteren Doç. Dr. Ömer KURTBAĞ, Dr. Öğr. Üyesi Serkan KEKEVİ, Dr. Öğr. Üyesi Sevil ŞAHİN ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Ozan ŞAHİN hocalarıma sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma ve analiz kısımlarında bana yardımcı olan; Dr. Öğr. Üyesi İsmail ŞENTÜRK, Arş. Gör. Dr. Bakko Mehmet BOZASLAN, Arş. Gör. Yasin ÖZTÜRK, Arş. Gör. Tugay ÜLKÜ, Arş. Gör. Murat YILDIRIM, Arş. Gör. Mustafa GÜZEL, Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL ve Arş. Gör. Fatih AKPINAR hocalarıma ve değerli arkadaşlarım Cem DEMİRCAN, Serdar TEKŞEN, İbrahim YALÇIN, Kadir ÇALIŞIR, Rukiye ZAMAN, Oğuz ACI, Güven Rıza SPOREL, Gül Sevi ÜÇÜNCÜ, Hakan OZAN, Akos VARGA, Noemi NAGY ve Sefa ÇOŞKUN'a teşekkür ederim.

Tez çalışmamı tamamlamamda ve başarıyla mezun olmamda yukarıda saydığım değerli insanların emeklerinin karşılığını teşekkürle ödemem mümkün değil. Bu nedenle akademik kariyerimde ulaşacağım güzel noktalar ve elde edeceğim başarılarla onlara bu borçlarımı ödemek için elimden gelenin en iyisini yapacağım. Hepsine tekrar teşekkür eder, sonsuz saygılarımı sunarım.

Yasin GÜLYÜZ

17/05/2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Yasın GÜLYÜZ

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İTHAF	iv
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
GÖRSELLER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1.KAVRAMSAL TARTIŞMA	5
1.1. Milliyetçilik ve Yabancı Düşmanlığı İlişkisi	5
1.2. Irkçılık ve Aşırı Sağ İlişkisi	16
İKİNCİ BÖLÜM	30
2. TARİHSEL GELİŞİMİ İTİBARIYLA GÖÇ VE AZINLIK OLGULARININ AVRUPA ÜLKELERİNCE ALGILANIŞI	30
2.1. Göç	30
2.1.1. 1945-1990 Arası Dönemde Göç	33
2.1.2. 1990-2001 Arası Dönemde Göç	36
2.1.3. 11 Eylül Sonrası Göç	39
2.1.4. Arap Baharı ve Suriye İç Savaşı Sonrası Göç	44
2.2. Azınlık	47
2.3. Göç ve Azınlıklık Olgularının Avrupalılarca Algılanışı	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	66
3. MACARİSTAN, AVUSTURYA VE İSVİÇRE'DE AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YABANCILAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE PARTİ PROGRAMLARI	66
3. 1. Macaristan'da Aşırı Sağ Jobbik Partisi	66

3.1.1. Parti Misyonu ve Politikaları	68
3.1.1.1. Partinin İç ve Dış Politika Söylemleri	68
3.1.1.2. Partinin Yabancılar Hakkındaki Görüşleri	75
3.2. Avusturya’da Aşırı Sağ Avusturya Özgürlük Partisi(FPÖ)	80
3.2.1. Parti Misyonu ve Politikaları	82
3.2.1.1. Partinin İç ve Dış Politika Söylemleri	82
3.2.1.2. Partinin Yabancılar Hakkındaki Görüşleri	86
3.3. İsviçre’de Aşırı Sağ İsviçre Halk Partisi (SVP)	92
3.3.1. Parti Misyonu ve Politikaları	93
3.3.1.1. Partinin İç ve Dış Politika Söylemleri	93
3.3.1.2. Partinin Yabancılar Hakkındaki Görüşleri	96
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	101
4. JOBBİK, SVP VE FPÖ’NÜN YABANCILAR VE GÖÇMENLER HAKKINDAKİ SÖYLEMLERİ, SÖYLEMLERİN SEÇİM BAŞARILARINA ETKİLERİ VE ANALİZİ	101
4.1. Partilerin Öteki Tanımları	101
4.2. Ulus İnşa Süreçleri ve Biz Tanımları	106
4.3. Üst Kültür İşgali veya Baskıcı Bir Yönetim Tecrübesi	121
4.4. Dinsel Uyanışçılık Perspektifi	123
4.5. Protesto Oyu Perspektifi	125
4.6. Uluslararası Örgütlerle İlişkiler	128
4.7. Prekarya-Refah İlişkisi ve Partilerin Ekonomi Söylemleri	131
SONUÇ	138
KAYNAKÇA	146
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 2.1: Yasadışı Göç Ülkeniz İçin Ne Kadar Önemli Bir Sorundur?.....	45
Tablo 2.2: 2010-2016 yılları arasındaki göçmen ve mültecilerin dini istatistiği	58
Tablo 2.3: Hristiyanlık ve dil ulusal kimliğin anahtar bileşenlerinden biri midir ve kültürünüz diğer kültürlerden üstün müdür?	59
Tablo 4.1: Macar Seçmenlerin Yıllara Göre İdeolojik Eğilimleri	102
Tablo 4.2: Macaristan 2006-2018 Seçim Sonuçları.....	103
Tablo 4.3: Avusturya ve Macaristan’da halkın Yahudiler hakkındaki görüşleri.....	109
Tablo 4.4: Macaristan’daki Antisemitik Saldırıları	110
Tablo 4.5: Avusturya, İsviçre ve Macaristan’da halk kendini ne kadar dindar hissediyor?	112
Tablo 4.6: Avusturya, Macaristan ve Avrupa genelinde özellikle Müslüman ülkelere gelen göçler durdurulmalı mıdır?	113
Tablo 4.7: Avusturya, İsviçre, Macaristan ve tüm Avrupa’nın nüfusuyla Müslüman nüfuslarının oranı	114
Tablo 4.8: 2017 yılı Macaristan, İsviçre ve Avusturya’daki yabancıların ülke nüfuslarına oranları	115
Tablo 4.9: 1990’dan 2017’ye kadar olan dönemdeki toplam göçmen sayısı ve ülkelerin 2017 yılındaki ülke nüfuslarına oranı	116
Tablo 4.10: Avusturya’nın bugün aldıklarından daha fazla veya daha az sayıda göçmen ve mülteci alması gerektiğini düşünüyor musunuz?	117
Tablo 4.11: Avusturya, İsviçre ve Macaristan’a potansiyel göçmen beklentisi	118
Tablo 4.12: Jobbik medya açıklamalarında ana başlıkların dağılımı	120
Tablo 4.13: Göçmenler ülkenizin kültürüne zarar veriyorlar mı?	122
Tablo 4.14: SVP seçmenin İsviçre politik sisteminin kurumları hakkındaki görüşleri	127
Tablo 4.15: Avusturya, İsviçre ve Macaristan’da yıllara göre bireysel gelirin yüzde kaç vergiye ödenmektedir?.....	133
Tablo 4.16: Yıllara göre İsviçre, Avusturya ve Macaristan’daki işsizlik oranları.....	134
Tablo 4.17: İsviçre’deki Son 4 Genel Seçimde Partilerin Oy Dağılımları	134
Tablo 4.18: Avusturya’daki son dört genel seçimde partilerin oy dağılımları	134

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 3.1: Batı Avrupa Göç Yolu Güzergahı.....	75
--	----

KISALTMALAR DİZİNİ

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AET : Avrupa Ekonomik Topluluğu

AGG : Akdeniz Görev Gücü

AGİT : Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı

AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AKÇT : Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

AT : Avrupa Topluluğu

ASALA: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu)

BGB : Bauern, Gewerbe und Bürgerpartei (Bağımsızlar, Tacirler ve Köylüler Partisi)

BM : Birleşmiş Milletler

BZÖ : Bündnis Zukunft Österreich (Avusturya'nın Geleceği için İttifak)

CEAS : The Common European Asylum System (Ortak Avrupa Sığınma Sistemi)

CVP : Christlichdemokratische Volkspartei (Hristiyan Demokratik Halk Partisi)

ETA : Euskadi Ta Askatasuna (Bask Yurdu ve Özgürlük)

Fidesz : Fidesz-Magyar Polgari Szövetseg (Macar Yurttaş Birliği)

FPÖ : Freiheitliche Partei Österreichs- Avusturya Özgürlük Partisi

FRONTEX: Frontières Extérieures for External Borders (Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı)

GSYİH: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

IGGÖ : Islamische Glaubengemeinschaft in Österreich (Avusturya İslam Dini Topluluğu)

IRA : Irish Republican Army (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)

Jobbik : Jobbik Magyarorszagert Mozgalom (Daha İyi Bir Macaristan Hareketi)

İŞİD : Irak-Şam İslam Devleti

KDNP : Keresztyendemokrata Neppart (Hristiyan Demokratik Halk Partisi)

KOBİ : Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme

LMP : Lehet Mas a Politika (Politika Farklı Olabilir)

Magyar Garda: Magyar Garda Hagyományörző and Kulturális Egyesület (Gelenek ve Kültürün Korunması için Macar Muhafız Derneği)

MDF : Magyar Demokrata Forum (Macar Demokratik Forumu)

MIEP : Magyar Igazság és Élet Pártja (Macar Adalet ve Yaşam Partisi)

MSZP : Magyar Szocialista Part (Macar Sosyalist Partisi)

MSZMP: Magyar Szocialista Munkaspárt (Macar Sosyalist İşçi Partisi)

NATO : North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü)

OECD : The Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)

ÖVP : Österreichische Volkspartei (Avusturya Halk Partisi)

PKK : Partiya Karkeren Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)

SIS : Schengen Information System (Schengen Bilgi Sistemi)

- SP : Sozialdemokratische Partei der Schweiz (İsviçre Sosyal Demokratik Parti)
- SPÖ : Sozialdemokratische Partei Österreichs (Avusturya Sosyal Demokratik Partisi)
- SS : Schutzstaffel (Koruma Timi)
- SVP : Schweizerische Volkspartei- İsviçre Halk Partisi
- TREVI: Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence Internationale (Terörizm, Radikalizm, Aşırıılık ve Uluslararası Şiddet)
- VdU : Verband der Unabhängigen (Bağımsızlar Federasyonu)
- ZLKV : Zürcherischen Landwirtschaftlichen Kantonalvereins (Zürih Tarım Kantonları Birliğı)

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'nın yeniden toparlanması için önemli bir girişim olarak göçmenlerin ve göçmen işçilerin kabul edilmesi kurtuluş yolu olarak görülürken, 1970'lere gelindiğinde ekonomik krizlerin ve sosyokültürel sorunların ortaya çıkmasıyla göçmenler ve yabancılar tartışma konusu haline gelmiştir. Sürekli büyüyen göçmen ve yabancılar sorunu, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle yeni bir ivme kazanmış, 2000'lere gelindiğinde 11 Eylül 2001 terör saldırısıyla farklı bir boyuta taşınmıştır. Önceleri sorun yalnızca göçmenlerin ekonomik ve sosyal durumlarıyla ilgiliyken 2001'den sonra Avrupa için bu göçmenlerin hangi ülkelerden geldiği, hangi kültürü ve güvenlik sorununu beraberinde getireceği endişe konusu haline gelmiştir.

2000'lerden önce minimal ve bölgesel düzeyde kalan göçmen ve yabancı düşmanlığı konusu 11 Eylül ve sonrasında meydana gelen terör saldırıları ve göç dalgalarıyla beraber Avrupa genelinde tartışılan bir konu haline gelmiştir. Özellikle 2011'deki Arap Baharı ve Orta Doğu'daki iç savaşlardan kaçan göçmenlerin Avrupa'ya akın etmesi sonucunda, halihazırda yabancılarla bütünleşme sorunları yaşayan ve güvenlik tehdidi hisseden Avrupalılar, bu konuları gündeme taşıyan ve çözüm önerileri sunan aşırı sağ partileri desteklemeye başlamışlardır.

Çalışma, işte bu noktada Avrupa'da yükselen aşırı sağ partilerin seçim başarılarının ve yabancı düşmanlığının etkilerini incelemeyi ve analiz etmeyi amaçlamaktadır. Öncelikle kavramsal tartışma kısmında da incelendiği üzere; çalışmada, SVP, FPÖ, Jobbik ve Avrupa'daki diğer benzerlerinin tanımlandığı politik çizgi olarak "aşırı sağ" kavramının tercih edilmesinde, literatürde yoğunlukla bu kavramın kullanılması ve politik yelpazede bu partilerin konumlarının merkez ve sağ partilerden daha radikal ve aşırı milliyetçilik söylemlerine sahip olmaları etkili olmuştur. Çalışmada incelenen partiler ve politik benzerleri, ırkçı olarak adlandırılacak konumda olmasalar bile yabancı düşmanlığı söylemlerine sahiplerdir. Yerleşik kültürün ve halkın korunması gerektiğine inanan bu partilere göre, yaşadıkları coğrafyanın tek sahipleri yine bu yerli halk olmalıdır ve devletin homojenliğine zarar verecek olan yabancılar veya istilacılara izin verilmemelidir. Bu çerçevede şekillenen politik söylemleriyle aşırı sağ partiler, ülkelerindeki "mağdur" çoğunluğun haklarını ve

refahını korumanın yolu olarak “istilacı” yabancıları, ülkelerinden uzaklaştırmayı hedeflemektedir.

Çalışmada incelenecek partiler seçilirken, öncelikle partilerin seçim başarıları göz önünde bulundurulmuştur. 11 Eylül saldırılarından sonra Avrupa genelinde yapılan parlamento seçimlerinde ülkelerinde en yüksek oy oranlarına sahip parti, iktidar ortağı ve ana muhalefet konumuna gelmiş olan aşırı sağ partiler arasından seçim yapılmıştır. SVP, 2000’lerin başında yakaladığı ivmenin bir sonucu olarak İsviçre’nin en yüksek oy oranına sahip partisi konumundadır. FPÖ, Haider başkanlığında oy oranını yükseltmiş, Haider’den sonraki dönemde gerilemişse de 2000’lerin başından bu yana hükümet ortağı ya da ana muhalefet olarak Avusturya’nın karar alma mekanizmasında söz sahibidir. Jobbik, incelenen diğer partilere kıyasla genç bir parti olmasına rağmen hızlı bir yükselişle, günümüz Macaristan siyasal sisteminde ana muhalefet partisi konumundadır.

Partilerin seçiminde parlamento seçimlerindeki başarılarının yanında; ülkelerin demografik yapıları, kültür, kimlik, dil ve din öğeleri ve ulus inşa süreçleri de göz önünde bulundurulmuştur. Bu çerçevede her üç partinin seçmen tabanının yukarıda ifade edilen öğeler bakımından göçmenleri, yabancıları ve azınlıkları algılayışları partilerin seçiminde önemli bir unsur olmuştur. İsviçre, demografik açıdan farklı dilleri konuşan çok sayıda etnik topluluktan oluşması ve Avrupa’nın diğer ülkelerinin geneline kıyasla geç dönemde ulusal kimlik inşası sürecine girmesi nedeniyle inceleme konusu olmuştur. Avusturya, Germenik kökenlere dayanan bir kültür ve etnisitenin oluşturduğu bir ülke olmasına rağmen Alman kimliğini reddederek yeni bir Avusturyalı kimliği inşa sürecinden geçmesi açısından; Macaristan ise, bu örnekleme ulusal bilinç ve kimliğini daha önce oluşturmuş bir ülke olması nedeniyle incelenmiştir. Çalışma bu bağlamda;

- Avrupa’nın ortasında farklı dil, kültür ve tarihlere sahip ülkelerin aşırı sağ partilere oy verme noktasında nasıl bir ortak paydada birleştiklerini,
- Bu partilerin Avrupa’daki diğer aşırı sağ partilerden farklı olarak nasıl bir politika inşa mekanizma ve sürecine sahip olarak başarı sağladığını,
- Ulusal kimlik ve kültür inşasının partilerin seçmene ulaşmasındaki etkisini ve diğer partilerden ayrılan özelliklerini ayrıntılı bir şekilde incelemesi açısından önemlidir.

Çalışma, “Avrupa’da aşırı sağ partilerin ülkelerinde seçim başarıları elde etmesini sağlayan durum göçmen ve yabancı karşıtlığı kaynaklıdır” temel varsayımı çerçevesinde şekillenmiştir. Söz konusu ülkelerde de yabancı karşıtlığının temelini oluşturan farkçı ırkçılığın, aşırı sağ partilerin söylemlerine yansımaları ve bu söylemler sonucunda seçmenlerin tercihlerini etkilediği varsayımı üzerinden çalışma yürütülmüştür.

Çalışma, temelde “Avrupa’nın genelinde neden söz konusu partiler seçimlerde diğerlerine kıyasla başarılı olmuştur?” sorusuna yanıt ararken; “Avrupa genelinde yükselmekte olan aşırı sağ partilerin seçim başarılarının nedeni olarak hepsi için ortak bir açıklama bulunabilir mi?”, “Aşırı sağ partilerin söylemlerinde sıklıkla yer bulan yabancılar ile işsizlik ve ekonomik krizlerin ilişkisi ülkelerdeki mevcut durumu açıklamakta mıdır?”, “Aşırı sağ partilerin yabancıların, ekonomik sorunların meydana gelmesinde ana sebep olduğu söylemleri gerçeği yansıtmakta mıdır?”, “Aşırı sağ partilerin söylemlerinin temelini oluşturan yabancı karşıtlığının nedenleri ve dayanakları nelerdir?”, “Yabancı karşıtlığı ırkçılıktan mı yoksa başka bir kaynaktan mı beslenmektedir?”, “Aşırı sağ partilerin seçmen tabanları, kendi kültürlerini yabancı kültürlerden üstün veya onlar tarafından saldırı altında görmekte midir?”, “Yabancı karşıtlığı ve partilerin öteki tanımında dil ve din konularının etkisi var mı?” sorularını da cevaplamayı hedeflemektedir.

Çalışma, aşırı sağ partilerin ulusal kimlik ve davranışlarının şekillenmesinde kurumsal ve sistemsal yapının etkisinin olması, aynı zamanda bu yapının oluşmasını partilerin kimlik tanımlarının etkilemesi, başka bir deyişle birbirlerini yaratmaları nedeniyle inşacı teori perspektifinden incelenmiştir. İnşacı teoride, aktörler ve yapılar karşılıklı olarak birbirlerini inşa ederler. Aktörler sosyal varlıklardır, sosyal ortamın normları, değerleri ve fikirlerine göre kimlikleri belirlenir. Bu durumu, “kimlikler çıkarları belirler, çıkarlar da eylemleri” şeklinde özetlemek mümkündür. Bu doğrultuda aşırı sağ partilerin ve seçmenlerin yabancı karşıtlığı, entegrasyon sorununa neden olurken; aynı zamanda entegrasyon sorunuysa yabancı karşıtlığını ve partilerin bu konudaki söylemlerini tetiklemektedir. Çalışmanın ana aktörü olan aşırı sağ partilerin yabancı karşıtı söylemlerini, 11 Eylül’ün yarattığı uluslararası sistem etkilerken; bunun bir sonucu olarak da toplumun korumacılığı, yabancıların toplumsal yapıya uyumunun zorlaşmasına neden olur, bu durum da aşırı sağ partilerin yabancı karşıtı söylemlerini

yaratır. Bu doğrultuda incelenecek ülkelerdeki aktör-yapı-kimlik unsurlarının birbirlerini inşa etmeleri nedeniyle çalışmanın teorik çerçevesini inşacı teori oluşturmaktadır.

Çalışmada, aşırı sağ partilerin ve seçmen tabanlarının göç ve yabancı karşıtlığı konusunda söylemlerinin karşılaştırmalı analizi açısından, üç parti vakasından oluşan vaka analizi; parti başkan ve üyelerinin söylemleri, parti manifestoları, incelenen dönemdeki seçim sonuçları, kamuoyu yoklamaları ve resmi kurum verilerinin incelenmesi açısından doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Çalışma, aşırı sağ konusunda bölge olarak Avrupa'yı; tarihsel olarak da 11 Eylül 2001 terör saldırıları ile 2018 yılının ilk yarısına kadar olan dönemde gerçekleşen parlamento seçimlerini incelemiştir. İnsan hakları ve eşitliğin günümüz dünyasının en önemli değerleri olarak kabul ve temsil edildiği Avrupa'da, bu değerlerle çelişen bir durum olan yabancı karşıtlığı incelenmesi gereken bir sorundur. Bu sorunun Avrupa için ciddi düzeye ulaşmasında 11 Eylül saldırıları, Arap Baharı olayları ve Suriye'deki iç savaş gelişmeleri oldukça önemli etkenler olmuştur. Bu nedenle çalışma, 2001 yılından 2018 yılının ilk yarısına kadar olan 17 yıllık bir dönemi kapsamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAVRAMSAL TARTIŞMA

1.1. Milliyetçilik ve Yabancı Düşmanlığı İlişkisi

Moğol kökenli bir sözcük olan “ulus” kavramı tarih boyunca kökeni olan dildeki gibi sıklıkla belli bir halkı ya da topluluğu ve hükümdar ailesine verilen ülkeyi temsil etmesi amacıyla kullanılırken; 1776 Amerikan ve 1789 Fransız Devrimleri’yle birlikte önceki anlamının yanında; insanların mensubu olduğu devletleri¹ de temsil etmeye başlamıştır. Özellikle Fransız Devrimi’nin etkisiyle önce Avrupa’ya, sonrasında tüm dünyaya yayılan ve ulusların kendilerine ait devletlerinin ve bu devletlerin yönetiminde kendi milletlerinden bireylerin olması gerektiği görüşü, modern dönem için yeni bir kavram olan “milliyetçilik” düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bu düşünceyle ulus, devleti kendi kimliğinin ve kültürünün aracı haline getirmiştir (Karpas, 2011: 6).

Milliyetçi düşünceye göre; devleti meydana getiren ana unsur olarak ulus ortak bir dil, kültür, tarih ve değerlere sahip olduğu ve bunlar üzerine devleti inşa ettiği için daha güçlü, verimli ve devamlı hale gelir. Fakat imparatorluklar ise birçok din, dil ve farklı tarihsel altyapıya sahip topluluklardan oluştukları için modern millet ve milli devletin birleştirici gücüne sahip olamazlar (Karpas, 2011: 7). Eğer devleti yöneten siyasal birim, yönetilenlerin çoğundan başka bir ulusa mensupsa bu durum milliyetçilik açısından oldukça sorunlu bir durum yaratır ve yönetenlerle yönetilenler arasında gerilime neden olur (Gellner, 2018: 19-20). Bu nedenle ulus-devlet kendini oluşturan ulustan güç alarak devamlılığını korurken; imparatorluklar yıkılmaya yatkındır. Öyle ki Fransız Devrimi sonrasında başlayan büyük imparatorluklardan küçük ulus-devletlerin kopuşları Birinci Dünya Savaşı’yla beraber zirveye ulaşmış; Osmanlı, Almanya, Rusya ve Avusturya-Macaristan İmparatorlukları yıkılmış yerine çok sayıda ulus-devlet ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı’na neden olan süreçte milliyetçiliğin radikalleşmesinin sonucu olarak faşist ideolojiler tüm dünyada milliyetçiliklerin keskinleşmesi, mevcut ulus-devletleri oluşturan farklı etnik unsurların arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine ve çatışmaya dönüşmesine neden olmuştur. Bu çatışmalar bazı ülkelerde bölünmeye neden

¹ Ulus-devletler; 1789 Fransız Devrimi’nin etkisiyle ortaya çıkan, bireylerin mensubu olduğu etnik kimliğin devlet ismi ve yönetimine aktif bir şekilde dahil olduğu ve devletin, kendini oluşturan halkı temsil ettiği modern dönem devlet sistemidir.

olurken bazılarında ise azınlık² olan ulusların başka ülkelere göç etmesiyle ya da etnik temizliğe uğramasıyla sonuçlanmıştır. Günümüzde uluslararası ilişkiler disiplini yoğun bir şekilde meşgul etmekte olan göçmenler ve azınlıklar sorunu yukarıda bahsedilen gelişmeler ve dünya savaşlarıyla inşa edilmiş olup, hem göçmen ve azınlıklar için hem de bulundukları bölgelerdeki baskın ulus kimliğine sahip yerel halklar için önemli bir konu haline gelmiştir.

Barreto'ya göre milliyetçilik, politik kültürün etkisiyle ortaya çıkmıştır (Barreto, 2009: 10). Politik kültür, ülkelerin parlamenter demokrasi rejimleri (başkanlık ve yarı başkanlık sistemi de bu kategoriye eklenebilir) ile otoriter rejimler olarak farklılık göstermesiyle ortaya çıkan politik ve kültürel çeşitlilik sonucunda; bireylerin Darwinist sosyal seleksiyonla politik olarak toplumun çoğunluğuna uyum sağlayıp sağlayamaması konusunda milliyetçiliği etkilemektedir. Buna göre ülkenin politik kültürüne mensup veya adapte olan bireyler, mensubiyet kazanamayan ve seleksiyon sonucunda elenen bireylere karşı biz-öteki ayrımında bulunma eğilimindedir. Bu doğrultuda Avusturya Özgürlük Partisi'nin söylemleri göz önünde bulundurulduğunda (FPÖ, 2013: 50-52); otoriter ülkelerden gelen ve çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu bireylerin Avusturya'nın siyasal ve kültürel sistemine dahil olmaktansa kendilerini soyutladıkları, geldikleri ülkelerde olduğu gibi şeriatın ya da benzeri otoriter faaliyetlerin Avusturya'da da olmasını istedikleri ve kendi dinlerinden olmayan insanları kendi koydukları kurallar doğrultusunda yargılayarak ötekileştirmeleri sonucunda milliyetçi söylemlere neden oldukları ifade edilmektedir. Bunun bir sonucu olarak da hem yerleşik kültüre mensup bireyler hem de yabancılar birbirlerine karşı biz-öteki ayrımına başvurabilmektedir.

Politik kültür; siyasal sistem ve sosyal seleksiyona ek olarak önceki kuşakların yaşadığı eski tarihlere dayanan siyasi sorunlar veya kültürel çatışmaları aktarma yoluyla toplumsal bloklaşmayı doğurabilmektedir. Bu duruma; Orta Çağ ve sonrasında Müslümanlar-Türkler ile savaştığı Avrupa ülkelerinde bu gruplarla devam etmekte olan siyasi ve kültürel anlaşmazlıklar ve Meksikalıların, Amerikan yerlilerinin ve zencilerin ABD'deki mevcut sorunları örnek olarak gösterilebilir. Bir grupta sorun yaşamış kuşağın gelecek nesillere çözülmüş olsalar bile bu sorunları aktarması yoluyla sorunun canlı tutulması, iki tarafın birbirlerinin kültürlerine karşı engeller yaratmasına

² Buradaki azınlık kavramı; BM'nin 1966 tarihli Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nde geçen ve ileride de incelenecek olan "azınlıklar" tanımından farklı olarak bulundukları coğrafyada ülkenin çoğunluğunu oluşturan halktan sayıca az olan insan topluluğunu temsil etmektedir.

neden olabilmektedir (Barreto, 2009: 12). Bu durum sadece toplumlar eliyle olmayıp ülkelerin “kadim düşman veya savaşın tarafı” olarak diğer ülkeleri adlandırması ve o ülkelerin milliyetine mensup kişilere karşı kullandığı söylemler hem ülke eliyle hem de bu söylemler etkisiyle vatandaşlar tarafından kullanılmasıyla politik kültürü etkileyebilmektedir.

Yukarıda söz edilen durumların yanında bir dine mensup olan bireylerin milli aidiyetlerini, kendilerinin mensubu oldukları din ile tanımlamaları ve bu dine mensubiyetin katı kurallarla diğer ulus ve dinlerden ayrılmasıyla da karşılaşılabilir (Barreto, 2009: 18). Örneğin; günümüz Yahudilik inancında Yahudi olabilmek için Yahudi bir anne veya babadan dünyaya gelmiş olmak yani bir Yahudi ile kan bağına sahip olmak gerekmektedir. Aidiyetin yalnızca manevi olarak değil aynı zamanda fiziksel olarak da şart olması, Yahudi toplumu tarafından diğer bireylere karşı bir sınır yaratmaktadır. Diğer yandan Yahudilerin çizdiği bu sınırlar, diğer bireylerin Yahudilere karşı yeni sınırlar yaratması durumunu meydana getirebilmektedir. Bir yandan dinsel olarak kendini toplumun diğer bireylerinden farklı kılan ve uzaklaştıran bir grubun korumacılığı ile bu grubu kendilerinden farklı görerek onlarla olan ilişkilerinde toplumun çoğunluğundan farklı pozitif veya negatif ayrımcılığa tabi tutma durumu birbirinin hem nedeni hem de sonucu olabilmektedir.

Milliyetçilik fikrinin temelini oluşturan kimlik ve kolektif kimlik kavramları konstrüktivist teoriye göre aktörler arasındaki etkileşimle yaratılmaktadır. Aktörlerin birbirleriyle etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan kimlikler Wendt’e göre aktörler arasındaki karşılıklı etkileşim birbirlerini nasıl algılayacakları konusunda bir yargı yaratması açısından önemlidir. Bu etkileşim öncesi henüz kimlikleri oluşmadığından aktörler birbirleri hakkında bilgi sahibi değildirler. Bu nedenle dost-düşman ayrımı yapmaları da mümkün değildir. Bu ayrım, diğer aktörün ilk hareketinin aktör tarafından nasıl algılandığıyla oluşur. İlk temas olarak adlandırılan bu durumda aktörün karşısındaki aktörün hareketini barışçıl ya da düşmanca olarak algılaması sonucunda kendi kimliğini ve ötekinin kimliğini yaratması söz konusudur (Wendt, 1995: 144). Aktörlerin çıkarları da bu etkileşim sonucunda meydana gelir. Yaratılan kimliğin belirlediği çıkarlar doğrultusunda aktör, ötekiyle kuracağı ilişkilerin kurallarını belirler. Bu kurallar doğrultusunda hareket eden aktör, kimlik tanımına ve kurallara uymayan toplum, devlet veya bireyleri öteki olarak adlandırır (Onuf, 1998: 64).

Konstrüktivist teoriye göre; aktörler, yapı ve kimlikler birbirlerini inşa eder. Aktörler, teorisyenlerin bazıları tarafından devlet, bazıları tarafından da birey veya gruplar olarak adlandırılabilir. Kratochwil ve Koslowski'ye göre yapının inşası ve değişkenliğine neden olan aktörler, bireyler ve gruplar gibi iç aktörlerdir ve bu aktörlerin inanç ve kimliklerindeki değişimler de yapıda değişimi sağlamaktadır (Koslowski ve Kratochwil, 1994: 216). Karşılıklı etkileşim öncesi nötr konumda olan iki grubun etkileşimleri sonucunda kültürel, dinsel ya da davranışsal farklılıklarının görünür hale gelmesi iki grubun kimlik tanımlarında değişimlere neden olur. Bu değişimler karşılıklı etkileşim sırasında yaşanan sorunların varlığına ya da yokluğuna göre değişiklik gösterir ve eğer sorun yaşanmışsa karşı taraftaki grubun öteki olarak adlandırılmasıyla sonuçlanır (Onuf, 1998: 63).

Kimlikler bireyleri ait oldukları gruba ikna eden parametredir (Berting, 2006; 37). Bireyler, kimliklerini kazanma sürecinde psikolojik ve fiziksel güvenliğini sağlamak ve toplum tarafından kabul edilmek için, aidiyet hissettiği toplumun geleneklerini, davranış şekillerini, değer ve normlarını benimsemek ve uygulamak zorundadır. Bu doğrultuda kimlik kazanmak için bireylerin önünde iki seçenek oluşmaktadır. Birincisi başkasına göre kendini tanımlamasıdır. İlk temas sonucunda; kendi kültürel sembolleri ve normlarından farklı olan ve onun için olumsuz kabul ettiği özelliklerin zıtlıklarından alarak kimliğini oluşturabilir. İkinci seçenek ise başkasının onu algıladığı parametreler üzerinden kimlik yaratmaktır. Öteki veya düşman olarak tanımladığı birey veya kültürlerin kendi kimliğine yüklediği karakter özelliklerini içselleştirerek o karaktere bürünme eğilimine girebilir. Kısacası kimlikler karşılıklı etkileşimle inşa edilir, bireylerin birbirlerindeki zıtlıkları kullanılarak yaratılır (Akdemir, 2013: 12).

Kolektif kimlik ise, grup üyelerinin bu gruba dahil olmayanlarla kendi arasında var olan belli başlı farklılıkların bilincinde olması ve bu doğrultuda grup dışında kalan bireyleri “öteki” olarak kabul etmesidir. İlk temas sonucunda “biz”, “öteki”nin sosyal ve kültürel karakteri, alışkanlıkları, davranışları ve fiziksel görünüşleri hakkında analiz ve imgelemelerle kendinden farklılıklarını ortaya çıkarır. Bu farklılıkların etkisiyle kolektif kimlik; değerler, normlar ve davranış şekillerinin kendi grup üyesi olan “biz” ile ilişkili olmadığına kanaat getirir ve bunun sonucunda kalıplaşmış önyargıları yaratır. Kolektif kimlikler kültürel karakteristikleri farklı kriterler kullanarak “biz” ve “ötekiler” duygusunu tanımlama aracıdır. Kolektif kimlikler, grubun tamamını ortak bir şekilde

diğer gruplara kıyasla farklı görme eğilimindedir. Bu farklı görme eğiliminin sonucunda yaratılan kolektif önyargılar, ötekinin dondurulmuş imajını oluşturur. Ötekinde gerçekleşen ve bu imaja aykırı bir özelliğe sahip herhangi bir olay söz konusu önyargıları yıkmaya yetmez. Özellikle ulusal önyargılar bu tür durumlarda değişime karşı inatçı bir direnç ve yüksek derecede yok sayma tepkisine neden olur. Kolektif kimlikler değerlerden ve sembollerden bağımsız düşünülemez. Bu doğrultuda öteki sadece farklı olarak kalmaz aynı zamanda pek çok açıdan aşağı, bayağı ve değersizdir. Ötekine karşı ortaya çıkan bu üstünlük duygusu kapalı toplumlarda daha sık görünür ve kendileri “biz insanlar” olarak adlandırırken “öteki”ni insan olarak bile görmeyebilir (Berting, 2006: 35-39).

Kolektif kimliklerde kültür, ortak yaşam tarzları sayesinde belirlenir ve “öteki” farklı alışkanlıklar, adetler ve dile sahip olduğundan bireysel düşünce tarzı ve insanlık açısından geri kalmış olarak düşünülür (Dumont, 1983: 119). Bu düşünceye göre kültür; toplumun tamamıyla eşleştirilir ve ardından vatanseverlik ve milliyetçilik duyguları çeşitli versiyonlarıyla ortaya çıkarılır, yabancılar ise değer erozyonuna uğratılır. Etno-merkezcilik ve yabancı düşmanlığı bu düşüncenin devamında ortaya çıkar.

Farklı kolektif kimlik ve sembollere sahip iki grubun aralarındaki oluşabilecek ilişkiler üç farklı şekilde sınıflandırılabilir (Berting, 2006: 47). Birinci şekilde; her iki grup da kendi kolektif kimlik ve sembollerinin bozulmaya uğramış bir halini öteki olarak üretir ve ardından iki grup arasındaki kültürel ilişkide ortaya çıkan problemlerin birbirlerinin bozulmalarından kaynaklandığını iddia eder. İkinci şekilde; gruplardan biri kolektif kimlik ve sembollerin öteki ve ötekinin durumunda yer alan grubun bozulmaya uğradığını iddia eder. Yani yalnızca tek tarafın inandığı bir bozulmanın ve öteki kavramının oluştuğu bir ilişki söz konusu olur, ayrıca bozulmaya uğradığı düşünülen grupla aralarında çıkan sorunların temelini tek taraflı olduğu düşüncesi hakimdir. Üçüncü şekilde ise; her iki taraf da ötekinin kendine özgü kolektif sembol ve kimliklere sahip olduğuna ve bunların herhangi bir bozulmaya uğramadığına ikna olabilir. Bu durumda dış dünyanın ve diğer grupların kolektif kimlikleri ve sembolleriyle uğraşma ya da onları yanlışlama çabası göstermezler. Uluslararası sistemde sıklıkla birinci ve ikinci şekillere rastlamaktayız. Bu iki ilişki düzeyini geçmişten günümüze süregelen, etno-merkezcilikten ve yabancı karşıtlığından kaynaklanan çatışmaların profili olarak tanımlamak mümkündür.

Kolektif kimlik farklılıklarından dolayı yaşadıkları ayrımcılığın etkisiyle etnik gruplar, kendi milli ve kültürel değerlerini korumak amacıyla toplumun çoğunluğundan kendilerini soyutlamak ve yalnızca kendilerinden olan bireylerle ilişkiler kurarak çoğunlukla iletişim kanallarını kapatmak eğilimindedir. Sayıca az durumda olan etnik grupların ve göçmenlerin mensup oldukları kültürel çevrelerini ve değerlerini, sosyal dışlanma veya ayrımcılıkla karşı karşıya olduklarını hissettikleri durumlarda, daha katı sınırlarla koruma altına alma yani gettolaşma meydana gelebilir (Yılmaz, 2005: 3). Gettolaşma da söz konusu grupların toplumla bütünleşmesine engel olmakta ve grubun toplumla olan farklılıklarını belirginleştirmektedir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2007: 30). Korumacı tavrın bir sonucu olarak grupların toplu olarak hareket etmeleri halkı rahatsız etmekte, korkutmakta ve politik söylemlere de yansıyan önyargılara neden olmaktadır. Öyle ki; nesillerce aktarılan kişisel veya toplumsal bilgi ve olaylara dayanarak yapılan çıkarımlar sonucunda ortaya çıkan önyargılar, toplumun gözünde somutlaştırılabilmekte ve bunun sonucundaysa ırkçılık ve yabancı düşmanlığına bağlı ayrımcılık, kişisel bakış açısıyla toplum içindeki olumsuzluklara dayandırılarak meşru bir zemine oturtulabilmektedir. İşte bu süreçle meşru zemini yaratılan yabancı düşmanlığı; kültürel değer ve yargılardan meydana gelmiş bir ulusa özdeş kimlikle bağlantı kurularak yabancılara karşı duyulan güvensizlik, korku veya nefretin sonucudur (De Master and Le Roy, 2000:425). Yabancı düşmanlığının nedensellik bağı oluşturularak meşrulaştırılması, toplumun kendi kültürel değerlerini korumaya dayanan bir tür neo-milliyetçilik³ yaratmasına ve ekonomik temellerle de desteklenen bir “kültürel milliyetçilik” oluşumuna yol açmaktadır (Yılmaz, 2008: 3-4).

Yabancılar yaşadıkları toplumda yalnızca ulusal kültürden farklı olduğu için kültürlerinin bilinmediğinden değil aynı zamanda bilinen kültürü de değiştireceği ve ulusal kültürü de yabancılaştıracağı algısı nedeniyle korku yaratmaktadır. Bu nedenle yabancılara karşı düşmanca yaklaşan bireylere göre, ulus-devletin kuruluşu, siyasi olarak kendi kültürüne, çevresindeki öteki kültürlerin etkisiyle meydana gelebilecek bozulmalara karşı koruma sağlamaktadır (De Master and Le Roy, 2000:425). Milletin ve kültürün tehdit altında olması, bireylerin kurmak için çaba harcadığı hayatın, kültürel

³ Neo-milliyetçilik: Yeni milliyetçilik ya da günümüz ulus ötesi ve küresel gelişmelere ayak uyduran ve söylemin merkezine akrabalık, kültürel, siyasi veya ekonomik benzerlik bağıni oturtan düşünce şeklinde tanımlanabilir. Klasik milliyetçilikten farklı olarak salt ırksal veya soysal bağ yerine ekonomik ve kültürel bağların da millet olmak için yeterli olabileceğini kabul etmektedir (Eger and Valdez, 2014:118).

değerlerin ve diğer değer verdiği her şeyin tehlike altında olduğunu hissetmesine neden olmaktadır. Çünkü bireylerin hayatları mensubu olduğu milletin hayatından bağımsız değildir, biri olmadan diğerinin varlığından söz edilemez (Özkırımlı: 2017: 266). Bunlara ek olarak; yabancılara duyulan güvensizlik veya korku problemlerinin yalnızca onların yabancı olmasından değil, gelecek için tehlike yaratabileceğine karşı duyulan kaygıdan da kaynaklanabilmektedir. Buradaki ırkçılık veya yabancı düşmanlığı aslında ırk ayrımlarıyla değil, aksine radikal, suçlu, terörist ya da uyuşturucu satıcısı gibi kavramların yabancılarla beraber anılması ile ilgidir (Rathzel, 2002: 4). Değiştirilmesi mümkün olmayan kültürel farklılıklar, insanın gerçek habitatı veya tarihsel sürdürümü için vazgeçilmez etkidir ve bu farklılıkların ortadan kalkması durumu, sonunda savunma tepkilerinin ve etnik gruplar arası anlaşmazlıkların meydana gelmesine hatta saldırgan eylemlere yol açabilmektedir (Balibar ve Wallerstein, 2007: 34). Jobbik’e göre Romanların, Macarlara karşı işlediği şiddet içeren suçlar, bu kültürel farklılıklara karşı ortaya çıkan savunmacı tepkilerin bir sonucudur. Romanların Macar toplumuna uyum sağlaması amacıyla yapılan girişimlerin (sosyal yardımlar, eğitim kurumlarının sayısını artırmak gibi), bazı Roman vakıf ve organizasyonlarının yöneticileri tarafından istismar edilmesi sonucunda ihtiyaç sahibi Romanlara ulaşmaması, Romanların Macar kurumları tarafından ötekileştirildiklerini düşünmelerine neden olabilmektedir. Bu düşüncenin bir sonucu olarak Romanlar da hırsızlık ve gasp gibi suçlara yönelerek dezavantajlı durumlarını değiştirmeye çalışmaktadır (<http-1>).

Karolewski ve Suszycki’ye göre milliyetçiliği altı farklı şekilde yorumlamak mümkündür (Karolewski and Suszycki, 2011: 5-12). Bunlardan birincisine göre; milliyetçilik, bireylerin bir ulusa ait olma duygusu çerçevesinde, güvenlik ve toplumsal refah için kendilerini feda etmeye hazır oldukları yani vatanseverlik şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımda milliyetçilik, bireylere ait oldukları ulusa karşı normatif ve etik olarak görevler yüklemektedir (Karolewski and Suszycki, 2011: 6). Bu görevler doğrultusunda bireyler, ulusuna ve ülkesine yüksek değer addeder, onların faydası için çaba harcar ve herhangi bir olumsuz durumda da kendini feda etmeyi kutsallaştırır. Dolayısıyla milliyetçilik, bireylere yüklenen görevlerin grup faydası doğrultusunda yapıldığı ve bu görevlerin gerçekleştirilmesi ya da gerçekleştirme yolunda çaba harcanmasının değerli olduğu fikrini yaratır. Bu doğrultuda kendi ülke veya ulusunu savunmaya hazır olma durumu –ki bu durum modern dönemdeki askerlik hizmetinin

dayandığı temeldir- bireylerin vatanseverlik erdemini taşıdığını gösterir. Zorunlu askerlik hizmetinin bulunduğu Türkiye gibi ülkelerde “askerlik, vatan borcudur”, “asker ocağı, peygamber ocağıdır” söylemleri; askerlik hizmetine normatif ve manevi bir değer yükleyerek milliyetçi bir görev bilinci yaratmayı amaçlamaktadır. Herhangi bir demokratik örgütlenmeye ya da modern anlamda kendi ulus-devletlerine sahip olmayan bireylerin bile uluslarını savunması veya inşasına katılması, milliyetçilik düşüncesi çerçevesinde bu erdeme yani normatif değerlere dayanmaktadır.

İkinci şekilde ise milliyetçilik; bir ulusun soyağacına, ulusal kimliğin temellerine, siyasi tercihlerine, diğer uluslarla olan ilişkilerindeki mevcut durumuna ve ulusal hedeflere dayanan bir ideoloji olarak tanımlanabilir. Bu ideoloji, politik bir hareketin varlığına ihtiyaç duymadan var olabilir. Ulusal tarihi bağlar yani ikinci düzeyde olduğu gibi atalarının uluslarının inşası ve refahı için geçmişte emek sarf etmiş olmasından dolayı mevcut bireylerin de bu durumu devam ettirmesi gerektiğine inanılır. Bu düşüncenin genellikle ulus devletlerin yalnızca tek aktör olmadığı aynı zamanda modern siyasal toplulukların temel örgütsel birimi olduğu milliyetçilik fikrinin inşası için gerekli olduğu kabul edilir.

Üçüncü şekilde milliyetçilik; ulusun iradesini yansıtan ve hedeflenen başarılarla ulaşmak için yaratılan politik stratejilerdir. Bu politik stratejiler ülke çapında birleştirici bir fikre dayanabileceği gibi aynı zamanda otonomist ve ayrılıkçı hedefler içerebilir. Bu otonomist ve ayrılıkçı hedeflerde başarı sağlamak amacıyla ortaya çıkan kimlik tanımlamalarında milliyetçi ideolojinin fikirleri kullanılabilir. Bu doğrultuda grup liderlerinin siyasi hedefleri, grubun kültürünü koruma düşüncesi ve başka gruplar tarafından asimilasyonunun engellenmesi amaçlanıyor olabilir. Kısacası toplumsal hareket olarak milliyetçilik, iktidarın veya gücün korunması, ayrılıkçı girişimlerde de kolektif şuuru ve birlikteliğin sabit kalması için bir araç olarak kullanılabilir. Örneğin; PKK, ETA, IRA gibi terör örgütlerinin, eylemlerini yürüttükleri devletler içindeki kendi etnik gruplarına mensup bireyleri veya azınlıktaki grupları örgütlerine çekebilmek ve meşruiyet kazanmak için yarattıkları “ x halkının hakları ve özgürlüğü için savaşmak ya da Faşist Y Devleti’nin zulmüne karşı direnmek” gibi söylemler, milliyetçiliğin bu doğrultuda bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Dördüncü şekilde milliyetçilik; ulus devlet ve ulus inşası süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre milliyetçilik, milli yapıyı geliştirmek için nüfusu

harekete geçirmek ya da ulusal kimliği kurmak ve güçlendirmek için gerekli politikaları uygulayacak zemini hazırlamak ve meşrulaştırmaktır. Bu politikalar, ulusal bağların kitle iletişim araçları yoluyla kolektif olarak teşvik edilmesi ve tetiklenmesi dolayısıyla ortak duygular yaratmak için propaganda amaçlı siyasal girişimleri içerebilir. Siyasal seçkinler, ulusa ilişkin siyasal sembolleri (bayrak, marş, anıtlar gibi) kullanarak ulusal kimliklerin taşıyıcılığını üstlenebilir (Hobsbawn ve Ranger, 2013: 14). Bu şekilde bireyleri, ulus-devlete sadık kişiler haline getirirler. Modern dönem ulus-devletlerinin her birinin birer bayrağı, marşı ve geçmişinde önemli kabul ettiği savaşlarda ölenleri için anıtları ulusal sembollerini oluşturmaktadır. Bu ulusal semboller bireylerin, devlete ve mensubu olduğu halka aidiyet hissini koruması için kullanılan araçlardır. Bayrakların renkleri, üzerinde olan şekillerinin çoğunluğu o ülke için önemli olan değerlerden izler taşır ve bireylere bu izlerin devlete olan bağlılığını pekiştirir. Arnavutluk bayrağındaki kartal, Japonya bayrağındaki güneş, Türkiye bayrağındaki hilal ve yıldız ya da ABD bayrağındaki her eyalet için bir yıldızın bulunması gibi ülkelerin tarihsel mitleri, birlikteliklerini gösteren ortak paydalar ve semboller ulusal aidiyeti güçlendirmek için kullanılan kimlik taşıyıcılarıdır. Diğer yandan Avrupalı devletlerdeki yerel aidiyetin yerine örgütsel bir aidiyet oluşturmayı amaçlayan Avrupa Birliği'nin, Avrupa vatandaşı ve ortak bir Avrupa kimliği yaratmak için Beethoven gibi bir Avrupa değerinin bestesi olan “Neşeye Övgü”nü marş olarak kullanması bu duruma örnek gösterilebilir.

Beşinci şekilde milliyetçilik; bir ulusun kültürel elitleri tarafından uygulanan ulusal sembolizme odaklanan bir kültürel söylemi ifade edebilir. Kültürel söylem olarak milliyetçilik, ulusal kimlik çerçevesinde mevcut anlamlarından daha farklı olarak ulusal fikir, sembol ve törenlerde kullanılabilir ve sürekli olarak gündeme getirilebilir. Genellikle toplumun önde gelenlerinin olduğu ulusal kültür elitlerinin kullandığı alan olarak görünür ve ulusun geneli için yalnızca yüzeysel şekillerde anlaşılabilir (Hobsbawn ve Ranger, 2013: 134). Bu anlamda milliyetçilik, elitlerin güçlenmesini sağlayan bir ideoloji olarak kalır. Jobbik'in manifestosunda belirtildiği üzere; Macaristan'da 1990'larda son bulan komünist yönetimin izlerini silmek için ülke tarımının yapısında, kooperatif çiftliklerinin yeniden örgütlenmesi ve tarım arazilerinin yeniden dağıtımı düzenlemeleri sonucunda değişiklikler yapılmıştır. Parti manifestosunda; Macar halkının elinde olan bu tarım arazileri düzenleme adı altında yabancı girişimcilere ya da Macaristan'da feodal yönetim alanları yaratmaya çalışan

oligarklara devredildiği iddia edilmiştir. Bunun yanında manifestoda; “Macaristan ve Macarlar için” yapıldığı, “komünist düzenin yok etmeyi hedeflediği Macar toplum bilincini yeniden sağlamak” için planlandığı söylemleriyle, Macarları bu alanlarda hem arazilerinin değerinden az bir şekilde el değiştirmesine hem de emeklerinin sömürüldüğü bir düzen yaratılmaya çalışıldığı belirtilmektedir. Partiye göre; milliyetçi söylemlerden yararlanılarak bu alanda Macarlar, istismara konu olmaya ek olarak hem yabancı hem de Macar oligarkların emperyal emellerine alet olmuştur. Bu doğrultuda parti; yalnızca birkaç emekçiye istihdam ederek Macar ekonomisine söylemde katkıda bulunduğunu belirten bu oligarkların, Macarların sahip olduğu arazilerde feodal aile çiftlikleri kurarak Macarları sömürgeleştirmeyi sürdürdüğünü iddia etmektedir (http-1).

Son olarak milliyetçilik, milli bir topluluğa bağlı bireylerin yalnızca kendi topluluğu için duyduğu atavistik⁴ hislerini yoğun olarak yaşaması şeklinde ifade edilebilir. Topluluğuna duyduğu bağlılığın yoğunluğuna göre bireyler, topluluğunun dışında bulunan bireylere karşı saldırgan eğilimler geliştirebilir. Bu durum bireyden gruba doğru gidildiğinde bireyselci olmayan ya da kabileci anlayış; kolektif saldırganlık, çatışmaya yatkınlık hatta cinayet ve etnik temizliğe eğilim gibi sonuçlar doğurabilir. Bunun sonucunda ise milliyetçilik; totalitaryanizm, faşizm, ırkçılık ve şovenizmin temeli ve nedeni olarak kabul edilebilir. Bu doğrultuda Macaristan örneğine bakıldığında; Jobbik Partisi’nin Turanist görüşleri örnek gösterilebilir. Partiye göre Macar ulusu, Avrupa Hun İmparatorluğu’nu oluşturan kurucu uluslardan biridir. Bunun sonucu olarak tarihsel süreçte İmparator Attila’nın torunu olduğuna inanılan Kral Arpad’ın tüm Macarları bir araya toplayarak kurduğu devletin varisinin şu anki Macaristan olduğu kabul edilmektedir. Parti, ihtişamlı Macar Krallığı döneminden sonra Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’na ardından Trianon Anlaşması’yla da Macaristan’a gidilen süreçte; öncelikle toprak kayıplarının sonucunda başka ülkelerin sınırları içinde yer alan tüm Macarları bir araya toplamak üzerine kurulu bir tarihsel ideoloji çerçevesinde dış politika izlemeyi hedeflemektedir. Sonrasında ise Macarların akraba kavimleri olarak kabul edilen eski Hun kavimlerinin şu anki temsilcileriyle ekonomik, siyasi ve kültürel olarak iyi ilişkiler kurmak gerektiğini iddia etmektedir. Buradan çıkarılacak sonuç; parti, Turanizm çerçevesinde atavistik temellerde Macar ve Macarlarla akraba kavimlerin birlikteliğinin ya da ikili ilişkilerinin gelişmesini

⁴ Atacılık, atalarına bağlılık, soya çekme.

istemektedir. Jobbik'e göre Macarlar, işte bu köken ve kavim tartışması doğrultusunda yalnızca söz konusu topluluklarla kültürel, siyasi ve ekonomik ilişkilerinde başarılı olabilecek; bu kavimler dışında kalan yani kendilerinden olmayan göçmen, azınlık ve diğer uluslarla kültürel farklılıkların doğurduğu çatışmalar yaşayabilecektir.

Yukarıda anlatıldığı üzere milliyetçilik, modern ulus ve ulus-devletlerin inşası aşamasında hem sebep hem de sonuç olarak etkili olmuştur. Milliyetçi düşünceler ulus devletlerin ortaya çıkışını sağlamış, ulus-devletlerin varlığı da milliyetçi düşüncenin yayılmasını ve güçlenmesini sağlamıştır. Milliyetçilik, ulus-devletin ve ulusal kimliğin inşası için, kolektif sembollerin oluşturulması, toplumsal bir bilinç yaratmak ve ortak bir hedef belirlemek gibi modern ulus-devletler adına pozitif gelişmelere neden olsa da ayrılıkçı fikirlere, ötekileştirmeye ve saldırgan tutumlara da yol açabilmektedir. Milliyetçiliğin etkisi altında yaratılan ulus kimliğin “biz”, bu ulusa mensup olmayan ya da uyum sağlama aşamasında sorun yaşayan bireylerin ve toplulukların da “öteki” olarak adlandırılmasıyla yabancıların farklılıklarının daha çok göz önüne çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Biz'i oluşturan veya tepeden inme dayatılan ve karşılıklı olarak birbirinin harekete geçmesini sağlayan kültürel farklılıklar biz ile ötekinin kültürünü ayırt etmeyi ve farklılıklara sahip olanları rakip olarak görmeyi sağlamaktadır (Gellner, 2016: 62). Bu farklılıklar yalnızca ikili ilişkilerde hem çoğunluk hem de yabancı için mesafe koymak, korumacı davranmak gibi sonuçlar doğurabileceği gibi ayrıma tabi tutmak ve saldırgan eylemlere de yol açabilmektedir. Korumacılığın ve mesafeli yaklaşımın bir sonraki aşaması olan bu ayrımcılık ve saldırganlığa yol açması hali yabancı düşmanlığını ortaya çıkarmaktadır. Rumelili'ye göre, “aktörler kimliklerini onaylatmak gayesiyle kimliğe uygun olarak yaratılan normlara göre davranırlar” (Rumelili, 2014: 155). Bu normlardan farklı hareket eden yani öteki'yi oluşturan topluluklara karşı da korumacılık ve ayrımcılık ortaya çıkabilmektedir. Milliyetçilik, başlangıçta ulusların kimlik inşası ve ulus-devlete aidiyetini sağlayan pozitif bir olguyken, ayrımcı ve saldırgan tutumlar sonucunda yabancı düşmanlığına neden olmaktadır. Sosyal, kültürel, tarihi ve dilsel farklılıkların yanı sıra; ulus-devletin kurulu ekonomik ve siyasi düzeninde gerek biz gerekse öteki yönüne doğru olan her dengesizlik yabancı düşmanlığının farklı bir boyutuna yol açmaktadır. Özellikle günümüzde Avrupa'da yaşanmakta olan yabancı düşmanlığı durumu; göçmen ve azınlıkların, ulus-devletin kurucu öğelerinden farklı kültüre, dile, inanca sahip

olmasının yanında ekonomik statü farklılıklarıyla da ilgilidir. Göçmenlere ev sahipliği yapan ülkenin yerel halkı; göçmenlerin, ulus-devletin kültürel ve siyasi değerlerini bozacağı ve bu değerlere zarar vereceği korkusuyla hareket edebileceği gibi devletin sosyal yardımlarından göçmenlerin yararlanması ve ucuz işçilik nedeniyle yaratılan haksız rekabet ortamında kendilerinin işsiz kalma riskiyle yüzleşmesi nedeniyle yabancılara karşı çıkabilir. Bir başka deyişle; önceleri yabancı düşmanlığının temellerinde ırksal ve siyasi farklılıklar olsa da günümüzde yerini ekonomik ve kültürel kaygılara bırakmıştır.

1.2. Irkçılık ve Aşırı Sağ İlişkisi

Siyasal yelpazede düşünsel radikallik seviyesine göre değişkenlik gösteren ve muhafazakarlık, etno merkezçilik, milliyetçilik, yabancı düşmanlığı ve ırkçılığı içinde barındıran ideolojik perspektif literatürde “sağ kanat” olarak kabul edilmektedir. Sağ kanat ideoloji genellikle kimlik, milliyet, ırk, din, dil ve akrabalık bağları çevresinde şekillenmiş olup, birey ya da toplumların birbirinden farklılıklarına odaklanmaktadır. Bu doğrultuda Woshinsky, sağ kanat ideolojiyi; muhafazakarlar, gericiler ve faşistler olarak üç başlıkta toplamaktadır (Woshinsky, 2008: 150).

Muhafazakarlar, sağın en yumuşak halini oluşturur ve ideolojinin ekonomik tarafıyla ilgilenen kesimi temsil etmektedir. Toplumun küçük bir kısmı (üstün olan) çalışıp kazanır fakat toplumun geri kalanı bundan faydalanır. Yeni ürünler icat eden, inovatif araçlar kullanan ve insanların ihtiyacı olan mal ve hizmetleri sağlamak için teknolojiiden yararlanan bireyler muhafazakarlar için en değerli insan profilini oluşturur. Bu yetenek sahibi bireyler sıkı çalışarak, riskler alarak, yaratıcı çalışanları ve yönetim becerileri sayesinde değerli çıktılar yaratırlar. Muhafazakarlar için üstün insanlar sadece iş adamları değil, seçkin öğretmenler, parlak sanatçılar, başarılı sporcular ve liderler de bu gruptandır. Bu grup, diğer insanlara kıyasla topluma daha fazla katkı sağlar, medeniyetin ilerlemesini sağlar ve diğer insanlar bundan faydalanır. Muhafazakarlar için bu başarılar; ün, onur ve zenginlikle ödüllendirilmesi gerekmektedir. Muhafazakarlara göre, işte bu ödülleri hak eden bireylerle toplumun geri kalanı arasında hiyerarşik bir boşluk vardır fakat bu boşluğun doldurulması imkansız değildir. Bireyler sıkı çalışma ve ardından gelecek topluma fayda sağlayacak faaliyetler sonucunda bu boşluğu kapatabilirler. Bu durum ulus üzerinde genel olarak pozitif bir etki yaratacaktır.

Bireyler yükselmek için daha çok çalışarak topluma daha faydalı insanlar olacak; kişisel gelişim için yarışan bireyler gelecekteki potansiyel zenginliklerin etkisiyle daha çok çalışmaya teşvik edilecektir (Woshinsky, 2008: 150-154).

Gericiler, aşırı sağın ilk aşamasını oluşturur ve muhafazakarlardan farklı olarak; üstünlüğün kaynağını, topluma üretkenlik ile katkılar sağlamak şeklinde değil, doğuştan gelen bir özellik şeklinde kabul ederler. Üstün varlık niteliğine sahip olmanın yolu üstün bir anne ve babadan dünyaya gelmektir. Birey, “doğru” aile ya da sınıfta veya “doğru” genetik özelliklere sahip olarak doğar. Gericilere göre, genetik bir üstünlüğe sahip olan bu bireyler, toplumdan topluma değişen özelliklere sahiptir. Örneğin; Ruanda’da Tutsi, Hindistan’da Brahmin ya da Batı’da Aryan’dır. Bu özelliklere sahip olmayan veya bu sınıflar içinde yer almayan bireyler aşağı kabul edilmektedir. Bu tutumları nedeniyle gericiler, muhafazakarlardan önemli farklılıklara sahiptir. Öncelikle muhafazakarlar, bireyler arasındaki üstünlük veya farklılıkların temelinde davranışların ve başarıların olduğuna inanır. Muhafazakarlıkta toplumun birçok farklı kesimi farklı işlerle topluma katkıda bulunabilir, güçlü karakter ve sıkı çalışmayla sınıflar arasında geçiş yapabilmek mümkündür. Yani muhafazakarlara göre üstün vatandaşlar ve diğerleri arasındaki sınırlar esnek ve geçirgendir. Fakat gericilere göre; bir birey üstünlüğünü doğuştan alır, bu üstünlüğe sahip olmayan bireyler ne kadar çalışkan ya da başarılı olurlarsa olsunlar (Yahudiler gibi) aşağı olmaya mahkumdur (Woshinsky, 2008: 154-156).

Sağın en aşırı noktasında bulunan faşistler, bir grup insanın daha üstün olduğu inancı etrafında toplanırlar. Seçilmiş birkaç özelliği kullanarak “üstün ırk”ın yeryüzündeki diğer insanların üstünde olduğu üzerinden söylemlerini şekillendirirler. “Üstün ırk”a dahil olmayan her birey düşman kabul edilir, onlar üzerinde yönetim kurmanın ve onlara hükmetmenin doğuştan gelen hakları olduğuna inanırlar. Kuvvet ve iktidar temel unsurdur. Üstün ırkı temsil eden bireyler güçlü bireylerdir ve yönetim onların elinde olmalıdır (Woshinsky, 2008:156-157). Aşağı olan ırklar kontrol altına alınmalı, ellerinde bulunan zenginlikleri olması gerektiği şekilde kullanamadıkları için üstün ırkın kontrolüne bırakmalıdır. Bu durum da emperyalizme meşruiyet kazandırmaktadır. Faşistler, aşağı ırkın kontrol altına alınamaması durumunda yok edilmesi taraftadır. Üstün ırka yarar sağlamadıkları her durum için –nötr durumda olsalar bile- zararlı kabul edilmektedir ve ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Yukarıdaki sınıflandırma göz önünde bulundurulduğunda; Avrupa'daki mevcut durumu –en azından hükümetler çapında- faşizm olarak nitelendirmek mümkün değildir. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana faşist ideolojiler Avrupa'da başarı gösterememiştir. Aşırı sağ olarak nitelendirilen hükümet ve gruplar (neo-nazi gruplar hariç) yalnızca Woshinsky'nin “gericiler”i düzeyinde kalmaktadır. Milliyetçiliğin, geçirgen olmayan ve katı sınıfsal yapısına bürünmüş hali olarak kabul edebilecek bu düzey; bir ulusa veya ırka mensup olan bireylerin, toplumun diğer bireylerinden siyasi, ekonomik ve kültürel olarak üstün veya pozitif anlamda farklı olduğu görüşü üzerinden şekillenmiştir. Gericiler; faşizmin aksine kendilerinden olmayan bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması seviyesine ulaşmayacak şekilde, hiyerarşik bir yapının varlığına inanmaktadır ve kendilerinden olmayan bireylerin toplumdaki varlıklarına korumacı ve ayrımcı şekilde yaklaşmaktadır.

Aşırı sağ; toplumda hiyerarşik bir yapının varlığına inanır, toplumun bir kesiminin siyasi, ekonomik ve kültürel olarak diğer bir kesimine göre üstün olduğunu savunur. Belirli kişi veya grupların üstünlüğünü kabul eden bu aristokratik düşüncede gruplar, ırksal veya dinsel temellere dayanır. Sol ve liberal düşüncenin aksine ilgilendiği temel nokta eşitlik değil eşitsizlik, başarı ve ödüldür. Bu doğrultuda toplumun bazı kesimleri diğerlerine göre daha başarılıdır, daha çok çalışır ya da daha zekidir; bu nedenle diğerlerine göre daha fazla kazanç hak etmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesiyle ortaya çıkan Avrupa'nın enkaz halindeki görüntüsünü ortadan kaldırmak ve savaş coğrafyasında yaşanan nüfustaki azalmanın önüne geçmek için Orta ve Batı Avrupa ülkeleri, yabancı göç almak zorunda kalmışlardır. Doğu Avrupa, Kuzey Afrika ve Asya'nın çeşitli yerlerinden; ülkelerindeki durumlarından memnun olmayan insanlar, Batı'nın iş gücüne ihtiyacı olmasını değerlendirerek kitleler halinde Avrupa'ya göç etmeye başlamıştır. Savaşın yıktığı ekonomiler, geçmişte sömürgeleri olan ülkelere gelen ucuz iş gücü akışını olumlu karşılamıştır. Her ne kadar savaşa neden olan aşırı sağ kesimler söz konusu ülkelerde varlıklarını devam ettirse ve bu duruma karşı çıksa da göçmen işçilerin yardımıyla ekonomik sorunlar ve savaşın enkazı temizlenmeye başlamıştır. Avrupa'nın yeniden inşası için gerekli iş gücünün bu göçmen işçiler tarafından karşılanması 1960'ların sonu ve 1970'lerin başına kadar olumlu sonuçlar vermiş fakat aynı zamanda Avrupa'da kalabalık bir yabancı işçi nüfusu oluşmuştur. Avrupa'nın kitleler halinde gelen yabancı

işçilere ihtiyacı kalmayınca 1970’lerde, önce Kuzey Avrupa ülkeleri daha sonra Batı ve Orta Avrupa ülkeleri göçmen işçi alımını yavaşlatmış ve bir süre sonra da durdurma kararı almıştır.

İkinci Dünya Savaşı’nın bitişi ve Soğuk Savaş’ın başlamasıyla Batı Bloğu ülkelerinin hem komünist eğilimleri engelleme çabaları hem de ekonomik çıkarları nedeniyle olumlu bakılan göçmenler ve göçmen işçiler konusu 1970’lerden sonra Soğuk Savaş’ın etkisini kaybetmeye başlamasıyla yerini şüpheyne bırakmıştır. Taş’a göre 1980’lerde liberalizmin getirdiği bireyci düşünce, insanların ulusal kimliklerini kaybetme korkusunu yaratmıştır (Taş, 1999: 17). Bu korku nedeniyle kendi kültürel değerlerini koruyup paylaşacağı insanları aramaya başlayan bireyler, kendinden olanı seçerek farklı olanlarla ise arasına mesafe koymuştur. Mesafe ve korumacı tavır zamanla ötekileştirmeyi ve ırkçılığı yaratmıştır (Balibar ve Wallerstein, 2007: 36). Korumacı tavır sonucunda meydana gelen ötekileştirme ve ırkçılığın düzeyleri ve tanımlarına farklı teorisyenlerin perspektiflerinden bakmak literatürdeki hangi düşüncenin Avrupa’daki söz konusu siyasal durumu açıklayacağını görmek açısından faydalı olacaktır.

Hudson’a göre ırkçılık, “farklı zamanlarda “öteki”nin farklı biçimlerde ele alınmasına bağlı olarak ortaya çıkan aslında tarihsel bir fenomendir ve dolayısıyla kültürel bir tarihe sahiptir” (Hudson, 2004: 317). Bazı teorisyenler; Avrupa kimliğinin inşası sırasında “ırk” diye bir kavramın aslında var olmadığını, sadece bazı sosyal grupların “ötekiyi oluşturmak ve diğer sosyal grubun da dışlanmaya karşı durma yoluyla kendini tanımlamak için kullandıkları bir inanç” olduğunu savunmaktadır (Vorster, 2002: 297). Günlük olaylar ve uygulamalara yansımaları bakımından bir süreç gerektiren, ideolojik ve yapısal bir faktör olarak atfedilen eşitsizlikler; sosyal yapıda aslında var olan fakat biyolojik ve kültürel faktörlerin de etkisiyle farklı ırk ve etnik gruplara karşı gösterilen ayrımcılığa yani ırkçılığa neden olmaktadır (Reisigl and Wodak, 2001: 6-7). Benzer bir şekilde Akıllıoğlu’na göre ırkçılık, “yabancı düşmanlığı, ayrımcılık, hoşgörüsüzlük, kültürel relativizm, entegrizm ve köktencilik gibi kavramlarla yakından ilişkili kompleks bir fenomendir” (Akıllıoğlu, 1997: 105). Maier de ırkçılığın birbirinden bağımsız olmayan üç unsur sonucunda ortaya çıktığını belirtmiştir. Bunlardan birincisi, mevcut sosyal aidiyet ve düzeni değiştirme ihtimali olan sosyal yapının ani dönüşümü, ikincisi zengin-fakir veya çalışan-işsiz gibi

ekonomik sınıflandırma ve üçüncüsüye ulus-devletin adalet ve hukuk sistemini uygulamadaki başarısızlığıdır (Maier, 2002: 91). Bu doğrultuda ırkçılık ve yabancı düşmanlığı; bireylerin gelecekteki ekonomik, kültürel ve siyasi durumlarıyla ilgili korkuları ve güvensizliklerinden meydana gelir, işsizlik ve fakirliğin etkisiyle de daha geniş bir kabul görür. Çalışmanın genel perspektifini oluşturacak olan bu görüş, Avrupa'daki ve özellikle çalışmanın ilerleyen bölümlerinde incelenecek olan partilerdeki siyasal çerçeveyi açıklamakta fayda sağlayacaktır. Öyle ki; Avrupa'da birey düzeyinde, bireylerin veya toplulukların ırksal farklılıklarının gözetildiği ayrımcılığın olması mümkünken, siyasal partiler ve hükümetler nezdinde uygulanan politikalar ve söylemlerin dayandığı temeller ise çoğunlukla ekonomik ve kültürelidir. Bu durum ilerleyen bölümlerde parti politikaları incelendiğinde görülmektedir.

Üçüncü dünya ülkelerinden gelen göçmenlerin yaşadığı sorunlar ve ülkenin ekonomik veya siyasi sorunlarının göçmenler kaynaklı olduğu fikri; aşırı sağın, toplumun gündelik yaşantısına etki etmesini sağlar ve yerli halkın yaşadığı hoşnutsuzlukları kullanarak göçmenlere karşı önyargı oluşturmaya zemin hazırlar. Bu doğrultuda aşırı sağcı politikacılar ve medya, ülkelerinde yaşanan kriminal olaylardaki azınlık ve göçmen etkisini abartarak sorumluluğu tüm azınlık veya göçmen gruba mal etmeye çalışmışlardır (Taş, 1999: 18-21). Bu gelişmelerin etkisiyle İngiliz Oswald Mosley'in fikirleri tekrar popülerlik kazanmaya başlamıştır. Mosley'e göre Avrupa kıtasında yalnızca beyazlar yaşamalı ve aynı kültüre sahip olmalıdır. Buna ek olarak; liberalizmin, Avrupa'nın gerilemesine yol açtığına ve Afrika'nın Avrupa güdümünde – sömürge- kalmaya devam etmesi gerektiğine inanmaktadır. Böylece Mosley, ırkçı bir kıtasal Avrupa kimliği yaratmayı amaçlamaktaydı. Thatcher, Chirac ve Le Pen gibi siyasiler Mosley'in izinden giderek göçmenleri ve azınlıkları ülkelerindeki işgalciler olarak tanımlamaktan çekinmemişlerdir (Taş, 1999: 22). Bu duruma; Macaristan'daki Orban hükümetinin, göçmenlerin Macaristan sosyo-kültürel ve siyasi hayatı için sorun yaratacağı söylemiyle yürüttüğü politikanın bir sonucu olarak; 2 Ekim 2016'daki AB'nin 1294 mülteciyi Macaristan'a yerleştirmesi konusundaki referandumda %98 gibi ezici bir oranla ret oyu çıkması bir diğer örnek olarak gösterilebilir ([http-42](http://42)).

AB'nin kurumsal ve düşünsel gelişimi sonucunda Avrupa'nın siyasi yapısının, ulus-devlet egemenliğine tehdit olarak görüldüğü ve ekonomik krizlerin aşırı sağ partiler tarafından kullanıldığı gibi; terörizmin yarattığı güvensizlik hissinin de

yabancılar kaynaklı olduğu görüşü, topluma kabul ettirmeye çalışılarak aşırı sağın güçlenmesine ve partilerin potansiyel oy kapısı olarak yabancı düşmanlığını sıklıkla gündeme getirmesine neden olmaktadır (Yılmaz, 2008: 5). Bunun sonucunda medyanın ve siyasilerin söylemlerinden etkilenen Avrupalılar, gerçekleşen suçların göçmen ve azınlık kaynaklı olduğuna inanmaya başlamışlardır. Hem kimliğini hem de güvenliğini sağlama almak için korumacı eğilim gösterdikçe aşırı sağ ve ırkçı partilerin söylemlerinin etkinliği artmıştır. Avrupalılar; yaşam tarzlarının, kültürlerinin ve kimliklerinin dağılma tehlikesinde olduğunu düşündükçe, ırkçıların güçlü tek ulus fikirlerine sıcak bakmaya başlamışlardır. “Almanya Almanların, Fransa Fransızların” gibi sloganlar, toplumların ulusal birliğe duyduğu özlemi yeniden alevlendirmiştir (Barker, 1982: 13-20).

Balibar’a göre ırkçılık; kuramsal söylem ve kitle görüntüsü olarak modern çağda dünyanın her yerinde rastlanabilecek, milliyetçiliğin sağladığı temelden gelişmiştir. Bu düşünceye göre milliyetçilik ırkçılığın ana sebebi olmasa da meydana gelmesinde önemli bir yere sahiptir (Balibar ve Wallerstein, 2007: 51). ırkçılığa neden olan bir başka etken ise “kontrolü kaybetme” kaygısıdır. Ulus-devletlerin zayıflaması ya da göçmen ve azınlık grupları gibi yabancıların üzerinde kontrolün sağlayamadığı ölçüde ulus-devlet yapısına olan güvenin sarsılacağı algısıyla ulus-devletin, sınırlarına takıntılı hale gelerek sığınmacı ve göçmenlere karşı sert politikalara başvurması mümkün görünmektedir (Yılmaz, 2008: 33). Göç karmaşasını merkez alan günümüz ırkçılığı ideolojik olarak “ırksız ırkçılık” çerçevesinde şekillenmiştir: Baskın temanın biyolojik soyaçekim değil, kültürel farklılıkların aşılabilir olduğu ırkçılık; ilk bakışta bazı grup ya da halkların diğerlerine üstünlüğü değil, sadece sınırların kaldırılmasının sakıncasını, hayat tarzlarının ve geleneklerin uyumsuzluğunu savunan “farkçı ırkçılık” olarak tanımlanabilir (Balibar ve Wallerstein, 2007: 32). Balibar’a göre; ırkçı ifadeler, çoğunluğun nitelendirdiği “öteki”lerin tamamen farklı bir ırka mensubiyeti yerine farklı kültürel değerlere sahip olduğu ve bu kültürel değerleri diğerlerine “bulaştırması” korkusu üzerinden dile getirilmektedir. Bu duruma örneklerine İsviçre Halk Partisi’nin özellikle göçmenlerin dini faaliyetleri konusundaki söylemlerinde rastlamak mümkündür. Partinin programının din işleri kısmında belirtilen “Değerlerimize dayanmak” ve “Kendi köklerini koru” başlıklarını içeren bölümlerinde; ülkenin Hristiyan temellere dayandığının ve göçmenlerin bu Hristiyan temellere dayanan

faaliyetlerinin uygulanmasına engel olmamasını istemektedir. Dahası, Hristiyan olmayan dini toplulukların kamu kurumları olarak tanınmasını ve bu dini toplulukların din adamlarının devlet tarafından desteklenmesini reddetmektedir. Parti, kamu mezarlıklarında kendi dini kuralları doğrultusunda hareket etmesine karşı çıkmakta ve din topluluklarına özel tatil düzenlemelerine izin verilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Parti, bu program doğrultusunda “inanç özgürlüğü” ortamının sağlanacağını ve İsviçre vatandaşlarının Hristiyan temellerini koruyacağını ifade etmektedir.

Öte yandan ırkçılık, tarih boyunca değişen toplumsal, ekonomik ve siyasi düzene bağlı olarak tanımlanma açısından farklılıklar göstermiştir. Bilim öncesi dönemde ırk, çoğunlukla aristokratik soy ve özellikle bir hanedanlığa mensubiyet şeklinde olup herhangi bir fiziksel tanımlamaya değinilmemiştir. 18. ve 19. yüzyılda farklı ülke ve kıtalardaki insanları ayırt etmek için rasyonel olmayan teoriler ve antropolojik sistematikleştirmeler tercih edilmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında ırk kavramı Darwinizm’in etkisiyle tarihsel ve ulusal özelliklerin sayesinde yalnızca yaşamaya en uygun ırkın seleksiyon sonucu hayatta kalabileceği ve diğer ırklardan üstün olacağı “ırk mücadelesi” üzerinden tanımlanmıştır. 19.yüzyıldan itibaren ırkçılık teorisi “bilimsel ırkçılık” olarak tanımlanmış ve ırkları biyolojik temelde fiziksel, ahlaki ve zihinsel karakteristik özellikler çerçevesinde üstün/aşağı şeklinde sınıflandırmıştır. İkinci Dünya Savaşı’na kadar olan dönemde emperyalizmin etkisinde kalan ırkçılık, sömürge altında olan ırkların sömürenlerden daha aşağı bir nitelikte olduğu, ellerindeki kaynakların kullanımını bilmedikleri için bu kaynakları kullanma hakkının üstün ırkların elinde olduğu düşüncesi üzerinden meşrulaştırılması şeklinde yürümekteydi. Bu durumu klasik Marksist görüş; ırkçılığın, sömürgecilik ve emperyalizmin sonucunda ortaya çıkması şeklinde açıklamaktadır. Irkçı temellere dayanan ayrımcılık, kendi kültürünü medeni olarak kabul edip diğer coğrafyalara yayma, aşağı olan ırkı kendi üstün ırkı tarafından yönetmeyi olağan kabul etme ve antropolojik çalışmalarla desteklediği üstün ırk söylemleriyle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Bunun bir sonucu olarak da sömürgeciliğin dayandığı teorik perspektif, İkinci Dünya Savaşı döneminde Almanya ve İtalya faşizminin düşünce ve uygulamalarında kendini göstermiştir (Yılmaz, 2008: 16-19).

Savaşın yıkıcılığına ek olarak sivillerin ırksal temeller gözetilerek zarar görmesi nedeniyle savaş sonrası dönemde savaşın kazananlarının girişimleriyle yürütülen

alışmalar ırkçı söylem ve uygulamaların önüne geçilmesini amaçlamaktaydı. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, Soğuk Savaş döneminde egemen ideolojilerin değişmesinin etkisiyle ırkçılığın temelleri artık ırk, soy ve milli aidiyetten ziyade ideolojik farklılıkların ardından kültürel ve ekonomik nedenlere dayandırılmıştır. Göçmenler ve azınlıkların büyük ölçüde kültürel ve ekonomik olarak çoğunluktan zayıf veya yabancı olarak algılanması üzerinden yorumlanan bu durum; ırkçılığın sadece “biz-öteki” ayrımından ibaret olduğu dönemin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Elitler, önceleri kendilerini daha çok topluma ait hissederken günümüzde orta sınıf, ülkenin ve toplumun genelini temsil edecek kadar büyüyünce, kendilerini dışlanmış ve toplumdan ayrıştırılmış hissetmeye başlamışlardır (Yılmaz, 2008: 32). Sonuç olarak eski kimliğini kaybetme riskiyle karşı karşıya olduğunu hisseden elitler, hükümetlerin ve onların politikaları sonucu ülkelere gelen yabancılardan söz konusu duruma neden olduğunu düşünerek yabancı karşıtı popülist söylemlere yatkınlaşmaktadır (Wieviorka, 1994: 179). Bunun bir sonucu olarak da elitler, kendilerine yakın partilerin söylemlerine yansıyan yabancı karşıtı ifadelerle toplumdan karşılık bulmayı hedeflemişlerdir.

21. yüzyılda meydana gelen ekonomik ve sosyal değişimler, ırkçılık ve yabancı düşmanlığının dayandığı temelleri ırk ya da etnik kökenden uzaklaştırarak kültürel ve sosyoekonomik farklılıklara taşımıştır. Bu nedenle günümüz ırkçılık ve yabancı düşmanlığı; gelecek korkusu, sosyal güvensizlik, kimlik, önyargılar, g, ekonomik krizler gibi ırk ile ilgili olmayan faktörler tarafından şekillendirilmiştir. Irkçılığın, biyolojik ve fiziksel temellere dayanmayan yeni hali, dışlama ve ayrımcılığın yeni boyutlarla ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yeni boyutlar ise farklı tanım ve algılamalar nedeniyle ırkçılık sorunuyla mücadeleyi zorlaştırmıştır (Yılmaz, 2008: 14). Günümüzde öncelikle ötekinin algılanış şekliyle belirlenen ırkçılık; kültürel ve sosyoekonomik farklılıkların belli bir etnik grup üzerine yoğunlaştırılarak biz ve öteki ayrımının yaratılması ve ardından önyargı ya da hoşgrszlkler sonucunda ortaya çıkan üstünlük/aşağılık düşüncesi şeklinde bir sosyal davranış biçimi haline gelmiştir (Vorster, 2002: 297). Irkçılığın tekileştirmesine en çok maruz kalan grup olarak göçmenler, aşağı bir ırka ait olmanın yanında ekonomik ve sosyal faktörler de göz önünde bulundurulurken dışlanmakta ve ayrımcılığa uğramaktadır. Bu doğrultuda ırkçılığın yeni bir biçimi olan farkçı ırkçılığın temeli çoğunlukla ekonomik ve

sosyokültürel unsurlardan oluşmakta ve yeni hedef olarak da göçmenler görülmektedir (Akıllıoğlu, 1997: 105).

Günümüz “farkçı ırkçılığı” mantıksal açıdan ırkçılık ve anti-ırkçılık arasındaki çatışmadan ders alarak toplumsal saldırganlığın nedenlerine siyasal olarak müdahale edebilecek gibi görünen bir meta-ırkçılık olarak ortaya çıkmıştır (Balibar ve Wallerstein, 2007: 34). Bu fikre göre; ırkçılık önlenmek isteniyorsa anti-ırkçılığın insan topluluğunun hareketlerinin sosyolojik ve psikolojik nedenlerinin gözardı edilmesinin önlenmesi ve ırkçıların hoşgörü eşiklerine saygı gösterilmesi ve kültürel mesafeleri korumak varsayımları gereğince toplulukların birbirinden ayrılması gerekmektedir. Buna rağmen 1960’lardan günümüze kadar geçen dönemde aşırı sağ partilerin seçim başarılarının altında yabancılar ve göçmenlere karşı sistematik bir propaganda ile kamuoyunun manipülasyona hazır hale getirilmesi yatmaktadır. Bunun aksine hükümetlerin göç ve azınlıklara yönelik kısa vadeli politikalarındaki başarısızlıklar, aşırı sağ partilerin söylemlerinin destek kazanmasına hatta hükümetler eliyle meşrulaşmasına neden olmaktadır (Taş, 1999: 24). Bu doğrultuda ulus devletlerin aşırı sağ meşrulaştırmaya neden olan veya aşırı sağa destek olmasını sağlayan göç ve azınlık politikalarını dört ana grupta toplayarak incelemekte fayda vardır. Bunlardan ilki genel dışlama; göçmenlerin bir ülkeye girişini tamamen durdurarak mevcut ülkenin demografik, kültürel, ekonomik ve siyasi durumunun değişmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Yaşlanan ve nüfusu azalmaya başlayan Avrupa’nın genç ve ucuz iş gücüne İkinci Dünya Savaşı’ndan beri ihtiyaç duyduğu göz önünde bulundurulduğunda bu modelin uygulanması Avrupa açısından pek olumlu sonuçlara yol açmayacaktır. İkinci olarak ayrımcı dışlama; göçmen veya azınlıkların bir ülkeye sürekli olarak yerleşmesini engelleyerek bu insanlardan geçici süreliğine faydalanmayı amaçlamaktadır. Bu politikaya göre yabancılar (azınlık ve göçmenler) bir gün ülkelerine geri dönecekleri varsayılarak vatandaşlık verilmemekte ve mevcut ülkenin kültürüne veya siyasi sistemine entegre olması zorunluluğu getirilmemektedir. Aşırı sağ ve ırkçı politikalar temeline dayanan bu modelle yabancıların çalışmalarına izin verilmesine rağmen yerleşme, aile kurma ve vatandaşlık gibi haklar tanınmamaktadır. Almanya’da sıklıkla karşılaşılan bu modelle, ülkenin demografik yapısının değişmemesi ve “göçmenler ülkesi” olarak anılmaması amaçlanmaktadır (Taş, 1999: 25-26).

Üçüncü olarak asimilasyon; ülkeye gelen göçmen veya azınlıkların mensubu olduğu kimlik ve kültürü unutmamasını şart koşarak mevcut ülkenin siyasi ve kültürel sistemine dahil olmasını amaçlamaktadır. Bu politikayla kişinin kimliği, çoğunluğun kimlik ve kültürü içinde eriyerek tamamen tek ulus-tek devlet fikrine adapte olması sağlanmaktadır. Özellikle Fransa'nın uyguladığı bu modelle, azınlık ve göçmenlerin ülkeye girdikleri andan itibaren kendi ulusal kimliklerini bırakarak yalnızca Fransız olması istenmektedir, böylece siyasi ve kültürel olarak ayrışmanın önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Son olarak çoğulculuk; çokkimlikliliği ve çokkültürlülüğü kabul etmiş ülkelerde göçmen ve azınlıkların kimlik ve kültürlerini oldukları gibi kabul etmekte ve ülkenin çoğunluğuna uymak gibi bir zorunluluk getirmemektedir. Avrupa'nın birkaç ülkesinde (2000'lere kadar İsviçre gibi) başarıyla uygulanan bu modelle, her birey eşit haklara sahip olarak yaşayacak ve kültürlerini devam ettirecektir. Bu modeli uygulamaya çalışan İngiltere, Hollanda, İsveç ve İsviçre (2000'lere kadar); ülkelerindeki aşırı sağın baskısıyla çoğulculuktan “çokkültürlü refah” devletine dönüşmeye başlamıştır. Bu demek oluyor ki; mevcut ülkelerdeki kültürel farklılık yalnızca işgücü pazarıyla sınırlı kalacak ve sosyo-politik alanlardaki ayrımcılık ve dışlamanın önüne geçilemeyecektir (Taş, 1999: 26-27).

Balibar, günümüz ırkçılığının temellerini etno-merkezciliğe borçlu olduğunu iddia etmektedir. Etno-merkezcilik; din, kimlik, ahlak, ortak gelenekler ve coğrafi yakınlık gibi konularda benzerlik gösteren kabile veya halkların diğerlerine göre üstünlüğünü savunan ve her millette rastlanabilecek kültürel bir olgudur (Balibar ve Wallerstein, 2007: 77). Bu doğrultuda günümüzde gözlemlenen ırkçılık olarak adlandırılan faaliyetlerin aslında etno-merkezcilik üzerinden yürütülen kültürel üstünlük ve kendi kültüründen olmayanların ötekileştirilmesi eğilimi, klasik ırkçılığın aksine biyolojik bir üstünlükten bahsetmemektedir. Etnik kimliklerin belirlenmesinde, yalnızca ırk ayrımının yapılmasından ziyade; dil, din, kültür, örf ve adetler gibi ırkın da etnik kimliğin bir ögesi haline gelmesi söz konusudur. Çünkü bütün etnik özellikleri ortak olan gruplar olduğu gibi dili ve dini aynı fakat ten rengi farklı olan etnik grupların da varlığına rastlamak mümkündür. Bu ayrımcı veya farkçı ırkçılık fikri günümüzde Avrupa'daki aşırı sağ partilerin siyasi söylemlerinin dayandığı temel noktadır. Onlara göre; Avrupa kültürüne uyum sağlayamayan göçmen ve azınlıkların, kendilerinden geri kalmış kültürleri dolayısıyla Avrupa halklarının gelişmesine engel olacakları ve

bulundukları ülkelerdeki kültürel yapıyı bozacaklarından dolayı gönderilmeleri gerekmektedir. Özetle günümüz ırkçılığı, biyolojik aşağılamayla yabancıları kontrol altına alma veya yok etme fikrinden uzaklaşarak; geri gönderme, ayırma veya tecrit etme haline gelmiştir (Taş, 1999: 54-55).

Taş'a göre ırkçılığı dört temel düzeyde sıralamak mümkündür (Taş, 1999: 73-76). Bunlardan birincisi kendini savunma; İskandinav ülkelerinde sıklıkla rastlanan yerli halkın kültürünün ve çıkarlarının, göçmen ve azınlıklar tarafından tehdit edildiği yargısına dayanır. Bu tehdide karşı yabancıları karşı mesafeli tutum sergilenir, ülkeye girişlerinin yasaklanması aşamasına geçilirse de onların geçici süre için ülkelerinde bulunmasını kabul etmeleri beklenir ve devlet kurumlarında ırkçı önyargılara genellikle rastlanılmaz fakat önyargılar olsa bile kurumsal aşağılamayla sınırlı kalıp saldırgan eylemlere neden olmaz. Irkçılığın en alt düzeyi olan bu düşüncede göçmenler ve azınlıklar ana hedef olarak gösterilmez. Bunun yerine, yabancılar eğer sorunların kaynakları haline gelmişse bunda devletin ve kurumlarının ihmalinin olduğu ya da kendilerine karşı yabancıları tercih ettikleri görüşü kabul görür. Açıkta herhangi bir ırkçı eylemde bulunulmayan bu düzeyde mevcut sistem ve durum eleştirilir, sistemli olarak yabancı nefreti içermemekle beraber sorunların çözümünde ırkçı önlemlere de gerek duyulduğu düşünülebilir.

İkinci düzey olan yabancı düşmanlığında; etno-merkezcilikten kaynaklanan yabancıların kültürlerine karşı olma durumu söz konusudur. Yoğun bir şekilde göç alması ve içinde farklı azınlıkları barındırması nedeniyle Avrupa'da sıklıkla rastlanılan bu durumda, sistematik veya ideolojik bir ırkçılıktan söz etmek mümkün olmasa da ırkçılık için gerekli olan altyapı bu düzeyde oluşmuştur, bu nedenle ırkçı fikirlerin karşılık bulması olası görünmektedir.

Üçüncü düzey olan açık ve kapalı ırkçılıkta; halkın bazı kesimlerinin yabancılarla yaşadığı sorunları sürekli gündeme getirilerek bu sorunların kaynaklarının yabancıların yerel kültüre yönelttikleri saldırılar olduğu fikri kamuoyuna düzenli olarak servis edilir. Yabancı kültürlerin özelliklerinin, ülkenin kültüründen çok farklı olduğu bu nedenle yerel kültüre hiçbir zaman uyum sağlayamayacağı savunulur ve böylece yabancıların yerel topluma entegre edilmesi engellenir. Yabancıların ırksal özellikleri nedeniyle yerel halkın yaşam biçimi ve kültürlerinden farklı olması onların gündelik hayatta yaşadıkları sorunların temelini oluşturduğu savunulur. Bu düzeyde yabancıların, ülkede

işlenen suçların kaynağını oluşturduğu, yetiştirdikleri çocukların da bu suçları işlemeye ebeveynleri gibi devam edeceği düşünülür. Eğer bu yabancılar geçmişte sömürgeleri olan ülkelerden geliyorsa; önceden onları kendilerinin yönettiği şimdiyse onların kendilerini yönettiği, ülkede pozitif ayrımcılığa tabi tutuldukları gibi fikirlere rastlamak mümkündür. Devamında yabancıların fazla çocuğa sahip olmasının ya da çok eşli olmasının sosyal yardımlarla onları zenginleştirdiği ve adalet sisteminde de onları ayrıcalıklı konuma getirdiği düşünülür.

Dördüncü düzey ise devletin uyguladığı politikalar veya ilkelerle ırkçı bir konumda bulunduğu devlet ırkçılığıdır. Bu düzeyde devletin demokratik kurumları feshedilerek anti-demokratik faşist diktatörlük kurulur. Yabancıların ülkede çalışmasına, vatandaşlık hakları elde etmesine ve ileri safhalarda barınmasına dahi izin verilmez. Sistematik olarak hem toplum düzeyinde hem de kurumsal düzeyde yabancılar ötekileştirilir, topluma entegre olması engellenir, yerel halktan ayrılarak gettolarda veya banliyölerde tecrit edilir. Avrupa’da bu seviyedeki ırkçılıkla hükümetler ve devletler düzeyinde Nazi Almanyası ve Mussolini İtalya’sından bu yana karşılaşılmamıştır. Yukarıda sayılan düzeylerden de özellikle ikinci ve üçüncü düzeylere sıklıkla rastlamak mümkündür. Aşırı sağ partilerin etkisiyle Avrupa genelindeki geleneksel sağ demokratik kurumlara nüfuz ederek; ırkçılığın kurumlar bazında yayılmasına ve toplum bazındaysa açık ırkçılığa ve saldırganlığa dönüşmesine neden olmaktadır.

Yukarıda incelenen tanımlar ışığında ırkçılık kavramını diğer ideolojilerden ayıran temel özellikler şu şekilde sıralanabilir;

- Irkın saflığı ve üstünlüğüne inanç,
- Güçlü ve karizmatik bir liderin varlığı ve bu liderin toplumun birliğini sağladığı düşüncesine inanmak,
- Devleti kutsallaştırmak, güçlü ulusal duygu ve değerlere bu kutsallıktan etkiler addetmek,
- Anavatanlarının başkaları tarafından işgal edileceğini düşünmek ve buna karşı tetikte olmak,
- Güçlü bir devlet ve ekonomi amacıyla birleştirilmiş emek, sermaye ve devlet organlarının ideeline inanmak,

- Devletin çok güçlü bir askeri gücünün ve kurumlarında da askeri bir disiplinin olması gerektiğine inanmak,
- Müzik, edebiyat ve sanat gibi konuların ulusun çıkarları doğrultusunda şekillenmesi gerektiğine inanmak,
- Bireysellik yerine bireylerin, devletin tanımladığı rolleri yerine getirmeye çalışan ulusun bir parçası olduğu fikrine inanmak,
- Devletin her konuda haklı olacağına inanmak,
- Duyguları siyasal amaçlarda kullanmak ve üstün bir ırkın ve kanın mensubu olduğuna inandırarak kitlelerin sorgusuz itaatini sağlamak,
- Hümanizm karşıtlığı ve devletin zafere ulaşması için her yolun meşru olduğuna inanmak,
- Kitle iletişim araçlarını toplumu bir arada tutmak ve ideolojiyi herkese ulaştırmak için kullanmak (Girdner, 2010: 73-74).

Söz konusu tanımlamaları göz önünde bulundurarak günümüz Avrupa'sının ırkçılık temellerinin kültürel ve ekonomik olması nedeniyle çalışmada geçecek olan ırkçılık ve aşırı sağ, kültürel olarak Balibar'ın farkçı ırkçılığı ile Akıllıoğlu'nun ırkçılığın ekonomik ve kültürel temellere dayandığı görüşleri üzerinden açıklanacaktır. Bunun nedenlerine bakıldığında Hume, Voltaire, Montesquieu, Kant ve Hegel gibi aydınlanma dönemi düşünürlerinin ortaya koyduğu ve biyolojik karakteristikleri temel alarak ahlaki, entelektüel ve sosyal üstünlüğün varlığına inanmak şeklinde tanımlanan "klasik ya da bilimsel ırkçılık"ın uygulanması günümüz Avrupa'sında mümkün görünmemektedir (Taş, 1999: 40-42). Bazı göçmen ve azınlıkların, göç ettikleri ülkenin yerel halklarıyla kurdukları kültürel ve sosyolojik bağlarla, kendi kültürlerini onlara benzetme ya da kültürlerinden bir şeyler aktarma yoluyla homojenleşmeye başlaması nedeniyle klasik ırkçılığın hipotezi çürümektedir. Bunun aksine kültür ve kimliklerinde korumacılığı tercih eden, yerel halkla ilişkilerinde karşılıklı olarak sınırları olan göçmen ve azınlıkların farklılıklarını sürdürmeye devam etmesine ek olarak; bu bireylerin ucuz iş gücüne katılması ve hükümetlerden sağladıkları yardımların yerel halkta rahatsızlık uyandırmasıyla onları ötekileştirmesi şeklinde olmaktadır. Bu nedenle Avrupa'nın günümüzdeki ırkçılık ve yabancı düşmanlığının dayandığı temeller biyolojik değil kültürel ve ekonomiktir. Bu nedenle Taş'ın ırkçılığı sınıflandırdığı dört temelden sınırlı bir alanda (İskandinavya) birinci, kıta genelindeyse ikinci ve üçüncü temel Avrupa'daki

günümüz ırkçılığını açıklamaktadır. Tezin üzerinde durduğu yaklaşım da bu çerçevede ikinci ve üçüncü sınıf temellendirmelerdir.

Diğer yandan Avrupa aşırı sağ partilerinin yukarıdaki ırkçılık tanımlarına benzer yönlerini de görmek mümkündür. Bunlar; aşırı milliyetçilik, karizmatik liderlik, otoriterlik, liberal demokrasi eleştirisi, modern bir ideoloji görüntüsü çizmesine rağmen eski tarz faşist değerlere gönderme yapmak ve ulus fikrine bağlılığı savunmaktır (Şahin ve Ertan, 2015: 156). Fakat Avrupa’da ve özellikle çalışmanın konusunu oluşturan ülkelerdeki aşırı sağ partilerde rastlanan ideolojik perspektif, sanılanın aksine klasik ırkçılık değil kültürel ve ekonomik ayrımcılık ya da ötekileştirmeyeyle sonuçlanan farkçı ırkçılıktır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde parti programları ve söylemlerine bakıldığında görüleceği üzere ötekiyi tanımlama şekilleri ırk, uyruk ya da bir millete mensup olmak değil, kültürel farklılıklar ve ekonomik sınıflar üzerinden yaratılmıştır. İsviçre’de Hristiyan bir Romanş, Avusturya’da Almanca konuşan bir İtalyan ya da Macaristan’da Macarca konuşan bir Hırvat sorun teşkil etmezken Müslümanlar – özellikle Orta Doğu kökenliyse- ve Romanlar öteki tanımının sınırları içerisinde kalmaktadır. Burada Romanlar örneği bir etnik köken temel alındığı şeklinde görünse de konunun temeli Roman ve Macar kimliklerinin arasındaki ekonomik sınıf ve kültür farklılıklarından meydana gelmektedir. Çalışmanın temellendiği konu olarak farkçı ırkçılığa neden olan durumu anlayabilmek için; öncelikle öteki tanımında yer alan ana unsurlar yani göçmen ve azınlıkların konusunun tarihsel süreçteki gelişimi ile Avrupalı ülkeler ve aşırı sağ partiler tarafından algılanış şeklindeki değişimleri incelemek gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TARİHSEL GELİŞİMİ İTİBARIYLA GÖÇ VE AZINLIK OLGULARININ AVRUPA ÜLKELERİNCE ALGILANIŞI

2.1. Göç

“Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret (TDK, 2005: 769)” olarak tanımlanan göç kavramı; uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde süresi, yapısı ve nedeni fark etmeksizin bireylerin ve kitlelerin yaptığı nüfus hareketlilikleridir (Perruchoud, 2009: 22). Bir ülkeden başka bir ülkeye yapılabileceği gibi ülke sınırları içinde de gerçekleşebilen göç olayı bu nedenle “dış ve iç göç” olarak iki gruba ayrılmaktadır. Siyasi, ekonomik veya güvenlik nedeniyle başka bir ülkeye göç etme durumuna dış göç, bulunduğu ülke içindeki başka bir bölgeye göç etme durumuna ise iç göç adı verilmektedir. İç göç durumu devletler ve göç eden bireyler için herhangi bir denetleme mekanizmasına gerek kalmaksızın yapılması nedeniyle dış göçe kıyasla devletler için bir sorun teşkil etmemektedir. Fakat dış göç; yasal veya yasa dışı yollarla olması nedeniyle uluslararası hukuk açısından değerlendirilmesi gereken bir konudur.

Yasal yollarla olması durumunda göç edilecek ülkeden izin veya davet alınması, göç edilen ülke tarafından herhangi bir sınırlandırma mevcut olmaması ve bulunma süresiyle ilgili şartların sağlanması şeklinde denetlenmesi mümkün olan yollara başvurulması devletler ve bireyler için kolaylık sağlamaktadır. Diğer yandan yasa dışı yollarla göç etme durumu uluslararası hukuku meşgul eden önemli bir konudur. Yasa dışı göç; gönderen, transit ve alıcı ülkelerin hukuki düzen normlarının dışında ve kontrolsüz gerçekleşen göç hareketidir. Başka bir ifadeyle, göç eden birey veya bireylerin göç ettiği ülkeye girmek, orada ikamet etmek veya çalışmak için gittiği ülkenin göç düzenlemelerine uymaması durumunda ortaya çıkar. Yasa dışı göçe benzer olarak gizli göç de, göç hukuku kurallarını çiğneyerek, gizli ya da kurumların bilgisi olmaksızın gerçekleşen, ülke vatandaşı olmayan kişinin, ülkenin düzenlemelerini ihlal etmesi olarak tanımlanır (Özgür, 2013: 18). Göçmen ise; mültecilerdeki durumun aksine zorunluluk hali veya bir zorlama olmaksızın, maddi, sosyal durumları ve yaşam

standartlarını iyileştirmek için kendi iradeleriyle göç eden bireylerdir (Perruchoud, 2005: 22).

Modern ulus-devletlerin ortaya çıkışından önce göç için herhangi bir denetleme ve kontrol mekanizması bulunmamaktaydı. Bu nedenle göç, ülkeler için bir sorun olarak görülmeyecek bir konuydu. Westphalia Anlaşması ve ardından Fransız İhtilali'nin beraberinde getirdiği ulus-devlet düzeni, ülkelerin yalnızca diğer ülkelere karşı değil aynı zamanda diğer ülkelerin vatandaşlarına da karşı sınırlarının olduğu bir devletler sistemi yaratmıştır. Bu sistemle beraber bireylerin ait olduğu veya vatandaşlık bağıyla bağlı olduğu topraklardan diğer devletlerin topraklarına geçişi hukukun konusu olmaya başlamıştır.

Göçe neden olan sebeplerin kuramsal çerçevesini anlamak için Ravenstein'in göç kuramı incelenebilir. Ravenstein 1871-1881 yılları arasında İngiltere'deki nüfus sayımlarını analiz ederek 1885'te yayınladığı çalışmasında endüstrileşme ve kentleşmenin etkisiyle, ortaya çıkan iş olanakları ve gelişen ulaşım ağıyla beraber çevre bölgelerdeki bireylerin Avrupa'nın içlerine ve Kuzey Amerika'ya göç ettiğini belirtmektedir (Özgen, 2010: 14). Kuram; mesafe, göç basamakları, yayılma ve emme süreçleri, göç zincirleri, doğrudan göç, kır-kent yerleşim farklılıkları, kadın ve erkek farklılıklarını içeren ve yine Ravenstein'in ifadesiyle yedi adet 'göç kanunu'ndan oluşmaktadır. Bu kanunlar şu şekildedir (Ravenstein, 1885: 198-199):

- 1) Göçmenlerin büyük bir kısmı kısa mesafeli yerlere göç ederler.
- 2) Çok sayıda göçmeni kabul etme potansiyeline sahip olan (emme süreci) büyük endüstriyel bölgeler göç konusunda tercih edilir.
- 3) Her göç aynı zamanda bir karşı göçe neden olmaktadır.
- 4) Uzak mesafeleri tercih eden göçmenler genellikle endüstrinin ve ticaretin en yüksek düzeyde olduğu şehirleri tercih ederler.
- 5) Şehirde yaşayan insanlar, kırsal kesimde yaşayan insanlara kıyasla göç etmeye daha az yatkındır.
- 6) Göç hareketleri, doğal sonucu olan menzil bakımından sınırlı fakat ülke genelinde her yerde hissedilecek hareketler şeklinde basamaklar halinde gerçekleşir. Önce hızla büyümekte olan bir şehrin yakın çevresindeki bireyler şehrin merkezine, kırsal kesimden gelen bireyler şehrin yakın çevresine ve uzak

bölgelerden gelenler de kırsal kesime yerleşecek şekilde birbirlerinin boşalttıkları yerleri doldurarak göç ederler.

7) Kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla göç etme eğilimindedir.

Ravenstein'in göç kuramı; göçün ekonomik temelli, endüstriyel ve kentsel gelişimin etkisiyle gerçekleşen bir olay olduğunu belirtmesi bakımından, genel anlamda Sanayi Devrimi'nden İkinci Dünya Savaşı'na giden süreçte yaşanan göçlerin nedenlerini açıklamakta haklı çıkmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasındaki göç nedenlerini açıklamak için Petersen'in Beş Göç Tipi kuramı göz önünde bulundurulmalıdır. Petersen "Göçün Genel Tipolojisi" makalesinde göç türlerini ilkel, zoraki, yönlendirilmiş, serbest ve kitlesel olarak beş tipe ayırmıştır (Petersen, 1958: 259-263). İlkel göç; göçmenlerin kuraklık, kötü iklimsel koşullar gibi doğal sebeplerden ötürü yaptıkları göçtür. Henüz teknolojinin doğa olaylarını anlamakta güçlük çektiği dönemlerde ortaya çıkmış göç tipidir. Çevresel faktörlerin etkisiyle olabileceği gibi devletlerin politikaları nedeniyle de bireylerin bulundukları yerlerden başka bir yere göç etmesinin gerektiği bir kurum tarafından belirtildiği buna rağmen göç edip etmemesinde bireyin iradesi ya da tercih hakkı bulunuyorsa yönlendirilmiş göç; bulunmuyorsa zoraki göçtür. 1933-1938 yılları arasında Almanya'da yaşayan Yahudilerin, Nazi politikaları doğrultusunda devletin belirlediği bölgelere göç etmesi için özendirme ve ikna yöntemleri kullanılarak yönlendirilmesi "yönlendirilmiş göç" için örnek olarak düşünülebilir. 1938'den savaşın sona erdiği 1945 yılına kadar Yahudilerin bulundukları yerleri terk etmelerini zor kullanarak kamplara götürülmesi ise "zoraki göç" için örnek olabilir (Özgür, 2013: 33). Serbest göç; göçmenin kendi istek ve arzusuyla genelde ekonomik temellere dayanan yer değiştirme hareketidir. ABD'nin kurulmasını ve ardından endüstriyel iş gücünü oluşturmasını sağlayan işte bu göç hareketi olmuştur. Kitlesel göç ise; gelişmiş bir ülkeye öncü olarak giden göçmenlerin yaşam standartlarının terk ettikleri ülkedeki bireyler için daha cazip görülmesi nedeniyle kolektif bir şekilde öncülerini takip etmesi şeklinde olan nüfus hareketliliğidir. Özellikle endüstrileşmenin etkisiyle ABD'ye giden göçmenlerin ardından yaşam standartlarındaki iyileşmenin cazibesiyle yine aynı ülkeden kitleler halinde göçün başlaması veya 1970'lerdeki Almanya'nın işçi alımı anlaşmalarıyla oraya giden Türklerin akrabalarının da Almanya'ya göç etmesi örnek olarak gösterilebilir.

2.1.1. 1945-1990 Arası Dönemde Göç

Avrupa, Aydınlanma Dönemi'nden itibaren tüm dünya için eşitlik, adalet ve insan hakları gibi evrensel değerlerin kabul edildiği ve özgürlükçü siyasi, ekonomik ve kültürel ortamın yaratıldığı bir yapı olarak görülmüştür. Bu evrensel değerlerin oluşturduğu ve daha yaşanılabilir bir Avrupa yaratmak fikri çerçevesinde şekillenen Avrupa Birliği; kurulduğu günden bu yana demokrasi, insan hakları, güvenlik ve ekonomik kalkınma konularında sorun yaşayan ülkelerin vatandaşları için kurtuluş olarak görülmüştür. Batı'nın Doğu'ya üstün gelmeye başlamasından bu yana göç hareketleri için en cazip yer olarak görülen Avrupa'ya modern dönem kitlesel göç dalgasının ilk ayağını İkinci Dünya Savaşı sonrası meydana gelen göç oluşturmaktadır (Coşkun ve Çim, 2015: 290).

Birinci Dünya Savaşı'ndan daha yıkıcı olan ve Avrupa'nın sınırlarını, ekonomik durumunu, nüfusunu ve ülkelerin kurumlarının işlerliğini köklü halde değiştiren İkinci Dünya Savaşı, arkasında yıkılmış ve yeniden inşayı zorunlu kılmış bir kıta bırakmıştır. Savaşın enkazının ortadan kaldırılmasına ek olarak nüfusunun azalması ve kurumsal işlerliğin bozulması nedeniyle üretimin durma noktasına geldiği kıtayı eski haline getirmek için Avrupalı işçiler yetersiz kalmaktaydı. Bu nedenle Avrupa ülkeleri, Avrupa dışındaki diğer ülkelerden işçi almak zorunda kalmışlardır. Bu amaç doğrultusunda işgücü açığını dışarıdan kapatmaya çalışan Avrupa ülkeleri, Avrupalı olmayan ülkelerle işgücü sözleşmeleri yapmışlardır (Samur, 2008: 3). Önce ikili sözleşmeler yoluyla Yunanistan, İspanya, İtalya, Türkiye, Portekiz, Doğu Almanya ve Polonya gibi Batı Avrupalı ülkelerin henüz Avrupa olarak kabul etmediği ülkelere, sonra da Cezayir, Fas, Hindistan ve Pakistan gibi gelişmekte olan ülkelere işçi hareketliliği olmuştur. Bu işgücü teminin yanında ABD'nin Marshall Planı çerçevesinde yaptığı ekonomik yardımlar sayesinde Avrupa ülkeleri kısa zamanda savaşın yarattığı etkilerden kurtularak ekonomik kalkınmada hedeflerine ulaşmıştır (Erhan, 1996: 284). Önceliğin ekonomik ve siyasi düzenin sağlanması olması nedeniyle göçmen işçilerin toplumla bütünleşmesi ve sosyal hakları kazanması konuları o dönemde önemsenmeyen bir durumdaydı. Dönemin siyasi dilinde “misafir işçiler” olarak adlandırılan göçmen işçiler, Avrupalı işçilere kıyasla daha düşük ücretler karşılığında çalıştırılması ve kısa vadede ülkeler için kârlı bir girişim olması nedeniyle görmezden gelinmiştir (Özerim, 2014a: 23).

Sovyet etkinliğinin artması ve ideolojik söylemlerinin işĐi haklarını savunur nitelikte olması nedeniyle Sovyetlere karşı Batı Bloğu ülkeleri, liberal-sosyal devlet politikaları doğrultusunda işĐilerin ve göÇmen işĐilerin ekonomik ve sosyal durumlarında düzenlemelere gitmiştir. Ucuz işĐilik nedeniyle düşük yaşam standartları, vatandaşlık haklarından faydalanamamak ve bu nedenle ailesini ülkelerinde bırakmak zorunda kalmaları gibi ekonomik ve sosyal sorunların çözümü için yapılan girişimlerle göÇmen işĐilerin durumlarını iyileştirmeye çalışmışlardır. Yerel halkın vatandaşlık haklarının büyük bir kısmını kazanmalarına ek olarak göÇmen işĐiler çekirdek aileleriyle bir araya gelme ve onları ülkeye getirebilme hakkını da bu düzenlemeler sonrasında kazanmıştır. Bu dönemde göÇ politikası Avrupa Ekonomik Topluluğu için önemli bir mesele olarak görülmemiştir. Avrupa ülkeleri için ekonomilerin kalkınması ve iç pazarın inşası nedeniyle üçüncü bir ülkeden gelen işĐilerin serbest dolaşımı, kişilerin serbest dolaşımından daha önemli bir konu olarak görülmektedir. GöÇmen işĐilerin hakları ve sosyoekonomik durumlarındaki düzenlemeler Avrupa ülkelerinde sosyal harcamaların artmasına neden olmuştur. Sosyal harcamalardaki artışa ek olarak 1973 Petrol Krizi ile beraber Avrupa ülkelerinde ekonomik problemler meydana gelmeye başlamıştır. Bu problemlerin çözümü içinse Avrupa ülkeleri, sosyoekonomik politikalarını yeniden düzenlemek zorunda kalmış, durgunlaşan ekonomi ve artan işsizlik nedeniyle göÇmen işĐi alımını kısıtlamaya ve sosyal yardımlarda daha seçici davranmaya karar vermiştir (Coşkun ve Çim, 2015: 291).

GöÇün sınırlandırılması çabaları sonucunda oluşan yeni sistemde işĐücü göÇü durgunlaşmış, buna rağmen önceden kabul edilen göÇmenlerin ailelerinin Avrupa ülkelerine yerleşmesi ve ülkelerindeki sorunlar nedeniyle siyasi mültecilik yoluyla kabul edilmeleri devam etmiştir. Bu nedenle göÇün sınırlandırılması ile mevcut sorunların çözülemeyeceği ve daha radikal önlemlerin alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Söz konusu kısıtlayıcı önlemler emek piyasasındaki haksız rekabet ve yerli işĐücünün sosyal ve ekonomik haklarındaki olumsuz gelişmeler nedeniyle uygulanmaya başlanmıştır (Blotevogel, Müller-ter Jung and Wood, 1993: 88). Bu doğrultuda 1972’de Fransa, ardından İsveç, Hollanda ve İngiltere göÇün kontrolü için ülke nezdinde sıkı düzenlemeler yapsalar da yasal veya yasa dışı yollarla gelen göÇmen sayısında beklenen azalmaya ulaşılammıştır (Gençler, 2005: 177). GöÇmen sayısındaki artışın devam etmesi ya da beklenen düzeyde azalmaması nedeniyle Avrupa ülkeleri arasında “ortak

göç politikası” fikri tartışılmaya başlanmıştır. Bu dönemde “hoşgörü” odaklı göç politikalarından göçün güvenlikleştirilmesi söyleminin hakim olduğu “kontrol” odaklı göç politikalarına dönüştürüldüğü bir sisteme geçilmiştir (Fielding, 1993: 43). İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya konan göçü teşvik edici reklam, afiş, kampanya, yardım vaatleri vb. girişimler ile misafir işçi programları sonlandırılmış, yasa dışı göçü önlemek için örgüt ve ülkeler bazında göç mevzuatları oluşturulmuş ve göç kontrol altına alınmaya çalışılmıştır (Huysmans, 2000:754). Bu doğrultuda Avrupa Konseyi, üye devletlerin vatandaşlarının serbest dolaşımı hakkı ile üçüncü bir ülkenin vatandaşlarının serbest dolaşımı hakkı arasında ayırım yapan bir düzenleme yayınlamıştır. Düzenleme sonucunda “Kale Avrupası” yaratılmaya çalışıldığı şeklinde eleştirilerin hedefine gelen yapıya göre; iç pazardaki kişilerin serbest dolaşımı hakkından göçmen işçilerin aksine üye ülkelerin vatandaşları faydalanabilecektir (Kaya, 2013: 103).

1972 yılında Münih Olimpiyatları sırasında yaşanan İsrailli sporcuların Kara Eylül adlı terör örgütü mensuplarınca öldürülmesi ile Almanya’da Baader-Meinhoff ve Kızıl Ordu Franksiyonu, Fransa’da Doğrudan Eylem, Avrupa genelinde ASALA, İspanya’da ETA, Britanya’da IRA ve İtalya’da Kızıl Tugaylar gibi terör örgütlerinin yaptığı eylemler, Avrupa’da önemli bir güvenlik açığına işaret etmiştir (Smith, 2006: 38). Bu eylemler ve terör örgütleriyle mücadele kapsamında Avrupa Topluluğu⁵ ülkeleri tarafından ortak güvenlik ve sınır ötesi suçlarla ilgilenen bir örgüt kurulmasına karar verilmiştir. 1975 yılında Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler ulusal ve örgüt düzeyinde güvenlik, sosyal ve politik istikrarın sağlanması amacıyla Trevi (Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence Internationale) Grubu’nu kurmuşlardır. Bu grupla beraber; terörizm, sınır aşan suçlar, uyuşturucu kaçakçılığı, şiddet gibi polis işlerinin yanı sıra 1986 Avrupa Tek Senedi ve Schengen ile yetkilerinin genişletilmesi sonucunda yasa dışı göç ve göçmen sorunuyla da ilgilenmek için ortak bir politika yaratmak hedeflenmiştir. Schengen Anlaşması’na bakıldığında; 1986 yılında Fransa ve Almanya’nın girişimleri sonucunda Benelux⁶ ülkelerini de kapsayan, söz konusu beş ülkenin birbirlerine karşı sınırlarını kaldırmak ve dış sınırların genişletilmiş koruma ve denetlemesini sağlamak amacıyla imzalanmıştır. Bu anlaşma doğrultusunda, kişilerin ve malların bu beş ülke sınırları içerisinde serbest dolaşımı sayesinde ekonomik; iç sınır

⁵ 1965 yılındaki Füzyon Antlaşması’yla beraber Avrupa Ekonomik Topluluğu; Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu ile birleşerek Avrupa Topluluğu ismini almıştır.

⁶ Belçika, Hollanda ve Lüksemburg

güvenliğiyle ilgilenmek yerine dış sınırların güvenliğine odaklanmak ve Schengen Bilgi Sistemi (SIS) ile ortak bir politika hazırlamak vasıtasıyla da güvenlik konularında başarıya ulaşmak hedeflenmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar özetlenecek olursa; Avrupa Ekonomik Topluluğu/Avrupa Topluluğu için göç, 1970'lerden önce çoğunlukla sosyal ve ekonomik haklar ile işçilerin üye devletler arasında serbestçe dolaşabileceği bir bütünleşmenin sağlandığı işgücü piyasasının oluşturulması kapsamında düşünülmüştür. Fakat 1970'lere gelindiğinde ekonomik temellerle başlayıp ardından –ülkelerin siyasi çıkarları nedeniyle -siyasallaşan, göç ve sığınma sorunuyla; örgüt seviyesindeki girişimlere rağmen çözüme ulaşmaktan uzak, ulusal düzenlemeler şeklinde baş edilmeye çalışılmış fakat başarılı olunamamıştır.

2.1.2. 1990-2001 Arası Dönemde Göç

1980'lerin sonu ve 1990'ların başına gelindiğinde Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve siyasal etkinliği özellikle Doğu Avrupa'da azalmaya başlamıştır. Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Doğu Avrupa ülkeleri birer birer yönünü Batı'ya çevirmişlerdir. Ülkeler bazında olduğu gibi bireyler bazında da Batı'nın ekonomik ve sosyal refahı ilgi çekici görünmüştür. Bu sosyal ve ekonomik refahın sağladığı ilgi çekiciliğin etkisiyle Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinden Batı Avrupa'ya kitleler halinde göçler meydana gelmeye başlamıştır. Yunanistan, Portekiz, İspanya ve İtalya gibi önceleri Batı Avrupa'ya göç veren ülkeler bu dönemde göç alan ülkeler konumuna gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasına ek olarak Cezayir İç Savaşı ve Kuzey Afrika'daki siyasi karışıklık ve çatışmaların etkisiyle Avrupa'ya giden göçmen sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir. Bu artış sonucunda; insanların göç etmek için kullandıkları yolların çoğunun kontrolsüz ve yasa dışı olması nedeniyle insan kaçakçılığı artmış ve yoğun göç alan bölgelerde terör saldırılarının da etkisiyle aşırı sağ ve popülist söylemler destek bulmaya başlamıştır (Coşkun ve Çim, 2015: 292).

Bu dönemdeki göç hareketlerinin yönünü ve sebeplerini ise Immanuel Wallerstein'in Dünya Sistemi Kuramı çerçevesinde incelemek mümkündür. Dünya Sistemi Kuramı; gelişmiş kapitalist ülkeler merkezi, az gelişmiş veya sömürge altında bulunan ülkeleri çevre ve merkez ile çevre arasında kalan ülkeleri de yarı-çevre olarak adlandırmaktadır. Yarı-çevre ülkeler, çevre ülkelere kıyasla siyasi sömürden çok

ekonomik bir baskı altındadır. Merkez ülkeler çevre ülkelerden elde ettikleri hammadde veya işgücünü kullanarak ürettikleri sanayi ürünlerini çevre ve yarı-çevre ülkelerine satarak gelişmektedirler (Wallerstein, 2011: 300-344). Eski Dünya (Avrupa, Asya ve Afrika) dünyanın tamamı olarak kabul edilip, Wallerstein'in kuramı sadece bu sınırlar çerçevesinde düşünüldüğünde Soğuk Savaş sonrası dönem için Avrupa bazında; Almanya, Fransa ve İngiltere gibi gelişmiş kapitalist ülkeler merkezde yer alırken İspanya, Portekiz, İtalya ve Yunanistan gibi ülkeler yarı-çevre, eski Sovyet ülkeleri ve yakın Asya ile Afrika ise çevreyi oluşturmaktadır. Bu dönemde göç hareketi de önce çevreden yarı-çevreye, yarı-çevreden de merkeze olacak şekilde ilerlemiştir. AB⁷'ye yeni üye olmuş ülkelerden oluşan yarı-çevre, gelişmemiş durumda olan kalabalık ve ucuz işgücüne sahip çevreden yoğun bir şekilde göç aldığı bu dönemde, diğer yandan da yarı-çevreden ve çevreden merkeze göçler gerçekleşmiştir. Afrika'daki iç savaşlar, ekonomik ve siyasi bunalımlar, Sovyetlerin ortadan kalkmasıyla Doğu Avrupa'da ve yakın Asya'da oluşan ekonomik sistem boşluğu; bireyleri yeni imkanlar yaratmak amacıyla söz konusu merkez ve yarı-çevre ülkelerine göç etmeye itmiştir. Cezayir İç Savaşı sırasında ve sonrasında Fransa; Sovyetlerin dağılmasıyla da Almanya bu göç hareketlerinin cazibe merkezi olmuştur.

1970'lerde meydana gelen ekonomik kriz, göçün ekonomik temellere dayandığı düşüncesinin bir sonucu olarak yasal ve yasa dışı göçün sınırlandırılması durumunu beraberinde getirmiştir. Bu dönemde başlayan kontrol çabaları Soğuk Savaş'ın sonunda daha yoğun ve ciddi bir konu haline gelmiştir. 1990 yılında toplanan ve 1997'de Dublin Konvansiyonu olarak yayınlanıp, kararları uygulanmaya başlanan Londra Zirvesi'nde aynı anda birden fazla ülkeye yapılan sığınma başvurularının engellenmesi, söz konusu başvurulardan kabul edilenler hakkında diğer üye ülkelere bilgilendirme yapılması ve güvenli kabul edilen üçüncü ülkelerden yapılan asılsız başvuruların reddi ve iadesi konusunda ortak bir politika yaratılmıştır (Tom, 2006: 457). Bu doğrultuda yapılan düzenlemenin aslında Doğu Avrupa kaynaklı ya da transit geçiş güzergahı olarak kullanıldığı yasa dışı göç sorunlarında, bölgenin tampon olarak kullanılması veya bu sorunla mücadelede söz konusu ülkelerin görev alması amacının söz konusu olduğu düşünülebilir (Karaşahin, 2012: 74). Diğer yandan 1994'te öncelikle uyuşturucu ile mücadele için kurulan Europol ardından diğer önemli suçlarla mücadeleyi de görev

⁷ 1993 Maastricht Anlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu Avrupa Birliği adını almıştır.

tanımı içine almıştır. Suçlular ve teröristlerin Schengen ile sağlanan serbest dolaşımdan faydalanması ihtimalinden kaynaklı endişe sonucunda, 1992 Maastricht Anlaşması'nın üçüncü sütunuyla; Trevi, Europol ve Schengen mekanizmalarının ortak hareket etmesi, dış sınırların güçlendirilmesi, ortak istihbarat, vize ve göç politikalarının oluşturulması amaçlanmıştır. Fakat Maastricht ile planlanan politikaların uygulanması, üye ülkelerin egemenlik tartışmaları ve karşılıklı güvensizlikleri sonucunda ortaya çıkan zorluklar nedeniyle başarısız olmuştur (Kedikli, 2006: 58-59).

1999 yılına kadar olan dönemde on dört üyeye ulaşan Schengen Bölgesi, Amsterdam Anlaşması'yla AB'nin hukuki tanınmasını kazanmış ve AB'nin bir parçası haline gelmiştir. Amsterdam Anlaşması'na kadar olan dönemde hem Trevi Grubu hem de Schengen Anlaşması'yla oluşan bölge AB'nin bir parçası değildi, örgüt düzeyinde resmi bir bağlayıcılığı olmayan özerk bir yapıya sahipti fakat Amsterdam Anlaşması'yla birlikte AB hukukunda yer edinmiştir. Ekonomik olarak sıkıntı yaşayan Avrupa ülkeleri, halihazırda ülke içinde bulunan göçmenlerin yaşam standartlarını sosyal devlet ilkeleri doğrultusunda düzeltmekte de sorunlarla yüzleşmekteyken Soğuk Savaş'ın yarattığı göç dalgasıyla başa çıkmakta daha kesin önlemler almak zorunda kalmıştır. Bu kontrol çabaları doğrultusunda 1993 Maastricht Antlaşması'nda birlik üyelerinin ortak çıkarları olmasına rağmen göç, sığınma ve vize gibi konular adalet ve içişlerine ilişkin üçüncü sütunda düzenlenerek yürürlüğe girmiştir.

Göçün üçüncü sütunda yer alması ve birlik için birincil önem arz eden konuların yer aldığı birinci sütun dışında kalması, bu girişimin önceliğinin ülkelerin kendi ulusal çıkarları olduğunu göstermektedir (Coşkun ve Çim, 2015: 292). Diğer yandan 1997'deki Amsterdam Antlaşması'yla bu durumda önemli değişikliklere gidilmiş; göç, sığınma ve sınır kontrolleri konusundaki düzenlemeler birinci sütuna aktarılmış böylece birlik düzeyinde politikalar yaratmak aşamasına getirilmiştir. Yine de yetkileri sınırlı olan Avrupa Parlamentosu'nda ülkelerin ulusal çıkarlarını ön planda tutması nedeniyle birlik düzeyinde başarılı kararlar alınamamıştır (Coşkun ve Çim, 2015: 292). “Avrupa’ya Kaçış” yaklaşımı doğrultusunda incelenebilecek olan bu durum; ülkelerin, göç konusunda hedeflenen politik ve hukuki kısıtlamaları getirmesine, ulusal mahkemelerin söz konusu düzenlemelere (liberal demokratik değerlerin yarattığı bireysel ve kolektif hakların korunması çerçevesinde) engel olması sonucunda düzenleme girişimlerini örgüt düzeyinde kabul ettirme çabası olarak görülebilir

(Karaşahin, 2012: 70-71). Başka bir deyişle ülkeler, halkın karşı çıkacağı veya benimsemekte zorlanacağı bir politikayı AB'nin kararı doğrultusunda izlemek zorunda kalıyor gibi gösterebilir. Geddes'e göre ise; Avrupa'ya Kaçış yaklaşımı, AB üyesi ülkelere güvenlik ve ekonomi konusundaki çıkarları doğrultusunda bir göç politikasını örgüt üzerinden yaratma imkanını sağlamaktadır (Geddes, 2003: 127). Bu sayede ulus-devletler, göç konusunda uygulayacakları politikaları örgüt düzeyinde kabul edilen kararlar olarak göstererek ulusal baskıyı devletten örgüte kaydırmayı amaçlamaktadır. Politik amaçlar doğrultusunda şekillenen bu yaklaşım sonucunda; ekonomik temellere dayanan göç ve göçmen konusıyla ilgili düzenlemeler AB'nin bir bütün olarak politikalar üretmesinden ziyade örgütte devam eden her bir ulus-devletin kendi çıkarlarını örgütün önünde tutmasıyla en alt düzeyde gerçekleşmektedir. Diğer yandan Kedikli'ye göre; AB üyelerinin ortak bir tehdit olarak gördüğü yasa dışı göç ve terörizmle mücadelede egemenlik tehdidi tartışmaları, farklı siyasal kültür ve gelenekler nedeniyle uygulanacak politikaların şiddeti ve derecesinde farklılıklar meydana gelmektedir. Bu doğrultuda üye ülkeler terörizm ve yasa dışı göçle mücadelede dış güvenlik ve savunma gibi ulusal egemenlikleriyle doğrudan ilgili konularda diğer devletlere göre daha hassas, korumacı ya da tam tersi şekilde davranabilmektedir (Kedikli, 2006: 79). Bu nedenle ortak bir politika yaratmakta ve strateji belirlemekte sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası örgüt ve kurumlar tarafından tanınan statüler olan “mültecilik ve sığınmacı” konusu insan hakları boyutunda incelendiği için ülkelerin mülteci ve sığınmacılar hakkında üreteceği politikalar uluslararası hukuk ilkeleri çerçevesinde şekillenirken, göçmenler hakkında herhangi bir standart bulunmamaktadır. Bunun sonucunda AB, göç ve göçmen konusunda düzenlemeler yaparken örgüt bazında bir politika standardı oluşturamamış, ulus-devletlerin kendi göç politikalarını uygulaması veya AB'ye uygulatması nedeniyle farklılıklar meydana gelmiştir (Lavenex, 1999:3).

2.1.3. 11 Eylül Sonrası Göç

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle sona eren iki kutuplu sistemin bir sonucu olarak yeni dünya sisteminin çokkutupluluğu beraberinde küreselleşmeyi⁸ de getirmiştir.

⁸ Küreselleşme: Literatürde ilk olarak iktisat profesörü Theodore Lewitt tarafından kullanılan bir kavram olup, Uluslararası ilişkiler için temel aktör devletlerin yanında yerel ya da bölgesel aktör veya olayların da uluslararası ve uluslararası etkiler yaratması durumu olarak tanımlanabilir.

Küreselleşmenin yarattığı iletişim ve ulaşım ağındaki gelişmeler ile sınırların soyutlaşmasıyla ulus-devletlerin yaşadığı sorunlar uluslararası ve uluslararası hal almaya başlamıştır. Küreselleşmenin yarattığı liberal ve özgürlükçü ekonomik sistemin rekabete dayalı gelişmenin yani olumlu yanların yanı sıra; krizlerin piyasaya entegre olan tüm ulus-devletleri etkilemesi ve ulusal güvenlik sorunlarının diğer ulus-devletlere sıçraması durumu gibi olumsuz yanları da ortaya çıkmıştır. Özellikle ulaşım ve iletişimin kolaylaşması sayesinde; göçmenlerin ve mültecilerin başka ülkelere gitmelerine, terör gruplarının bu göçmen ve mültecilerin arasına sızarak yayılmasına ve haberleşme, propaganda, istihbarat gibi faaliyetleri bu iletişim kanallarındaki ilerlemeler sayesinde aktif olarak kullanmasına ortam yaratmıştır (Yılmaz, 2008: 79). Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler sayesinde hem ulaşım hem finansal destek ve para transferlerinde hem de küresel çapta propaganda yapma imkanların artmasıyla terörist organizasyonlar uluslararası sorun haline gelmiştir.

Terör örgütlerinin finansal ve iletişim ağının gelişmesiyle beraber, ülkelerin güvenlik sistemlerinde de açıklar ortaya çıkmıştır. Bu açıklarının yarattığı sonuçların belki de en büyüğü ABD'nin New York kentinde bulunan Dünya Ticaret Merkezi'nin ya da diğer adıyla İkiz Kuleler'in 11 Eylül 2001'de El Kaide terör örgütü mensuplarınca saldırıya uğramasıdır. Dünyanın en gelişmiş teknoloji ve güvenlik ağına sahip olduğu kabul edilen ABD'nin bu denli önemli bir bölgesinde düzenlenen terör saldırısı küresel bir korku yaratmıştır. Bu olaydan yaklaşık üç yıl sonra 11 Mart 2004'te İspanya'nın başkenti Madrid'te ETA terör örgütünün üç tren istasyonunda eş zamanlı düzenlediği bombalama eylemleri ve 7 Temmuz 2005'te İngiltere'nin başkenti Londra'da El Kaide'nin düzenlediği bombalama eylemleri ile beraber, dünyanın birçok ülkesinde güvenlik konusu tartışma konusu haline geldi. Terör eylemlerinin sonucu olarak ortaya çıkan korku, ülkelerin güven(siz)lik konusunda durumlarını yeniden değerlendirme ve güvenlik algılarını gözden geçirmelerini beraberinde getirmiştir (Akdemir, 2009: 16).

11 Eylül ve Avrupa genelindeki diğer saldırıların etkisiyle güvenlik konusu, ulus-devletlerin bağımsızlıkları ile doğrudan ilişkili olarak algılanmaya başlanmıştır. Madrid Saldırısı dışında meydana gelen terör eylemlerinin, Avrupalı olmayan gruplar tarafından gerçekleştirilmesi ve eylemcilerin radikal eğilimlere sahip olmaları nedeniyle Avrupa'da halihazırda var olan yabancı ayrımı, saldırılar sonucunda daha belirgin hale gelmiştir. Terör eylemlerinin yarattığı korku sonucunda bireylerin, göçmen ve

mültecileri potansiyel tehdit olarak algılamasına ve ulus-devletlerinin güvenliğini risk altında olduğuna inanmasına neden olmuştur (Yılmaz, 2008: 79). Bununla beraber devletler ise; eylemcilerin göçmenler arasında ülkeye girmesi ihtimaline karşı sınır güvenliklerinin sağlanması için kontrollerini artırmış, yabancıların ülkelere girişlerini zorlaştırmaya başlamıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda güvenlik açıkları sonucu ortaya çıkan yabancıların tehdit oluşturduğu algısının, yabancı karşıtı görüşlere sahip siyasilerin ve medyanın etkisiyle göçmenler ve sığınmacılar üzerinde şekillenmesine neden olmuştur. Bu doğrultuda devletler göç politikalarını, göçmenler ve sığınmacıların tehdit algısına dahil olmasıyla, göçün güvenlikleştirilmesi tartışması çerçevesinde belirlemişlerdir.

Göçmen ve sığınmacıların tehdit olarak algılanması konusunda; 1990'ların başında ortaya çıkan ve konstrüktivist perspektifte ülkelerin güvenlik algılarının; egemenliği merkeze alan milli güvenlik ile kimliği ve toplumun devamını merkeze alan toplumsal güvenlik olarak ikiye ayrıldığını ortaya koyan Kopenhag Ekolü'nün söylemlerine bakmakta fayda vardır (Özerim, 2014b: 14). Kopenhag Ekolü'nün güvenlikleştirme olarak adlandırdığı durum, aktörlerin güvenlik tanımını inşa ettiği ve bu süreçte tehditleri kendi bakış açılarına göre yarattığı şeklinde tanımlanabilir. Özellikle birey ve toplum bazında; X halkının Y halkı (göçmenler veya sığınmacılar) tarafından istilaya uğradığı, X toplumunun zayıfladığı ve değişeceği, toplumun Y tarafından dizayn edilip demografik yapının bozulacağı şeklindeki söylemlere yoğunca rastlanmaktadır (Buzan vd., 1997: 121). Çoğunlukla göçmen karşıtı siyasi partiler ve hükümetler tarafından kullanılan bu söylemler, ulus-devletlerin güvenlik politikalarını oluştururken göçmen ve sığınmacılar konusunu da güvenlik sorunları arasına dahil etmesine zemin hazırlamıştır. Kopenhag Ekolü tarafından literatüre kazandırılan "toplumsal güvenlik" kavramı, toplumun güvenliğini göçmen ve yabancılar tarafından tehdit edildiği bir durumu tanımlamak için kullanılmıştır. 1990'ların başında öne sürülen ve 11 Eylül saldırılarıyla beraber de sıklıkla konuşulan toplum güvenliği ve göçün güvenlikleştirilmesi, iç politikanın önemli bir konusu olarak görülmeye başlanmıştır (Mudde, 2010: 11). Göçmenler artık yalnızca adi suçlarla değil terör suçlarıyla da ilişkilendirilmiş, böylece toplumun güvenliği konusunda göçün güvenlikleştirilmesi önemli bir konu haline gelmiştir. Öyle ki; göçmenler ve yabancılar

terörizmin birer aracı olarak kullanıldığı algısı yaratılmaya çalışılmıştır (Mandacı ve Özerim, 2013: 123).

Faist'e göre; göç ve terör arasında nedensel bir bağ kurulduğu bu durumun sonucunda, aslında Huntington'ın Medeniyetler Çatışması tezine dayanılarak, kültürel korku ve çatışmalardan meydana gelen önyargıların meşrulaştırılması amaçlanmaktadır. Özellikle saldırıların meydana geldiği coğrafyaların Hristiyan nüfusun ağırlıkta olduğu yerler olması ve eylemcilerin radikal Müslümanlar olmaları, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında din temelli bir çatışma ihtimalinin varlığını sorgulamayı beraberinde getirmiştir (Faist, 2002: 8). Başka bir deyişle terör eylemlerinin hedefi olan Hristiyanların, radikal Müslümanlar tarafından saldırıya uğraması sonucunda Müslümanların potansiyel bir tehdit olarak algılanması durumuyla karşı karşıya kalınmaktadır. İslamofobi olarak adlandırılan bu durum, Müslümanların söz konusu terör eylemcileri gibi radikalleşerek, terör eylemlerine başvuracağından korkulması olarak açıklanabileceği gibi, İslam'ın Hristiyan coğrafyalarda yayılarak Hristiyanlık düşüncesini sindirmesi veya değiştirmesi durumundan çekinilmesi olarak da tanımlanabilir. Soğuk Savaş dönemi ideolojik temelli öteki algısını oluşturan komünizm ve Doğu Bloku, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle tehdit olmaktan çıkınca yeni öteki olarak "İslam tehlikesi" keşfedilmiştir. Tıpkı Soğuk Savaş'ta silahlı bir tehdit olmanın yanında kültürel ve ahlaki bir tehdit olarak görülen komünizm gibi İslam da tehlike olarak görülmeye başlanmıştır (Akdemir, 2009: 3). Bu doğrultuda 11 Eylül ve Londra Saldırıları'yla Avrupa, küresel terörizm ile doğrudan tanışmanın bir sonucu olarak yabancıları ve özellikle Müslümanları tehdit olarak algılamaya başlamıştır. Yalnızca güvenlik konusunda değil aynı zamanda değer yargıları ve yaşam biçimleriyle kendilerinden oldukça farklı olan bu gruba karşı Batı uygarlığı, "uyum sağlaması mümkün olmayan bir öteki" vasfını yüklemiştir. Bunun bir sonucu olarak da hem güvenlik hem de kültürel açıdan tehdit olarak gördüğü göçmenlerin ve onların çoğunluğunu oluşturan Müslümanların varlığı İslamofobi ve göçmen karşıtlığını beraberinde getirmiştir (Akdemir, 2009: 12).

İslamofobi ve güvenlik tehdidi algısının, toplum nezdinde kabul görmesinin yanında göçmen karşıtı hükümetlerin bu durumu iyi yönetmesi sonucunda, ulus-devletler güvenlik politikalarını inşa ederken göç konusunu daha yoğun bir şekilde işlemeye başlamıştır. Buonfino'ya göre; Avrupa'da medya, kamuoyu ve ulusal

hükümetlerin iş birliği neticesinde göç 21. yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarından biri olarak algılanmaya başlanmıştır (Buonfino, 2004: 23-24). 11 Eylül dönemine kadar uluslararası sistemde göç sorunu yalnızca ekonomik, toplumsal ve insani bir konu olarak düşünülürken, 11 Eylül'den sonra artık güvenlikle ilgili bir konu olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Önceleri Avrupa için; aile birleşimi, ekonomik eşitsizlik, sosyal ve siyasi bütünleşme anlamına gelen göç, bu dönemden itibaren uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, organize suçlar, terör ve sosyal tehdit olarak adlandırılmıştır. Özellikle Avrupa'daki siyasi elit ve yönetimler tarafından işsizlik, şiddet, terör ve buna benzer güvenlik sorunlarının ana sebebi olarak göçmenler gösterilmeye başlanmıştır (Kaya, 2009: 9). Bu doğrultuda Messina'ya göre göç; göç alan ülkelerde günlük yaşama tehdit olarak tanımlanmış, Avrupa hükümetlerini kitlesel göçe ve sürekli yerleşime izin verme konusunda şüpheli davranmaya itmiştir. Göçün siyasi olarak geçmiş dönemlere kıyasla belirginleşmesi sonucunda da Avrupalı olmayanlara karşı dışlama ve ayrımcılık yoğunlaşmaya başlamıştır (Messina: 2007: 49). Bu gelişmelerin sonucunda Avrupa'daki ulusal hükümetler, güvenlik kaygıları nedeniyle AB kurumlarına daha çok yetki devri eğilimine girmiştir. Bu nedenle güvenlikleştirme eğilimi, göç politikalarının daha fazla Avrupalılaşmasını ve merkezileşmesini sağlamıştır (Özerim, 2004b: 35).

Öte yandan göç politikasında Avrupalılaşma veya uluslarüstüleşme, Radielli'ye göre ise egemenliğin AB düzeyine yasal olarak transfer edilmesidir (Radielli, 2003: 29). Egemenliğin belki de en hassas konularından olan istihdam, kalkınma, vatandaşlık gibi içişleri konularının AB kurumlarının denetimine geçmesi bu egemenlik devrinin sınırlarının ne denli büyük olduğunu göstermektedir. Avrupalılaşma, üye devletlerin kurumsal yapısındaki değişikliklerin yanında ulusal politikalarının AB düzeyindeki politikalarla yer değiştirmesini de öngörmektedir (Güney and Çelenk, 2010: 242). Bu egemenlik devri eğilimi, ulus-devletlerin özerkliği açısından olumsuz görüntüye sahip olsa da güvenlikleştirme perspektifinden bakıldığında üye devletlerce yeni bir korunma yöntemi olarak görülebilir. Özellikle göç konusunda AB kararlarını uygulayan üye devletler, ulusal bazda çözülmesi zor olan bir problem için uygulanan politikayı ulusüstü ve ortak bir girişim sonucunda verilmiş bir karar olarak adlandırarak kamuoyundan gelecek tepkileri AB'ye yönlendirebilmektedir (Özerim, 2004b: 35).

2.1.4. Arap Baharı ve Suriye İç Savaşı Sonrası Göç

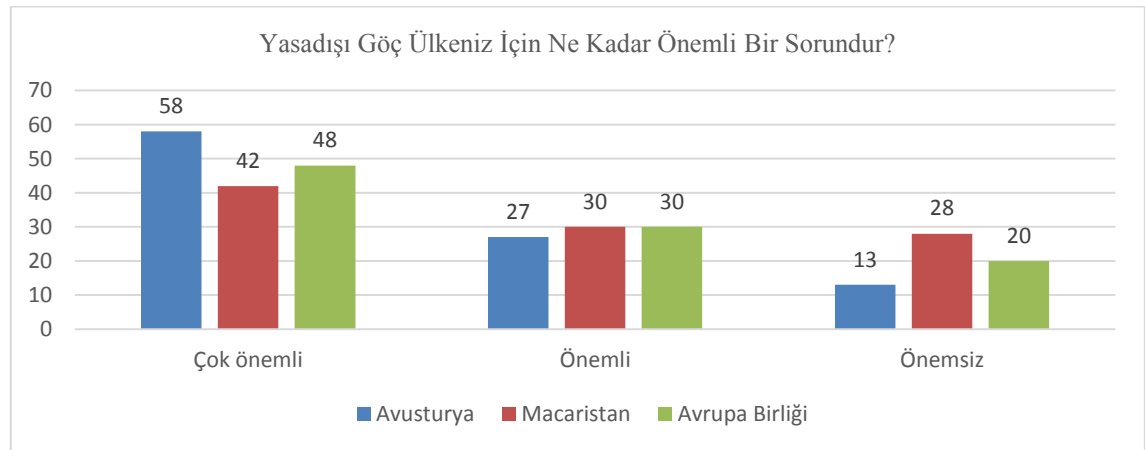
Aralık 2010'da Tunus'ta bir gencin ülkedeki işsizlik ve kötü yönetim nedeniyle yaşadığı bunalım sonucunda kendini yakmasıyla ülkede ortaya çıkan ayaklanmanın sonucunda başladığı kabul edilen Arap Baharı; Tunus'un ardından Mısır, Libya, Suriye, Bahreyn, Yemen ve Ürdün'de de halk ayaklanmaları şeklinde kendini göstermiştir. Ürdün ve Suriye dışında tüm ayaklanmanın olduğu ülkelerde siyasal sistem veya iktidar değişikliklerine yol açan Arap Baharı, özellikle Libya, Suriye ve Yemen için henüz çözüme kavuşmamış sorunlar bırakmıştır. Libya'nın Kaddafi sonrası bölünmesi ve hala merkezi bir hükümetin oluşturulamaması, Yemen'de Husiler ile yeni yönetim arasında devam eden savaş ve Suriye'deki bitmeyen iç savaş; Arap Baharı'nın sonuçlarından bazılarıdır. Bitmek bilmeyen iç savaşlar, çatışmalar ve siyasi istikrarsızlıklar öncelikle can güvenliği daha sonra da geleceklerinin güvenliği için insanları göç etmeye ve diğer güvenli ülkelere sığınmaya itmiştir.

Güvenlik açısından yakın coğrafyanın en cazip yerleri olan AB ülkeleri, tarihsel süreçte göçle başa çıkmak için çeşitli politikalara başvurmuşsa da Arap Baharı ile birlikte gelen göç dalgasına engel olamamışlardır. Başlangıçta kontrollü olarak Mavi Kart Uygulaması⁹ ile AB ülkelerinin ihtiyaçları doğrultusunda kabul edilen göçmenler, söz konusu ülkelerin nitelikli işgücü ve sıkıntılı sektörlerdeki tikanlıkları çözmek için yürürlüğe girmiştir (Coşkun ve Çim, 2015: 296). Ancak sonraları düzensiz ve yoğun göç dalgalarıyla başa çıkmak için üye devletler ulusal güvenlik politikaları ile AB güvenlik politikaları arasında kalarak çözüm bulmakta zorlanmıştır. Özellikle 3 Ekim 2012'de Lampedusa'ya gitmekte olan 500 civarında göçmen taşıyan balıkçı teknisinin batması sonucunda çok sayıda göçmenin ölümü, Avrupa ülkeleri için göç ve sığınma konusunda önemli kararlar alınmasında itici güç olmuştur. 1998'den bu yana her yıl ortalama 40 bin göçmenin hedefi olan Avrupa, Lampedusa olayından sonra Arap Baharı'nın yarattığı göç dalgasıyla mücadele kapsamında bir dizi düzenlemeye gitmiştir. Yasal göç ve dolaşımı kolaylaştırmak, düzensiz göçü önlemek, uluslararası yasal koruma ve sığınma koşullarını düzeltmek ve göçün ekonomi üzerinde etkilerini pozitif yönde ilerletmek şeklinde sıralanan düzenlemelerin; göçmen merkezli bir

⁹ AB Komisyonu tarafından vasıflı iş gücünün, göç yoluyla ABD ve Avustralya gibi ülkelere gitmesini engellemek ve yeni cazibe merkezi olarak AB'yi tercih etmelerini sağlamak için oluşturulan araçtır (Akdemir ve Tekeli: 2017, 80)

yaklaşım temelinde olması hedeflenmiştir (Coşkun ve Çim, 2015: 297). Bu doğrultuda merkezi ve yasal bir dayanak oluşturulması amacıyla Ortak Avrupa Sığınma Sistem (CEAS) için girişimlerde bulunulmuş, böylece uluslararası koruma ve sığınma talebinde bulunan bireylere daha adil, hızlı ve iyi sığınma koşulları ve kararları alınması amaçlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2013a). Buna ek olarak Lampedusa benzeri olayların yaşanmaması için Akdeniz Görev Gücü (AGG) kurulmuştur. AB'nin, üye ülkeler ve Schengen bağlantılı diğer ülkelerin dış sınırlarını yönetmeleri, AB genelindeki sınır kontrollerinin standartlaştırılması, sınır kontrollerinde iş birliği, teknik destek ve uzmanlaşmanın sağlanması gibi amaçlar doğrultusunda kurduğu ajans olan FRONTEX'in haritasına göre; göçmenlerin Avrupa'ya girişinde en çok kullandıkları yerler havaalanları ve deniz taşımacılığıdır (http-17). AB üye ülkeleri, FRONTEX'in raporu sonucunda hazırladıkları önlemler zinciriyle öncelikle havaalanlarındaki dış hatlar bölümlerinde sıkı denetimler yoluyla yasa dışı göçün engellenmesini hedeflemiştir. Bunun yanında diğer bir sık kullanılan yöntem olan deniz yollarının çoğu Akdeniz üzerinden şekillenmektedir. AGG'nin amacı, Akdeniz üzerinden yapılan insan kaçakçılığı ve yasa dışı göçün engellenmesi ve üçüncü ülkelerle iş birliği yaparak göç için yasal yolların kullanılmasının teşvik edilmesidir (Avrupa Komisyonu, 2013b).

Tablo 2.1: Yasadışı Göç Ülkemiz İçin Ne Kadar Önemli Bir Sorundur? (http-32)

AB, düzensiz göç ile mücadele kapsamında yukarıdaki girişimlere ek olarak geri kabul ve bütünleşme politikaları uygulamaktadır. 1999'dan itibaren Balkan ülkeleri ve Türkiye'yle yaptığı geri kabul anlaşmalarıyla AB, sınırlarında bulunan göçmen yükünü paylaşmayı amaçlamıştır. Göçmen ve sığınmacıların temel hak ve onurlarına tamamen saygılı, adil ve şeffaf yöntemler aracılığıyla iadelerinin etkin bir biçimde sağlanması

olarak adlandırdığı bu girişimle, AB yoğun bir göçmen kitlesini çevre ülkelerle paylaşarak önemli bir gelişme kaydetmiştir (Coşkun ve Çim, 2015: 298). Bu gelişmelere rağmen Arap Baharı'yla beraber artan kitlesel göç hareketleri AB'nin göç sorununu çözmekte başarı sağlamasına engel olmuştur. Arap Baharı'yla beraber Akdeniz üzerinden gerçekleşen yasa dışı göç ve sınır aşımı sorunları AB için önemli bir sorun haline gelmiştir. Project28'in yaptığı AB ülkelerindeki göçmen algısı üzerine geniş çaplı anket çalışmasında (Tablo 2.1) katılımcıların büyük bir çoğunluğu yasa dışı göçlerin ülkelerini ve AB'yi tehdit ettiğini düşünmektedir. Özellikle Suriye İç Savaşı'ndan sonra savaştan kaçan Suriyelilerin Türkiye üzerinden hem karadan hem de deniz yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışmaları, AB ve vatandaşları açısından güvenlik sorunu yarattığı gibi göçmenler açısından da insani risklere neden olmaktadır. Arap Baharı'nın yarattığı kaotik ortamdan, savaştan ve çatışmalardan kaçan göçmenler yasal yolların uzun sürmesi ve kesinliğinin bulunmaması nedeniyle insan kaçakçılarına başvurmak zorunda kalmaktadırlar. İnsan kaçakçılığının göçmenler açısından yarattığı riskin önüne geçmek için AB, sınırlara insan kaçakçıları önceden tanımlamaya yarayan sistemler kurmuş ve yakalanan suçluların katı şekilde cezalandırılması uygulamalarına başlamışlardır (Coşkun ve Çim, 2015: 303). AB'nin göçün yasa dışılığı ile başa çıkmak için, iç savaşın ve politik istikrarsızlıkların bulunduğu ülkelere gelen sığınma taleplerinin değerlendirme süreçlerini kısaltmak ve iyileştirmek için düzenlemeler yapmıştır. Bu doğrultuda sığınmacı ve göçmenlerin temel insani haklarının garanti altına alınması, korunması ve herhangi bir olumsuz tavra maruz kalmadan geçici barınmalarını sağlamaları için AB yasal koruma sağlamıştır. Buna ek olarak sığınmacı, eğer temel haklarının istismar edildiğini veya insani olmayan rencide edici eylemlere maruz kalırsa transfer kararına itiraz edebilecektir (Coşkun ve Çim, 2015: 303).

2004 yılında Marry Kaldor başkanlığında çalışan bir grubun yazdığı "A Human Security Doctrine for Europe (Avrupa için İnsani Güvenlik Doktrini)" adlı çalışmada ise AB'nin bir insani güvenlik politikasına sahip olması gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda ahlaki, yasal ve ulvi çıkarlar şeklinde üç yaklaşıma dayanan raporda, AB'nin insani güvenlik politikasının nasıl şekilleneceği açıklanmıştır (Solana, 2004: 7). Ahlaki yaklaşıma göre, AB'nin güçlü bir birlik olarak insanlığın ortak değerlerine katkı sağlamalıdır. Yasal yaklaşıma göre, insan haklarına saygının evrenselleşmesi ve

yaygınlaşması için AB'nin bu ilkelere uyması gerekmektedir. Ulvi çıkarlar yaklaşımına göreyse; dünyanın herhangi bir bölgesinin güvenli olmaması durumu AB'nin de güvenliğini tehdit etmektedir. Bu nedenle AB küresel bir güvenlik için çaba harcamalıdır, böylece kendi güvenliğini de sağlayacaktır (Solana, 2004: 9-10). Söz konusu raporun ilkelerinin uygulanmasıyla AB, uluslararası toplum için önemli bir küresel aktör halini alabilecektir. Raporun ulvi çıkarlar yaklaşımında olduğu gibi, Avrupa'nın yakın sınırlarında gerçekleşen Arap Baharı hareketi ve bölgesel iç savaşlar nedeniyle ortaya çıkan göç hareketleri, terör olayları ve suç örgütlerinin Avrupa'ya da sıçraması; Avrupa için önemli bir güvenlik tehdidi yaratmıştır. 11 Eylül, Madrid, Londra saldırılarının ardından Arap Baharı'nın etkilerinin Avrupa topraklarına ulaşması, AB için dış ve iç politikaların ortaklaşmasına neden olmuştur (Coşkun ve Çim, 2015: 300). Ulvi çıkarlarının yanında, ahlaki ve yasal yaklaşımların da senteziyle AB, yakın veya uzak çevresinde gerçekleşen insanlığa tehdit oluşturan her olaya müdahale için ortak iç ve dış politikalar yaratmayı, böylece küresel bir güvenlik ortamını sağlamayı amaçlamaktadır (Kaldor vd., 2007: 284).

2.2. Azınlık

Azınlıklar konusunun, uluslararası hukuk ve sistem için önemli bir sorun haline gelmesine rağmen evrensel olarak üzerinde uzlaşmış bir azınlık tanımı yoktur. Bir devletin nüfusunun geri kalanına kıyasla sayıca az olan, devlette egemen konumda olmayan, nüfusun çoğunluğundan farklı etnik, dilsel veya dinsel özelliklere sahip olan ve bu sahip oldukları özelliklerini, kültürlerini, geleneklerini korumak ve çoğunluk ile aynı fiili ve hukuki eşitliğe ulaşmak için ortak bir istek çerçevesinde birleşen gruplar azınlık olarak tanımlanabilir (Preece, 2001: 28; Çavuşoğlu, 2001: 36). Diğer bir deyişle, ülkenin nüfusunun çoğunluğundan sayıca az olup; etnik, dilsel ve dinsel olarak farklı olmak, o ülkenin yurttaşlık bağıyla bağlanmak ve azınlık bilincine sahip olmak azınlık olmanın şartlarını oluşturur (Tan, 2012: 6-7). BM raporlarında sıkça geçen iki tanım bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 1978 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu Raportörü Francesco Capotorti'nin yaptığı tanımdır. Bu tanıma göre;

Bir devletin nüfusunun geri kalanına göre sayısal olarak az olan, egemen olmayan konumda bulunan, üyeleri o ülkenin vatandaşları olarak etnik, dinsel ya da dilsel açıdan nüfusun geri kalanından ayrılan özellikler taşıyan ve kültürlerini, geleneklerini, dinlerini ya da dillerini

korumak amacıyla üstü örtülü bir dayanışma duygusu gösteren gruptur. (Çavuşoğlu, 2001: 33)

İkinci tanım ise yine aynı Komisyon'un üyesi Jules Deschenes'in 1985 yılında yaptığı tanımdır. Bu tanıma göre de azınlık;

Bir devletin; sayısal olarak azınlık oluşturan ve o devlette egemen konumda bulunmayan, nüfusun çoğunluğundan farklı etnik, dinsel ya da dilsel özelliklere sahip, birbirleriyle dayanışma duygusu içinde, üstü örtülü de olsa varlıklarını sürdürmek için ortak bir istekle yönelmiş ve amacı çoğunluk ile fiili ve hukuki eşitlik elde etmek olan bir grup vatandaşdır. (Çavuşoğlu, 2001: 33)

Bu tanımlar göz önünde bulundurulduğunda bir insan topluluğunun azınlık sayılabilmesi için;

- 1) Topluluk üyelerinin nüfusun geri kalanından etnik, dilsel, ırksal ya da dinsel farklılıklara sahip olması,
- 2) Topluluk üyelerinin farklılıklarını koruyabilecek ve devamlılığını sağlayabilecek kadar kalabalık fakat nüfusun geri kalanındansa az sayıda olması,
- 3) Topluluğun bulunduğu ülkede egemen konumda olmaması,
- 4) Üyelerin, bulunduğu ülkenin vatandaşı olması,
- 5) Topluluk üyelerinin azınlık bilincine ve dayanışma duygusuna sahip olması gerekmektedir (Bahadır, 2012: 10).

Bu açıklamalar ışığında göçmenler ve sığınmacılar, azınlık statüsü dışında kalmaktadır. Bu durumun rasyonel sebebi olarak da sığınmacı ve göçmenlerin, yerleştikleri ülkelere vatandaşlık bağıyla bağlı olmadıkları için siyasi hak taleplerinin ülkelerce meşru kabul edilmemesi gösterilebilir. Bunun yanında; ülkenin çoğunluğundan farklı olan her grubun azınlık olarak değerlendirilmesi ve statü kazanması ülkelerin kültürel, siyasi ve ulusal bütünlüğüne zarar verecek durumlara evrilmesine ve yine bu ülkelerin hukuki ve ekonomik olarak ağır yükümlülükler altına girmesine neden olabilir (Preece, 2001: 28).

Bir grubun azınlık olarak kabul edilebilmesi ve meşruiyeti için hukuki ve demografik açıdan makul bir sayısal duruma sahip olması gerekmektedir. Azınlık olarak tanımlanacak grubun ülkenin çoğunluğuyla birbirine yakın büyüklükte bir nüfusa sahip

olmamasının yanında kabul edilebilir düzeyde bir sayıda olması beklenmektedir. Bu kabul edilebilir çokluk durumu, ülkenin yalnızca tek bir bölgesinde olmak zorunda değildir, grubun bireylerinin ülkenin geneline yayılması o grubun azınlık olmasına engel olmamaktadır (Oran, 2009: 68).

Azınlıkların oluşmasına neden olan süreçler genellikle ülkenin işgale uğraması, anlaşma yoluyla toprak kazanımı ya da kaybı ve zorunlu veya gönüllü göç alması ile meydana gelmektedir. Ülkenin işgale uğramasıyla asker ya da sivilin hayatlarını kaybetmesi sonucunda bir grubun azınlık konumuna gelmesi muhtemeldir. Savaş sonrası yapılan anlaşmalarla toprak kazanımı sonucunda farklı bir ülkenin etnisitesinin başka bir ülkenin sınırları içinde kalmasıyla, söz konusu etnisite azınlık konumuna gelebilir. Bu duruma; ileride de bahsedileceği üzere Trianon Anlaşması sonucunda Macaristan topraklarının komşu ülkelere devredilmesiyle 2,5 milyon Macarın, komşu ülkelerin azınlıkları statüsüne geçmesi örnek gösterilebilir. Zorunlu ve gönüllü göç konusundan önceki kısımda detaylı olarak bahsedilmesi nedeniyle bu hususu yalnızca örneklerle açıklamak yeterli olacaktır. Zorunlu göç ile bir grubun azınlık haline gelmesine; Nazi hükümeti tarafından Yahudilerin Almanya'dan sürülmesi ya da kaçımları ile gittikleri ülkelerde önce sığınmacı olarak yerleşmeleri sonrasında da vatandaşlık alarak azınlık (gayriresmi) durumuna gelmeleri örnek gösterilebilir. Gönüllü göç ile azınlık olma durumuna ise; Türklerin 1960'larda başlayan Almanya'ya misafir işçi olarak göçleri ve ardından yerleşim ve vatandaşlık hakları kazananların sayısındaki artış ile azınlık (gayriresmi) haline gelmeleri örnek gösterilebilir.

Göçmenlerin uluslararası hukukun konusu haline gelmesine benzer bir şekilde azınlıklar da ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla konuşulmaya başlamıştır. Modernite ya da ulus-devlet öncesi dönemde herhangi bir katı ulusal kimlik aidiyetinin olmayışı nedeniyle bölgede yaşayan farklı halkların oluşu devletler için bölgesel bir konu olarak kalmaktaydı. Fakat ulus-devletlerin ortaya çıkışı ve ülke sınırlarının önem kazanması kültürel, dinsel, dilsel ve ulusal farklılıkları beraberinde getirmiş, böylece ülkelerde bulunan farklı etnik topluluklar, devletlerarası bir konu haline gelmiştir. Azınlık kavramının tüm devletlerce kabul edilen bir tanıma sahip olamamasını;

- 1) Azınlık haklarının sağlayacağı statüyle beraber toplulukların başka devlet ve örgütlerin ilgi konusu haline gelip devletlerin iç işlerine karışılmasının önüne geçilmek istenmesi,
- 2) Özellikle ulusal azınlık statüsü kazanan toplulukların akraba devletlerce hak talepleri aracılığıyla azınlığın bulunduğu devlete karşı müdahale ve kazanç konusu olma ihtimalinin engellenmesi,
- 3) Birden fazla ülkede yaşayan azınlıkların kolektif haklarını kullanmak isteyerek komşu ülkelerde de yaşayan aynı azınlık kimliğine mensup topluluklarla birleşerek yeni bir devlet kurmak amacıyla ayrılıkçı talep ve siyasi hareketlere neden olmasının engellenmesi nedenlerine bağlamak mümkündür (Kurubaş, 2004: 13-14).

Azınlıklar; ülkelerindeki çoğunluktan farklılıklarının türlerine göre dinsel, dinsel, ulusal ve etnik olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Dinsel azınlık kavramı, diğerlerine göre daha önce konuşulmaya başlanan bir kavramdır. Özellikle Avrupa'daki Reformasyon Dönemi'nde Protestanlığın ortaya çıkması ve ardından başlayan mezhep savaşları sonucunda Avrupa'daki kültürel ve dinsel homojenliğin ortadan kalkmasından sonra azınlıklardan söz edilmiştir. Önder'e göre dinsel azınlık tanımı, farklı din ya da mezhebe mensup bireylerin; devletlerin toprak kaybı, kazanımı ya da savaşlar sonucunda azınlık konumuna gelmesiyle ortaya çıkan bir tanımdır (Önder, 1999: 2-3). Dinsel azınlıkların diğer tür azınlıklardan farklı olarak kazanımları yalnızca kendi dinlerinin uygulamaları noktasında olup, bu uygulamalarda azınlığı tanıyan devletçe sağlanan garanti söz konusudur.

Dinsel azınlıklar, Avrupa'daki din savaşlarının bitmesi ve görece çözülen dini azınlıklar sorunundan sonra tartışılmaya başlanan bir durum olmuştur. Dinsel farklılıklara da sahip olabileceği gibi dil bakımından ülkenin çoğunluğundan farklı durumda olan azınlıkların tanımı için kullanılan dinsel azınlık kavramı, milliyetçilik akımının da etkisiyle azınlıkların kendi dillerini konuşma özgürlüğünü toprakları üzerinde yaşadığı devletten talep etmesiyle ortaya çıkmıştır. Dinsel azınlıkların hukuki olarak diğer azınlık türlerinden ayrıldıkları nokta ise, kendi dillerini kullanmaları hususunda kendilerini tanıyan devlet tarafından sağlanan kazanımlar elde etmeleridir.

Westphalia ile başlayıp Fransız Devrimi'yle devam eden süreçte teokratik krallıkların meşruiyet kaynağı olan dini kriterlerin yerini ulusal devletlerin sekülerizme ve daha sonrasında ulusal egemenlik anlayışına bırakmasıyla azınlıklar konusu yeni bir boyut kazanmıştır (Duvan, 2013: 18). Bu yeni boyut doğrultusunda tartışılmaya başlayan yeni azınlık türleri etnik ve ulusal azınlıklar olmuştur. Etnik ve ulusal azınlık kavramlarının tanımında bariz bir ayırt edici özelliğe rastlamak mümkün değilken etnik azınlığın, ulusal azınlığa kıyasla daha geniş hukuki kapsama sahip olduğu kabul edilmektedir (Arsava, 1993: 56). 1815 Viyana Kongresi'ne kadarki dönemde adından bahsedilmemiş olan ulusal ve etnik azınlıklar konusu, Kongre ile beraber konuşulmaya başlanmışsa da siyasal bir statü kazanması Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda ortaya çıkmıştır. Ulus-devletlerin modern uluslararası sistemin aktörü haline gelmesiyle ulus inşa sürecinde devletin yapısını şekillendirecek topluluğun kültürel değerlerinin kabul edilmesi ve devlet toprakları üzerinde yaşayan diğer kültürlerin haklarını da korumak ihtiyacıyla ulusal ve etnik azınlıklar konusu tartışılmaya başlanmıştır (Duvan, 2013: 23). Hekimoğlu'na göre, Viyana Kongresi'ne kadar olan dönemde azınlıkların yalnızca dini ya da dilsel farklılıklar nedeniyle ortaya çıktığı görüşü hakimken, Viyana Kongresi ile bu azınlık tanımlarının dışında da azınlıkların olabileceği fikri uluslararası konjontüre dahil edilmiştir (Hekimoğlu, 2007: 3). Viyana Kongresi'nde ulusal ve etnik azınlık konusunun gündeme gelmesi; insan haklarından daha çok ulusal devletlerin sınırlarının korunması ve muhtemel milliyetçilik kaynaklı isyanların engellenmesi fikirlerinden kaynaklanmaktadır (Duvan, 2013: 25). Direkt olarak ulusal ya da etnik azınlık olarak tanımlama olmaksızın yalnızca "farklı özelliklere sahip bireyler" şeklinde anlaşma metinlerine giren söz konusu azınlıklar özellikle imparatorlukların dağılmaya başladığı dönemlerde gündeme gelmiştir. Bu dönemde özellikle Osmanlı İmparatorluğu sınırlarında yaşayan azınlıklar, diğer devletlerin azınlıklarına kıyasla daha çok tartışılan bir konu olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde azınlıklar konusu, daha çok söz konusu toplulukların haklarının düzenlenmesi ya da devletlerin kendini güvenceye alması amacıyla tartışılırken; Birinci Dünya Savaşı'na gidilen süreç ve sonrasında yerini azınlıkları himaye altına alarak diğer devletler üzerinde stratejik üstünlük sağlama amacına hizmet eder hale gelmiştir (Preece, 2001: 76). Bu doğrultuda Milletler Cemiyeti'nin ülkeler arasındaki siyasi sorunları çözmekte başarısız olması,

Almanya'nın azınlıkların haklarını kullanarak diğer ülkeleri işgal etmesi ve hukuka aykırı hareket etmesi İkinci Dünya Savaşı'na zemin hazırlamıştır.

Bu doğrultuda ulusal azınlık kavramının ortaya çıkışı etnik azınlık kavramındaki kriterleri daraltma isteğinden kaynaklanmıştır. Ulusal azınlık, her ulusun bir devlete sahip olması ve her devletin bir ulustan meydana gelmesi ilkesinin sağlanamadığı ve farklı güçlere sahip ulusların bir arada yaşamak zorunda kaldığı yerlerde bulunan, kendi tarihi, kültürü, dili olan toplulukların bir arada yaşaması durumunda ortaya çıkmıştır. Diğer azınlıklardan ayrılan en önemli özelliğiye ulusal azınlıkların halk olma konusunda siyasi iradeye sahip olmaları ve ülkenin siyasi karar mekanizmasına katılma iradesine sahip olmalarıdır (Arsava, 1993: 55). Etnik azınlıklar ise, ülkenin çoğunluğundan farklı kültür, ırk, din ve dile sahip olan ve azınlık olarak adlandırılacak grupların oluşturduğu topluluk olup, aynı zamanda ulusal, dini ve dilsel azınlıkların hepsini de içine alacak kadar geniş kapsamlıdır (Capotorti, 1991: 51).

Azınlıkların sahip oldukları veya olmaları gereken haklara bakıldığında; azınlık olarak var olma hakkı, eşitlik ve ayırım gözetilmemesi hakkı, kimlik ve kültürünün geliştirilmesi hakkı, kendi dilini kullanma hakkı, kendi dinini açıklama ve uygulama hakkı, kendi kültüründen yararlanma hakkı ve azınlık kimliğinin geliştirilmesi hakkı şeklinde sıralamak mümkündür.

Azınlık olarak var olma hakkı, azınlık grubun fiziksel varlığını korumaya ve sürdürmeye karşı olabilecek eylemlerin engellenmesi için tanınmıştır. Bu doğrultuda azınlıkların etnik temizlik ya da soykırıma uğramasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır (Kurubaş, 2004: 24). Eşitlik ve ayırım gözetilmemesi hakkı, yargıyla ilgili ya da sosyal durumlarda azınlıklara karşı veya azınlıklar yönlü ayırımın uygulanmasının engellenmesi için tanınmıştır. Fakat kolaylıkla sınırlandırılan ve ihlal edilen bir hak olmakla beraber azınlık sorunlarının çözümü için dikkate alınması gereken haklardan birini oluşturmaktadır (Kurubaş, 2004: 27). Kimlik ve kültürün geliştirilmesi hakkı; azınlık kimliğinin unsurlarını, varlığını ve kültürel değerlerini tanınmasını öngören haktır. Kendi dilini kullanma ve kendi kültüründen yararlanma haklarıyla içiçe olan kimlik ve kültürün geliştirilmesi hakkında azınlıklara, resmi dilin yanında kendi dilini öğrenme ve kullanma, bilimsel ve kültürel yaşama katılma, ifade özgürlüğü, adli ve idari yapılarla ilişkilerde azınlık dilindeki ad, soyad ve geleneksel adları kullanma

özgürlüğü tanınmaktadır. Azınlıklar; dil unsurunun yanında kendi dillerinde iletişim araçlarını kullanma, bilgi ve düşüncelerini ifade etme, yayma ve bilgi alma özgürlüğüne sahip olmayı yine bu hak çerçevesinde sağlamaktadır (Duvan, 2013: 56).

Kendi dinini açıklama ve uygulama hakkı, söz konusu devletin yasal mevzuatıyla çatışmamak şartıyla azınlıklara ibadet ve ibadethane, dini ve geleneksel kıyafet kullanımı özgürlüğü sağlayan haktır. Azınlık kimliğinin geliştirilmesi hakkıysa; azınlık mensuplarının kendi topluluklarının yanında başka azınlıklar veya başka ülkelerde yaşayan kendilerinden olan bireylerle barışçıl ilişkiler kurma ve sürdürme, hükümet dışı kuruluşların faaliyetlerine katılma hakkından meydana gelmektedir. Bu doğrultuda çoğunlukla bu hakkı tanıyan devletlere karşı, içişlerine müdahale ve/veya ayrılıkçı hareketlerin desteklenme ihtimalini akla getiren bu hak, birçok teorisyen için azınlıklara halkın geri kalanından daha fazla hak sağlandığının ve pozitif ayrımcılık uygulandığının kanıtıdır. Çünkü bu teorisyenlere göre söz konusu azınlık, diğer ülkelerdeki mensuplarıyla birleşmek için faaliyetler yürütebilir ya da bu azınlıkların hakları için bir diğer devlet talepte bulunabilir. Bu nedenle azınlık kimliğinin geliştirilmesi hakkı tartışma konusu haline gelmektedir (Kurubaş, 2004: 31). Bir diğer tartışma konusu olan azınlık hakları ve self-determinasyon ilkesi durumuna bakıldığında; uluslararası hukukun egemen ulus-devletin bütünlüğünü tanıması ve azınlıkların vatandaşı olduğu ülkedeki çoğunlukla oluşabilecek sorunların ortadan kaldırılması yoluyla bütünlüğün sağlanması anlamında self-determinasyon bir azınlık hakkı olarak kabul edilmemektedir. Modern uluslararası sistemin ülkelerin bütünlüğü, siyasal bağımsızlığı ve egemen eşitliği ilkeleri doğrultusunda azınlıklara sağlanacak self-determinasyon durumunu yalnızca söz konusu ülke isterse uygulayabilir ve bu durumu herhangi bir ikinci ülke ya da örgütün etkisi ve bağlayıcılığıyla uygulaması söz konusu olamaz (Duvan, 2013: 64-65).

Yukarıda sayılan hakların sağlanması ve korunmasına rağmen; halihazırda yaşadıkları ülkede azınlık konumunda olan ya da iltica sonucunda ülkenin azınlığı haline gelen topluluklar; iş bulma, iş kurma ve sosyal yaşama katılmada toplumun genelinden farklı oldukları için sorunlar yaşayabilmektedir. İlerleyen bölümlerde aşırı sağ partilerin yabancı karşıtlığı konusunda argümanlarını oluşturacak olan yabancıların suça katılma oranında; azınlıkların ve göçmenlerin iş bulmakta ve kurmakta yaşadıkları sorunlar sonucunda ekonomik sıkıntılar nedeniyle şehirlerin banliyölerinde ve suç

oranların yüksek olduğu yerlerde yaşamak zorunda olmalarının etkisi yadsınamaz (Taş, 1999: 32). Bu doğrultuda azınlıkların yaşadıkları sorunlar; dil, kültür, din, modern ekonomik yapıya uyumsuzluk, kanunlara uyumsuzluk, temel eğitim, politik bağımlılık ve sosyal hizmetlere ulaşım şeklinde sıralanabilir. Göçmenler ve azınlıklar; sonradan yerleştikleri ülkelerin resmi dillerini konuşmada ve öğrenmede yaşadıkları zorlukların yanında, ikinci ve üçüncü kuşağın kendi etnik dillerinin yerine ülkenin resmi dilini öğrenmesi nedeniyle kültürlerinin devamlılığını sağlamakta sorunlar yaşamaktadır. Yerleştikleri ülkenin genelinden farklı bir dine mensuplarsa, dini faaliyetlerini yerine getirmekte ve uygulamakta zorluklar yaşamaları mümkündür. Bunun yanında yabancılar, kendilerinden daha gelişmiş bir toplumun (ekonomik, siyasi veya kültürel olarak) kültürüne maruz kaldıkları için kendi etnik kültürlerinin devamlılığını sağlamak konusunda zorlanmakta, kültürel sembollerini kullanamamakta ya da diğer kültür tarafından farklılıkları nedeniyle sorun olarak görülebilmektedir. Buna ek olarak; kendi ülkelerinden ekonomik, siyasi ve adli olarak daha gelişmiş bir ülkeye yerleştiklerinde o ülkenin sistemine uyum sağlamak konusunda da sorunlar yaşabilmektedirler. Özellikle yerleştikleri ülkelerin kanunlarının geldikleri ülkeden farklılıkları ve etnik kültürel değerlere olan uzaklığı sonucunda suç ve adli sorunlarla yüz yüze gelebilmektedirler (Taş, 1999: 32-33).

İlkokul düzeyinde çocuklara verilen moral ve kültürel değerler eğitimi sonucunda etnik kültürler değerlerinden farklı olması (çocuklara cinsel eğitim, ülkenin ulusal ve dini değerlerinin aktarılması gibi) nedeniyle azınlıklar –özellikle Müslüman olanlar- sorunlar yaşayabilmektedir. Kültürel, dini ve ekonomik değerlerin yanında geldikleri ülkelerde yaşanan siyasi konulara taraf olmaları veya siyasi oluşumlara katılmaları (İngiltere'deki Iraklılar'ın İngiltere askerlerinin Irak müdahalesine karşı Saddam'ı desteklemesi gibi) sonucunda yabancılar, yerleştikleri ülkelerde siyasi sorunlara neden olabilmektedir. Bunun yanında yabancılar; kalabalık ailelere sahip olmaları nedeniyle daha fazla maddi imkan gerekliliği ve etnik gelenekleri nedeniyle cinsiyete bağlı hizmet talep etmeleri (örneğin kadınlar için kadın doktor talebi) gibi nedenlerle sosyal hizmetlere ulaşım konusunda hem yerleştikleri ülkeler hem de kendi kültürleri açısından çatışmalar yaşayabilmektedir (Taş, 1999: 33-34).

Görüleceği üzere etnik azınlık kavramının geniş bir kapsama sahip olması ve göçmenler, mülteciler ve yabancı işçiler gibi grupların vatandaşlık almaları durumunda

bu kapsama dahil olması ihtimaline karşı ulusal azınlık kavramı üretilmiş; bu kavram ile beraber yalnızca o ülkedeki yerleşik olan ve farklı kültüre sahip azınlıkları belirtmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada azınlık kavramı; dinsel, dilsel veya ulusal azınlıkları tanımlamak üzere kullanılacak olup etnik azınlıkları temsil etmeyecektir. Özellikle çalışmanın sonraki kısımlarında incelenecek olan ülke ve partilerin söylemlerinin konusu olan Müslümanlar ve Yahudiler dinsel azınlıkları, Romanlar ise ulusal azınlıkları temsil edecektir.

2.3. Göç ve Azınlıklık Olgularının Avrupalılarca Algılanışı

Rodinson'a göre; Avrupa homojen bir coğrafya değildir, bu nedenle kimliğini oluştururken tek bir çatı altında toplanmak için ötekiyi kullanır (Rodinson, 1979: 9-11). Avrupa kimliği ötekinin negatif unsurları kullanılarak inşa edilmiştir, bu durum da Avrupa kimliği ile ötekileri arasındaki tamamlayıcılığı beraberinde getirmiştir. Bu demek oluyor ki; ötekiler var oldukça Avrupa kimliği var olacaktır ve ötekiye karşı bu kimlik sayesinde Avrupalılar tek çatı altında birleşecektir (Said, 1992: 107). İnsanlar, köklerinden uzaklaştırıldıklarını hissettiklerinde, düşmanlarını ve kendilerine olan tehditleri belirlemeye başlarlar. Kolektif olarak yarattıkları aktörlere bağlılıklarını ilan ederek köklerinden uzaklaşmanın yarattığı kuşkuları ortadan kaldırmaya çalışırlar. Kuşkuları ortadan kaldırmaya çalışmaları sonucunda yaratılan kimlikler, bilinmeyen ya da korkulan öteki ve onun kültürüne karşı gösterilen kendini koruma ihtiyacının bir sonucu olarak inşa edilir (Passerini, 2002: 193; Akdemir, 2013: 64). Bu doğrultuda Avrupa'nın kimliğini inşa ederken kullandığı öteki tanımlamasının ilk kurbanı olan topluluk Yahudiler olmuştur.

Hristiyanların, Yahudileri öteki olarak tanımlaması ve bu sayede yaptıkları kimlik inşası din temelli olmuştur. Dönemin Hristiyan cemaatleri, Yahudileri İsa Peygamber'in mesajlarını reddetmeleri ve onun ölümünde etkileri olması ile suçlamışlardır (Akdemir, 2013: 76). Roma İmparatoru Konstantin'in Hristiyanlığı benimsediği ve imparatorluk dini olarak kabul ettiği dönemde başlayan ötekileştirme, 10. yüzyılda oldukça yaygın hale gelmiştir. Sırasıyla İngiltere, Fransa, Almanya, İspanya ve Portekiz'den kovulan Yahudilerin, cüzzam ve veba gibi hastalıklardan sorumlu olduklarına inanılmıştır (Akdemir, 2013: 78). Bunun yanında Yahudilerin asimile edilmeye çalışıldığı ülkeler de olmuştur. Örneğin; İspanya'da Endülüs Emevileri'nin ülkeden sürüldüğü sırada çıkarılan kanunla Yahudilere, Hristiyanlık

dinini seçmeleri ya da ülkeden gitmeleri tercihi sunulmuştur. Buna ek olarak Hristiyanlığı kabul eden Yahudilere de domuz anlamına gelen “marrano” sözcüğü ile hitap edilmiş, onların Hristiyanlığı’nın şüpheli olduğu iddia edilmiştir (Akdemir, 2013: 79). 1556’da Papa IV. Paulus, Roma Yahudileri’nin gettolarda yaşamaları uygulamasını başlatmıştır (Arslan, 2006: 16). Bu uygulamanın bir benzerini 20. yüzyılda Nazi Almanyası’nda örneğinde tekrar görmek mümkündür. 19. yüzyılda yükselişe geçen Yahudi karşıtlığı 20.yüzyılda Nazi Almanyası’nda zirve noktasına ulaşmıştır. Naziler için Yahudiler birer biyolojik tehdit olarak görülmüş, önceleri “etnik arındırma” yasalarıyla başlayan ötekileştirme ve insanlık dışı muamele sonunda gaz odalarında Yahudilerin öldürülmesine kadar gitmiştir (Akdemir, 2013: 81).

İslam dininin tebliğ edildiği ve Hristiyan coğrafyasında toprak kazanımlarına başladığı 7. yüzyıldan itibaren bir diğer öteki adledilen topluluk Müslümanlar olmuştur. Özellikle Dört Halife döneminde başlayan Hristiyan topraklarının Müslümanlarca ele geçirilmesi, Hristiyanları ortak düşmana karşı birleşmeye itmiştir. Hristiyan dünyasının bir araya gelmesiyle oluşan Avrupa’nın sınırları Müslümanların ilerlemesine bağlı olarak belirlenmiştir ve Hristiyanlık, Orta Çağ Avrupa’sının dine ve toprağa dayalı kimliğinin inşa edilmesini sağlamıştır (Delanty, 2004: 26). Böylece Avrupa’nın bir değer ifade etmesi ve bir aidiyet birimi olarak inşa edilmesi süreci Orta Çağ Hristiyanlığı ile başlamıştır (Neumann, 1999: 42). Avrupa’nın kendini tanımlaması olarak Hristiyanlık, 15-17. yüzyıllara gelindiğinde Avrupa’yla aynı anlama gelmiş ve çoğunlukla birbiri yerine kullanılmıştır. Bu dönemde özgür, gelişmiş, çağdaş ve meşru olarak tanımlanan Avrupalı kimliğinin ötekisini ise özgür olmayan, cahil, durağan, tembel ve barbar olarak kabul edilen Müslümanlar oluşturmaktadır (Keane, 1992: 55-56). 11. yüzyılda önemli Hristiyan kentlerinin ve dini merkezlerin Müslümanlar tarafından ele geçirilmesi, Hristiyan kralların Papa’nın etrafında birleşerek mücadele etmesiyle sonuçlanmıştır. 11 ve 13. yüzyıllar arasında gerçekleşen Haçlı Seferleri, Avrupa’nın ötekiler karşısında kendini tanımlayıp birlik olduğu önemli hadiselerden biridir. Dört Halife döneminden bu yana gelişmekte ve toprak kazanımları sağlamakta olan Araplar, Antik Yunan ve Roma kaynaklarını çevirerek ve bunları eğitim, felsefe, matematik, tıp gibi konularda kullanarak Hristiyan alemine kıyasla askeri üstünlüğün yanında bilimsel ve kültürel olarak da üstünlük sağlamışlardır. Dört Halife döneminden sonra Emeviler ve Abbasiler ile bir süre daha Batı’ya karşı üstünlüğünü koruyan

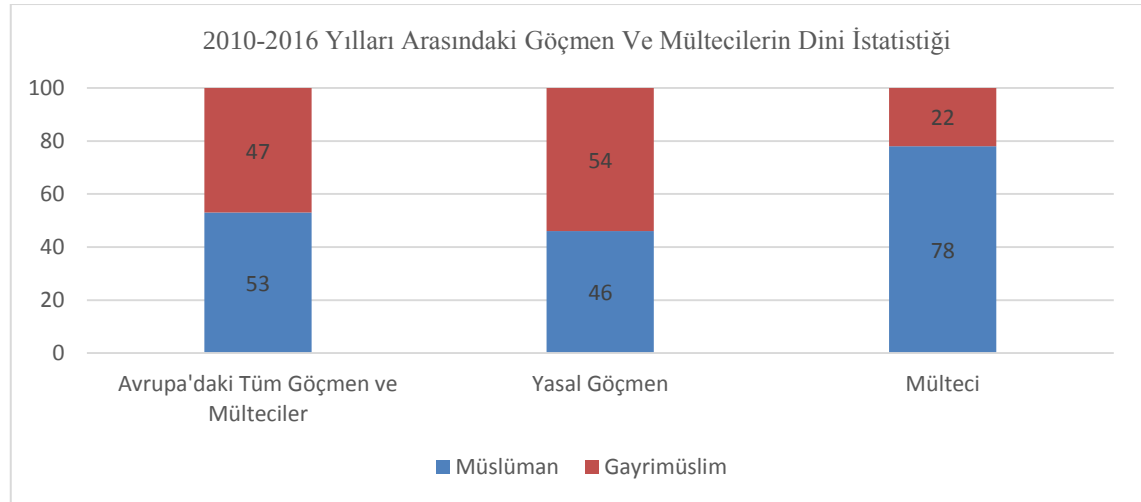
Araplar, Abbasilerden sonra zayıflamaya başlamış, Müslümanların temsiliyeti zamanla Türklerin eline geçmiştir. Selçuklular döneminde Hristiyanlara karşı önemli başarılar elde eden Türkler, birkaç Haçlı Seferine maruz kalsa da seferlerin hedefine ulaşmasına engel olmuşlardır. Selçuklular'dan sonra tarih sahnesinde ortaya çıkan Osmanlılar, özellikle İstanbul'un, ardından Kudüs ve diğer kutsal Hristiyan şehirlerinin fethiyle Avrupa'nın yeni ortak düşmanı ve ötekisi olmuşlardır. Bu dönemden itibaren Avrupa "Türk eşittir Müslüman" algısı çerçevesinde farklı halklardan olsalar dahi Müslüman olan tüm toplulukları Türk olarak adlandırmışlardır.

Önceleri dini, siyasi ya da kültürel meseleler nedeniyle bir araya gelme ve birleşme kabiliyetine sahip olmayan Hristiyan krallıklar, Müslüman tehdidinin Avrupa topraklarına kadar ilerlemesi ve kutsal toprakların kaybedilmesi sonucunda bir araya gelmiş, kolektif bir Hristiyan kimliği yaratarak ötekinin karşısında birleşmiştir (Akdemir, 2013: 59-60). Rönesans'tan Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemeye başladığı döneme kadar Avrupalı devletler sıklıkla Osmanlı'ya karşı ittifak kurmuş, Türklerin Avrupa içlerinden daha fazla toprak elde etmesini engellemeye ve Avrupa topraklarını Türklerden geri almaya çalışmışlardır. Bu döneme kadar birbirleriyle mücadele halinde olan Avrupalı devletler Osmanlı İmparatorluğu'nu ortak tehdit kabul ederek askeri bir birliktelik içine girmişler (Yurdusev, 1997: 61). Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıflamaya başlaması ve artık tehdit olmaktan çıkmasıyla tekrar öteki yaratmakta zorlanan Avrupa bir süre kendi içinde bölünmüş ve birbiriyle tekrar savaşılmaya başlamıştır. Schulze'ye göre; Avrupa kimlik bilincini, rasyonel veya değil, ortak bir düşmanı yenebilmek ve onunla baş edebilmek için oluştururken bu tehdit ortadan kalktıktan sonra yeni bir ortak düşman çıkana kadar eski bölünmüşlüğüne geri dönmektedir (Schulze, 2005: 303).

Avrupalı ülkeler önce Birinci Dünya Savaşı'nı, ardından İkinci Dünya Savaşı'nı yaşamış, sonrasında uzunca bir süre devam edecek olan Soğuk Savaş ile karşı karşıya kalmıştır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nda Avrupa için öteki Almanya ve onun müttefiki ülkeler olmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nda faşizmin yükselişi Avrupa'nın yeni ötekisini din temelli olmaktan çıkartarak faşizm karşıtlığına yani ideolojik temellere dayandırmıştır. Bu ideolojik temeller Soğuk Savaş'ta da devam etmiş, bu sefer öteki olarak Sovyetler Birliği ve komünizm ideolojisi kabul edilmiştir. Soğuk Savaş döneminde uluslararası sistemdeki çatışma, ideoloji temeliyle Soğuk

Savaş'ın bitmesiyle kimlik temelli olmuştur (Keyman, 2002: 15). Dünya savaşları öncesi diğer bir deyişle modernite öncesi dönemde Avrupa kimliğinin yaratılmasında kullanılan unsurlar din perspektifi çerçevesinde şekillenmiştir, bu doğrultuda öteki de Hristiyan olmayan “kafir” ya da “kötü” Müslümanlar olmuştur. Fakat dünya savaşları dönemine gelindiğinde daha önce olduğu gibi başka kıtadan ya da dinden ortak bir düşmana karşı birleşmek yerine birbirleriyle savaşan Avrupalı devletler, yalnızca savaşta karşı tarafı öteki olarak tanımlamış ama bu kolektif bir kimlik ve onun aksi olan öteki fikri çerçevesinde gerçekleşmemiştir. Soğuk Savaş dönemine gelindiğindeyse Avrupa'nın batı ve ortasından oluşan Batı Bloğu'na karşı ötekinin tanımı, Avrupa'nın doğusu ve Asya'nın büyük bir kısmını içine alan Doğu Bloğu olmuş, bu doğrultuda ötekinin tanımlanması ideolojik temellere dayanmıştır. Soğuk Savaş'ın bitişi ve komünist Doğu Bloğu tehlikesinin ortadan kalkmasıyla, 1970'lerde ortaya çıkan ve 11 Eylül ile beraber zirve noktasına ulaşan göçmen, azınlık ve yabancı sorunu Avrupa'nın yeni öteki tanımını bu sefer kültürel, ekonomik ve çoğunlukla da dinsel boyuta taşımıştır.

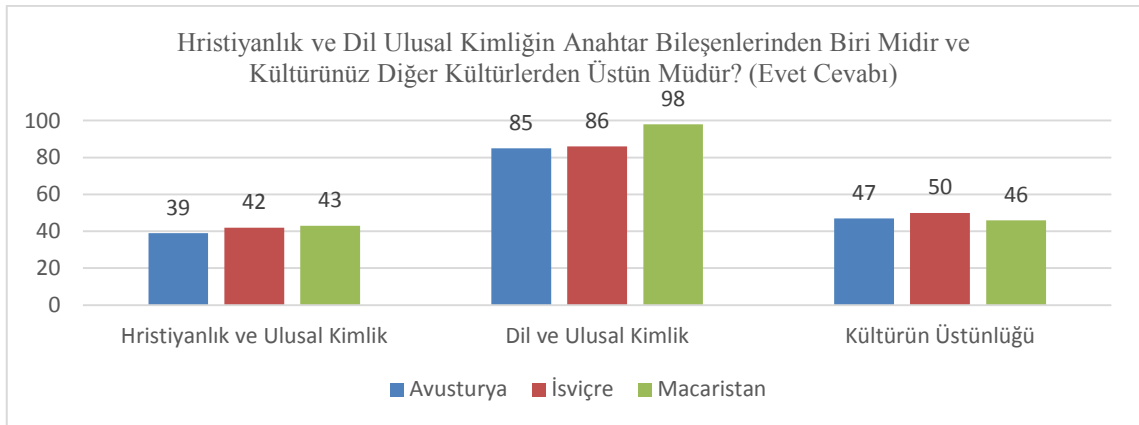
Tablo 2.2: 2010-2016 yılları arasındaki göçmen ve mültecilerin dini istatistiği ([http-36](#))

1950'lerde Afrika'dan, Asya'dan ve Türkiye'den işçi ve göçmen akınıyla başlayan Müslümanların Avrupa'ya ulaşması durumu, Avrupa'da Müslüman nüfusun büyümesini beraberinde getirmiştir. 1960'larda sosyal devlet anlayışı ve işçi-göçmenlerin toplumla uyumlulaştırılması çerçevesinde işçilerin ailelerinin de Avrupa'ya yerleşmesi sonucunda artan Müslüman nüfusla beraber Avrupa'da göçmen ve Müslüman kavramları çoğunlukla birbirinin yerine kullanılmaya başlamıştır (Roy,

2003: 51). Tablo 2.2’de de görüleceği üzere göçmen ve mültecilerinin çoğunun Müslüman olması ve kültürel farklılıklar neticesinde uyum sağlama problemi yaşayan göçmenlerin çoğunluğunu Müslümanların oluşturması nedeniyle Müslümanlık ve göçmenlik terimleri Avrupa için neredeyse aynı anlama gelmektedir. İşte bu dönemde Avrupa’ya yerleşen ve vatandaşlık hakkı kazanmaya başlayan Müslümanlar zamanla Avrupa’nın Müslüman azınlığını oluşturmuş, bugünse Avrupa’daki en büyük azınlık dininin İslam olmasını sağlamıştır (Akdemir, 2013: 61). 11 Eylül ve ardından Avrupa’da meydana gelen terör saldırılarının, kendilerini Müslüman olarak tanımlayan terör örgütleri tarafından gerçekleştirilmesi, Avrupalıların modernite öncesi dönemde olduğu gibi Müslüman göçmenleri ve ülkelerinde yaşayan azınlıkları öteki olarak tanımlamalarına neden olmuştur.

Tablo 2.3: *Hristiyanlık ve dil ulusal kimliğin anahtar bileşenlerinden biri midir ve kültürünüz diğer kültürlerden üstün müdür? (http-37)*

Avrupa geneline yayılmaya başlayan Müslümanların radikalleşmeye ve şiddete eğilimli olduğu korkusu, Avrupalıların Hristiyan ve modern “biz” olarak, radikal Müslüman “ teki” karşısında tekrar birleşmesini sağlamıştır. Öyle ki Danimarka’da yayınlanan bir ders kitabında “Her ne kadar her Müslüman terörist değilse de, her terörist Müslümandır.” ifadesi Müslümanların  teki olarak görülmesinin bir  rneği olarak kabul edilebilir (Canatan ve Hıdır, 2007: 7).  nceki kısımlarda da belirtildiği gibi; 1970’lerde Petrol Bunalımı ve ekonomik krizler sonucunda ekonomik temeller üzerine şekillenen göçmen sorunu, Soğuk Savaş’ın bitmesi ve Doğu Bloğu ülkelerinden gelen yoğun g ç ile sosyoekonomik ve kültürel bir sorun haline gelmiş, 11 Eylül’den sonraysa bu temellere ek olarak bir de güvenlik ve dinsel bir temele dayanmıştır. Göçmenlerin ve azınlıkların özellikle Müslüman olanlarının, toplumun geneline

eklemlenme ve uyum sağlama probleminin yanında 11 Eylül saldırıları ve Arap Baharı'yla ortaya çıkan İslamofobi günümüzde Avrupa için en önemli sosyokültürel sorunların hem nedenini hem de sonucunu oluşturmaktadır. 11 Eylül saldırılarından sonra gerçekleştirilen 2005 Londra ve 2015 Paris saldırılarının faillerinin sırasıyla El Kaide ve IŞİD olması, Batı'da ortaya çıkan "İslam terörü" ya da "İslami terör" algısının güçlenmesine ve İslamın terörizme ve şiddete meyilli olduğu fikrinin geniş bir kitlece kabul görmesine neden olmuştur (Kedikli ve Akça, 2017: 76). Tablo 2.3'te de görüleceği üzere; katılımcıların çoğunluğu Avusturya, İsviçre ve Macaristan ulusal kimliklerinin en önemli bileşenini dilin oluşturduğu ve dinin de önemli bir bileşen olduğunu düşünmektedir. Aynı zamanda önemli bir miktarda katılımcı kendi kültürlerinin diğer kültürlerden üstün olduğunu savunmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de tartışılacak olan biz kavramını oluşturan bileşenlerden dil, din ve kültürel değerler, kendinden olmayan yani ötekinin sahip olmadığı özelliklerdir. Dil, din ve kültür olarak önemli farklılıklara sahip olan özellikle Müslüman göçmenler, Tablo 2.3'teki görüşler göz önünde bulundurulduğunda ulusal kimlik ve onun bileşenlerinin yarattığı İslamofobi'yle karşı karşıya kalmaktadır.

Azınlık konusunun tarihsel sürecini 1648 Westphalia Anlaşması'yla ortaya çıkan ulus-devlet yapıları ve güç mücadelesi neticesinde oluşan etnik kökene bakılmaksızın yaratılan sınırların varlığına dayandırmak mümkünken, uluslararası hukuk ve sistemin gündemini meşgul etmesi ancak Soğuk Savaş'ın sonlarına doğru görülmektedir.. Azınlık sorununun süreç olarak çok eskiye dayanmasına rağmen göçmen sorunundan daha sonra konuşulmaya başlamasını yani önceliğin göçmen sorununa verilmesi; Avrupa bütünleşmesinin öncelikle ekonomik amaçlı olması ve göçmenlerin de ekonomik bir sorun olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Önce AKÇT, ardından AET'nin ve AT'nin ekonomik çıkarlar gözetilerek kurulan birer örgüt olması, örgütlerin kurucu anlaşmalarında yalnızca ekonomik sorunların göz önüne alınmasını, azınlıklar gibi siyasi ve sosyolojik konuların geri planda kalmasına neden olmuştur. Soğuk Savaş'ın sonuna yaklaştıkça siyasi konjonktürdeki değişimler ve Avrupa'nın ekonomik bütünleşme konusundaki başarısının ardından sıranın siyasi bütünleşmeye geldiği düşüncesi sonucunda ortaya çıkan AB'nin kurucu anlaşması ve bu dönemde yapılan düzenlemeler, siyasi ve sosyolojik konulara da değinmeyi beraberinde getirmiştir (Tan, 2012: 53). 1992 Bölge veya Azınlık Dilleri İçin Avrupa Şartı, 1995 Ulusal Azınlıkların

Korunması İçin Çerçeve Sözleşme ve 2000 Temel Haklar Şartı gibi düzenleme ve anlaşmalar Avrupa'nın bu dönemde azınlık sorunlarının çözümü için ürettiği kaynaklar olmuşlardır (Eker, 2009: 37).

1993 yılında yürürlüğe giren AB'nin kurucu anlaşması olan Maastricht Anlaşması'nın F maddesinin 2. fıkrası'ndaki; "AB, 1950 AİHS'de garanti altına alınan temel haklara ve üye devletlerin anayasalarında bulunan temel haklara saygılı olacaktır" ibaresinin yanında, 1999 Amsterdam Anlaşması'nın 6. maddesindeki "özgürlük, demokrasi, insan hakları ve temel özgürlüklere saygılılık ve hukuk devleti ilkelerini gözetmek" söylemleriyle AB, azınlık konusunu insan hakları üzerinden çözmeyi amaçlamıştır (Tan, 2012: 54). Bu doğrultuda 2000 yılında imzanan AB Temel Haklar Şartı'nın 21. Maddesinin ilk fıkrasında; "cinsiyet, ırk, renk, etnik veya sosyal köken, genetik özellikler, dil, din, siyasi düşünce, bir ulusal azınlığa mensubiyet, servet, doğum, sakatlık, yaş ve cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığın yasak olduğu" belirtilmiştir (Official Journal of the European Communities, 2000: 13). İlgili maddelerden anlaşılacağı üzere; AB'nin yürürlüğe koyduğu düzenlemeler doğrultusunda azınlık sorununun çözümü için izlediği yol, bütünleşmenin sağlanması sonucunda insan haklarının korunması ve ayrımcılığın önlenmesi durumunun azınlık sorununu otomatik olarak ortadan kaldıracak düşüncesi çerçevesinde şekillenmiştir. Bu durumun bir kanıtı olarak 2009'da yürürlüğe giren Lizbon Anlaşması'nın 2. maddesindeki; "Birlik; insanın yüceliği, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin haklarını da içeren insan haklarına saygı değerleri üzerine kurulmuştur." cümlesinde geçen "azınlıklara mensup kişilerin hakları" ibaresinin, azınlıkların kolektif hakları boyutunda değil insan hakları çerçevesinde başka bir deyişle bireysel haklar boyutunda incelenmesi gösterilebilir (Barten, 2011: 5).

Yukarıda ismi geçen belgeler doğrultusunda AB, azınlıklarla ilgili sorunların çözümünde ve azınlıkların durumunun pozitif yönlü değişimi konusunda üye ülkeleri Birlik düzeyinde denetleme veya yaptırım uygulama yetkisine sahip bir mekanizma olmaksızın, üye ülkelerin kendi hukuk sistemlerinden beklenti içerisinde. Bu durum, AB'nin ulus devletlerin egemenlik sınırlarını ihlal etmek ve üye ülkelerin iç işlerine müdahale etmekten uzak bir şekilde; demokratik, eşitlikçi ve uzlaşmacı bir uygulamayla azınlık sorununu çözmeye çalışması olarak yorumlanabilir (Tan, 2012: 58-59). Azınlık ve insan haklarına uygun siyasi ve sosyolojik ortamın yaratılması için üyelik

müzakereleri içerisinde bulunan ülkelerde, 1993 yılında kabul edilen Kopenhag Kriterleri olarak adlandırılan yeterlilikler ve gereklilikleri talep eden AB; demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan ve azınlık haklarına saygılı bir birlik olmayı teminat altına almayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda üçüncü bölümde de incelenecek olan partilerin bulunduğu ülkelerdeki insan ve azınlık haklarını yine bu kriterler doğrultusunda denetlemiş, söz konusu yeterliliği sağlayan Avusturya ve Macaristan'ı birliğe dahil etmiştir. İsviçre ise tarafsız konumunu sürdürürken AB ile Schengen Anlaşması çerçevesinde serbest dolaşım ve ikili ilişkilerin geliştirilmesi yönünde adımlar atmıştır. Avusturya ve Macaristan'ın AB üyeliği için, İsviçre'nin ise Avrupa ülkeleriyle siyasi ilişkilerinin geliştirilmesi için azınlıklar ve göçmenler konusunda anayasaları ve resmi düzenlemelerindeki gelişimlerini incelemek ilerleyen bölümlerde yabancıların söz konusu ülkelerdeki durumları hakkında bilgi sahibi olmayı sağlayacaktır.

Macaristan 1993'te "Ulusal Etnik Azınlık Hakları Yasası"nı kabul ederek azınlıklara geniş haklar tanımıştır. Bunun sebebi olarak da AB ile müzakere sürecinde azınlıklarla ilgili olan fasılda sorun yaşamamak ve diğer ülkelerde yaşayan Macarların statülerinin iyileştirilmesinde elini güçlendirmeyi istemesi gösterilebilir. Bu doğrultuda Macaristan hükümeti; Ukrayna, Almanya, Slovenya, Slovakya, Hırvatistan, Sırbistan-Karadağ ile karşılıklı olarak azınlık haklarını düzenleyen anlaşmalar yapmıştır. 1993'teki yasayla Macaristan; Ermeniler, Bulgarlar, Hırvatlar, Almanlar, Yunanlar, Ruthenler, Sırp, Slovaklar, Slovenler, Polonyalı, Rumenler, Romanlar ve Ukraynalılar olmak üzere on üç azınlığı tanımıştır (Çakmak, 2012: 97). Yine bu yasayla Macaristan'da azınlık olmanın şartları; ilgili grubun en az yüz yıldır o bölgede yaşıyor olması, en az bin kişinin kendini o grubun bir üyesi sayması ve devletten azınlık olma talebinde bulunması şeklinde belirlenmiştir. Bunun yanında yasa gereği olarak; azınlıklar sayısal ve kültürel olarak tanınmış olup, anayasal olarak da her Macar vatandaşıyla aynı haklara ve sorumluluğa sahiptir (Çakmak, 2012: 98).

Macaristan Anayasası'na göre (The Constitutional Court of Hungary, 2011: 17); kültürlerini yaşamada, dillerini kullanmada, anadilde eğitim görmelerinde ve yerel dillerindeki isimleri kullanmalarında azınlıklar özgürdür. Yerelde kendilerini yönetebilir, sokak ve cadde isimlerini Macarca ve kendi dillerinde yazabilirler. Bunun yanında azınlıklar; resmi evraklarda Macarca ve kendi dillerini kullanabilir, yerel dillerinde basın yayın yapabilir, parlamentoda temsil edilebilir ve kendilerine özel

tanınmış ombudsmanlık hizmeti alabilirler (Çakmak, 2012: 98). Bunun yanında anayasanın 23. maddesinin 3. fıkrasına göreyse; mülteci, göçmen ya da yerli her birey oy kullanma hakkına sahiptir. Bu doğrultuda yalnızca ülke vatandaşları değil aynı zamanda Macaristan’a resmi yollarla giriş yapmış ve Macar devleti tarafından resmi olarak tanınmış mülteci ve göçmenler de yerel ve genel seçimlerde oy kullanabilmektedir (The Constitutional Court of Hungary, 2011: 17).

Avusturya’da da Macaristan’a benzer şekilde anayasa tarafından tanımlanan azınlıklar mevcuttur. 1976 tarihli Etnik Grup Yasası’na göre; Hırvatlar, Macarlar, Slovaklar, Çekler ve Romanlar resmi olarak tanınan azınlıklardır. Yasa azınlıkları; Federasyon topraklarının bir bölümünde yaşayan ve adilleri Almanca’dan farklı bir dil olan, aynı zamanda kendilerine has geleneklere sahip olan Avusturya vatandaşları olarak tanımlamaktadır (Bundestrat, 1976: 1). Etnik grupların Almanca’nın yanında kendi dillerini kullanmaları serbesttir fakat bu hak Ulusal Konsey’in vereceği kararlar doğrultusunda bazı durumlarda kısıtlanabilir. Yine yasaya göre bölge ve yer adları Almanca’nın yanında azınlıkların kendi dillerinde de kullanılabilmektedir fakat tabelalar ve gösterimlerin aynı anda iki dilde de yazılması gerekmektedir. Resmi makamlarla olan iletişimlerinde Almanca kullanılmasının yanında talep doğrultusunda iletişimi kolaylaştırması açısından azınlıkların kendi dillerini kullanmalarına izin verilmektedir fakat tüm kamu ve medeni durumla ilgili kayıtlar Almanca olmak zorundadır (Bundestrat, 1976: 5). Etnik azınlıkların yanında Avusturya’nın tanıdığı 13 resmi din vardır ve bunlardan biri olan İslam, IGGÖ (Avusturya İslam Dini Topluluğu) tarafından resmi olarak temsil edilmektedir (Godard, 2007: 198-199).

İsviçre’deyse azınlıkların durumu Avusturya ve Macaristan’dan farklılık göstermektedir. Anayasa tarafından tanımlanan dört resmi dil ve bu dilleri konuşan etnik grupların yanında Yahudiler, Yenişler¹⁰(bu grup içinde gayriresmi olarak kabul edilen Roman ve Sintiler) ve kantonların kabul ettikleri azınlıklar bulunmaktadır. Etnik gruplara ek olarak Katolik kilisesi ve Yahudi toplulukları Anayasa tarafından dinsel gruplar olarak tanınmaktadır. Fakat Müslüman topluluklar, anayasaya göre dinsel ya da etnik azınlık olarak tanımlanmamaktadır (Belser, 2018: 99). Konfederasyon tarafından tanınan resmi dört dilin olmasının yanında anayasaya göre her bir kanton kendi resmi

¹⁰ Gezinler. Avusturya, İsviçre, Almanya ve çevresinde göçebe ya da yarı-göçebe olarak yaşayan bir topluluk.

dilini seçebilmektedir ve bu resmi dili seçerken de yerel dilsel azınlıkların haklarını korumak zorundadır. Yerel dillerin korunması için talep olması durumunda Konfederasyon, kantonlara maddi ve teknik destek sağlayacağını belirtmektedir. Resmi makamlara müracaat ve iletişim konusunda dilsel ve etnik azınlıklara sağlanacak imkan ve hakları belirlemede her bir kanton özerkliğe sahiptir, fakat bu işlemleri uygularken konfederasyon anayasasına ve insan haklarına uygun bir şekilde hareket etmekle yükümlüdür (Swiss Federal Council, 1999: 19-20). Diğer yandan İsviçre Anayasası göçmen ve mülteciler konusunda; yabancı uyrukluların oturma izni sayısını nicel sınırlılıklar ve kotalarla denetlendiğini, gerektiğinde söz konusu yabancıların ikamet hakkının, aile birleşiminin ve sosyal yardımlarının kısıtlanabileceğini belirtmektedir. Göçmenlerin ve mültecilerin kabul edilmesi ya da ikamet izni verilmesinde İsviçre'nin genel çıkarlarının öncelikli tutulacağını belirten Anayasa; başvuru yapan yabancıların ekonomik durumunun ve uyum sağlama kabiliyetinin başvurunun kabulünde dikkate alınacak önemli kriterlerden olduğunu ifade etmektedir (Swiss Federal Council, 1999: 41).

Netice itibarıyla, Avrupa'da göçmen ve azınlıkların sorun olarak görülmeye başlandığı dönemi 1970'lerin başından günümüze kadar olan süre şeklinde tanımlayabilirken; Avrupalıların kimlik ve ötekiyi inşası sürecini Hristiyanlık-Müslümanlık arasındaki çekişmenin başladığı 7 ve 8. yüzyıllara kadar götürebiliriz. Ötekiye yükledikleri özelliklerin ve yabancı karşıtlığının dayanaklarını oluştururken kullandıkları argümanların temelleri, 1940'lardaki klasik ırkçılığın başka bir deyişle ırk, soy veya kan bağı esaslı ideolojinin aksine günümüzde kültürel, ekonomik ve dinsel farklılıklardan oluşmaktadır. Said'in de belirttiği gibi, Avrupa'nın bir arada olabilmesi için ötekiye ihtiyaç duyması, öteki var oldukça ortak düşman karşısında birleşebileceği düşüncesinin bir kanıtı olarak önce komünizm, sonrasında yeni düşman olarak göçmen ve yabancıların görülmesi kabul edilebilir (Said, 1992: 107). Komünist tehlikenin ortadan kalkması Avrupa'nın bütünlüğünü sağlayacak yeni bir öteki boşluğuna neden olmuş; 11 Eylül, Londra ve Paris saldırılarıyla beraber de bu boşluk göçmenler ve yabancıların varlığıyla doldurulmuştur (Kedikli and Akça, 2018: 20-21). Söz konusu ötekilerin kim oldukları, neden sorun oldukları öncelikle güvenlik ihtiyacı doğrultusunda kendi çizdikleri biz tanımı dışındaki tüm yabancıları kapsayan bir çerçevede belirlenmiştir. Terör saldırılarının faillerinin kendilerini Müslüman olarak

tanımlayan gruplar olması, aşırı sağ partilerin İslam'ı “şiddete yatkın bir din” ve Müslümanları ise “potansiyel terörist” olarak göstermek için kullandıkları en önemli argüman olmuştur. Terörizm ve dış güvenlik sorunlarının temeli olarak Müslüman göçmenler gösterilirken; iç siyaset ve sosyokültürel sorunlarda ise hedef azınlıklar ve yine Müslümanlar olmuştur (Kedikli and Akça, 2018: 21). Bu bağlamda aşırı sağ partiler, medya aracılığıyla göçmen karşıtı propagandanın yarattığı İslamofobi ve yabancı düşmanlığının önce ülkelerinde daha sonra da Avrupa genelinde yayılmasını sağlamaktadır.

2000'lerin sonlarına doğru Avrupalıların güvenlik ihtiyacı zamanla yerini sosyokültürel ve ekonomik güvensizlik kaynaklı kaygılara bırakmış, bu doğrultuda kültürlerine, refahlarına, ekonomik gelişmişliklerine ve dinlerine tehdit olarak yabancılar görülmeye başlanmıştır. 2008'de Amerikan yatırım kurumu Lehman Brothers'ın iflasıyla başlayan küresel ekonomik kriz, dünya genelinde refahın olumsuz yönde etkilenmesine neden olmuş, bunun sonucundaysa aşırı sağ partiler göçmen ve azınlıkları söz konusu ekonomik sıkıntıların sebebi olarak göstermeye çalışmışlardır (Kedikli and Akça, 2018: 11). Bunun yanında 2011 yılında Arap Baharı'nın etkisiyle yoğunlaşan göçmen ve mülteci akını, Avrupa yönlü bir hareket seyretmiştir. Söz konusu akına karşı ortak bir göç ve mülteci politikası izleme konusunda anlaşma sağlayamayan Avrupa ülkelerinde, aşırı sağ partiler git gide büyüyen göçmen sorununda Schengen Sistemi'ni sorumlu tutmuşlardır. Schengen'e ve AB'ye yöneltilen eleştirilerin yanında ekonomik ve sosyal sorunların göçmenlerden kaynaklandığı argümanı aşırı sağ partilerin söylemlerine sıklıkla yansımıştır (Kedikli and Akça, 2018: 11). Bu bağlamda yabancıların sosyokültürel, ekonomik ve dini bir tehdit olarak görüldüğü ve Avrupa'nın bu tehdit söylemleri sayesinde seçmenlerden en yüksek oy oranına sahip parti, iktidar ortağı ve muhalefet olabilecek kadar destek sağlayan İsviçre, Avusturya ve Macaristan'ın aşırı sağ partileri üçüncü bölümün konusunu oluşturacaktır. Önceki bölümlerde incelenen milliyetçilik, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve aşırı sağ ilişkisinin; göçmen ve azınlıkların tehdit olarak algılanmasına etkisinin, söz konusu partilerin politika, söylem ve seçim başarılarına nasıl etki ettiği üçüncü bölümde incelenecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MACARİSTAN, AVUSTURYA VE İSVİÇRE'DE AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YABANCILAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE PARTİ PROGRAMLARI

3. 1. Macaristan'da Aşırı Sağ Jobbik Partisi

Komünist Blok'un sembolü olan Berlin Duvarı'nın yıkılması ve ardından Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Sovyet etkisinde olan Orta ve Doğu Avrupa siyasal sisteminde değişimler meydana gelmiş ve bu değişimlerin öncülerinden biri Macaristan olmuştur. 1956'da Macar halkının denediği fakat Sovyet işgali nedeniyle başarılı olamadığı siyasal sistem değişikliği, Sovyetlerin dağılmasıyla mümkün olmuştur (Dettke, 2014: 40). Öncesinde Sovyetler Birliği'nin dağılmadan önceki son yöneticisi Gorbaçov ile mevcut Macar hükümeti görüşmeler yaparak bağımsız bir Macaristan konusunda anlaşma sağlamışlardı. Sonrasında ülkedeki siyasi partilerin kurulmasını ve siyasal sisteme katılmasına engel olan Sovyet yapımı Dernekler Kanunu değiştirilerek siyasi partilerin kurulmasının önü açılmıştır.

Dernekler Kanunu'ndaki değişiklik sonucunda Muhalefet Yuvarlak Masası ve Macar Demokratik Forumu kurulmuş ve bu grup, Sovyet güdümünde olan Macar Sosyalist İşçi Partisi (MSZMP) hükümetiyle görüşerek zor kullanmadan demokratik yollarla seçim yapılması konusunda anlaşmışlardır. 1990'da ülkedeki komünist MSZMP hükümeti yerini seçimle Macar Demokratik Forumu (MDF)'na bırakmış ve böylece komünist sistemin tasfiyesi işlemi başlamıştır (Eroğlu, 2011: 356). 1990'daki genel seçimlerde %24'lük oy oranı ile MSZMP'den iktidarı devralan muhafazakar Hristiyan demokrat MDF, 1994'teki seçimlerde Macar Sosyalist Partisi (MSZP)'ne kaybetmiştir. Sosyalist MSZP hükümetiyse 16 yıl boyunca Macaristan siyasal sisteminin en yüksek oy oranına sahip partisiyken; ittifaklar sonucunda meclisteki sandalye çoğunluğunu ve hükümeti 1998 yılında Fidesz'ye kaptırmış fakat 2002 seçimlerinde tekrar çoğunluğu sağlayarak hükümeti kurmayı başarmıştır. 2002 yılından itibaren hükümeti ve meclisin çoğunluğunu elinde bulunduran MSZP hükümeti, 2010 yılına gelindiğinde iktidarı tıpkı 1998'de olduğu gibi Fidesz ve müttefiklerine bırakmak zorunda kalmıştır ([http-3](http://3))

2002'deki seçimle iktidara gelen MSZP'nin komünist dönemi aratmayan skandallara karışması, komünist dönemin totaliter, baskıcı ve yozlaşmış siyasi ortamından uzaklaşmaya çalışan Macar halkını, hükümet karşıtı eylemler yapmaya itmiştir. MSZP hükümetinin, hükümet yanlısı işadamları ve kuruluşlarına sağladığı haksız kazanç ve yolsuzluk iddialarına ek olarak ülkenin ekonomik durumu hakkında Macar halkına yanlış bilgiler vermesi, Macar halkının hükümet karşıtı eylemler yapmasına neden olmuştur. 1999'da bir grup üniversite öğrencisi tarafından bir gençlik hareketi olarak kurulan, sonrasında Gabor Vona, David Kovacs ve Gergely Pongratz önderliğinde 2003 yılında siyasi parti haline gelen Daha İyi Bir Macaristan Hareketi (Jobbik), bu eylemlerin temel destekçisi olarak ön saflarda yer almıştır. Eylemler, hükümetin eliyle polisin sert müdahalelerinin sonucunda bastırılmışsa da 2010'daki seçimlerde MSZP'in oyları %43.21'den %19.30'a kadar gerilemiş ve hükümeti merkez sağ Fidesz (Macar Halk İttifakı) ve KDNP (Hristiyan Demokratik Halk Partisi) koalisyonuna kaybetmiştir (Kim, 2016: 346).

Jobbik'in kuruluş sürecine bakıldığında; 1999'da Budapeşte Eötvös Lorand Üniversitesi'nde bir grup öğrencinin kurduğu ve Daha İyi Bir Macaristan Hareketi adını verdikleri girişim, o dönemde yalnızca sağ kanat gençlik hareketi olarak doğmuştur (Korkut, 2012: 186). Sonrasında Gabor Vona ve onun destekçileri, merkez sağcı Fidesz ile yakından bağlantılı sivil bir organizasyon olan Sivil Çevre Hareketi'nde görev almayı deneseler de (Lazar, 2009: 16); Fidesz'nin merkez sağda yer alıyor oluşu ve radikal milliyetçiliğe sıcak bakmaması nedeniyle kendi partilerini kurmaya karar vermelerine neden olmuştur (Vona, 2011: 60). Parti kuruluş duyurusu sırasında yapılan açıklamada; Jobbik kendisini, Macar değerlerini ve çıkarlarını korumayı temel amaç olarak edinmiş ilkeli, muhafazakar ve radikal vatansever bir Hristiyan parti olarak tanımlamıştır (Kovacs and et al., 2003: 243). 2006 yılında kurucu başkan David Kovacs'ın kararıyla Jobbik, anti-semitist aşırı sağ MIEP (Macar Adalet ve Yaşam Partisi) ile Üçüncü Yol İttifakı adını verdikleri girişim çatısı altında seçimlere birlikte girmiştir (Nogradi, 2011: 13). Fakat seçimlerden aldıkları başarısız sonuç nedeniyle Vona, iki parti arasındaki "kazanç evliliği"nin sonlandırılması gerektiğini söylemiş ve sonraki seçimlere MIEP'ten bağımsız girileceğinin sinyallerini vermiştir (Downs, 2012: 189). Kuruluşundan 2006 seçimlerine kadar olan dönemde, gençlik hareketinden partiye geçişte başarılı bir çizgi izleyememiş, ülke genelindeki seçimlerin sonuçlarından da

anlaşılacağı üzere parya¹¹ konumunda kalmıştır (Kim, 2016: 346). Eylül 2006’da sosyalist Başbakan Gyurcsany’nin basına sızdırılan, Macar ekonomik durumu hakkında halka yanlış bilgi verdiği anlaşılan konuşması sonucunda Fidesz ve Jobbik parti yöneticileri başbakanı istifa etmeye davet etmiştir. Sonrasında Başkan Laszlo Solyom, yaşanan sorunun ülke genelinde derin bir ahlaki kriz yarattığını ve hükümetin meşruluğunun sorgulanabilir hale geldiğini belirtmiştir (Kim, 2016: 347). Başbakanın bu daveti reddetmesi ve istifa etmeyeceğini duyurması üzerine ülke genelinde ortaya çıkan hükümet karşıtı gösterilere Fidesz ve Jobbik’ten yadsınamaz derecede destek gelmiştir. Biro-Nagy ve Rona’ya göre; hükümetin bu gösterilere müdahalesindeki sertliğini 1956’daki Sovyet karşıtı Macar ayaklanmasına Sovyetler’in müdahalesiyle kıyaslamak mümkündür. Dahası bu sertliğe rağmen Jobbik’in direnişi partiyi parya konumundan, kurulu yozlaşmış düzene ve onun sebebi olan hükümete karşı en kararlı tavrı alan parti konumuna getirmiştir (Biro-Nagy and Rona, 2011: 4).

Gençlik hareketinden siyasal partiye evrilen Jobbik, ilk seçimlerine 2006 yılında MIEP ile katılmış fakat %2,20 oy oranıyla meclise girmeyi başaramamıştır¹². 2010 seçimlerine tek başına girerek oyların %16,67’sini alan Jobbik, Macar Meclisi’ndeki 385¹³ sandalyenin 47’sine sahip olmuştur. 2014 seçimlerinde oy oranını %20,46’ya yükselterek 199 milletvekilinden 23’ünü kendi partilerinden çıkartmış, böylece meclisteki en büyük üçüncü parti haline gelen Jobbik, 2018 seçimlerinde oyların %19,06’sını alarak ana muhalefet partisi konumuna gelmiştir. (http-3).

3.1.1. Parti Misyonu ve Politikaları

3.1.1.1. Partinin İç ve Dış Politika Söylemleri

Jobbik Parti Tüzüğü, partinin tanımını; “daha iyi bir Macaristan için radikal metodoloji ile değer merkezli, muhafazakar, yurtsever bir Hristiyan partidir” şeklinde yapmaktadır (http-2). Buna göre; Macar ulusal kimliği ve Hristiyanlık ayrılmaz kavramlardır. Tüzüğe göre; Hristiyan ve değer odaklı olmaları, söylemlerinin ve eylemlerinin her bir ögesinin kaynağının ilahi kanunlar ve evrensel insanlık değerleri odaklı olmasından kaynaklanmaktadır. Parti; muhafazakar olmalarını, insan hayatının

¹¹ Bkz. Pariah, parya; istenmeyen, toplum tarafından reddedilen

¹² Macaristan seçim sisteminde seçim barajı tek parti için %5, iki parti ittifakı için %10, üç ve daha fazla parti ittifakı içinse %15 şeklinde uygulanmaktadır (http-43)

¹³ 2011’deki seçim yasası değişikliğiyle milletvekili sayısı 385’ten 199’a düşürülmüştür.

kendine has bir değere sahip olması ve tüm faaliyetlerin -buna siyaset de dahil- nedeni ve amacını, bu değerin korunmasına bağlamaktadır. Tüm bu amaçlar Hristiyan öğretisine dayanmadıkça Macar ulusunun ahlaki açıdan güçlenemeyeceğini ve bu hedefe ulaşılmasında katkıda bulunmak için Parti'nin araç olarak kullanılması gerektiğini iddia etmektedir. Bu doğrultuda partiye göre; kiliseler ve Hristiyan toplulukları, geçmişte iyi veya kötü durumlarda Macar ulusunun ruhani, kültürel ve zihinsel karargahları olarak hizmet sağladığı gibi, bu yenilenme hedeflerinde de önemli bir göreve sahip olacaktır (http-2).

Parti, ulusal değerlerin ve menfaatlerin korunması üzerine politik temellere dayanan yurtsever bir hareket olduğu görüşündedir. Buna göre; insanlığın temeli olan ulusları ortadan kaldırmaya çalışan küreselleşme ve tüketim, Macaristan topraklarında yaşayan Macar toplulukları ile Macaristan dışında yaşayan Macarların ortak bir ses oluşturmasını giderek zorunlu hale getirmektedir. Politika ve güvenlik açısından durağan durumda olmayan dünya siyasal sisteminde, Macaristan'ın geleceği ve istikrarı için geleneksel toplum yapısının tekrar keşfedilmesi gerektiğine inanan parti yönetimi, bu durumun inşası için aile, kilise, yerel topluluklar ve ulus birlikteliği üzerinden sosyal ilişkilerin ve geleneksel siyasal çerçevenin sınırlı kapsamının parti aracılığıyla geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda kilise, sivil toplum örgütleri, sendikalar, yaşlı toplulukları ve sivil kulüplerle işbirliği yapacakları vurgulanmaktadır (http-2).

Parti, kendini metodolojik olarak radikal bir örgüt olarak görmektedir. Bu durumu, politik hedefler açısından gerçek meselelere ve gerçek çözümlere odaklanmaya bağlamaktadır. Ülke ve dünya siyasetindeki derin krizin, siyasi partilerin söylem ve eylemleri arasındaki farklılık ve tutarsızlıktan kaynaklandığını iddia etmektedir. Partiye göre; günümüz Macar siyasi yaşamı gerçekleşmemiş vaatler, yalanlar ve yolsuzluklarla karakterizedir ve parti; sözleri ve eylemleriyle tutarlı, haklı ve adaletli olacağını vaat etmektedir. Parti yönetimi, ülkedeki komünist düzenin yıkılmasından sonra oluşan siyasal sistemin, toplumsal konulara duyarlı olmadığına ve elit sınıfın çıkarlarına hizmet ettiğine inanmaktadır. Elit sınıf, güç konumunu korumak için, düşük yaşam standartlarına sahip kişileri manipüle etmek ve istismar etmek için medyanın tekeli kullanmaktadır. Bunun yanında partiye göre; siyasi hakları hiçe sayan bu girişim, liberal kökene sahip ve bağımsız tüm ulusal güçleri kendi örgütlenmelerine zorla entegre etmeye çalışmakta ve tekelci bir rolü hedeflemekte ve ulusal stratejik meselelere olan

ilgiyi dağıtmaya çalışmaktadır. Parti karar alıcılarına göre; merkez sağ ile sosyalistlerin vizyon, söylem ve hedefleri birbirine yaklaşma eğilimindedir ve dıştan bakıldığında iki partili bir yönetim görüntüsü verse de tek bir merkezden yönetilen siyasi sistem şeklinde hareket etmektedir (http-2). Parti birincil hedef olarak, eski komünist yönetimin ardıklarını ve onlarla kopmaz şekilde birbirine karışan aşırı liberalleri siyasi iktidardan uzaklaştırmayı göstermektedir. Bunun sonucunda gelirleri az olan ve tüketim toplumunun zorlukları altında ezilen, yoksulluk tehdidi altında kalan bireylerin ortalama yaşam standartlarını yükseltmeyi ve bunu tüm ulus düzeyine yaymayı planlamaktadır (http-2).

Parti, siyasi parti olarak kurulmadan önce üniversite öğrencilerinden meydana gelen bir gençlik hareketiydi. Düşünsel olarak gençlik merkezli bir hareket olmasından dolayı partinin ana odak noktasını genç nesil oluşturmaktadır. Bu doğrultuda tüm ulusun siyasi temsili ve siyasi sisteme dahil olması için öncelikle genç neslin bilinçlendirilmesi hedeflenmektedir. Partinin tüzüğüne göre; Parti politikaları olarak Hristiyan vatanseverlik üzerinden; komünist dönem bozulmuş, yozlaşmış ve felsefi rotalarından sapmış partilerin izlerini silmek için, önce genç nesilden başlayarak sonra da yaş ayırt etmeksizin tüm Macarların siyasi temsil konusunda bilinçlendirilmesini ve siyasi sisteme katılmasını sağlamayı amaçlamaktadır (http-2).

Parti, post-komünizm dönemi siyasi sistemin değişimini tamamlamayı ve mevcut sistemden daha adil bir toplum yaratmayı amaçlamaktadır. Partiye göre; günümüz Macar siyasi alanı ve toplumu, komünizmin uzun yıllardır süregelen olumsuz etkilerini ve 1990'dan sonra ülkeye dışarıdan zorlanan liberalizmin olumsuz etkileri tarafından şekillendirilmektedir. Bunların yanında partinin iddiası; hüküm sürdüğü dönemde komünist rejimin; doğal insan toplulukları, ulusal kimlik, kilise, yerel vatanseverlik ve aile gibi Macar toplumunun ana bileşenlerini parçalamaya çaba sarf ettiği ve günümüzde de liberallerin bunu devam ettirdiğidir. Bu doğrultuda mevcut siyasi rejim, ultra-liberal, sözde açık toplum olarak adlandırılan geleneksel Macar değerlerini yozlaştırmak için Macaristan'ı küreselleşmeye entegre olmaya zorlamaktadır. Bu nedenle siyasi rejim ve iktidarın değişmesi gerekmektedir (http-2). Parti, sosyal adaletsizliğe karşı mücadele etmeyi hedeflemektedir. Partiye göre; adaletsizlik insan eliyle yaratılan bir kusurdur fakat dürüst siyasi irade ve onun

uygulanması için gerekli tutarlılık olduğu sürece, günümüz toplumundan daha başarılı bir toplum inşası mümkündür (http-2).

Partiye göre komünizmin yıkılmasından sonra Macar dış politika karar alıcıları üç temel hedef belirlemiştir. Bunlar; komşu ülkelerde yaşayan Macarların durumunu iyileştirmek, komşularla iyi ilişkiler geliştirmek, Euro-Atlantik bloğa entegre olmaktır (http-1). Partiye göre; son 20 yılda bu üç hedefin bir kısmı tamamlanmıştır fakat Macar hükümetlerinin yetersizliği ile AB üyeliği, ülke ve tüm Macar ulusu için gerçek bir gelişme sağlanmasını engellemiştir. Partinin iddiasına göre bu başarısızlığın altında yatan sebep; yabancı ülkelerin isteklerine boyun eğen, itaatkar Macar dış politika karar alıcılarının uluslararası güçlerin denge değişikliklerinden faydalanamamasıdır ve bu yüzden ulusal çıkarlara aykırı politikalar izlenmesidir. Bu gelişmelerden Macar egemenliği olumsuz yönde etkilenmiştir (http-1). Jobbik'e göre; Macaristan'ın uluslararası politikası iyi inşa edilmiş bir ittifak yapısıyla Macar ulusunun güçlenmesini esas alan yeni bir kuruma ihtiyaç duymaktadır. Parti Avrupalılık düzeyinde, özgür ulusların ortaklığı olan AB yaklaşımını desteklemektedir. Partinin dış politikası; Almanya, Rusya ve Türkiye gibi Avrupa'nın durumunu belirleyen üç güç ile olabilecek en iyi ilişkilerin oluşturulmasını önemli bir konu olarak görmektedir. Mevcut dış politika çalışmalarının ortasında uygulanması kolay olmasa bile bu konuda adımlar atılması gerektiğine inanmaktadır. Partiye göre; Almanya, AB'nin ekonomik ve politik merkezi olmasının yanında Macaristan'a kültürel olarak en yakın ülkelerden biridir. Türkiye, Orta Doğu'nun ana aktörü olarak parti için önemliyken; Rusya ise Macaristan'ın enerji güvenliğinde ve küresel politikanın belirlenmesinde önemli küresel aktörlerden biridir (http-1). Diğer yandan parti, askeri ve stratejik politikaları açısından NATO'ya sıcak bakmamaktadır. Partinin iddiasına göre; NATO, günümüzde ABD çıkarlarını gözetmekte olup savunma ittifakı misyonundan uzaklaşmaktadır. Parti, eğer şu anki durumundan uzaklaşıp orijinal misyonu olan kendini savunma ittifakı konumuna dönerse Macar ve dünya güvenliği için NATO'nun faydalı olabileceğini iddia etmektedir (http-1).

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'nda aldığı yenilgiden sonra imzaladığı 1920 Trianon Barış Antlaşması'yla Macarların yaşadığı toprakların Macaristan'dan ayrılması durumuyla ortaya çıkan komşu ülkelerde yaşayan Macarlar sorunu, Macaristan için henüz çözölmüş değildir. Partiye göre; günümüzde 2,5

Milyon Macar çevre ülkelerde yaşamaktadır, yarısından çoğu toplu olarak etnik bloklar halinde yaşamakta ve kendi şehir veya bölgelerinde çoğunluğu teşkil etmektedir ([http-1](http://1)). Fakat nüfus olarak diğer ülkelere görece az Macar'ın bulunduğu Slovenya, Avusturya ve Hırvatistan'da Macarların kendi dillerinde konuşmalarına izin verilmektedir (Székely, 1996: 486). Diğer yandan Slovakya'da 400 bin kişilik Macar topluluğunun kendi dilini kullanması sınırlanmaktadır ve Macarca konuşan bireyler sıklıkla yasal yaptırımlara maruz bırakılmaktadır (Gyurcsik and Satterwhite, 1996: 517). Partiye göre; Romanya'da ise 1,5 milyon Macar topluluğu blok halinde yaşamakta fakat Rumen otoriteler, Macar ulusal sembol kullanımlarına karşı sert önlemler almaktadır. Bunun yanında son yıllarda Sırbistan 200 bin Macar'a özyönetim konusunda bazı yasal düzenlemeler sağlamışsa da Macarlara karşı maddi ve manevi saldırılar hala yaygın durumdadır ve bu durum Sırp yetkililerin çabalarını etkilemektedir. Partinin iddiasına göre; Ukrayna'da ise istekleri dışında büyük bir miktarda Macar genci Ukrayna ordusuna alınmış ve Orta Doğu'dan gelen mülteciler Macar kasabalarına yerleştirilerek bölgedeki demografik durum Macarlar aleyhine değiştirilmiştir. Dahası bölgedeki Macarlar, Ukraynalı neo-nazi grupları tarafından sıklıkla saldırılara maruz kalmaktadır ([http-1](http://1)).

Jobbik'e göre; komşu ülkelerde yaşayan Macarların durumu iyileştirilmelidir. Macar nüfusu barındıran komşu ülkeler, Macarların özyönetim haklarını ve yaşamlarını idame ettirecek koşulların sağlanmasını tanımalıdır. Partinin buradaki talebi; blok halinde yaşayan Macarlara kapsayıcı bir bölgesel otonomi sağlanmasıdır. Partiye göre; komşu ülkeler kendi topraklarında yaşayan azınlıkların varlığını yoksayan politiklardan vazgeçmeli ve Macar topluluklarına "anayasal tanınma" vererek durumlarını revize etmelidir. Dahası Macar karşıtlığıyla savaşmalı ve çağdaş olmayan, farklı kimliklere düşman yasaları yürürlükten kaldırmalıdır. Parti, Macarların çoğunlukta olduğu bölgelerde Güney Tirol ve Katalonya örneklerini göz önünde bulundurarak yönetimlerinde düzenlemelere gidilmesi gerektiğini belirtmektedir ([http-1](http://1)).

Jobbik'e göre Macarlar, komünizmden demokrasiye geçişini tamamlamak için Avrupa bütünleşmesini çözüm olarak düşünmektedir fakat bu çözüm önerisi başarılı olmamıştır. Parti bunun sebebi olarak; son 25 yıl içinde Macar hükümetlerinin, uluslararası politika gündemindeki başarısızlığı ve hükümetin sağladığı fonların

çoğunlukla hükümet yandaşı grupları zenginleştirmesine bağlamaktadır. Partiye göre; yolsuzluklar hükümete bağlı işadamları ve devlet liderlerinin diğer ülkelere girişleri söz konusu ülkeler tarafından yasaklanmasından sonra uluslararası düzeyde tepki görmüş, önceki hükümetler tarafından gerçekleştirilen eylemlerle bu tepki daha da büyümüştür. Jobbik'in çözümü; yolsuzlukla hala görevi başında veya değil ayrımı gözetmeksizin ve ivedi olarak mücadele edilmesidir. Partinin programı gereği; partinin siyasetçilerinin ve gelecekteki işbirliği yapacakları kişilerin gelir ve refah durumlarının denetimlerinin kamuoyuyla paylaşılması yoluyla mali şeffaflık hedeflenmektedir. Parti, politikacıların dokunulmazlıklarını kaldırarak bu kişiler tarafından işlenen mali suçlar için ağır cezalar uygulanmasını sağlayan düzenlemeler getirmeyi planlamaktadır (http-1).

Partiye göre; 2016 yılında Macaristan'da ortaya çıkan ekonomik kriz sonucunda; fabrikalar kapanmış, yatırımlar hedeflerine ulaşamamış, işsizlik artmış ve ülkenin önemli gelir kalemlerinden olan tarımdaki yatırım ve gelirlerin düşmesinin ardından tarım bölgelerindeki Macarlar kentlere göç etmeye başlamıştır. Jobbik'e göre bu durumun ana sebebi; Macar hükümetlerinin yetersizliği ve ihmalleridir. Buna ek olarak 1990'dan bu yana, Macaristan'daki büyük ölçekli yabancı işletmeler ülkedeki yatırımlardan fayda sağlamış fakat Macar işletmeleri bu durumdan aynı şekilde yararlanamamıştır. Jobbik'in çözüm önerisi; Macar ekonomisi için anahtar rol oynayan uluslararası kuruluşlarla işbirliğini devam ettirirken, Macaristan için büyük öneme sahip olan Macar küçük ve orta ölçekli işletmelerin durumlarının iyileştirilmesi ve böylece kırsal yerleşimlerin de kalkınmasının sağlanmasıdır (http-1).

Efron ve Stahnke'ye göre; Jobbik kendini, -Hitler'in Nazileri ile işbirliği yapanlar dahil- önceki tüm Macar sağ hareketlerinin veliahdı olarak görmektedir. Bu duruma ek olarak; parti programı Nazi karşıtı olanlar, Romanlar, Yahudiler ve homoseksüeller gibi gruplara düşmanlık üzerine şekillenmiştir (Efron and Stahnke, 2014: 39). Diğer yandan Körösényi'ye göre ise; Jobbik Nazizm'in devamını değil yeni bir türünü temsil etmektedir ve Batı Avrupa'nın diğer aşırı sağ partilerinden farklıdır (Kim, 2016: 345). Bu farkın nedeni, diğer partilerdeki gibi kendi ırklarından olmayan veya düşüncelerine karşı duruş sergileyen herkesten nefret etmek yerine sadece belli başlı gruplar üzerine odaklanması olarak yorumlanabilir. Örneğin Batı Avrupa'daki aşırı sağ partilerin ortak noktası Müslüman karşıtlığıyken Jobbik için bu durum geçerli değildir. Jobbik içerisinde Türkiye ve İran gibi Müslüman kimliği ön planda olan

lkelerle sıkı ilişkiler geliştirilmesi gerektiğini vurgulayan söylemlere rastlamak mümkündür¹⁴. Varga'ya göre; Jobbik'i, diğerk ırklar tarafından tehdit altında bulunan Macar ulusunu koruma hedefini itici güç olarak kullanan etno-milliyetçi ya da aşırı sağ yapı olarak tanımlamak mümkündür. Jobbik'in politik söylemleri; ekonomik kriz, işsizlik ve Macaristan ile müttefiklerini yabancı güçlerin eylemlerine karşı sosyal korumacılık üzerinden şekillenmektedir ve milliyetçilik ekonomik temelli olma eğilimindedir (Varga, 2014: 797).

1990'a kadar komünist ideolojiyle yönetilen Macaristan'da Sovyet karşıtı herhangi bir milliyetçi akım –ki Sovyetler Birliği birçok Turani halkın yaşadığı ülkeden oluşuyordu- şiddetle engellenme sonucuyla karşı karşıya kalmaktaydı. Sovyet etkisinin azalması ve 1990'da hükümetin değişmesiyle milliyetçi fikirlerin ortaya çıkması için uygun ortam oluşsa da Macaristan'da Turanizmin tekrar konuşulmaya başlanması, Macaristan'ın Batı etkisine girdiğı 2000'leri bulmuştur. Şöyle ki; geçmişte tartışılan Batı'nın Macar kimliğini yaratılan diğerk kimliklerle asimile etmesi iddiası, Yahudilerin Macar milliyetçilerine yönelik kötü tavrı (özellikle komünist yönetimin desteğıyle) nedeniyle modernizasyonun alternatif versiyonu olarak Turanizm gündeme gelmiştir. Jobbik'in dış siyasetini ve milliyetçilik olgusunu şekillendiren bir diğerk unsur olarak Turanizm; özünde coğrafik ve etno-kültürel bir kavram olan; Avrupa, Ortadoğı ve Orta Asya'daki Türkler, Tatarlar, Macarlar, Sibirya'daki İskit vb. kabileleri, Moğollar, Mançular, Koreliler ve Japonlar da dahil olmak üzere Ural-Altay uluslarının birleşmesi fikrine dayanan bir düşünce sistemidir (Akçalı and Korkut, 2012: 600). Turani ırka¹⁵ mensup halklardan biri olan Macarların, Turanizm düşüncesine göre kökenlerinin Doğı Asya'ya dayandığına inanılır. Macar Turanizmine göre ise Macarlar, Turan coğrafyasında geçmişte yaşamış ve bugün yaşamakta olan halkların hepsiyle akrabalık bağıyla bağlıdır (Karaçavuş, 2015: 65).

Turanizme göre –Jobbik de politikalarını inşa ederken bu argümanı kullanacaktır- Batılılaşma, Macar kimliğı ve kültürünü dejenerasyona uğratıp sonunda asimile etmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle Turanizm, Macarlara geçmişteki parlak günlerinden özellikle de kökenlerinin dayandığı güçlü devletleri zamanındaki gibi

¹⁴ Bkz. Avrasya'nın Geleceğı için Geleneklere Bağlılık (<http-20>), Atlantizm'in Yerini Avrasyacılık Almalı (<http-22>), İran Nükleer Programı (<http-44>), İran'a Uygulanan Ambargonun Kaldırılması (<http-45>)

¹⁵ önceki cümlede bahsi geçen, İskit ve Hun İmparatorluklarının hüküm sürdüğü topraklarda yaşayan ulusların hepsine ortak olarak Turani ırk adı verilir.

sağlam, saf ve diğer ideolojilerin etkisinde kalmamış bir kültür vaat ediyordu. Turancı düşünce; sorumluluk sahibi, düzenli ve doğru birey ile güçlü geçmişiyle bağ kuran yeni nesil Macarların vatansever, milliyetçi, sorumlu ve ahlaklı vatandaşların “vatandaşlık rejimi” içinde bir araya gelmesini öngörmektedir (Sparke, 2006: 115). 2012’de meydana gelen ve Avrupa’yı önemli ölçüde etkileyen ekonomik krizle beraber Jobbik; ahlaki ve kültürel bozulma, işsizlik, fakirlik, göçmenler ve azınlık kaynaklı sorunlar gibi sosyal konuların Turani halklarla yakın ilişkiler kurularak çözülebileceğini, AB’nin ise bu sorunlara çözüm getiremeyeceğini daha kolay dile getirmeye başlamıştır (Akçalı and Korkut, 2012: 609). İşsizlik, göçmen ve azınlık kaynaklı ekonomik sorunlara değiniyor ve anti-kapitalist bir ekonomik rejim vaat ediyor olmaları nedeniyle işçi sınıfıyla da yakın ilişkiler kuran Jobbik ve Turancılar, onların mevcut Batı yanlısı sistemde siyasi olarak temsil edilemediklerini bu nedenle Batı Kapitalizminin Macar toplumu için zararlı olduğunu ifade etmektedir (Zizek, 2000: 37-38).

3.1.1.2. Partinin Yabancılar Hakkındaki Görüşleri¹⁶

OECD verilerine göre Macaristan’ın 2013 yılındaki nüfusu 9,983 milyondur. Bu nüfusun yaklaşık %1,4’ü yani 140 bini yabancıardan oluşmaktadır (http-7). Avrupa’nın göç alan ülkelerine kıyasla sayıca az yabancıya sahip Macaristan, konumu dolayısıyla transit ülke durumundadır.

Görsel 3.1: Batı Avrupa Göç Yolu Güzergahı (http-41)

¹⁶ Bu bölümde Jobbik Partisi’nin göçmenler ve diğer Macar olmayan uluslar hakkındaki görüşlerinden; parti yetkililerinin konuşmaları ve açıklamaları üzerinden bahsedilecektir.

Transit ülke konumunda olmasına rağmen Eurostat verilerine göre 2016 yılında yaklaşık 24 bin yabancı, göçmenlik veya sığınmacılık sebebiyle ülke sınırlarından geçmeye çalışmış veya başvuru yapmıştır (http-9). Özellikle Almanya, Fransa, İngiltere gibi büyük ülkelere gitmek üzere Avrupa'ya ulaşan göçmenlerin, Schengen bölgesinin güneydoğu sınırını oluşturması nedeniyle geçtikleri güzergah üzerinde bulunan Macaristan, söz konusu akım ile mücadele etmek konusunda sorunlar yaşamaktadır. Bu durum sonucundaysa Macaristan'ın mevcut konumu nedeniyle Jobbik, göçmen karşıtı söylemlerde bulunma eğilimindedir.

Partiye göre; Avrupa ülkeleri giderek artan iç ve dış göç nedeniyle doğal nüfus yoğunluğundan çok daha kalabalık bir hale gelmiştir. Bu durumu anlatmak için Jobbik genel başkan yardımcısı Karpat “Avrupa sınırlarına “boş yer yoktur” işareti konulmalıdır” ifadesini kullanmıştır (http-8). Partiye göre AB, demografik sorunlarını çözmek için başvurduğu dış yardımlara rağmen (Türkiye'yle yaptıkları geri kabul anlaşması gibi) tamamen başarısız olmuştur. Göçmenlerin Avrupa ülkelerine yerleşmeleriyle ortaya çıkan kültürel çatışmalar sonucunda, söz konusu ülkelere sosyo-kültürel sorunlar meydana gelmektedir. Karpat'a göre; Jobbik'in, Macaristan'da artan göçmenler konusunda ayrımcı bir çizgide olmadığını ve Macar toplumunun, ülkedeki yaşanan nüfus azalmasını durdurmak için göçmenlere ihtiyaç duymak yerine kendilerinin nüfusu dengeleme çabasında bulunması gerektiğini belirtmektedir (http-8).

Karpat, sığınmacılar konusunda; göçmen ve mültecilerin önemli bir kısmının Macaristan'a herhangi bir resmi belge veya kimlik göstermeksizin ulaştığını ve bazılarının ise sınırda belgelerini imha ederek giriş yaptığını belirtmektedir (http-8). Ona göre; 1956 Sovyet Müdahalesi'nden bu yana Macaristan sınırları, ilk kez bu denli büyük bir yabancı akınına uğramaktadır (http-15). Bu doğrultuda sığınmacıların ve göçmenlerin sayısındaki artışın yanında yukarıda bahsedilen sahteciliklerin ve yasa dışı yolların kullanılmasının özellikle terör konusunda Macaristan'a zarar verebileceğini ifade etmektedir. Karpat, sığınmacı ve göçmenlerin, kendilerine ayrılan yerleşim yerlerini terk ederek şehir merkezlerine ve Macarların yaşadıkları yerlere kolaylıkla yerleşebildiğini, bu durumun da önemli bir güvenlik açığı olduğunu belirtmektedir. Yalnızca söz konusu bölgeleri terk eden yabancıların değil aynı zamanda kendilerine ayrılan kamplarda kalanların da suçlara karıştığını, düzeni bozduğunu ve kadınlara tacizde bulun(ul)duğuna dair vakalarla karşılaştıklarını ifade etmektedir. Jobbik, bu tür

olayların olması konusunda hükümeti yeterince dürüst olmamakla suçlamaktadır. Söylemlerinde neredeyse Jobbik ile aynı düşüncede olan hükümetin, söylemlerinin aksine İçişleri Bakanlığı'nın aracılığıyla göçmen ve sığınmacıların kendilerine ayrılan bölgelerden çıkmasına izin verdiği Jobbik makamları tarafından iddia edilmektedir (http-8).

Bu çerçevede Toroczkai, sınır bölgesinde en yoğun göçmen sayısına ulaşan ülkelerden biri olan Macaristan'ın, amacı ve nedeni bilinmeyen bir göçmen ve sığınmacı akınına uğradığını, bu durumun denetlenmesinin zor olduğunu ve bazen kitlesel olarak yabancıların yetkililerin kontrolünden kaçarak belirlenemeyen bölgelere giderek büyük bir güvenlik tehdidi yarattığını ifade etmiştir (http-8). Jobbik bu sorunların çözümü için, Macar nüfusuna karşı potansiyel güvenlik tehditlerini araştırmak ve önlemler almak, denetlenemeyen ve göçmenlerin izinsiz olarak çıkabildiği kampların tespit edilip söz konusu olayların engellenmesini sağlamak ve uzun vadede bu kampları şehirlerden ve Macarların yaşadığı yerlerden uzaklaştırmak önerilerinde bulunmaktadır (http-8). Volner'a göre Macaristan, kendisini göç akınlarına karşı korumakta AB'den bağımsız politika izlemesi durumunda daha güçlü hareket edebilecektir fakat AB'nin kabul ettirmeye çalıştığı "zorunlu göçmen tahsis kotası"nı uygulaması durumunda ise risklere açık hale gelecektir. Bu doğrultuda Jobbik, göçmenlerle ilgili zorunlu kotaya karşı çıkmakta, Macaristan'a ne fakir ne de zengin göçmenin girmesine izin verilmemesi ve sınırlara tel örgü çekilmesi gerektiğini belirtmektedir (http-11). Bu söylemlerin yanında Fidesz'nin de karşı çıktığı zorunlu kota uygulaması ve 1294 mültecinin ülkeye kabulü, 2 Ekim 2016'daki referandumda %98 oranıyla reddedilmiştir (http-42).

Jobbik'e göre; Macaristan şu anda göç ve sığınma için hedef ülke olmasa da bu durum, Almanya ve Avusturya gibi ülkelerin yabancı kabulü ve sosyal yardım konularındaki kontrol ve kurallarını sıkılaştırmaları sonucunda değişebilecektir. Partiyeye göre, özellikle sınır kontrollerindeki zafiyet nedeniyle Macaristan'ın geçirgen sınırları, göçmenler için cazip bir yol olarak görülmektedir. Parti, Macar hükümetinin tıpkı Avusturya, Almanya ve Fransa gibi sınır güvenliği konusunda yapılan yatırımları (sınır muhafızlarının artırılması, termal kamera sistemleri vb.) örnek alması gerektiğini ifade etmektedir. Buna ek olarak; Fransa, Almanya ve Avusturya tarafından reddedilerek Macaristan'a gelen göçmen ve sığınmacılara sağlanan sosyal yardımların AB bütçesi

tarafından karşılanması ve Macar vatandaşların bu masrafları üstlenmesine sebebiyet verecek durumlardan kaçınılması gerektiğini belirtmektedir (http-12). Karpat, hiçbir Macar vatandaşının göçmenlerin ekonomik masraflarını karşılamak zorunda olmadığını ve bunda gönüllü davranmayacaklarını belirterek 2 Ekim referandumunun sonucunu önceden tahmin etmiş sayılabilir. Ona göre; Macaristan'a göçmenlerin kabulüne karşı olmanın yabancı düşmanlığıyla bir ilgisi yoktur, sadece Macar gençleri için yaşanabilir, cazip ve refah içinde bir Macaristan yaratılmak için gerekli bir davranıştır (http-12).

Jobbik, Macaristan için sorun haline gelen göçmenler konusunda Batı Avrupalı siyasileri sorumlu görmektedir. Partiye göre; söz konusu siyasiler, göçün kaynak ülkeleri olan Irak, Afganistan, Suriye ve Libya gibi ülkeleri, istikrarsızlaştırmak için çaba harcamaktadır. Gyöngyösi, Batılı siyasilerin bu ülkelerdeki sorunlara dışarıdan müdahale ederek; ülkelerin iç siyasetini ilgilendiren konuların uluslararası sorunlar haline gelmesine neden olduklarını ve böylelikle ülkelerin kendi sorunlarını çözmesine engel olduklarını ifade etmektedir (http-13). Parti, hükümetin bu siyasilerin ve ülkelerinin çıkarlarını korumanın yanında, Avrupa'nın sınırlarını korumaya odaklandığını belirten açıklamalar yapmaktansa Macaristan'ın sınırlarına ve çıkarlarına odaklanması gerektiğini belirtmektedir (http-13). Jobbik, AB'nin kota uygulamasını; hiç kapanmayacak ve daha geniş göçmen kitlelerine neden olabilecek bir kapı olması, AB'nin serbest dolaşımı nedeniyle karmaşıklaşan denetim sistemi ve Macar toplumu için büyük zararlara yol açma ihtimali nedeniyle reddetmektedir. Vona, Orban hükümetinin AB veya küresel bir göçmen kotası olması teklifini yalnızca AB'nin dayattığı kota uygulamasından kaçmaya çalışmak olarak yorumlamaktadır. Orban, bu küresel kota planıyla göçmen yükünün daha fazla ülkeye paylaştırılarak azaltılacağını düşünürken; Vona ise bu uygulama sonucunda göçmenlerin koşullarında oluşacak refah halinin, göçmenliğin cazip hale gelmesi nedeniyle tükenmeyecek yeni göç dalgaları yaratabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle Jobbik her iki kota uygulamasına da karşı bir çizgide yer almaktadır (http-14).

Jobbik'in Avrupa Parlamentosu üyesi Morvai ise, AB sınırları içinde yaşayan insanların kendi kültür, gelenek ve dini kökenlerine uygun yaşamlarını sürdürmek istediklerini belirtmektedir. Morvai'ye göre AB vatandaşlarının ülkelerinde göçmenlerin varlığını istememelerinin sebeplerinden biri bu durumdur. Diğeriyse göçmenlerin, kaynak ülkelerdeki kendi kültür ve geleneklerini Avrupa'da da yaşamak

istemeleridir. İki tarafın da kendi kültür ve geleneklerine uygun hareket etmek istemeleri toplumda çatışmaların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Morvai, göçmenlerin kendileriyle mücadele etmektense onların göç etme sebeplerinin ortadan kaldırılması ve anavatanlarında kalmasının sağlanması gerektiğini belirtmektedir (http-15). Diğer yandan Morvai; göçmenler konusunda yaşanan problemlerin nedenini köksüz, kolay elde edilen ucuz işgücü göçünü destekleyen neo-liberal Batı ile anavatanlarında kalmayı teşvik eden vatanseverlik ideolojilerinin çatışması olarak tanımlamaktadır. Ona göre; bu iki taraf arasında süren çatışmadan kaynaklanan sorunların çözümü için hem ucuz işgücünü teşvik ederek daha çok göçmenin gelmesini sağlayan neo-liberal Batı ile mücadele etmeli hem de AB üyesi ülkeler, kaynak ülkelerdeki anavatanı terk etmemek üzerine kurulu olan vatanseverlik ideolojisini desteklemelidir (http-15).

Karpat ise, Macaristan'ın Hristiyan değerleri üzerine kurulmuş bir ülke olduğunu fakat göçmen karşıtı söylemlerin dini sebeplerden değil ekonomik ve güvenlik konuları nedeniyle ortaya çıktığını belirtmektedir (http-8). Vona, Kasım 2015'te Paris Saldırıları'ndan sonra yaptığı açıklamada, Avrupa'nın düşmanının İslam değil, Avrupa'ya göçlerle gelen terörizm olduğunu belirtmiştir. Vona'ya göre; önceleri terörizm Avrupa kıtasına uzak coğrafyalarda meydana gelen olayken son dönemde özellikle Suriye İç Savaşı'ndan sonra Avrupa'ya gelen göçlerle beraber artık Avrupa'nın da bir sorunu haline gelmiştir (http-10). Vona bu söylemine ek olarak, göçün ve göçmenlerin kontrol altına alınmaması ve yasa dışı göçün engellenememesi durumunda Avrupa'nın, terörü ihraç edeceği konusunda uzmanların uyarılarını hiçbir Avrupa ülkesi yöneticisi dinlemediğini ve sonucunda Paris'teki gibi terör olayları yaşanmaya başladığını belirtmektedir. Buna ek olarak, yaşanan terör olayları sonrasında ortaya çıkan İslamofobi'nin yanlış bir gelişme olduğunu, ülkelerin İslam ile değil terörizmle mücadele etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Teröristlerle mücadele konusunda tolerans gösterilmemesi, cezaların sert ve caydırıcı olması gerektiğini söyleyen Vona, ölüm cezasının bu tür olayların engellenmesinde önemli bir gelişme olacağını iddia etmektedir (http-10).

Netice itibariyle Jobbik'in göçmen ve mülteciler konusundaki söylemlerini;

- Göçmen karşıtı duruşun din veya milliyetçilikle alakalı değil tamamen güvenlik odaklı olduğu,
- İslam ile değil terör ile mücadele edilmesi gerektiği ve İslamofobi'nin yanlış bir eğilim olduğu,
- Kontrolsüz göç akımını durdurmak için Macaristan'ın güney sınırına tel örgü çekilmesi ve sınır muhafızlarının sayısının artırılması,
- Bireylerin göç etmesine neden olan sebepler üzerine odaklanılması ve bunları çözmeye çaba gösterilmesi,
- Terörizmle mücadelede toleranssız, sert ve kesin cezaların uygulanması,
- AB'nin göçmen kotası uygulamasının tamamen reddedilmesi şeklinde özetlemek mümkündür (http-16).

3.2. Avusturya'da Aşırı Sağ Avusturya Özgürlük Partisi(FPÖ)

1956 yılında kurulan Avusturya Özgürlük Partisi (*Freiheitliche Partei Österreichs-FPÖ*)¹⁷ ulusal liberal ekonomi politikaları savunan bir aşırı sağ partidir. Başlangıçta Pan-Germanist ve ulusal liberal çizgide bulunan parti, sosyalizm ile Katolik Klerikalizmi'ne¹⁸ karşı çıkan “üçüncü yol” ve “alternatif” söylemleriyle kurulmuştur. Eski bir SS (*Schutzstaffel*- Koruma Timi) subayı olan Anton Reinthaller'in ilk başkanlığı yaptığı partinin kuruluşu resmi olarak 1956 olsa da geçmişi 1848 Devrimleri'nde Avusturya'daki taraflardan biri olan ulusal liberal kamptaki Büyük Alman Halkı Partisi'ne dayanmaktadır (Jelavich, 1987: 168). 1938'de Anschluss¹⁹'dan sonra ulusal liberal kamp, Avusturya Nasyonel Sosyalizmi'nin etkisi altına girmiş (Riedlsperger, 1998: 28), 1949'daysa Nazi etkisinden çıkmak adına Bağımsızlar Federasyonu (*Verband der Unabhängigen-VdU*), Avusturya'daki Marksist ve Hristiyan Sosyalist partilere alternatif yol olarak kurulmuştur. 1949'daki seçimlerde %12 oy alan VdU ise 1956'da Özgürlük Partisi'yle birleşerek FPÖ adını almıştır (Piringer, 1982: 326).

Savaşın sonraki dönemde FPÖ, Reinthaller ile radikal bir çizgide ilerlerken, 1970'lere gelindiğinde partinin başına Friedrich Peter'in geçmesiyle görece liberal tarafta yer almıştır. Özellikle SPÖ (Sosyal Demokrat Parti) lideri Bruno Kreisky ile olan

¹⁷ Bundan sonra FPÖ olarak adlandırılacaktır.

¹⁸ Kilise yasalarının ve etkisinin toplum hayatının çeşitli bölümlerinde güçlenmesini hedefleyen akım.

¹⁹ Nazi Almanyası'nın Avusturya'yı ilhakı olayı

yakın ilişkileri ve onun etkisiyle başlayan liberalleşme sayesinde FPÖ, 1979 yılında Liberal Enternasyonel'e kabul edilmiştir (Riedlsperger, 1998: 29). Bu durumun bir sonucu olarak 1983 yılındaki seçimde SPÖ ile koalisyon kurarak hükümette yer almıştır. Peter döneminde parti, liberalleşmenin FPÖ'nün seçmen tabanı için olumsuz bir gelişme olması nedeniyle yalnızca %8 civarında oy toplayabilmiş, ardından bir diğer liberal lider Norbert Steger döneminde ise SPÖ'nün hükümet ortağı olsa da etkisiz bir dönem geçirmiştir (Riedlsperger, 1998: 29).

1986 yılında Jörg Haider partinin yeni lideri olarak seçilmesinden itibaren FPÖ, Peter ve Steger'e kıyasla daha başarılı bir dönem geçirmiştir. Özellikle 1989'da Karintiya bölgesel seçiminde SPÖ mutlak çoğunluğu kaybetmiş, FPÖ %29 ile ikinci parti olurken ÖVP (Avusturya Halk Partisi) üçüncü olmuştur. FPÖ-ÖVP koalisyonu sonucundaysa Haider, Karintiya valisi seçilmiştir. 1990 seçimlerinden itibaren Jörg Haider'in liderliğinde aşırı sağ çizgiye yönelen parti; yabancı düşmanlığı, radikalizm, popülizm ve sistem karşıtlığı nedeniyle ihraç edilmek üzereyken Liberal Enternasyonel'den ayrılmıştır. 1993 yılında "Önce Avusturya" sloganıyla göçmen karşıtı bir girişim başlatan Haider, FPÖ içindeki liberallerin partiden ayrılmasına neden olmuş; böylece parti liberal çizgiden uzaklaşmaya başlamıştır. Haider'in tekrar Karintiya valisi seçildiği 1999 seçimlerinde FPÖ, %26,9 ile üçüncü parti olmuştur. Partinin en yüksek oy oranına eriştiği bu dönemde ÖVP ile koalisyon hükümetinde yer almıştır. 2005 yılında parti içi anlaşmazlıklar nedeniyle Jörg Haider partiden ayrılarak BZÖ (Avusturya'nın Geleceği İttifakı)'ü kurmuş, Heinz-Cristian Strache FPÖ'nün parti başkanı olmuştur. Strache ile daha radikal söylemlerde bulunan parti; göçmenlik ve İslam karşıtlığının yanında Avrupa şüpheci bir siyaset izleyerek 2006 seçimlerinde %11 oy kazanmıştır. 2008 genel seçimlerinde mevcut söylemlerine devam ederek oy oranını %17,5'e yükseltirken SPÖ ve ÖVP seçmeninden önemli derecede oy kazanmıştır. Strache, 2013 seçimlerinde partiyi hükümetten uzakta bırakacak %20,5 oranında oy alsa da, 2017 seçimlerinde %26 oy oranı ve parlamentoda 51 sandalyeyle ÖVP'nin koalisyon ortağı olmuştur. Diğer yandan 2016 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde FPÖ adayı Norbert Hofer seçimin ilk turunda oyların %35,1'ini alarak FPÖ adına en iyi sonucu almış, fakat ikinci turda Alexander Van Der Bellen'e %49,7'ye karşı %50,3 oy oranı ile kaybetmiştir. Seçimin ardından Anayasa Mahkemesi, ikinci tur sonuçlarını

oyların hatalı sayımı ve kullanımı nedeniyle iptal etmiş, yapılan seçimlerde %56 oyla yine Alexander Van Der Bellen galip gelmiştir.

3.2.1. Parti Misyonu ve Politikaları

3.2.1.1. Partinin İç ve Dış Politika Söylemleri

FPÖ kendini, vatansever bir parti olarak tanımlarken, Avusturya halkının güvenliğini ve ihtiyaçlarını politik eylemlerinin merkezi olarak kabul etmektedir. “Halklar Avrupa’sı” düşüncesini benimserken; AB’ye eleştirel bakan FPÖ, AB’nin politikalarını sorgusuz ve alternatifsiz olarak uygulayan, statükocu ve AB güdümünde yaşayan bir devletin varlığını kabul etmemektedir. İyi bir Avrupa’nın inşası için, yalnızca Avrupa kıtası halklarının kültürel çoğulculuğunun tanınmasını ve Avrupa halklarının kimliklerinin korunmasını gerekli bulmaktadır. Parti, Avrupalı halklar arasındaki tarihsel ve kültürel olarak meydana gelmiş ortak kimliği ve farklılıkları içinde barındıran işbirliğini destekleyen bir politika izleyeceğini vaat etmektedir (http-4). Diğer yandan egemen ulus-devletlere karşı yürütülmekte olan Avrupa Birleşik Devletleri fikrine kesinlikle karşı çıkmaktadır. Partiye göre; merkezi bir hükümete ve halkların parlamentolardaki söz haklarının ortadan kalkmasına neden olan bu fikir Avrupa’nın demokratik ve özgürlükçü idealleriyle bağdaşmamaktadır. Bu doğrultuda Avrupa Birleşik Devletleri fikri, 1930’lardan bu yana yaşanmış olan ekonomik ve siyasi krizlerin temelini oluşturmaktadır. Partiye göre bu düşünce Avrupa’nın gerilemesine yol açacaktır. Fakat ulusların kültür ve kimliklerinin Avrupa Birleşik Devletleri’ni oluşturacak erime potasına atılması fikrinden vazgeçilmesi durumunda Avrupa başarıya ulaşacak, Avrupa’nın büyük ulusları saygınlıklarını yeniden kazanacak ve büyümenin, gelişmenin ve başarının simgesi haline gelecektir (http-4). Avrupa kültürel olarak çoğulculuğa sahip olsa da, kıtanın kimliğini oluşturan etkenler Batı ve Hristiyan değerleri üzerinden şekillenmiştir. Bu doğrultuda özellikle Müslüman ülkelerden gelen göçmenleri AB’nin kabul etmesi, kültürel gerçekliğe aykırı bir harekettir; bu nedenle engellenmelidir (http-5).

FPÖ, Avrupalı olma fikrini reddetmemekle beraber önceliklerinin Avusturyalı kimliğini devam ettirmek olduğunu belirtmektedir. Avrupa’nın çoğulcu yapısının korunması ve bireylerin kendi anavatanlarına öncelik tanımları makro düzeyde Avrupa’nın tamamı için faydalı olacaktır (http-4). Partiye göre; ulusal ve uluslararası

düzeyde, AB'nin merkezileşme çabalarına karşı çıkılmalı ve AB'nin, ülkelerin parlamentolarının etkinliğini ve egemenliklerini kısıtlayan anlaşmalarında değişikliklere gidilmelidir. Bu kısıtlamalardan birkaçı olan tarım politikalarının AB standartları doğrultusunda yürütülmesi ve Avusturya'nın AB'ye katkı fonu konularında değişiklik yapılmalı, bu sayede Avusturya'nın kendi politikalarını belirlemede özgürleşmesi sağlanmalıdır (http-5). Partiye göre; etkin bir tarafsızlık veya çok taraflılık siyasetiyle, BM ve AGİT gibi uluslararası örgütlerle ilişkilerin geliştirilmesi Avusturya için olumlu sonuçlar doğuracaktır. Parti, uluslararası örgütlerle ilişkilerde olumlu gelişmelerin Avrupa barışının sürekliliğini sağlayacağı gibi Avrupa için ekonomik olarak kalkınmanın da anahtarı olacağını iddia etmektedir. Son dönemde güçlü bir kalkınma ile beraber dünyanın önde gelen ekonomileri arasına giren Çin ile ilişkilerin geliştirilmesi, partiye göre Avusturya için politik ve ekonomik olarak faydalı olacaktır. Parti bunun nedeni olarak da yeni ticari ortaklıkların oluşması Avusturya'nın AB'ye olan bağımlılığında azalma sağlayacağını göstermektedir. Partiye göre; Asya için bir diğer önemli güç olan İsrail'in güvenliğinin sağlanması, Avrupa'nın yeni ticari ve siyasi ortak kazanmasını ve Orta Doğu'da barış ortamının yaratılmasını beraberinde getirecektir. Bu doğrultuda FPÖ'ye göre Filistin'in dahil olduğu iki devletli bir çözüm, bölge istikrarı için en iyi çözüm olacaktır (FPÖ, 2017: 26). Partiye göre; AB'nin yapması gereken federal bir ülke yaratmak yerine; liberal, demokratik değerlere uygun, güçlü bir konfederasyon inşa etmektir. Bu güçlü konfederasyonda Avusturya'nın göreviyse; tarafsızlığını göz önünde bulundurarak ortak bir göç, göçmen, yabancı ve savunma politikası hazırlanmasında arabulucu olmaktır. Bu politikalar hazırlanırken NATO ve ABD güdümünden çıkılarak yalnızca Avrupa faydasına kararlar alınmalıdır ve Avrupa kıtası dışındaki olaylara “dünya polisi” gibi dahil olunmamalıdır (http-4).

FPÖ, kendini AB karşıtı bir parti olarak görmemektedir. Aksine AB'nin yalnızca reforma ihtiyacı olduğunun, bu reform sayesinde tüm Avrupa kıtasının gelişeceğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda Avusturya'nın geleceği Avrupa içindeki barış ve uyuma bağlıdır. Diğer yandan parti; gittikçe merkezileşmeye başlayan, temeli olan demokrasiden uzaklaşan, özgürlüğü kısıtlayan ve denetlemeleri artıran AB'de reform gerçekleşmez ve söz konusu durumlar devam ederse, Avusturya'nın AB'den ayrılması gerektiğini belirtmektedir. Bu durum partiye göre Avrupa'dan soyutlanmak değil yalnızca Avusturya'nın ülke çıkarlarını ve homojen nüfusunu koruması olarak

değerlendirilmelidir (http-4). Partiyeye göre Avusturya, hem coğrafi hem de kültürel olarak Doğu ve Batı arasında tarihi bir merkez olarak Rusya ile diyalog için aktif bir şekilde görev almalı, yaşanabilecek sorunlarda arabuluculuk yapmalıdır. Böylece hem Avusturya için hem de Avrupa için gerilimlerden uzak, istikrarlı bir ortam oluşacaktır (FPÖ, 2017: 22-23).

Parti, Avrupalı kimliği ve kültürüne ek olarak coğrafi sınırlarının da dışında kalan Türkiye gibi ülkelerin katılım müzakerelerinin sona erdirilmesini ve üyelik yerine ortaklık şeklinde sınırlandırılması gerektiğini ifade etmektedir (http-4). AB'nin, Türkiye gibi coğrafi, kültürel, dini ve etnik olarak Avrupa dışında kalan bölgelere genişlemesine engel olunmalı, Avrupa'nın sınırları resmi ve kesin olarak çizilmelidir. Afrika ve Asya ülkelerinin hem coğrafi hem de kültürel olarak Avrupa'ya uyum sağlaması mümkün olmadığı için AB'ye dahil edilmemelidir. Bunun yerine ekonomik ortaklıklar seviyesinde ilişkiler yürütölmeye devam edilmelidir (http-5).

Parti; özgürlüğü ve özgürlükçü düşünceyi partinin en yüksek değerleri olarak adlandırmaktadır. 1848 Avusturya Devrimi'nden bu yana ülkenin başarısını bu değere bağlılıkla ilişkilendirmektedir. Bireylere en büyük hizmet olarak özgürlüğü ve özgür düşünceyi vaat etmektedir. Partiyeye göre bireyler, özgür düşüncenin yayılması için gerekli olan ağı toplum sayesinde yaratmaktadır. Parti, bu ağın yaratılmasını sağlayacak ortamı yani sosyal düzen ve güvenliği yaratmayı kendine görev olarak görmektedir. Bu özgürlükçü ortamı yalnızca iç siyasette değil, aynı zamanda uluslararası sistemde de yaratmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Avusturya'yı Avrupa'nın en özgürlükçü ve kendi kendine yetebilen ülkesi haline getirmeyi en gerekli şart olarak görmektedir (FPÖ, 2013: 27). FPÖ; iç siyasette bireylerin özgürlükleri için öncelikle bireysel sorumluluklarının olduğuna inanmaktadır. Öz-sorumluluk olarak adlandırdıkları bu durumda, bireyler önce vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirmeli, ardından kanunların çizdikleri sınırlar çerçevesinde –yani başkalarının hak ve özgürlüklerine müdahale etmeyecek düzeyde- özgürce hareket edebilmelidir. Kısaca öz-sorumluluk hali bireyin kendi ve devleti faydasına yapacağı eylemlerdir ve bu eylemlerin gerçekleştirilmesi toplumun güvenliğini, homojenliğini ve gelişmişliğini beraberinde getirecektir (FPÖ, 2013: 28).

FPÖ'ye göre parti, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne katı bir şekilde bağlıdır fakat 1950'lerden bu yana yürürlükte olan ve uluslararası sistemdeki değişikliklere ayak

uydurmakta zorlanan bu sözleşmede güncellemelerin yapılması gerektiğini ifade etmektedir (FPÖ, 2013: 28). Özellikle göçmenlerin aile birleşimi konusunda sözleşmenin düzenlemelerinin uygulanmaya başlandığı dönem ile günümüz uluslararası sistemindeki farklılıklar nedeniyle sözleşme yanlış yorumlanmakta veya kötüye kullanılmaktadır. Bu durum ise Avrupa’da kalıcı bir kitle göçüne ve toplumsal krizlere yol açmaktadır. Partiye göre, vaat edilen en yüksek özgürlük derecesi yalnızca devletin garanti ettiği ve korunduğu bir durumda var olabilir ve bu durumun sağlanmasına engel olan en büyük etmen ise işte bu toplumsal krizlerdir (FPÖ, 2013: 29).

FPÖ, aile içi ilişkilerin toplumun tamamını etkileyeceğini bu nedenle bir ülkenin gelişimi için önce aile kurumunun özgür ve refahlı bir ortamda bulunması gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda aileler hem içte hem de dışta özerk bir yapıya sahip olmalıdır, her bir aile bireyinin kişisel haklarına tüm ailenin saygı duyması gerekmektedir. Buna ek olarak bireyler, diğer bireylerin ve etnik grupların temel hak ve hürriyetlerine saygı göstermek ve onların karakterlerini barışçıl bir şekilde geliştirmesine izin vermek zorundadır. Birey bazında olduğu gibi kurum bazında da uyulması gereken kurallar mevcuttur. Parti, özellikle eğitim kurumlarındaki yöneticilerin kendi dini inançları ve ideolojileri doğrultusunda eğitim yapmalarına karşı çıkmaktadır. Eğitim kurumları devlet gözetiminde eğitim ve öğretim vermeli, siyasete alet edilmemelidir (FPÖ, 2013: 30). Din özgürlüğü yalnızca bir dini, topluma tanıtmaya özgürlüğü değil aynı zamanda bireylerin ve topluluğun dini fanatizmden korunması demektir. Partiye göre Avusturya Anayasası, Hristiyan değerler, Hümanizm ve Aydınlanma’ya dayalı seküler bir toplum yapısı öngörmektedir. Bu doğrultuda kurumsallaşmaya ve devletin kurumlarına sızmaya çalışan dini topluluklar laikleşmeye aykırıdır; bu durumlarla karşılaşıldığında söz konusu dini topluluğun statüsü elinden alınmalıdır (FPÖ, 2013: 30).

FPÖ; Avusturya yasal sisteminin, bireylerin temel hak ve hürriyetlerini net ve yoruma kapalı ifadelerle belirttiğini, partinin de bu durumu geliştireceğini ve koruyacağını belirtmektedir. Bu doğrultuda parti, bireylerin kendi kaderlerini tayinine izin vererek devlet karşıtı aşırılığa karşı mücadele etmeyi amaçlamaktadır. Devlet karşıtı yapılanmalar devletin bağımsızlığı ve güvenliğine ağır bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehdidin önlenmesi için toplumsal bir farkındalık ve hazırlık yaratılması gerekmektedir. Bu durum için parti, yüksek performanslı ulusal bir güvenlik örgütü ve

bu örgütle işbirliği halinde bulunacak kurum ve bireylere ihtiyaç duyacaklarını belirtmektedir (FPÖ, 2017: 37).

3.2.1.2. Partinin Yabancılar Hakkındaki Görüşleri

FPÖ Avusturya'yı, "bireyin özgürlüğüne ve özgürlükle birlikte gelen sorumluluğa sahip bireylerin yaşadığı, Avrupa'nın en köklü kültürü olmanın yarattığı avantajlar ile Hristiyan ve Batı değerleri çerçevesinde inşa edilmiş güvenli bir ülke" olarak tanımlamaktadır (FPÖ, 2017: 10). Bu durumun sürdürülmesi için partiye göre, hem kamu hem de özel sektörün desteğiyle devletin kapsamlı bir güvenlik politikası izlemesi gerekmektedir. Bu durum, devlet kurumlarında ve toplumda düzen ve güvenin sağlanması, insanların özgürlüklerinin artması ve sosyal uyum ile mümkündür (FPÖ, 2013: 32). Bu sosyal uyum ve özgürlüklerin sağlanması FPÖ'ye göre; göç politikalarına ve ülke nüfusunun bu göç politikalarına karşı göstereceği tepkiye bağlıdır. Tüm Avusturya halkının ekonomik ve sosyal refahının sağlanması, güvenli ve istikrarlı bir Avusturya'nın yaratılması için göç politikalarında hassas davranılması önemlidir. Partiye göre; yasa dışı göçün durdurulması ve Avusturya'nın ihtiyaçları doğrultusunda vasıflı bireylere yani nitelikli göçe izin verilmesi gerekmektedir (FPÖ, 2017: 31). Avusturya İstatistik Kurumu'na göre 2000'den bu yana yaklaşık 1 milyon yabancı Avusturya'ya yerleşmiştir (Statistic Austria, 2017). FPÖ'ye göre bu kadar yüksek sayıdaki yabancıların bulunması nedeniyle tek başına entegrasyon mümkün görünmemektedir. Bu yabancılar arasında özellikle sabıkalı olanlar uyum sağlama konusunda isteksizlik ya da direnç göstermektedir. Bu bireylerin işgücü piyasasında yerleri olmadığı için ikamet statüsünü de kaybetmesi gerekmektedir. Bu nedenle parti, Avusturya'daki yabancıların kaynak ülkeye geri gönderilmesi gerektiğini belirtmektedir (http-5). Partiye göre; Avusturya'da 1,569 milyon insanın göçmenlik geçmişi bulunmaktadır. Bu göçmenlerden 523 bini AB ülkelerinden, 513 bini eski Yugoslav ülkelerinden, 280 bini Türkiye'den ve geri kalan 252 bin kişi ise dünyanın çeşitli bölgelerinden Avusturya'ya göç etmiştir (FPÖ, 2013: 33).

Parti, Schengen Sistemi ile sağlanan geçiş hakkının Avusturya için gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Uzun vadede sosyal barışı sağlamak için göçle ilgili düzenlemelerin ve eylemlerin temelini oluşturacak Avusturya'ya ait bir ulusal göç stratejisi oluşturulmalıdır. Sürdürülebilir bir göç politikasının geliştirilmesi içinse

AB'nin yani Schengen'in dış sınırlarının korunması ve FRONTEX ile işbirliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Diğer yandan parti; yasa dışı göçün durdurulamaması ve Schengen'in dış sınır güvenliğinin sağlanamaması durumunda istenilen sonuçlara ulaşmaya dek Avusturya'nın Schengen'den ayrılması gerektiğini belirtmektedir (FPÖ, 2017: 33). Parti, yukarıda belirtildiği üzere Avusturya'ya gelen göçmenlerin arasından Avusturya'nın ihtiyaçları doğrultusunda yalnızca vasıflı bireylerin kabul edilmesinin yanında bu bireyler için bakım merkezleri açılması fikrini de desteklemektedir (FPÖ, 2017: 34).

FPÖ, yasa dışı göç ve istismar edilen sığınma talepleri nedeniyle sığınma prosedürlerinin, sığınmacılara sağlanan sosyal yardımların ve tüm sığınma-göç politikalarının gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ekonomik ve sosyal olarak Avusturya için yük haline gelen ekonomik göçmenlerin geri gönderilmesi ve sığınmacıların geldiği kaynak ülkelerin listelendiği güvenli ülke mevzuatının yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Söz konusu ülkelerdeki değişen siyasi ve ekonomik durumlar nedeniyle güvenli ya da tehlikeli konuma gelmesi sonucunda sığınmacıları kabul etmek konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Partiye göre; sığınmacı veya göçmenlerin incelenmesi hususunda olumlu bir ifadeye rastlanmıyorsa ya da nötr durumda ise kabul edilmemesi ve ivedi bir şekilde kaynak ülkeye iade edilmesi, bu konuda yaşanan sorunların çözümü için önemli bir adım olacaktır. Ayrıca kabul edilen sığınmacı ve göçmenlerin statüsü yalnızca geçici barınma düzeyinde kalmalı ve bu bireyler vatandaşlığa geçişleri sağlanmadan önce sıkı bir denetime tabii tutulmalıdır (FPÖ, 2017: 32).

FPÖ, Avrupa'da meydana gelen ekonomik sorunlar ve Euro'nun ortak para birimi kabul edilmesiyle yaratılmaya çalışılan düzenin yanlış inşası sonucunda AB'nin birçok ülkesinde yoksulluğun ve işsizliğin arttığını belirtmektedir. Partiye göre; Asya ve Afrika'dan AB ülkelerine olan yoğun göç, mevcut işsizliğin daha çok artmasına ve sosyo-ekonomik sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sosyo-ekonomik sorunlar ise etnik gerilimlere yol açabilmektedir. Buna ek olarak Euro krizi, AB'deki iç göçün artmasına da neden olmuştur. Schengen sonucunda denetlemeye kapatılan iç göç nedeniyle ülkelerin kendi vatandaşları mağdur olabilmektedir. Bu nedenle parti, iç göç ve Schengen üzerine kısıtlamalar getirilmesi, AB vatandaşlarının koşulsuz şirket ve

kuruluş kurma özgürlükleri ve AB'nin sağladığı ticari özgürlüklerde daha fazla genişletme yapılmaması gerektiğini belirtmektedir (http-5).

Parti, son dönemde yapılan çalışmalara göre Avusturya'daki inanç topluluklarının yapısının değiştiğini belirtmektedir. Bu değişiklik; herhangi bir dine inanmayan veya Müslüman bireylerin sayısında artış ve yerel Avusturyalıların kiliselere artık gitmemesinden kaynaklanmaktadır. Parti, özellikle göçmenlerin kabul edilmesiyle artan Müslüman sayısının daha da büyümesinin beklendiğini iddia etmektedir. Önceki başlıkta belirtildiği gibi parti kendini, seküler bir topluma, kilise ve devletin ayrılığına inanan bir parti olarak tanımlamaktadır. FPÖ'ye göre savundukları din özgürlüğü; yalnızca bir dini topluluğa ait özgür hareket hakkı vermek değil, aynı zamanda Avusturya anayasasına ve yasalara aykırı hareket etmek için sözde dini sebepler gözetilerek yapılan aşırılıklara karşı koymaktır (FPÖ, 2013: 50). Parti ayrıca, Avusturya'daki her dini cemaatin kadın ve erkeklerinin eşit haklara ve görevlere sahip olduğu liberal bir devlet anlayışı çerçevesinde şekillenmesi gerektiğini belirtmektedir. Zorla evlilikler, kadın ve çocukların rızaları dışında sünnet edilmesi, kadına yönelik şiddet gibi anayasaya aykırı davranışlara karşı mücadele edilmesi gerekmektedir. Partiyeye göre; kadınların kendi kaderlerini tayin edebilmesi hakkını her dini ve kültürel grubun anayasal çerçevede kabul ve garanti etmesi gerekmektedir. Kadınların yaşam tarzlarına karışan, kendi seçimlerini yapmasını engelleyen, devletin bireylere sunduğu haklara zarar veren ve din-devlet ayrımını reddeden dinsel toplulukların statülerinin devlet tarafından elinden alınması gerektiğini savunmaktadır (FPÖ, 2013: 51).

FPÖ'ye göre; Avusturya, kültürel zenginliğini yüzyıllardır Avusturya topraklarında yaşayan geleneksel etnik grupların ortaya koyduğu mimari çeşitliliğe borçludur. Bu dini yapıların inşası, anayasanın garanti ettiği dinsel özgürlük çerçevesinde sağlanmaktadır. Parti; köy, kasaba ve şehirlerindeki kiliseler ve katedralleri Avusturya kültürel ve manevi kimliğinin bir parçası olarak görmektedir. Özellikle minarelerin varlığı, partiye göre Avusturya kimliğine ve egemenliğine karşı bir işgal girşimi, politik veya dini bir zafer işareti olarak laiklikle çelişen bir durumdur ve engellenmelidir. Parti, minarelerin bulunduğu bölgelerdeki bireylerin kadınlara şiddet göstermesi, basın ve ifade özgürlüğüne engel olması ve hayvanlara zulüm etmesi gibi vakalara çok sık rastlandığını ve bu durumların din özgürlüğü çerçevesinde kabul edilmemesi gerektiğini belirtmektedir (FPÖ, 2013: 51).

Parti, Avusturya’da yaklaşık olarak yarım milyon Müslümanın ve 200’den fazla caminin bulunduğunu ifade etmektedir. Parti, özellikle bu camilerde verilen vaazlarda Müslümanların, toplumun çoğunluğundan farklı olduğu ve onlardan ayrı hareket etmesi gerektiğini, Hristiyanlarla savaşarak ölenlerin şehit olduğu söylenerek toplumda ayrışmayı ve düşmanlaşmayı teşvik ettiğini iddia etmektedir. Partiye göre; çocuklara ve diğer eğitim gören insanlara homoseksüelliğin cezalandırılması, insanlara ölüm cezası verilebileceği gibi çağdışı bilgilerin aşıldığına rastlanabilmektedir. Bu eğitimin içinde şeriatın diğer hukuk kurallarının üzerinde olduğu, istisnasız ve yorumsuz şekilde uygulanması gerektiği, bir erkeğin dört kadınla evlenebileceği, kadınların pantolon giymesi ve parfüm kullanmasının günah olduğu ve kadının kocasına itaat etmek zorunda olduğu gibi çeşitli gerici fikirlerin yer aldığını belirtmektedir (FPÖ, 2013: 51). Bu duruma ek olarak parti, Kur’an’dan alıntılar yaparak Tevbe Suresi 29. ayetteki “Allah’a inanmayanlara karşı onlar yenilip pes edene kadar savaşın”, Bakara Suresi 191. ayetteki “(...) Kafirleri bulduğunuz yerde öldürün (...) İşte kafirlerin cezası böyledir.” ve Muhammed Suresi 4. ayetteki “İnkâr edenlerle savaşta karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun” gibi ayetlerin yalnızca belirli bölümleri üzerinden Kur’an’ın Müslümanları şiddete yöneltebileceğini fakat Hristiyan Tanrısı’nın şiddete karşı olduğunu belirtmektedir (FPÖ, 2013: 51). Bunlara ek olarak parti, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 17 Aralık 1997’de Siirt Mitingi’nde okuduğu “Minareler süngü, kubbeler miğfer, camiler kışlalarımız, müminler asker” dizelerinden yola çıkarak söz konusu yapıların sembolizminin göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmektedir. Parti bu doğrultuda; yeni camilerin ve minarelerin inşasına karşı çıkmaktadır. Müslümanların şeriatı Avusturya’ya getirmesine ve uygulamasına engel olunması, dini konuları devletin kurumları ve eğitime karıştırmalarının önüne geçilmesi ve aşırılık, zorunlu evlilik, namus cinayeti, cinsiyet eşitsizliği ile mücadele edilmesi gerektiğini belirtmektedir (FPÖ, 2013: 52).

FPÖ’ye göre; Avusturya’nın iç güvenliğine en büyük tehdit radikal İslam²⁰’dır. Parti, Avusturya’nın şimdiye kadar terör saldırılarıyla karşı karşıya gelmemesine rağmen, güvenlik birimlerinin potansiyel tehditlere karşı dikkatli davranması gerektiğini belirtmektedir. Buna ek olarak Avusturya’nın çevresinde meydana gelen ulus-aşırı

²⁰ FPÖ’nün tanımına göre radikal İslam, kendilerini Müslüman olarak adlandıran kişi veya örgütlerin dini söylemleri kullanarak saldırgan davranış ve hatta terör eylemlerine İslam dininden dayanaklar bulması durumudur.

terörizm ve istismar edilen sığınma talepleri nedeniyle güvenlik birimlerinin değişen jeopolitik durumlara adapte olması gerekmektedir. Bu doğrultuda parti, yoğunlaştırılmış güvenlik birimleri, Europol ve Interpol gibi kurumların birbirleriyle iş birliği halinde bulunmasını tavsiye etmektedir. Bunun yanında FPÖ; aşırı, devlet karşıtı ve teröre meyilli ibadethanelerin kapatılması, siyasal ve radikal İslam’a karşı cezaların sertleştirilmesi, köktendinci ve radikal dinsel şiddet hakkında bireylerin bilgilendirilmesi gibi çözüm önerilerini sunmaktadır (FPÖ, 2017: 30-32). Ayrıca göçmenler ve sığınmacıların dini veya kültürel adetlerinden olan çocuk evlilikleri, zorla evlendirme, kadın sünneti, çocuk gelinlerin velayetlerinin kocalarına verilmesi gibi modern hukuk kurallarına aykırı eylemlerine anayasal tanıma sağlanmaması ve bu eylemlerin engellenmesi için düzenlemeler getirilmesi gerektiğini belirtmektedir (FPÖ, 2017: 33).

FPÖ’ye göre; Avusturya, din özgürlüğünü savunan fakat İslam’ın radikalleşmesi ve siyasallaşmasıyla savaşıyor bir ülkedir. Parti; siyasallaşan İslam ya da siyasal İslam’ı “ideolojik temeli İslam olan ve toplumun Müslümanlaşması doğrultusunda hukukun üstünlüğünü reddetmesiyle ortaya çıkan, siyasal ve toplumsal düzeni değiştirmeye çalışan gruplaşma ve örgütlenmeler” olarak tanımlamaktadır. Bu doğrultuda radikalleşmeye, anti-semitizme, şiddete ve terörizme yönelen siyasal İslam’a karşı çıkmaktadır. Partiye göre; Avusturya toplumu ve İslam diniyle siyasal İslam arasında büyük farklılıklar vardır. Müslümanların ezici bir çoğunluğu barışçıl ve Avusturya toplumsal değerleriyle uyumlu bir şekilde yaşamlarını sürdürmektedir ve bu bireyler siyasal İslam’dan korunmalıdır. Her dinde olabileceği gibi İslam’da da meydana gelen din ve ideolojiyle desteklenen aşırıcılık demokratik toplumlar için küresel bir sorun haline gelmiştir. Bu sorun Avusturya’yı da etkilemektedir ve bunun önlenmesi için tedbirler alınmıştır. Tedbirlere rağmen organize olmuş siyasal İslam örgütleri tedbirlere karşı önlemler alarak girişimleri engellemeye çalışmışlardır. Partiye göre; Avusturya halkı ve devleti, ülke dışından gelen ve toplumsal yapıyı bozmaya çalışan herhangi bir politik ve dini etkiye sürekli olarak karşı koymalıdır (FPÖ, 2017: 38-39). Bu doğrultuda parti bir dizi öneride bulunmaktadır: (FPÖ, 2017: 39-40)

- Şeriata yönelme ihtimalleri göz önünde bulundurularak Müslümanların –Kur’an dahil- eğitim ve öğretimlerinin kapsamlı bir şekilde kontrol edilmeli,

- Dini toplulukların ülke dışından finansman sağlamasına ilişkin yasaklar tutarlı bir şekilde kontrol edilmeli,
- Eğitimde Avusturya anayasasının çizdiği sınırlar dışında yabancı etkiler önlenmeli,
- Yasal kontrollere uyulmaması durumunda daha sıkı kontroller uygulanmalı, eğer bunlara uyulmazsa İslami anaokulu ve özel okullar kapatılmalı,
- Kültürel alanlarda terörizm propagandası yapmak ve terörizmi destekleyen formül ve teorileri duyurmak engellenmeli ve bu alanlar kapatılmalı,
- Anayasal olarak çizilen ve Avusturya kültürünü yansıtan değerleri ilk günden itibaren göçmen ve sığınmacılara iletmelidir.

FPÖ, yabancıların topluma uyum sağlamasını uzun vadeli bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bireyin başarılı bir şekilde toplumla bütünleşmesi için; Almanca bilmesi, Avusturya değerlerini kabul etmesi ve işgücü piyasasına katılması gerekmektedir. Partiye göre Avusturya devleti ve yasaları, bütünleşme için yabancılara fırsatlar tanımaktadır fakat bu fırsatları kabul etmeyen veya reddedenler bulunmaktadır ve bu kişilere yaptırımlar uygulanmalıdır. Ayrıca başarılı bir bütünleşme, kişi sayısına ve niteliklerine de bağlıdır. Bütünleşme, yanlış bir göç politikasının neden olduğu sosyo-ekonomik sorunları çözmekte yeterli olmayabilir. Partiye göre; Avusturya’da yasal ve kalıcı olarak yerleşen yabancılar, topluma entegrasyonları ve kültürel gelişimleri için çaba harcamalı, Avusturya’nın anayasal ve kültürel değerlerini korumalıdır. Bu anayasal ve kültürel değerler yabancılar ve Avusturyalılar için ortak payda olacağı için, bu ortaklık üzerine barışçıl bir birlikte yaşam inşa edilebilir. Ortak değerler sayesinde bu bireyler topluma uyum sağlayabilir ve ortak değerler olmadan toplumun çoğulcu yapısının sürdürülebilmesi mümkün değildir. Partiye göre; bu ortak değerlerden biri olan dil edinimi başarılı bir bütünleşme için vazgeçilmez bir etmendir. Bu doğrultuda parti, Avusturya kültürü ve dilinin yabancı bireylere öğretilmesi için devletin ücretsiz eğitim vermesi gerektiğini belirtmektedir. Partiye göre; bütünleşme problemlerinin çözümü için devletin sorunların ne olduğunu bilmesi, etkin olarak duruma müdahale etmesi, şeffaflık ve açıklık çerçevesinde yanlış anlaşılardan uzak bir şekilde yaklaşması gerekmektedir (FPÖ, 2017: 37).

FPÖ, vatandaşlık statüsünü başarılı bir entegrasyonun sonucunda, bir devletin bireye verebileceği en büyük hak olarak tanımlamaktadır. Avusturya’ya kalıcı ve yasal

şekilde yerleşmek için Alman dili ve Avusturya kültürü hakkında yeterli bilgiye sahip olma ve herhangi bir suça karışmama şartlarının aranması gerekmektedir. Partiye göre; bu statüyü kazanacak bireylerle Avusturya'nın liberal demokratik yasalarına ve değerlerine bağlayıcı bir sözleşme yapılmalıdır. Bu yazılı sözleşme ile bireylerin vatandaşlığa geçtikten sonra suç işlemleri durumunda vatandaşlık statüsünü kaybedecekleri açıkça belirtilmelidir. Buna ek olarak parti, zulümden kaçan sığınmacıların vatandaşlığa kabul edilse bile, kaynak ülkedeki iltica nedeninin ortadan kalkmasıyla beraber o ülkeye iade edilmesi gerektiğini ifade etmektedir (FPÖ, 2013: 48-49).

FPÖ'nün dikkat edilmesini ifade ettiği bir diğer konuya iltica istismarıdır. Avusturya, ülkeye güvenli bir kaynak ülkeden gelinmedikçe zulüm gören kişilere ırksal, dini veya siyasi nedenlerle siyasi iltica hakkı vermeyi taahhüt etmektedir. Sığınma, iltica talebi sona erene kadar sınırlı bir süre boyunca sağlanan korumadır. Pakistan, Afganistan, Cezayir gibi ülkelerden gelen başlangıçta refakatsiz sığınmacı çocukların Avusturya'ya kabulünden sonra 25 Kasım 2003 tarihli 2003/109 sayılı "Uzun Dönemli İkamet Eden Üçüncü Ülke Vatandaşlarına Dair Yönerge" (Council of European Union, 2003: 8) kapsamında bu sığınmacı çocukların aileleri de sığınma başvurusu yapmaktadır. Partiye göre, çocukların araçsallaştırıldığı bu gibi olaylarda Avusturya anayasası ilgili yönergeye uyduğu için iltica istismarı gerçekleşmektedir. Parti bu sorunun çözümü için Avusturya devletinin iltica prosedürlerini gözden geçirmesini, kabul edeceği bireylerin kaynak ülkelerinin güvenli olup olmadığını, çocukların gerçekten refakatsiz ya da ailelerinin sabıkalarının temiz olduğunu araştırmasını ve herhangi bir şekilde sahtecilik veya aldatma durumunda söz konusu şahısları sınır dışı etmesi gerektiğini belirtmektedir (FPÖ, 2013: 49).

3.3. İsviçre'de Aşırı Sağ İsviçre Halk Partisi (SVP)

İsviçre Halk Partisi (*Schweizerische Volkspartei*), resmi olarak 1971 yılında kurulan fakat kökleri bakımından 1917 Zürih Tarım Partisi'ne dayanan İsviçre'de şu anki en yüksek oy oranına sahip partidir. 1910'larda Zürih ve Bern kantonlarında aktif durumda olan Zürih Tarım Kantonları Birliği (ZLKV)'nin 305 delegesinin girişimiyle bir köylü partisi olarak siyasal yaşama başlamıştır. Parti yönetimine 1921'de İsviçre sanayisinin önde gelenleri ve Bern kantonundaki eski liberal muhafazakarların katılımı

ile hem çiftçilerin hem de girişimcilerin temsili sağlanmak istenmiştir. Fakat o dönemde yükselen sosyalist akım, partinin hedeflediği kitleye ulaşmasına engel olmuştur. Partinin temsil ettiği akım, ülke genelinde birçok kantonda çeşitli yapılanmalarla federatif bir şekilde örgütlenmiş bulunmaktaydı. 1936 yılında Glarus ve Graubünden kantonlarındaki demokrat çizgideki yapılanmalar, yalnızca söz konusu kantonların temsil edildiği bir parti olmaktan çıkarak tüm İsviçre’yi kapsayan Köylü, Ticaret ve Vatandaş Partisi (BGB) çatısı altında birleşme kararı almışlardır (http-6).

Başlangıçta liberalizm karşıtı muhalif bir parti olarak kurulan BGB, 1971 yılında Grisons kantonundaki demokrat partilerle birleşerek İsviçre Halk Partisi (SVP²¹) adını almıştır. Kurulduğu günden bu yana, genellikle İsviçre’nin Almanca konuşulan kantonlarında güçlü bir desteğe sahip olan SVP, 2000’lerin başına kadar politik olarak merkezde yer alırken; Christoph Blocher’in etkisiyle popülist sağ çizgiye kaymıştır. 1992’deki Avrupa Ekonomik Topluluğu’na katılım referandumunda AET karşıtı cephede yer alan programıyla, İsviçre halkının “hayır” oyu kullanmasını sağlayarak referandumda başarıya ulaşmıştır. İsviçre’nin politik tarafsızlığını ve kısıtlayıcı bir göç politikasına sahip olmasını savunan SVP, daha az vergi, daha az devlet harcaması, yalın ve şeffaf yönetim ile daha iyi iş koşulları söylemiyle 1999, 2003 ve 2007 seçimlerinde en güçlü parti haline gelmiştir. Fakat 2007’de İsviçre Sosyal Demokrat Partisi (SP), İsviçre Hristiyan Demokrat Halk Partisi (CVP), Hür Demokrat Parti (FDP), Yeşiller koalisyonu sonucunda gerekli çoğunluğu sağlayamamasından dolayı muhalif parti konumunda kalmıştır (http-6). 2015 yılındaki seçimlerde başarılı bir program yayınlayan SVP, Avrupa genelinde sorun haline gelen göçmen konusunda vatandaşların kaygılarını iyi yöneterek %29,5 ile tekrar en güçlü parti olmuştur (http-6).

3.3.1. Parti Misyonu ve Politikaları

3.3.1.1. Partinin İç ve Dış Politika Söylemleri

Partinin mali politikaları, “orta sınıfın çoğalması ve daha az devlet harcamaları” söylemi üzerinden şekillenmektedir. İstikrarlı bir büyümeye sahip olan İsviçre’nin federal harcamaları da 1990’dan günümüze iki kat artmıştır. Hükümetlerin çoğunluğunun bu harcamaların üstesinden gelmekte isteksiz olması nedeniyle ülkede vergiler ve ücretler artmaktadır. Bu artışın sonuçlarıyla da orta sınıf karşı karşıya

²¹ Bundan sonraki bölümlerde SVP olarak gösterilecektir.

kalmaktadır. Parti, durdurulamayan ve orta sınıfa yük olan bu harcamaların önüne geçmeyi ve ülke ekonomisine olan zararlarını ortadan kaldırmayı vaat etmektedir (SVP, 2015: 43-45).

Partinin dış politikaları, “bağımsızlık ve kendi kaderini tayin” söyleminden yola çıkarak üretilmektedir. Parti, 1815’ten bu yana toprakları üzerinde savaş yaşanmayan İsviçre’nin bağımsız ve tarafsız halini devam ettirmeyi amaçlamaktadır. Partiye göre; İsviçre, siyasi ve ekonomik elitler eliyle, AB gibi uluslararası yapılara entegre olmaya çalışmamalıdır. Tarafsızlık temelinde parti kendini arabulucu, insan değerlere saygılı ve güvenilir bir İsviçre vaat etmektedir. Partiye göre; geçmiş dönemdeki çoğu hükümet ve Federal Meclis üyeleri İsviçre’nin bağımsızlığına ve tarafsızlığına zarar vermiştir. Söz konusu kurumlar ve bireyler, BM Güvenlik Konseyi’nde İsviçre’ye koltuk yaratmaya çalışarak İsviçre’nin tarafsız ve insani değerlere saygılı çizgisinden çıkmasına neden olmaktadır. BM Güvenlik Konseyi, uluslararası sistemde barışın, savaşın ve yaptırımların belirlendiği kurum olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle savaşın ve yaptırımların karar vericileri arasında İsviçre’nin bulunması ülke için büyük bir tehlike yaratmaktadır (SVP, 2015: 10-12).

Parti, hukuk açısından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin çizdiği sınırlar ve kurallar doğrultusunda İsviçre’nin ulusal mahkemeleri ve adalet sisteminin zarar gördüğünü iddia etmektedir. Parti, AIHM’in insan hakları ve İsviçre açısından zararlı yabancı yasaları İsviçre hukuk sistemine sokmaya çalışarak ülkenin bağımsız yargısını tehdit ettiğini belirtmektedir. Diğer yandan parti; İsviçre’nin AB’yle olan kurumsal bağlantısının, İsviçre’nin değerlerine zarar verdiğini iddia etmektedir. İsviçre’nin yerel hukuki ve kurumsal sisteminde reformu hatta yabancı etkisini getirmekle sonuçlanacak olan bu faaliyet, İsviçre’nin bağımsızlığını sona erdirecek ve AB yetkilileri tarafından kontrole açık hale getirecektir (SVP, 2015: 13). İsviçre, yalnızca askeri bir tarafsızlık değil aynı zamanda dış politika açısından da kapsamlı bir tarafsızlık doğrultusunda hareket etmelidir. BM, AB ve AGİT gibi tek taraflı diplomatik ve ekonomik yaptırımları kapsayan örgüt politikalarını kabul etmemeli, sorunlarda tarafsızlığını korumalıdır. Parti bu doğrultuda İsviçre’nin bağımsızlığının ve tarafsızlığının tüm dünya tarafından tanınması ve inandırıcı bulunması için güçlü bir orduya sahip olması gerektiğini ifade etmektedir (SVP, 2015: 13-15). Diğer yandan tüm ülkelerle ticaret yapma ve ikili ilişkiler kurma çabalarını yoğunlaştırmalı ve bu alanda yalnızca AB’ye

odaklı siyaset izlemeyi bırakmalıdır. Evrenselci bir dış ticaret politikası izlemeli ve dengeli serbest ticaret anlaşmaları sayesinde dostane ve kalıcı barışın temsilcisi olmalıdır (SVP, 2015: 14).

Partiye göre; AB'nin yönetim ve temsil konusunda eleştirilere maruz kalmasının yanında, özgürlük ve demokratik temsil açısından AB'nin çok ilerisinde bir konumda olan İsviçre, bu durumunu AB üyesi olmamaya borçludur. AB'nin dayattığı siyaset ve ekonomik politikalar doğrultusunda hareket etmeyerek ülke içi özgürlüğün ve temsilin kısıtlanması durumuyla karşı karşıya kalmaması sonucunda İsviçre tüm dünya ülkeleri için ütopya olarak görülmektedir. Partiye göre; İsviçre'nin her türlü dostane ve iyi amaçlı girişimlerine rağmen yalnızca boyun eğdirme ve sindirmeyi amaçlayan AB'ye katılımına karşı çıkmak gerekmektedir. Tüm bu söylemler göz önünde bulundurulduğunda SVP, İsviçre'nin tarafsızlığını, bağımsızlığını ve insani değerlere saygılı duruşunu tehdit edecek olan AB ve BM Güvenlik Konseyi gibi kuruluşlara katılımını reddetmektedir; katı ve kapsamlı bir tarafsızlık yanlısı siyaset izlemeyi hedeflemektedir (SVP, 2015: 14).

Partiye göre; İsviçre'deki suç oranlarının artmasında ülkenin yumuşak ceza sisteminin etkisi büyüktür. İsviçre ceza kanunları hapis, para cezası ve toplum hizmeti olarak üç tür cezalandırma yöntemi kullanmaktadır. Parti, bu cezaların failleri caydırmak için yeterince güçlü olmadığını belirtmektedir. Bu nedenle ceza sisteminin daha katı hale getirilmesini; uyuşturucu kaçakçıları, katiller, tecavüzcüler gibi ağır suçluların sınır dışı edilmesi ve ülkeye bir daha girişinin engellenmesini talep etmektedir (SVP, 2015: 43). İsviçre'de suçların artmasına neden olan diğer etken Schengen Anlaşması'nın sağladığı sınırsızlık problemidir. Herhangi bir sınır denetimi olmaksızın insanların kolaylıkla İsviçre'ye girmesi suçlular için büyük kolaylık sağlamaktadır. Partiye göre; her 100 hırsızlık suçunun 75'i yabancılar tarafından işlenmektedir. Schengen'in vize sistemini kaldırmasıyla denetimsiz iç sınırların oluşması, suçlu yabancıların ve yasa dışı göçün önünü açmıştır. Partiye göre; bu yasa dışı göçün sonucunda İsviçre'ye ulaşan yabancıların yalnızca beşte birinin oturma izni vardır ve daimi ikametgahları İsviçre'dedir. Parti; İsviçre'nin Schengen'e üye olarak denetim konusundaki bağımsızlığından feragat ettiğini iddia etmektedir. Schengen'in yalnızca iç sınırlarda değil aynı zamanda dış sınırlarda da denetim konusunda sorun yaşadığını ve yasa dışı göçü teşvik ettiğini belirtmektedir (SVP, 2015: 44). SVP, suçlu

yabancıların sınır dışı edilmesi politikasının katı bir şekilde uygulanmasını vaat etmektedir. Suçların cezalandırılmasındaki kuralların daha caydırıcı hale gelmesi için hapis cezasının ve kamu hizmetinin uygulanmasındaki alt sınırı yükseltmek istemektedir. Parti, İsviçre'nin Schengen'in vize sisteminden çekilmesini ve kendi sınır kontrollerini yapması gerektiğini belirtmektedir (SVP, 2015: 44-45).

3.3.1.2. Partinin Yabancılar Hakkındaki Görüşleri

Partiye göre; İsviçre, Batılı-Hristiyan kültür ve dinine kendini adanmış bir ülkedir. Partiye göre; bu kimlik İsviçre'yi bir arada tutan en önemli etkidir ve ülkenin armasında bulunan haç ve milli marşın Hristiyan duası olması bu nedenledir. Parti; İsviçre'nin laik yapısının, Hristiyanlık inancının şekillendirdiği sosyal davranışları reddettiği anlamına gelmediğini iddia etmektedir. Çünkü parti yönetimine göre, İsviçre'nin Hristiyan köklerini kaybetmesi yıkıcı bir son demektir. İsviçre'de demokrasinin gelişmesi, çalışkan ve etik odaklı bireylerden kurulu bir düzenin oluşması bu kökler sayesinde olmuştur. Partiye göre İsviçre hükümetleri, bu köklerin önemini anlamalı ve onları korumalıdır (SVP, 2015: 90-91). İsviçre'de yaklaşık 400 bin Müslüman yaşamaktadır. Partiye göre; Müslüman göçmenler çoğunlukla demokratik olmayan yönetimlere sahip ülkelerden gelmektedir. SVP'ye göre Müslümanlar, geldikleri demokratik olmayan ülkelerin hukuk ve düzeninden edindikleri fikirleri İsviçre'ye getirmeye eğilim göstermektedirler ve bu eğilimlerin yarattığı radikalleşme göz ardı edilemeyecek bir sorundur. Parti, kamu kurumlarınca eğitilmesi ve tanınması istenilen din adamlarına, radikal İslam'a sempati duyan bireylere ve dini sebeplerle istedikleri özel muameleye göz yumulmaması gerektiğini ve İsviçre'nin entelektüel, tarihsel ve kültürel köklerini korunmasının ve sürdürülmesinin önemli bir durum olduğunu belirtmektedir (SVP, 2015: 91). Diğer yandan parti; hiçbir parti veya dini topluluğun insanlara dini inançları mecbur kılmaması ve dikte etmemesi gerektiğini belirtmektedir. Müslüman ülkelerden gelen “misafirler”in İsviçre'deki kurallara ve yasalara uyum sağlaması konusunda İsviçre hükümetleri ısrarcı olmalıdır. İsviçre'nin hukuk sistemindeki kurallar dışında kendilerinin sağlayacağı paralel kurallara ve liberal hukuk sistemine şeriatın karışmasına izin verilmemelidir. Partiye göre; Müslüman adetlerine dayanan “namus cinayeti, kan davası, kadın sünneti, küçük yaşta evlilik” gibi uygulamalara kültürel arka plan çerçevesinde bakılmamalı ve engellenmelidir (SVP, 2015: 92-93).

Partiye göre İsviçre, gerek ekonomisi gerek siyasi sistemi gerekse sosyal toplum açısından göçmenlerin cazibe merkezi olmuştur. 2007'den itibaren her yıl yaklaşık 80 bin kişi İsviçre'ye göç etmiştir. 2014 verilerine göre ülkede 2 milyon yabancı bulunmaktadır ve bu yabancılarla beraber ülke nüfusu 8,2 milyon olmuştur. Partiye göre, eğer göçmen sorununa bir çözüm bulunamazsa yirmi yıl içinde bu sayı 10 milyonu aşacaktır (SVP, 2015: 31). Yabancı kaynaklı nüfus artışı; artan işsizlik, kalabalık yollar ve toplu taşıma araçları, artan kiralar ve nüfus için gerekli oturma alanını yaratmak için imara açılan tarım arazileri gibi sorunları doğurmaktadır. Partiye göre göçmenler kaynaklı sorunlar; vatandaşların özgürlüğünü, güvenliğini, tam istihdamını, çevre sağlığını ve refahını olumsuz etkilemektedir. Son yıllarda artan göç nedeniyle yabancı nüfus yoğunluğu artmıştır. Yabancı nüfusu, ülke nüfusunun 1950'de %6'sı iken 2013'te %23,3'e ulaşmıştır. Partinin iddiasına göre, sayılar göz önünde bulundurulduğunda İsviçre, Avrupa'nın en yoğun göçmen nüfusuna sahip ülkelerinden biri haline gelmiştir. Partiye göre; son yıllarda yabancıların İsviçre vatandaşlığına geçirilmesi, henüz İsviçre toplumuna ve kültürüne uyum sağlayamamış bireylerin İsviçreli sayılmasına neden olmaktadır. Kendileri ulusal dilleri bilmiyor, gelenekleri tanımıyor ya da çeşitli suçlardan hüküm giyiyor olabilirler. Bu nedenle ülkede yabancılar sorun haline gelmektedir. SVP, vatandaşlığa geçişin, entegrasyon sürecinin son aşaması olmasını ve vatandaşlığa geçiş yapacak olan yabancıların ülkenin diğer vatandaşları kadar İsviçre kültürüne uyumlu hale gelmiş olması gerektiğini belirtmektedir (SVP, 2015: 31-32). SVP, bu sorunların çözümü için göçmenlerin ülkeye uyum sağlamasını önermektedir. Bu konudaysa sorumlu olacak kesimi yine göçmenler olarak görmektedir. Bu doğrultuda göçmenler, uyum sağlamak için çaba harcamalı ve dışa kapalı, korumacı tutumlarından uzaklaşmalıdır. Devlet yetkilileri de yabancıların bütünleşme sürecine aktif olarak katılmalı, ücretsiz entegrasyon desteği ve sosyal hizmet uzmanlarını yalnızca göçmenlerin talep etmesi durumunda değil aksi durumda da devreye sokmalıdır (SVP, 2015: 32). Partiye göre İsviçre'ye kitlesel göçün önlenmesi için çaba harcanmalıdır. 9 Şubat 2014'te "kitlesel göçün sınırlandırılması" referandumunda küçük bir farkla da olsa sınırlandırma kararının çıkması, SVP için göçmen politikasını bu temeller üzerinden savunmaya itmiştir. SVP, şu anki ve gelecekteki hükümetler ile Federal Meclis'in bu kararı uygulamaya devam etmesi gerektiğini belirtmektedir (SVP, 2015: 32).

Göçmenlere tanınan aile birleşimi ve sosyal yardımlar, SVP'ye göre İsviçre ekonomisine zarar vermektedir. Söz konusu sosyal yardımlar ve aile birleşimi sayesinde ülkenin daha çok göçmen çektiğinin, Şubat 2014 referandumunun kararlarıyla tutarsız olduğunu belirtmektedir. SVP, halihazırda yapılmış olan aile birleşimi başvuru ve girişimleri için daha sıkı denetimlerin yapılması, bu bireylerin kendi geçimlerini kendilerinin sağlayabildiklerinden emin olunması, böylece İsviçre ekonomisine zarar vermesinin önüne geçilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadır (SVP, 2015: 33). Partiye göre, Federal Meclis'in Şubat 2014 referandumunun sonuçlarına dayanarak, Schengen Anlaşması'yla tanımlanan "kişilerin serbest dolaşımı" ilkesinde düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir. SVP, düzenlemenin İsviçre lehine olacak şekilde yapılmasında AB'nin itirazları olursa; referandum sonuçlarının İsviçre'nin elini kuvvetlendirecek bir argüman olacağını belirtmektedir (SVP, 2015: 33). SVP'nin göçmen sorununun çözümü için;

- Aile birleşimi ve göçmenler için sosyal haklar konusunda kısıtlamalar getirmek,
- Şubat 2014 referandumuyla halkın istekleri doğrultusunda kitlesel göçün durdurulması için Schengen Anlaşması'ndan ayrılmak,
- Göçmenlerin tamamının yerel kurallara ve geleneklere uymasını sağlamak ve bunu denetlemek,
- Sabıkası bulunan göçmenlerin vatandaşlığa geçmesini engellemek,
- İsviçre pasaportu olsa bile suç işlemesi durumunda vatandaşlık haklarını ellerinden almak,
- Yabancıların seçme ve seçilme süreçlerine katılmasını engellemek,
- Yasa dışı göçün engellenmesi için sınır kontrollerinin tekrar başlatmak gibi önerileri bulunmaktadır (SVP, 2015: 35).

SVP'ye göre İsviçre; refahı, güvenli sosyal ve siyasi ortamı nedeniyle göçmenlerin olduğu kadar mültecilerin de ilgi duyduğu bir ülke olmuştur. Ülkelerindeki siyasal kaostan ve hayati tehlikeden kaçan gerçek mültecilerin yanında sahte mültecilerle de karşılaşmak mümkündür. Sahte mülteciler İsviçre için daha fazla masraf, daha fazla suç ve konut sıkıntısı anlamına gelmektedir. SVP'ye göre; vatanlarında zulüm gören, hayati tehlike ve işkenceyle karşı karşıya kalan insanlar için İsviçre, her zaman insani sorumluluklarını yerine getirmeye hazır olmuştur. Bu insani sorumluluklar konusunda İsviçre'nin tutumu İnsan Hakları Sözleşmesi'nden daha

önceye dayanmaktadır. Parti, İsviçre'nin bu pozitif tutumunun istismar edildiğini düşünmektedir. Sahte mülteciler, İsviçre vatandaşlarının vergileriyle kâr sağlamaktadır. İsviçre'nin güvenli kabul ettiği ülkelerden gelen iltica talepleri son dönemde önemli artış göstermiştir. Bu artışta İsviçre'nin sığınma sisteminin önemli bir payı vardır. Parti, İsviçre'ye yasa dışı yollarla girmiş olsalar bile; sığınmacıların ilk günden itibaren önceki hükümetler tarafından destek aldığını belirtmektedir. Ücretsiz tıbbi bakım, özgür hareket ortamı ve sosyal yardımlar bu desteğin yollarından bazılarını oluşturmaktadır. Özellikle sahte mültecilerin bu yollarla İsviçre'de yaşamaya başlaması ve ülke ekonomisine olumsuz etkileri son dönemde ölçülemez düzeye ulaşmıştır (SVP, 2015: 37). SVP'ye göre sığınmacı sayısındaki ani artış, Schengen ve Dublin Anlaşmaları sonucunda gerçekleşmiştir. Söz konusu anlaşmalar, İsviçre'nin sınırları üzerinde kontrol ve denetimlerini kaldırmış, böylece bireylerin ülkeye girişlerde yasa dışı yollara başvurmalarına neden olmuştur. İsviçre'de olduğu gibi Akdeniz ülkeleri, Schengen ve Dublin Anlaşmaları sonucunda sınırlarında kontrolü kaybetmiş ve yasa dışı girişlere engel olamaz duruma gelmiştir. Bu gelişmeler Avrupa'nın güvenliğini tehdit etmektedir (SVP, 2015: 38-39). Partiye göre; sığınmacılar, tüm İsviçre nüfusunun %0,6'sını oluştururken, 2011-2014 yılları arasındaki hukuk ihlallerinin ve suçlarının %9'una karışmışlardır. Sığınma nedeniyle pozitif ayrıma tabi tutulan bu bireylerin suç işlemeleri ülke için büyük maliyetleri beraberinde getirmektedir. Parti, ceza sisteminde farklı bir konumda tutulması gereken sığınmacılar için iki alternatif çözüm sunmaktadır. Bunlar; İsviçre vatandaşı suçlulardan farklı ceza merkezlerine (şehir merkezlerinden uzakta bulunan bölgelerde) göndermek ve ülkeden uzaklaştırmaktır (SVP, 2015: 39).

Partiye göre, ülkedeki mevcut sığınma kargaşasının çözümü yine Schengen Anlaşması'ndan ayrılmaktır. Schengen'in sağladığı kontrolsüz sınırlar, sahte mültecilerin ve insan kaçakçılarının işini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle parti, İsviçre sınırlarının kontrolünün Schengen'den devralması görüşünü savunmaktadır. Yasa dışı yollarla ülkeye giren bireylerin sürekli takip edilmesi gerekmektedir. Eğer sığınma talebi gereksiz ise ülkeden çıkarılmalıdır, çünkü bu bireyler gerçekten sığınmaya ihtiyacı olan bireylere hizmet ve yardım sunulmasını engellemektedir. Bu doğrultuda SVP, İsviçre'nin sığınma sistemindeki çekiciliğinin azaltılması gerektiğini belirtmektedir. Kötüye kullanıma müsait haldeki sistem değiştirilmeli, sosyal yardımlar azaltılmalı ve mültecilerin istihdam yoluyla ekonomik sisteme katılımı sağlanmalıdır.

Çalışmaya elverişli olmayan bireyler için sosyal yardımlar barınma ve öncelikli ihtiyaçlar gözetilerek yapılmalıdır. Bu nedenle söz konusu bireyler için bir merkez kurulmalıdır ve kontrolü İsviçre hükümetinde olmalıdır. Sığınma taleplerinin kabulünde önceliğin savaştan kaçan mültecilerde olması sağlanmalıdır (SVP, 2015: 40-41).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. JOBBİK, SVP VE FPÖ'NÜN YABANCILAR VE GÖÇMENLER HAKKINDAKİ SÖYLEMLERİ, SÖYLEMLERİN SEÇİM BAŞARILARINA ETKİLERİ VE ANALİZİ

4.1. Partilerin Öteki Tanımları

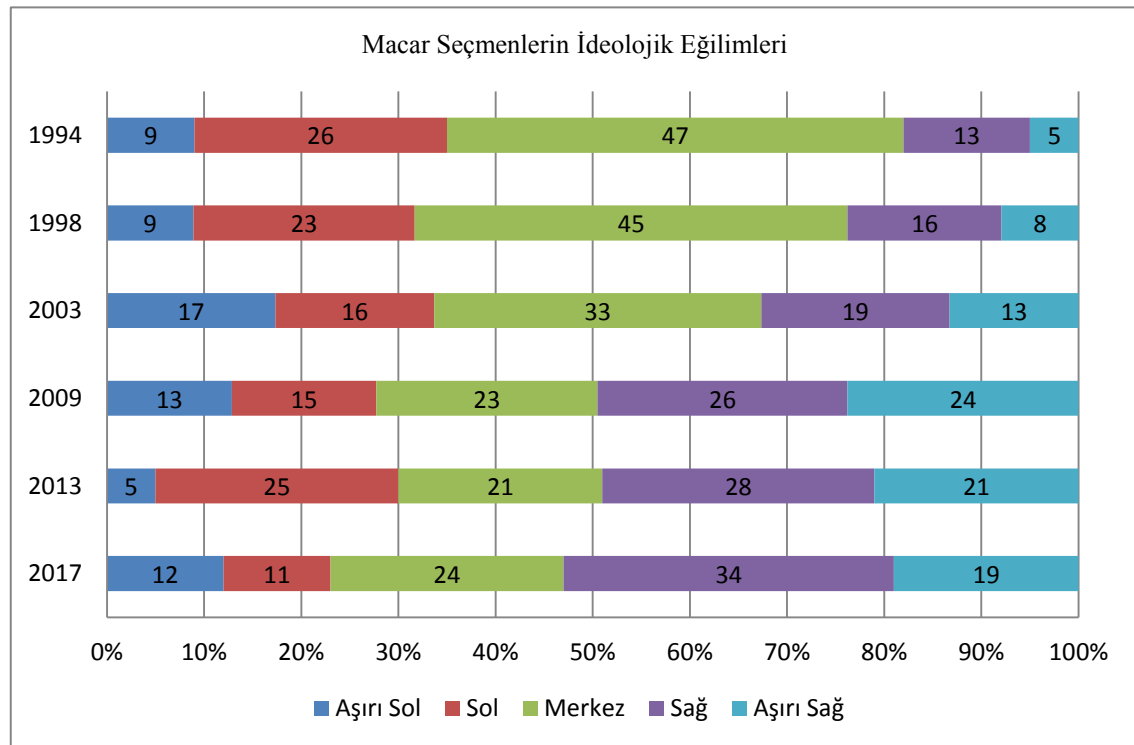
Alman sosyolog Clausen'e göre; Sovyet sisteminin etno-uluslara bölünerek yıkılması sonucunda komünist ideoloji, Orta ve Doğu Avrupa'da tek parti devletlerinin yaratılmasına ve Sovyet İmparatorluğu'nun yapay milliyet politikasının ve Sovyet ordusu tarafından işgal edilen topraklardaki halkların ulusal bağımsızlık arzularının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Clausen, 2000: 21). Birinci Dünya Savaşı sonrası Wilson'ın "kendi kaderini tayin ve ulus inşası" projesinin geç kalınmış bir yansıması olarak Macaristan ve Avusturya gibi ülkelerdeki Sovyet işgali, bastırılmış ve radikal etno-milliyetçi hareketler ve siyasi partileri ortaya çıkarmıştır (Minkenberg, 2005: 638).

Üçüncü bölümde Jobbik'in kuruluş aşamasına giden süreçte belirtildiği gibi Macaristan, Sovyetler Birliği etkisi altında kaldığı dönem boyunca komünist baskıcı bir yönetimle karşı karşıyaydı. 1990'ların başında Sovyetlerin yıkılması ve Macaristan'daki etkisinin sona ermesiyle yerine dört yıllık MDF hükümeti, ardından 1994'ten Fidesz'nin çoğunluğu elde ettiği 2010 seçimlerine kadar devam eden (1998-2002 dönemi hariç) sosyalist ideolojiye sahip MSZP hükümeti Macar halkı için önemli değişimlere yol açmıştır. Özellikle komünizm sonrası dönem için büyük umut vaat eden MSZP hükümetinin başlangıçta Macar halkına göre çizdiği olumlu çizgi, 2000'lerin başından itibaren seçim vaatleriyle politikalar arasındaki uyumsuzluk, kemer sıkma politikaları ve yolsuzluk iddiaları ile yerini tepkiye bırakmıştır (Nagy, Boros and Varga, 2012: 2). Sol hükümetlerin yarattığı negatif görüntü Macarları muhafazakarlık ve sağ partiler yönünde tercih yapmaya itmiştir.

2006 seçimleriyle başlayan sol partilere tepki 2010 yılında iktidarın sağ koalisyonuna geçmesiyle sonuçlanmıştır ve bu durum 2010 yılından bu yana da devam etmektedir. Siyasi sorunların yanı sıra, Merkez ve Batı Macaristan'a kıyasla Doğu Macaristan'ın ekonomik olarak geri kalması, GSYİH'daki yükselişin bu bölgeye

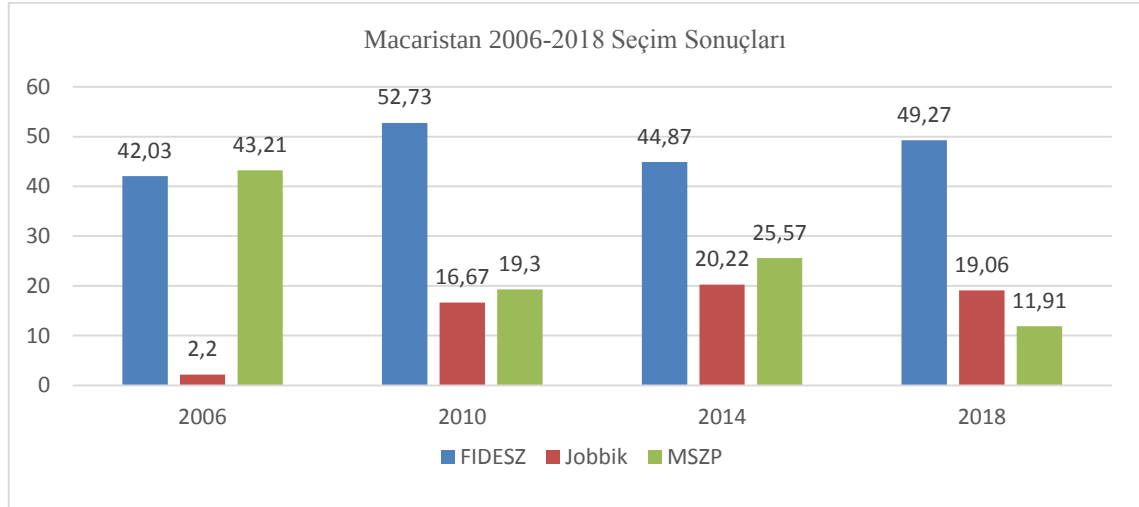
yansımaması, istihdam oranındaki azalma ve işsizlikteki artış iddiaları, tepki oylarının da artmasına sebep olmuştur. Bu durum; Fidesz-KDNP koalisyonunun bölgede güçlenmesinin yanında, aşırı sağ Jobbik'in de bölgede etkin konuma gelmesini beraberinde getirmiştir. Bölgedeki alt orta sınıf seçmenlerin küresel ve ulusal krizin etkisiyle artan ekonomik belirsizliklerine ek olarak, Roman ve Sinti kökenli bireylerin nüfusundaki artış ve Macarlara kıyasla ucuz işgücü, Macar istihdamında azalmaya neden olmuştur. Bu durum da; Macarlar ile Roman ve Sintiler arasında sosyal çatışmaları ve kaynaklara ulaşmada rekabetin artmasını beraberinde getirmiştir (Nagy, Boros and Varga, 2012: 3). Özellikle Doğu Macaristan'daki Macarlar; ekonomik belirsizlik, kaynaklara ulaşmaktaki zorluklar ve sosyal çatışmalarda MSZP hükümetini sorumlu tutmuşlar ve sol partilere karşı önyargılı bir duruş sergilemeye başlamışlardır. Tüm bu gelişmeler ışığında; Macar halkı 1994'te sadece beşte bir oranında kendilerini muhafazakar değerlere sahip görürken 2017 yılına gelindiğindeyse bu oran %53'e ulaşmış, bu kesimin de %19'luk bir kısmı kendilerini aşırı sağ muhafazakar olarak nitelendirmeye başlamıştır.

Tablo 4.1: Macar Seçmenlerin Yıllara Göre İdeolojik Eğilimleri²² (<http-18>)

²² 2013 ve 2017 yıllarına ait veriler, Macaristan seçimlerinde partilerin oy oranlarına karşılık siyasal yelpazedeki konumlarına göre hesaplanarak oluşturulmuştur.

Tablo 4.2: Macaristan 2006-2018 Seçim Sonuçları (<http-3>)

Komünist dönemin Macaristan için zorlu hatta kanlı bir dönem olması (1956'daki Sovyet Müdahalesi), komünizm sonrası dönemde Macaristan'ın soldan uzaklaşmak ve sol ile hesaplaşmak için sağ partilere yönelmesine neden olmuştur. 1994'ten 2010'a kadar olan süreçte sosyalist MSZP'nin tıpkı öncülü olan komünist yönetim gibi Macarlar için rahatsız edici hal almasıyla ortaya çıkan tepkiler 2006 yılında ayaklanma düzeyine ulaşmıştır. Macaristan genelinde meydana gelen ayaklanmalarda halk, polisle çatışmış günler süren eylemlere katılmıştır. Bu eylemlerde ve olaylarda Fidesz ve Jobbik'in ön saflarda yer almasının yanı sıra eylemcileri örgütlemeleri ve mecliste bu konuda faaliyetler yürütmesi neticesinde MSZP sonrası dönem için halkın tercihlerinde bu iki partiye öncelik sağlamalarının önü açılmış oldu. Merkez konumda yer alan Fidesz, MSZP sonrası düzen için daha yumuşak vaatlerde bulunurken, Jobbik'in söylemlerindeki radikallik henüz Macar halkının tercihleriyle uyuşmamaktaydı. 2010'a gelindiğinde %52 ile kazanan Fidesz olmuş, MSZP %43'ten %19'a kadar gerileyerek ana muhalefet partisi haline gelmiş, Jobbik ise %2'den %16'ya yükselerek üçüncü en büyük parti konumuna yerleşmiştir. Fidesz'nin iç politika önceliği, MSZP dönemi ekonomik bunalımlarıyla mücadele şeklinde olmuş, azınlık ve göçmen sorunlarında başlangıçta statükocu bir çizgide seyretilmiştir. Fakat 2010'un son günlerinde meydana gelen Arap Baharı ve iç savaşların etkisiyle başlayan göç dalgası tüm Avrupa ülkeleri gibi Macaristan için de bir sorun haline gelmiştir.

Orta ve Batı Avrupa'daki aşırı sağ partiler çoğunlukla göçmen karşıtlığı üzerine yoğunlaşırken Doğu Avrupa'nın post-sosyalist ülkelerindeki aşırı sağ partiler (Jobbik

örneğinde görüleceği üzere) ise ülke içindeki azınlıklara karşı bir tutum sergilemektedir (Nagy, Boros and Vasali, 2013: 233). Üçüncü bölümde bahsedilen, yabancılara karşı yürütülmekte olan parti programlarında Jobbik’in SVP ve FPÖ’den farklı olarak –bu konuda da sorunlar olduğunu kabul etmekle beraber- göçmen konusundan daha çok içerideki Çingene (Roman ve Sinti) azınlıkla olan ilişkilerinde Macaristan’ın sorunlar yaşadığına odaklanmaktadır. Göçmen karşıtı partilerde ana düşman kesim Müslüman göçmenler olurken; özellikle Jobbik gibi partilerdeyse düşman azınlık grupların en kalabalıklarından biri olan Romanlardır. Jobbik’in Roman karşıtı söylemlerini oturttuğu zemin; Romanların suça yatkın bireyler olması, eğitimsizlikleri ve uyum sağlama konusunda isteksiz oluşlarıdır. Jobbik’e göre resmi olarak şu anki Macaristan nüfusunun %8’ini oluşturan Romanlar, daha az nüfus yoğunluğuna sahip oldukları ülkelerde bile entegrasyon sorunlarını çözmemişken; gittikçe artan nüfuslarıyla Macaristan için çözülmesi imkansız bir sorun haline gelmektedir. Bu argümanlar çerçevesinde geliştirdikleri söylemler, özellikle Romanların yoğun yaşadıkları bölgelerdeki Macarlar tarafından önemli destek buldu ve Roman-Macar ilişkilerindeki gerginliğin artmasını da beraberinde getirdi (Nagy, Boros and Vasali, 2013: 232).

2007’den itibaren Jobbik söylemlerinde yer edinen 2009 yılında da zirveye ulaşan “Çingene Suçu” olaylarına karşı Jobbik girişimiyle kurulan Macar Muhafızları (Magyar Garda)’nın Çingenelerin yaşadığı bölgelerde üniformalı paramiliter grupların devriye gezerek Macarların güvenliğini sağladığı algısı Jobbik kaynaklarınca bir süre kullanılan bir argümandı (Varga, 2014: 794). Fakat 2009 yılında Macar mahkemelerince, özellikle 2007’deki Tatarszentgyörgy ve Kerepes’deki Roman uyruklu bireylerin saldırıya uğraması olayları göz önünde bulundurularak Magyar Garda’nın faaliyetleri yasaklanmıştır. Öncesinde Gabor Vona, Magyar Garda’yı “kendi ülkemizin gerçekten kendimizin olduğunu gösteren ve Macarların başka kültürlerce dönüştürülmesini engelleyen” yasal bir yapı olarak tanımlamaktaydı (Varga, 2014: 796).

Jobbik’e göre Macaristan’ın üç temel sorunu ülkenin gelişmesinin önündeki en büyük engeldir: Birincisi, uluslararası taahhütler ve AB’ye devredilen egemenlik hakları (bu durum SVP ve FPÖ için de önemli bir sorundur); ikincisi, AB’ye ve diğer uluslararası finans otoritelerine olan dış borçlar; üçüncüsüye, demografik tuzaktır. Demografik tuzakla anlatılmak istenen; doğurganlığın Macarlardan fazla olması

nedeniyle zamanla nüfus dengesinin Romanlar lehine bozulması durumudur. Jobbik, halihazırda en büyük azınlık konumunda olan Romanların nüfusundaki artışın ileride artacak suç oranıyla doğrudan bağlantılı olacağını iddia etmektedir. Diğer yandan Çingene Suçu terimine açıklık getirdikleri Radical Change 2010'a göre; her Roman suçlu değildir, bu nedenle Romanların kolektif olarak etiketlenmesi anlamına gelmemektedir ve programdaki söylemler, herhangi bir ırkçılık ibaresi içermez çünkü bu durum genetik bir koşullanma değil sosyokültürel bir arka plan bağlamında gerçekleşen kriminolojik bir terimdir. Bu sosyokültürel arka plan doğrultusunda etnik gruba (Romanlar) özgü tefecilik, gasp, adam yaralama, yasa dışı dövüş düzenleme, metal hırsızlığı gibi suçlar bulunmaktadır (Jobbik, 2010: 11-12). Jobbik yetkilileri burada kendilerini bir yandan ırkçı olmayan bir çizgide tanımlarken diğer yandan belli bir etnik kökene dahil olan ya da sosyokültürel arka plandan etkilenen bireylerin suç işlemeye yatkın olduğunu belirterek hedef gözetmektedir. Irkçı olmadıklarını belirtmeleri, tamamen radikal olmayan fakat Romanlardan rahatsız olan seçmenler için partiye oy verebilmeleri konusunda meşruiyet kazandırırken, radikal seçmenler içinse siyasal bir tatmin sağlaması nedeniyle geniş bir kitleden destek edinmesi mümkün hale gelmektedir.

Jobbik'in SVP ve FPÖ'den farklı olduğu tek konu göçmenlerden çok içerideki azınlıklara yönelmesi değil, aynı zamanda kendini yarı siyasi parti- yarı toplumsal hareket örgütü olarak tanımlamasıdır. Kurulmuş partilere ve elitler tarafından yönetilen hükümetlere karşı yürüttüğü kampanyalardaki söylemlerine ek olarak Magyar Garda gibi paramiliter örgütler aracılığıyla politikalarının uygulanabilirliğini göstererek daha geniş bir oy potansiyeline ulaşmayı hedeflemiştir. Söylemlerindeki radikalliği ve potansiyel girişimlerini Magyar Garda'nın eyleme dökmesiyle Jobbik, hareketin ve politik söylemlerinin ne kadar ciddi olduğunu göstermek istemiştir. Yalnızca radikal eylemlerle değil aynı zamanda 1956'daki Sovyet müdahalesi ve yönetimin faaliyetleriyle ölenlerin anılması, Noel'de ihtiyaç sahiplerine yardım kampanyaları gibi sosyal yardımlarla da halktan destek almayı denemiştir (Varga, 2014: 797). Buradan görüyoruz ki; Jobbik yalnızca Magyar Garda'nın "sert gücü"nden faydalanmamış, aynı zamanda bu tür yardım kampanyalarıyla "yumuşak gücü"nü de kullanmayı bilmiştir.

Jobbik, Müslüman ve göçmen karşıtı SVP, FPÖ ve Avrupa'nın diğer aşırı sağ partilerinin aksine İslam'a karşı katı bir sınır koymamaktadır. Gabor Vona'ya göre;

İslam, neo-liberal Batı'ya karşı geleneklerini korumaya çalışan yegane kültürdür, insanlığın son kalelerinden biridir. Kendisini Katolik bir Hristiyan olarak tanımlarken; İslam'ın bu gelenekselci tutumunun Batı'ya yenilmesi durumunda küreselleşmenin karanlığına tüm insanlığın teslim olacağını iddia etmektedir (http-19). Fakat SVP ve FPÖ için bu durum farklıdır. Onlara göre; ülkelerindeki Müslümanlar, toplumun genelinin kültürüne uyum sağla(ya)mamaktadır. Bu uyumsuzluğun sebebiyse Müslümanların kendilerini dışarıya kapatması ya da Hristiyan kültürünü düşman olarak algılamalarıdır. Bu doğrultuda SVP ve FPÖ'ye göre, Müslümanların Avusturya ve İsviçre kültürlerine uyum sağlamak için çaba harcamaları ve ülkelerin kurumlarıyla iş birliği halinde olmaları toplumsal ayrışma sorununun çözümü için fayda sağlayacaktır.

4.2. Ulus İnşa Süreçleri ve Biz Tanımları

İsviçre'nin Avrupa'nın diğer ülkelerinden farklı olarak dört resmi dilinin olması sonucunda kantonları bu resmi dillerin yoğun konuşulduğu yerler olarak bölerek, o bölgede yaşayan halkın parti tercihleri hakkında bilgiye ulaşmak mümkündür. Özellikle Almanca konuşulan kantonlarla başlayan SVP ilerlemesi zamanla ülke düzeyine yayılmışken, İtalyanca konuşulan bölgelere etki etmekte zorlanmıştır. Coffé ve Voorpostel'e göre İtalyanca konuşan ve eğitilmiş olan seçmenler SVP'ye oy vermeye Almanca konuşulan bölgelere kıyasla daha az eğilimlidir. Özellikle İtalyanca konuşan ve eğitim almış ebeveynlerin kendileri oy verme konusunda SVP'yi tercih etmemesinin yanında bu ebeveynlerin çocukları da SVP'ye oy vermemektedir. Özellikle annelerin hangi partiye oy verdiği çocuklarının da seçim tercihlerini babalara kıyasla daha çok etkilemektedir. Kadınların SVP'nin radikal söylemlerine direnmekte duygusal ya da rasyonel olarak erkeklere kıyasla daha başarılı olmaları annelerin çocuklarının gözünde daha güvenilir bir referans olarak görülmesini ve böylece seçim tercihlerini ona göre belirlemesini sağlamaktadır (Coffé and Voorpostel, 2010: 439). Fakat Jobbik ve FPÖ için ülkelerinin üniter yapısı ve konuşulan dil konusunda homojen olması yönünden böyle bir ayrım mümkün görünmemektedir.

Jobbik'in SVP ve FPÖ'den ayrıldığı bir diğer konu ulus inşası ve ülkenin geçmişte yaşadığı toprak kaybının yarattığı sorunlardır. Jobbik'in inşa etmeye çalıştığı Macar ulusal kimliği, Asya kökenli olan atalarının varlığı ve geçmişte aynı devlet sınırlarında yaşayan halklarla akrabalık bağı çerçevesinde ilişkiler kurulmasını öngören

Turanizm akımıyla şekillenmektedir. Gabor Vona'ya göre; Macaristan dünya siyasetinde umutsuz bir şekilde yalnızlıktan muzdariptir. Bağımsız bir şekilde ekonomik gelişmeyi teşvik etmek için Batı'dan uzaklaşmalı, Atlantik İttifakı'nın bir parçası olmamalı onun yerine; ailenin en batıdaki temsilcisi olarak Macarların, Turanid akrabalarıyla yakın ilişkiler kurması gerektiğini belirtmektedir (Akçalı and Korkut, 2012: 600). Bir diğer konuşmasında Vona, Turanizmin evrensel görevinin Doğu ile Batı, Müslüman ile Hristiyan dünyası arasında köprü kurmak ve yakın ilişkiler inşa etmek olduğunu belirtmektedir. Bunun için en gerekli birlikteliği Türk-Macar kan bağıının yarattığı ortak kültürü olarak tanımlamaktadır. Buna ek olarak değerler birlikteliği ve stratejik ortaklık için de yönün Türkiye ve Rusya'ya doğru dönmesi gerektiğini ifade ederek hem dış politika açısından iki ülkeye duyduğu ihtiyacı hem de bu ülkelerde yaşayan akraba topluluklarıyla kurulacak kültürel ilişkilerin önemli olduğunu belirtmiştir (http-20).

Jobbik'in Avrupa değerlerinin yanında Asya değerlerini de barındırmak üzerine yaratmak istediği Macar kimliği, Macaristan'ın hem Batı'nın Doğu'yla kuracağı hem de Macaristan'ın bu iki tarafla kuracağı ilişkilerde önemli bir yer edinecektir. Vona'ya göre; geçmişten bugüne bu değerleri bir arada yaşamaya çalışan Macarların bu çabaları önce Habsburglar sonra Sovyetler Birliği ardından da Euro-Atlantikçiler tarafından engellenmesi nedeniyle başarıya ulaşamamışken artık bunu gerçekleştirmede önlerinde bir engel bulunmaması nedeniyle daha olası görünmektedir. Diğer yandan Jobbik'in Turanist çizgide yaptığı girişimlerin geçmişteki girişimlere kıyasla daha güçlü olduğu söylenebilir (Kim, 2016: 353). Dahası Jobbik'in Macar halkının kökeni hakkındaki çalışmaları tekrar yapmak ve Habsburgların Macarlara "dayattığı" (Vona'ya göre) tarihsel köken kurgusuna son vermek için Macar Bilimler Akademisi'ne talepte bulunması Turanizmin antropolojik, dilsel ve ideolojik altyapısını güçlendirmek için önemli bir gelişmedir (Kenez, 2009: 9). Ablonczy'ye göre; Turanizm Macaristan için Balkanlar, Orta Doğu ve diğer Osmanlı İmparatorluğu topraklarıyla yakın ilişkiler kurmak, Almanya ve Avusturya'yla ekonomik ve kültürel olarak rekabette yeni bir imkan sağlamanın yanında Pan-Germen ve Pan-Slavist akımlarla mücadele etmek adına fayda sağlayabilirdi (Ablonczy, 2005: 90). Alajos Paikert, Turan Topluluğu toplantısında yaptığı konuşmada Macaristan'ın diğer devletler gibi kolonileri veya sömürge topraklarının olmamasının yarattığı rekabette geri kalmışlık durumunun Turan

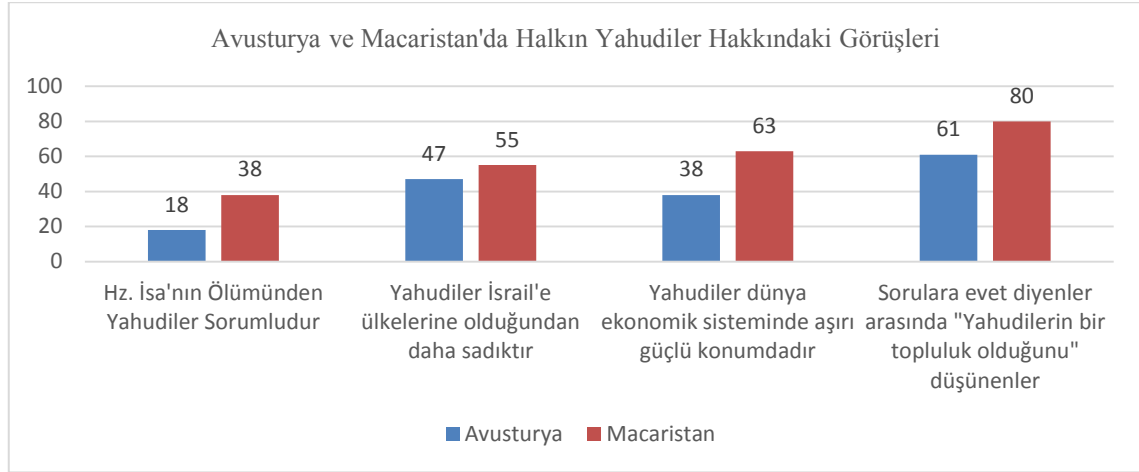
uluslarıyla ekonomik, kültürel ve siyasi bağlar kurarak ortadan kaldırılabileceğini belirtmiştir (Szendrei, 2010: 17). Bu yaklaşımlar göz önünde bulundurulduğunda Turan fikri Macaristan'ın ve Macar ulusunun kalkınması için hem geçmişte hem de bugünde bir çıkar yol olarak görülmektedir.

Jobbik; hem Turani halkların yaşadığı coğrafyalar olması hem de bu ülke ve grupların “Batı'nın ötekisi” olması nedeniyle anti-Amerikan, anti-semitist, anti-AB çizgide Rusya, Türkiye ve İran yanlısı, İsrail'e karşı İslam ve Filistin destekçisi bir siyaset izlemektedir. Bu ülke ve gruplarla olan iyi ilişkilerin Batı'nın aksine Macaristan için siyasi, ekonomik ve kültürel olarak fayda sağlayacağı ve içinde bulundukları sosyo-ekonomik krizin en akılcı çözümünün bu yol olduğu Jobbik karar alıcılarınca belirtilmektedir. Jobbik'e göre; küreselleşme ve Batılılaşma'nın yarattığı kültürel dejenerasyon ve asimilasyona karşı Turanizm düşüncesiyle güçlü Macar geçmişi ve folklörüne ek olarak Batı'nın istenmeyen ülkeleri Rusya ve Türkiye'yle kurulacak olan ittifaklar, Trianon sonrası oluşan sistemde hak etmediği halde Macaristan'ın fazlasıyla cezalandırılmasına karşı mücadelede destek ve ilham kaynağı olacaktır (Akçalı and Korkut, 2012: 611).

Öte yandan Vona'ya göre Macaristan'ın içinde bulunduğu sosyo-ekonomik sıkıntıların sebebi, Fidesz ve MSZP'nin Euro-Atlantik yanlısı ve onların çıkarları doğrultusunda hareket etmesidir (Vona, 2011: 61). Euro-Atlantik güdümlü siyaset Macar çıkarlarına uymamaktadır, bu nedenle ona alternatif olarak Macaristan'ın Doğu'ya yani Turanizme yönelmesi gerekmektedir. Kim'e göre; Avrupa ekonomisinin kriz sonrasında eski gücüne tekrar dönmesinin uzun zaman alması nedeniyle Jobbik, Macaristan'ın Doğu'ya yönelmesinin yeni pazarlar sağlama amacına yönelik bir hareket olabilir (Kim, 2016:352). Diğer yandan Jobbik milletvekillerinden Zoltan Magyar ve Tibor Bana'nın açıklamalarına göre; Jobbik'in Turanizmi benimsemesi, Macar halkının kökeninin Asya'ya dayanması ve onlarla tarihsel bağlar içinde olmasından kaynaklanmaktadır. Magyar'a göre Macar olmak Batı ve Doğu arasında hem kültürel hem siyasi hem de coğrafi olarak köprü vazifesi görmektir. Çünkü Macarlar Avrupa değerlerine sahip çıkmakla beraber kökeni olan Asya'nın değerlerini de yaşamaktadır. Önce Habsburg sonra da komünist yönetim baskıları nedeniyle kökenlerini unutmaya zorlanan Macarların bu yönetimler sonrası yerine geçen hükümetlerin Atlantikçi siyaset izlemeleri Macaristan'a sıkıntılar yaşatmaktadır. Bu nedenle Jobbik, Macar ulusal

çıkarları doğrultusunda politik dengeyi sağlamak adına sadece söylemlerle değil eylemlerle de Doğu'ya yönelmeyi amaçlamaktadır (Kim, 2016: 353).

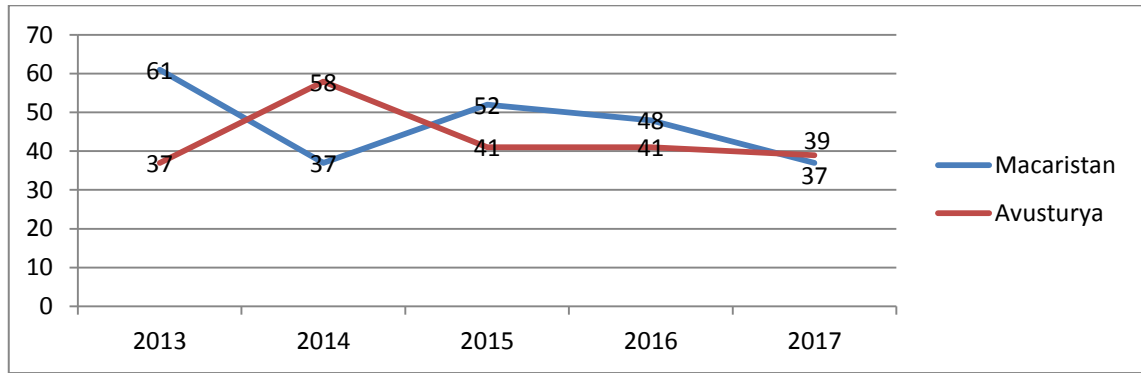
Tablo 4.3: *Avusturya ve Macaristan'da halkın Yahudiler hakkındaki görüşleri (http-33)*

Macaristan'ın ulus inşa süreci Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndan koptuktan sonra milliyetçi ve Turancı akımla başlamışken Sovyet işgali ve sosyalist iktidar ile uzunca bir dönem kesintiye uğramıştır. İdeolojik olarak Macar milliyetçiliği çerçevesinde gelişen bağımsızlık mücadelesinde düşman veya öteki Sovyetler Birliği olurken Sovyetlerin yıkılmasıyla beraber Romanlar ve Yahudiler yeni öteki haline gelmiştir. Şu an da Jobbik için ulusal ve kültürel bütünlüğe tehdit olarak işte bu ötekiler örnek gösterilmektedir. Yahudilerin Macarlar için öteki olarak görülmesi durumu İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemle ilgilidir. Macar Turanizminin fikir babası olarak kabul edilen Armin Vambery'nin bir Yahudi olmasına rağmen, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Turanizm anti-semitist bir milliyetçi akıma evrilmeye başlamıştır (Hanebrink, 2009: 118). Bu durumun sebeplerinden biri olarak; tarihsel Hristiyan-Yahudi anlaşmazlığının yanında İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Macaristan'da yükselen komünist yönetime dahil olan üst sınıf Yahudilerin, Macar Turanist ve milliyetçi hareketlerine karşı yürütmüş olduğu faaliyetler gösterilebilir. Bir diğer sebep ise; burjuva sınıfının zamanla Yahudilerden meydana gelmesi ve bu sınıfın Macar elit ve üst sınıflarının varlığını ve gücünü tehdit eder konuma gelmiş olmasıdır. Yahudilerin bu şekilde Macaristan'ın ulusal kimlik, kültür ve ekonomik yapısını bozmaya çalıştığı düşünülüyordu (Akçalı and Korkut, 2012: 604). Macar Turanizmi ve milliyetçiliğine karşı Yahudi söylemleri; Trianon sisteminin Avrupa'da yarattığı istenmeyen "Turan'ın maceraperest halkı" imajı üzerinden şekillenmektedir (Janos, 1982: 274). Bu doğrultuda

Jobbik bugünün siyasetini ve ötekisini; Roman ve Yahudilerle yaşamış oldukları olaylar ve gelişmelerin etkisiyle belirlemiştir. Tablo 4.3'te de görüleceği üzere, küçük bir miktar da olsa Macarlar arasında Hz. İsa'nın ölümünden Yahudileri sorumlu tutan bir kesime rastlamak mümkündür. Bunun yanında Avusturya ve Macaristan'da önemli büyüklükteki bir kesimse Yahudilerin, vatandaşı olduğu ülkeden çok İsrail'e sadık olduğunu ve dünya ekonomik sisteminin kontrolünü ellerinde bulundurduğunu düşünmektedir.

Tablo 4.4: *Macaristan'daki Antisemitik Saldırıları (European Union Agency for Fundamental Rights, 2018: 49)*

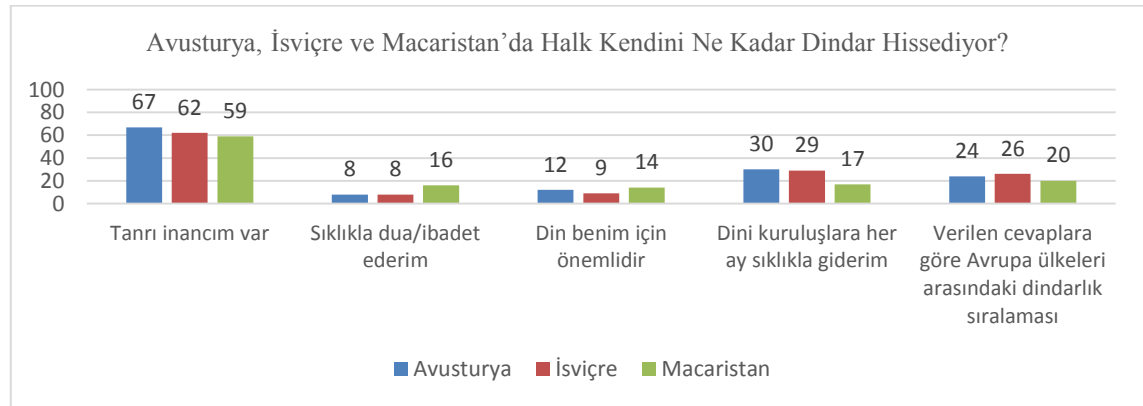
Avusturyalılar ve Macarların, Yahudilerin İsrail'e duyduğu sadakat konusundaki düşünceleri Yahudiler ile entegrasyonu ve bir arada yaşama isteğini olumsuz etkilemektedir. Öncelikle farklı kültürlerin bir arada yaşamasını sağlayan unsurlardan biri olan vatandaşlık bağının, başka bir ülkeye olan sadakat düşüncesi nedeniyle zayıfladığını düşünmek, toplumsal bölünmeye neden olabilmektedir. Kendi ülkesine “sadık” Avusturyalı ve Macarların yarattıkları biz kimliğinin, başka bir ülkeye sadık Yahudileri ötekileştirmesiyle sonuçlanan bu sürecin yanında ekonomik krizler ve bunların etkisiyle yaşanan ekonomik hassasiyet, küresel ekonomik sistemin söz konusu ötekilerin elinde olduğu algısıyla Yahudilerin yalnızca vatandaşlık bağları konusunda değil tıpkı İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'da olduğu gibi ekonomik olarak da sorun olarak görülmesini beraberinde getirmektedir. Bu durumsa tablo 4.4'te görülecek olan antisemitizm kaynaklı saldırıların meşruiyet zeminini oluşturmaktadır. Özellikle Macaristan'da 2013, Avusturya'daysa 2014 yılında zirve noktasına ulaşan antisemitizm kaynaklı saldırılar azalan bir çizgide seyretse de Yahudi karşıtı ayrımcılığa söz konusu ülkelerde rastlandığını göstermektedir.

Avusturya'daki duruma bakıldığında; Avusturya- Macaristan İmparatorluğu'nda hakim yönetici kadro olan Habsburglar, Avusturyalıların Macarlara üstün olduğu bir yönetim anlayışı inşa etmişlerdi. Fakat Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra imparatorluğun dağılmasıyla Avusturya kültürel bir boşluk içine girmiştir. Bu boşluğu doldurmak için Nazi Almanya'sı ortaya çıktı ve Avusturya'yı işgal ederek Nazi yanlısı bir hükümetin iktidara gelmesini sağladı. Kısa bir süre Nazi etkisinde kalsa da hem köken hem de dil olarak Almanlarla olan ortak miras Avusturya'nın Alman kültürü etkisine girmesine neden olmuştur. FPÖ'ye özellikle Haider döneminde Avusturya'nın Nazi geçmişiyle hesaplaşmanın aksine o geçmişe sahip çıkmıştır. Naziler sonrası Avusturya hükümetlerinin savunduğu "Hitler kurbanı Avusturya" düşüncesini yıkmaya çalışan Haider, Avusturya'nın Alman kimliğini kabul etmesi gerektiğini savunmuştur (Er, 2014: 44). 1995'teki parti programında FPÖ halkı; ortak miras, tarih, dil ve kültürle birbirine bağlayan bir topluluk olarak adlandırırken, Avusturya halkını Alman kültürünün bir parçası olarak tanımlar. Haider biraz daha ileri giderek hükümetlerin Nazi geçmişlerini reddetmemesi, Avusturya kimliğinin kurucu ögesinin de Alman kimliği olduğunu kabul etmesi gerektiğini ifade etmektedir (Sully, 1997: 45). Fakat 2000'lere gelindiğinde ÖVP ile olan koalisyon ve "Avrupa'nın kalbinde bir geleceğin sorumluluğu" deklarasyonunda Haider, ilk söyleminin aksine Avusturya kimliğinin kesin sınırlarını çizerek Alman kültürüne bağlı olmadığını ve özerk bir yapıda olduğunu ifade etmiştir (Freeman, 2012: 119). Jeltema'ya göre Haider, kendisini Avusturya halkının meşru temsilcisi olarak görmüş ve etnik kimliği olmayan bir Avusturya'dan korktuğu için ulusal kimliği korumaya çalışmıştır (Jeltema, 2001: 31). Bu korkuyu yenmek için FPÖ, toplumun kültürünün korunmak zorunda olduğunu belirtmiş ve yabancıların bu kültüre zarar verme ihtimali üzerinden yabancı karşıtı bir politika yapım sürecine girmiştir. İsviçre ise bu denkleme farklı bir yerde bulunmaktadır. Ne Avusturya ne de Macaristan gibi bir işgale uğramayan İsviçre, ülke topraklarındaki en son savaşı Napolyon işgali sırasında görmüştür.

İkinci Dünya Savaşı döneminde bir süre Nazi yanlısı bir hükümet tarafından yönetilse de Avusturya ve Macaristan'ın aksine herhangi bir işgal ve baskıcı bir kültürel etkiyle karşılaşmamış olan İsviçre, en çok konuşulan dört dilin resmi olarak tanındığı her etnik kökenin (Alman, Fransız, İtalyan ve Romanş) kendi kantonu içinde doğrudan demokrasiyle temsil edildiği bir yönetim anlayışı çerçevesinde ötekiye ihtiyaç

duymaksızın bir arada yaşamayı başarmıştır. Fakat özellikle 11 Eylül'den sonra ülkedeki Müslüman nüfusa karşı savunmacı tutum, Arap Baharı ve onunla beraber gelen iç savaşların yarattığı göç akınıyla yoğunlaşmıştır. Savunmacı tutum, mezhep ayırt etmeyen Hristiyan İsviçre kültürünün Müslümanlara karşı birleşmesini sağlamış böylece Hristiyan İsviçreli bir “biz” ile İsviçreli olmayan, göçmen ya da entegrasyon karşıtı Müslüman “öteki” olarak toplumsal bölünmeye neden olmuştur. SVP de işte böyle bir toplumsal bölünmeyi söylemlerinde kullanarak kültürel ve ekonomik korumacılığı İsviçre halkına vaat ederek başarı elde etmiştir. Yukarıdaki açıklamaları özetlenecek olursa; İsviçre, Avusturya ve Macaristan'ın ulus ve öteki inşa süreçlerindeki farklılıklar mevcut olsa da SVP, FPÖ ve Jobbik'in politikalarının temelini ötekiye karşı sosyoekonomik ve kültürel korumacılık oluşturmaktadır. Onlara göre, ülkelerinin kültürleri ve ekonomileri yabancılar tarafından tehdit edilmektedir ve bu tehdide cevaben halkların kendilerini ötekilere karşı savunması gerekmektedir.

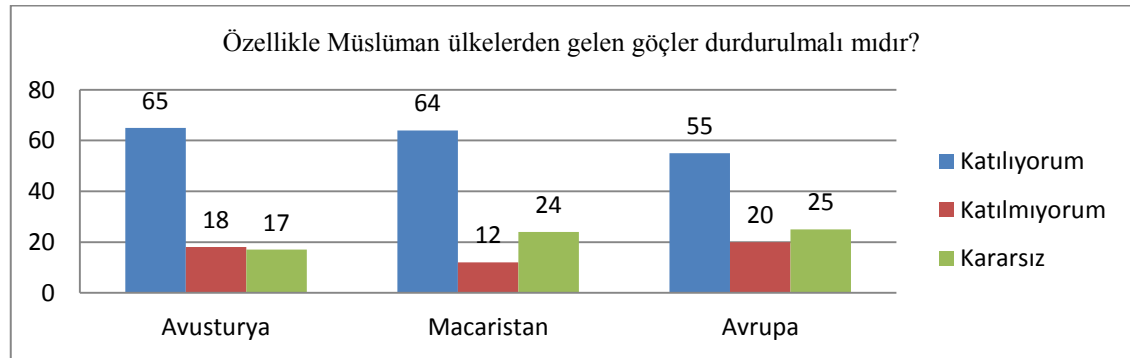
Tablo 4.5: *Avusturya, İsviçre ve Macaristan'da halk kendini ne kadar dindar hissediyor? (http-31, http-37)*

Jobbik, SVP ve FPÖ'nün yabancılara bakış açılarında uyum sağlamış halklara yönelik duruşları benzerdir. Kültürel, dini, dilsel veya ırksal farklılıklar olsa dahi yerleşik hakim topluma uyum sağlayan topluluklar herhangi bir ötekiye addedecek ifadeye maruz kalmamaktadır. Jobbik için Macar kültür ve geleneklerine; FPÖ için Avusturya kültürüne, Alman diline ve çoğunlukla Hristiyanlığa; SVP içinse İsviçre kültürüne ve Hristiyanlığa uyum sağlamış halklar herhangi bir sorun olarak görülmemektedir. FPÖ, 1997 yılındaki parti programında “vatan” anlamına gelen Heimat'ın sınırlarını “Demokratik Avusturya Cumhuriyeti, federal kurumları ve yasal sistemi, geçmişte yerleşmiş yerel gruplar olan Almanlar, Hırvatlar, Slovaklar,

Slovenyalılar, Çekler ve Macarlar ile onların kalıplaşmış kültürleri tarafından kurulmuş olup “Avusturyalılar”ın ezici çoğunluğu Alman kökenliler tarafından oluşmaktadır” şeklinde çizmektedir (Er, 2014: 70-71). FPÖ, bu tanım dışında kalan ya da Avusturya kültürüne uyum sağlamayan birey ve toplulukları meşru görmemektedir. Onlara göre; bu topluluklardan biri olan göçmenlerden meşruiyet kazananları uyum sağlamış bireylerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda uyum sağlayamayanları sınır dışı etmek, kontrolsüz göçü engellemek, bu bireylerin ülkeye yerleşmelerine izin vermemek gerekmektedir. Çünkü FPÖ’ye göre, onlar Avusturya kültürüne ve kimliğine tehdit oluşturmaktadır. Bunun yanında FPÖ, Avusturya’ya göç eden meşru ya da meşru olmayan göçmenlerin kültürel geleneklerini korumak ve kendi ülkelerine dönme hakları olduğunu ifade etmektedir. Fakat diğer yandan Duncan’a göre FPÖ, 2002’de Yabancılar Yasası’nda reform yaparak hükümetleri, göçmenler için entegrasyonu yasal olarak zorunlu kılmayı amaçlamıştır (Duncan, 2010: 346). Söz konusu üç parti için de kültürel bir asimilasyon tek çözüm olacaktır. Burada FPÖ için asıl sorun yaratacak topluluk olarak Müslümanlar kabul edilmektedir. Çünkü SVP’de olduğu gibi FPÖ’ye göre toplumsal değerlere ve geleneklere uyum göstermek konusunda Müslümanların muhafazakar ve kapalı tutumu Avusturya için tehdit oluşturmaktadır.

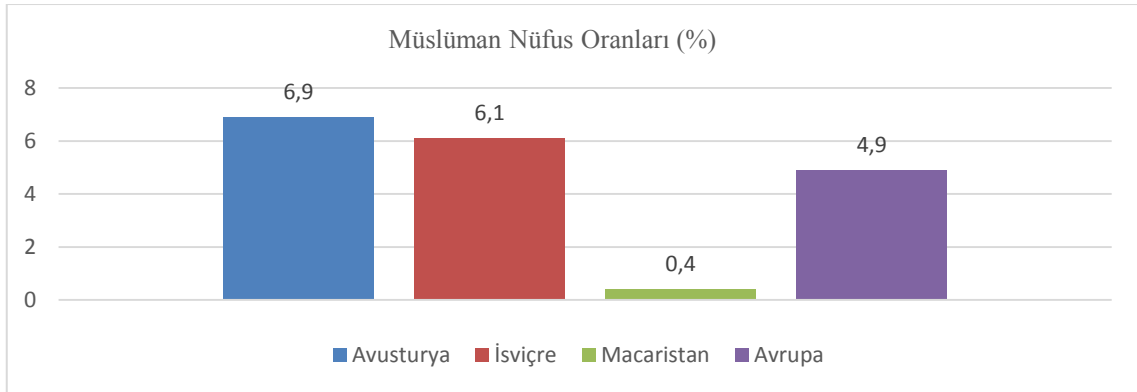
Tablo 4.6: *Avusturya, Macaristan ve Avrupa genelinde özellikle Müslüman ülkelerden gelen göçler durdurulmalı mıdır? (http-23)*

Haider yönetimi döneminde toplumsal uyumsuzluk sebebi Yahudiler olurken, Haider’den sonrası için Yahudilerin yerini Müslümanlar almıştır. Burada değişenin ne olduğuna bakmakta fayda vardır. Öncelikle Haider’in karizmatik liderliği ve kişisel olarak Nazi perspektifinden anti-Semitist duruşu, partinin politikalarını da Yahudi karşıtı olacak şekilde etkilemekteydi. Fakat Haider’in partiden ayrılması ve ölümünden sonra yerini alan parti yöneticileri aynı çizgide gitmemiştir. Yahudilerin

ötekileştirilmesinden vazgeçildikten sonra yeni öteki Müslümanlar olmuştur. FPÖ'ye göre; Avusturya'da Müslüman nüfusun çoğunluğunu oluşturan topluluk olarak Türklerin, 1990'ların sonuna doğru Türkiye'nin sekülerizmden uzaklaşmaya başlamasından etkilenmesi ihtimali ortaya çıkmıştır. Tehdit algısındaki değişim sonucunda FPÖ'nün siyaseti, Müslümanların sekülerleşmesini sağlamak, İslam karşıtı broşür, çizgi filmler ve propagandayla Avusturya halkında etki uyandırmak üzerine şekillenmiştir. Bu propagandayla beraber FPÖ, İslam'ın Avusturya kültürüne ve Hristiyanlığa saldırmaya başladığını ve bu değerlerin korunmasının tek yolunun FPÖ'nün varlığı olduğunu seçmene ulaştırmak istemiştir (Heinisch, 2013: 62-63). Tablo 4.6'ya bakıldığında bu algının ve propagandanın halk nezdinde de yankı bulduğunu söylemek mümkündür. Macaristan'da Jobbik direkt olarak Müslüman göçmenleri hedef almasa da ana akım medyanın, Avusturya'da FPÖ'nün propagandaları ve yine ana akım medyanın, Avrupa genelindeyse aşırı sağ ve göçmen karşıtı partilerin etkisiyle Müslüman göçmen karşıtı siyaset şekillendirilmektedir.

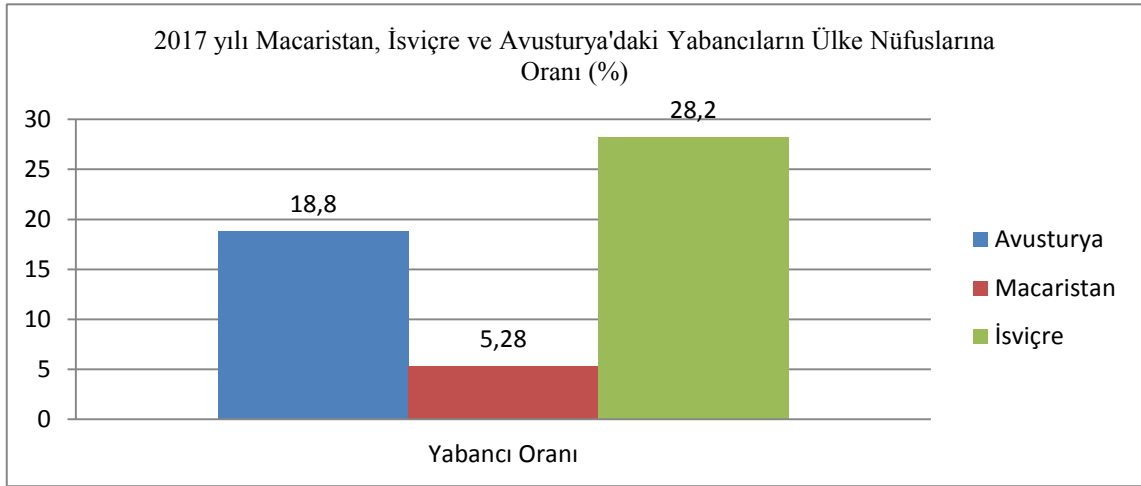
Tablo 4.7: *Avusturya, İsviçre, Macaristan ve tüm Avrupa'nın nüfusuyla Müslüman nüfuslarının oranı (http-24)*

Tablo 4.7'de görüleceği üzere; Avusturya nüfusunun %6,9'u, İsviçre'nin %6,1'i, Macaristan'ın sadece %0,4'ü Müslümanlardan oluşmaktadır. Oransal olarak oldukça küçük miktarda kalan Müslüman nüfus, söz konusu aşırı sağ partiler ve bunlara bağlı medya kuruluşları tarafından tehdit unsuru olarak gösterilme durumuyla karşı karşıyadır. Müslümanlar; sayısal oranları yüksek gösterme, terör saldırıları ve küçük veya büyük suçlarla ilişkilendirme, ibadethanelerin propaganda merkezleri ve karargah olarak kullanıldığı izlenimi yaratma, çocuk gelinlerin Müslüman geleneği olduğu fikri oluşturma gibi yöntemlerle Hristiyanlık dinine, ulusal kültüre ve ülkenin güvenliğine

tehdit olduğu konusunda suçlanmaktadır. Avrupa genelindeki en büyük azınlık dini olmasının yanında göçmen kavramının Müslümanlık yerine sıklıkla kullanılması eğilimiye, göçmen karşıtı partilerin çoğunlukla başvurduğu bir yoldur. Bu doğrultuda aşırı sağ partiler Hristiyan vatandaşlara (halihazırda çoğunluk durumunda bulunan) Müslümanların ve aynı zamanda göçmenlerin kültürel ve maddi birer tehdit olduğu yönünde politikalar takip ederek seçmenlerden destek almayı ve seçmen tabanını genişletmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen propagandayla göçmen karşıtı partiler, Tablo 4.6’da gördüğümüz spesifik olarak Müslüman göçmenlerin ülkelerine gelmelerini engelleme fikrini kamuoyuna kabul ettirmeyi çoğunlukla başarmaktadır.

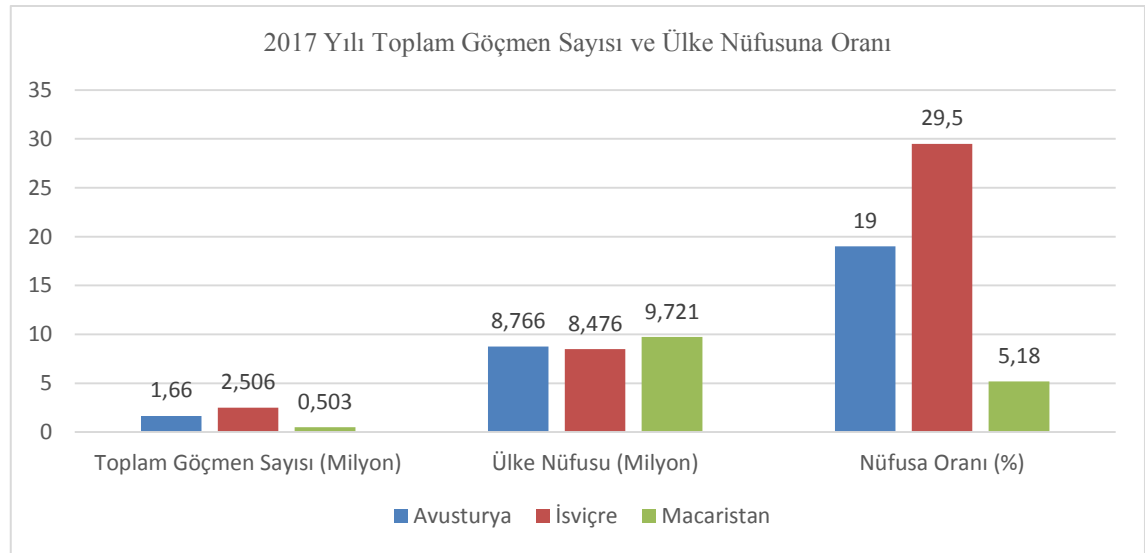
Tablo 4.8: 2017 yılı Macaristan, İsviçre ve Avusturya’daki yabancıların ülke nüfuslarına oranları ([http-24](#), [http-25](#)).

Öte yandan Blocher’a göre ise, İsviçre’nin refahı Almanya, İngiltere ve Fransa’nın ihtiyacı olmayan vasıfsız göçmenleri gönderdiği bir “atık toplama bölgesi” haline gelmesi nedeniyle tehlike altındadır. İsviçre’nin, gerçekten ihtiyacı olan göçmenler dışında, yalnızca ülkelerinde işledikleri suçlardan kaçmak ya da kâr sağlamak isteyen bireylerin göç ettiği ve sonunda vatandaşlık kazandığı bir göçmen ülkesi olmak yolunda hızla ilerlediğini ifade etmektedir. Blocher, suçlu veya kaçak göçmenlerin, ihtiyacı olan gerçek göçmenlerin haklarını gasp ettiği ya da sosyal yardımlar nedeniyle İsviçrelilerin paralarını haksız şekilde ellerinden aldıklarını iddia etmektedir. Blocher’in söylemi, özünde “refah şovenizmi”ne dayanan İsviçre’nin ulaştığı refahın kaçak veya suçlu göçmenler nedeniyle zarara uğrayacağı düşüncesi

üzerinden halktaki refahın ortadan kalkma korkusunu kullanarak şekillenmektedir (Mazzoleni, 2013:245). Göçmenlerin İsviçre’yi tercih etme durumunu Blocher, İsviçre’nin uluslararası ekonomik ve demokratik prestijine bağlamaktadır. Almanya, İngiltere ve Fransa’ya gidemeyen ya da oradan gönderilen göçmenler Avrupa’nın diğer ülkelerini tercih etmektense İsviçre’nin ekonomik başarısının ve demokratik, özgürlükçü siyasal ortamının cazibesine kapılmaktadır. Tablo 4.8’de görüleceği üzere göçmen ve yabancıların İsviçre’yi tercih etmeleri Blocher’in tezini doğrular niteliktedir. Yabancı düşmanlığının yükseldiği Avrupa ülkeleri göz önüne alındığında, yabancıların ülke nüfusuna oranı sıralamasında İsviçre %28,2 ile Lüksemburg’un ardından ikinci sırada yer almaktadır (http-24).

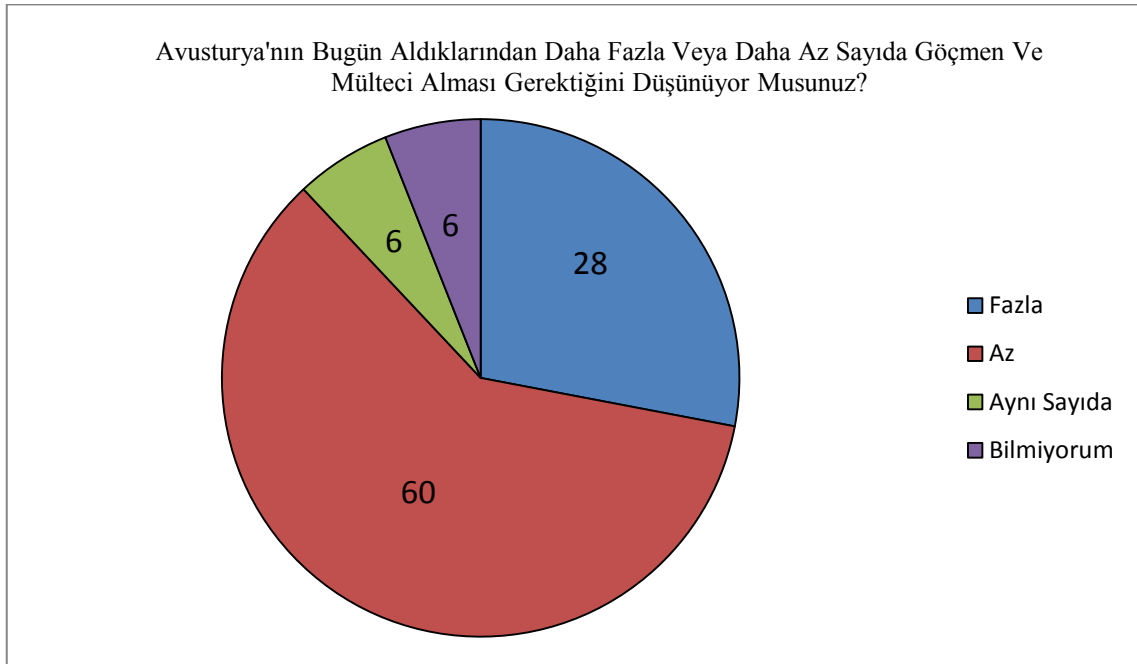
Tablo 4.9: 1990’dan 2017’ye kadar olan dönemdeki toplam göçmen sayısı ve ülkelerin 2017 yılındaki ülke nüfuslarına oranı (http-34, http-35)

Haider’e göre yasa dışı göçmenler ile Avusturya arasındaki ilişki parazit-konak ilişkisine benzemektedir ve bu durum Avusturya’daki suç oranlarının artmasının ana sebebidir. Çünkü yasa dışı göçmenler ülkenin refahını ve insan haklarına saygılı demokratik sistemini istismar ederek işlediği suçları finanse etmekte ve ülkenin yumuşak hukuk sisteminden faydalanmaktadır (Er, 2014: 70). Bu doğrultuda Avusturya yabancıların işlediği suçlara karşı mücadele etmeli, yasa dışı göçlere karşı sınırlarını daha korunaklı hale getirmeli ve vatandaşlık konusunda daha katı sınırlamalar getirmelidir. Haider, eğer Avusturya sınırlarını göçmenlere kapatmazsa ülkede derin kültürel çatışmaların meydana geleceğini iddia etmiştir (Wischenbart, 2007: 77). Haider’e göre

göçmenlerin ve yabancıların Avusturya'ya gitmeleri ve ardından vatandaşlık hakkı kazanarak çalışmaya başlamaları vasıflı Avusturyalıların işsiz kalmalarına neden olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren üçüncü dünya ülkelerinden gelen göçmen ve misafir işçilerin sayısındaki artış son dönemde Avusturya için sorun haline gelmiştir. Haider'e göre, ucuz işçilik sayesinde Avusturyalıların daha kolay bir şekilde iş bulan yabancılar, Avusturyalıların elindeki işleri alarak refahın azalmasına neden olmuştur. Haider biraz daha ileri giderek hükümetin ve hükümete yakın işveren ve patronların bu yabancılar sayesinde ucuz işçilikle kar sağladığını Avusturyalıların işsiz kalmasını bilinçli olarak körüklediğini iddia etmiştir. Bunun sonucunda göç ve vatandaşlık sürecini kısıtlayıcı önlemler alması için ÖVP'ye baskı yapmış, yeni iltica başvurularının alınmasını sınırlandırmak ve sığınmacıların suç işlemesi ya da yasa dışı yollarla ülkeye girmesi durumunda tutuklanmalarını sağlamayı amaçlamıştır (Duncan, 2010: 347).

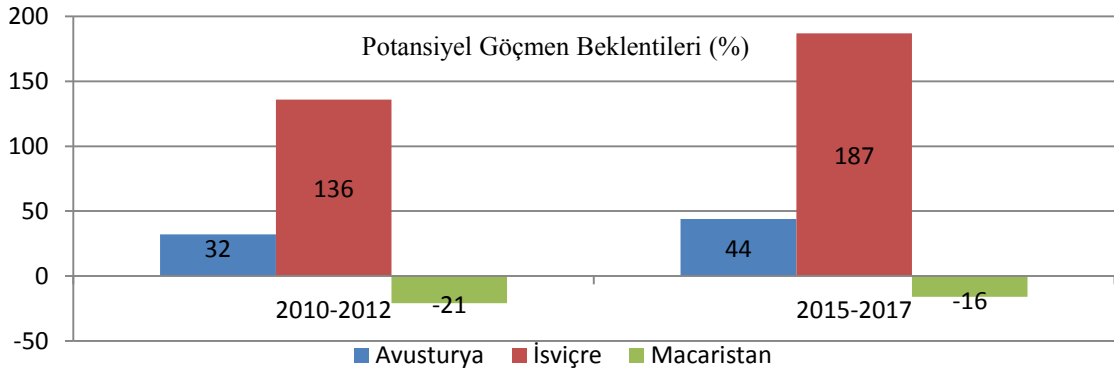
Tablo 4.10: *Avusturya'nın bugün aldıklarından daha fazla veya daha az sayıda göçmen ve mülteci alması gerektiğini düşünüyor musunuz? (http-40)*

Haider'den sonraki dönem için göçmen karşıtı duruşta pek fazla bir değişiklik olmamıştır. 2013 Parti Programı'nda FPÖ, Avusturya'nın bir göçmen ülkesi olmadığını, yeterli derece Almanca bilen ve Avusturya kültürüne uyum sağlayan yani meşru göçmenlerin dışında bireylerin vatandaşlığa geçirilmemesi ve sığınma taleplerinin reddedilmesi gerektiğini belirtmektedir (FPÖ, 2013: 36). Bunun yanında sosyal

yardımlar ve devletin sağladığı konutların yalnızca Avusturya vatandaşlarına verilmesi gerektiğini, yabancıların Avusturya sağlık hizmetlerine erişiminin yalnızca bireysel sosyal güvenceleri tarafından sağlabiliyorsa mümkün olması gerektiğini belirtmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere FPÖ, yabancıların devletten maddi destek almasını reddetmekte ve yabancıların ülkedeki güvenlik sorunlarının nedeni olduğu ve kendi vatanlarına iade edilmesi gerektiğini iddia etmektedir (FPÖ, 2013: 37-38). FPÖ'nün göçmen sayısının azaltılması ve yeni başvuruların reddedilmesi söylemlerinin yanında Tablo 4.10'a bakıldığında Avusturyalıların da benzer görüşe sahip olduğunu görmek mümkündür. Avusturya'nın gelecekteki mülteci ve göçmen başvurularına karşı izlemesi gereken siyaset konusunda ankete katılanların %60'ı, yabancıların sayısının azaltılmasını isterken, yalnızca %34'ü mevcut durumdan memnun olduğunu ifade etmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere FPÖ'nün söylemlerinin halk nezdinde de karşılığı bulunmaktadır.

Tablo 4.11: *Avusturya, İsviçre ve Macaristan'a potansiyel göçmen beklentisi*²³ (<http>-38)

Göçmen karşıtı aşırı sağ partilerin bir diğer dayanak olarak kullandıkları potansiyel göçmen beklentisi argümanı, Avusturya ve İsviçre için doğru bir önermeyken Macaristan için yanlıştır. Gallup'ın 152 BM üyesi ülkede 453 bin kişiyle yaptığı yüz yüze görüşmeler sonucunda ortaya çıkan verilerin bulunduğu Tablo 4.11'e bakıldığında; katılımcılardan gelen cevaplara göre mevcut göçmen sayısının İsviçre'de %187, Avusturya'da %44 artış göstermesi beklenirken, Macaristan'daysa %16 azalması beklenmektedir. Katılımcıların göç tercihleri İsviçre'yi gösterirken Macaristan için eksi yönlü bir hareket görülmektedir. Bu doğrultuda partilerin de söylemlerindeki göçmen

²³ Çalışmaya göre 453 bin kişilik grup dünya yetişkin popülasyonunun %99'unu temsil etmektedir. Bu gruba sorulan sorular ve ülke tercihleri sonucunda çıkan sonuçlar o yılki göçmen sayısındaki potansiyel artış veya azalışı göstermektedir.

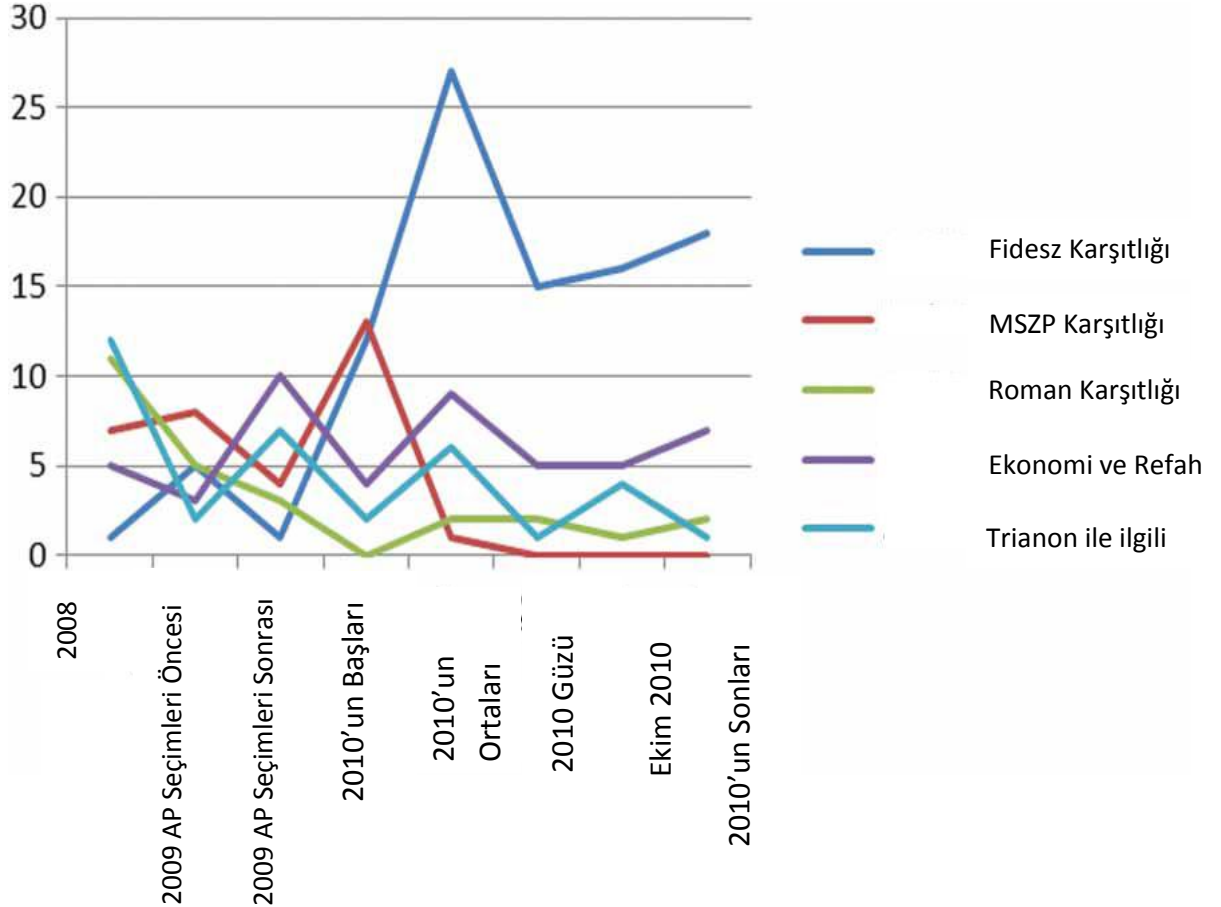
sayısındaki artış beklentileri İsviçre ve Avusturya için ekonomik ve sosyal durum göz önüne alındığında mümkün görünmektedir. Fakat Macaristan'ın hem iktidar hem de muhalefet tarafından gelen tepkiler, halkın referandumla (2 Ekim 2016 Referandumu) AB'nin göçmen politikasına olan tepkisi ve diğer Avrupa ülkelerine kıyasla yaşadığı ekonomik sorunların etkisiyle Jobbik'in potansiyel göçmen beklentisi rasyonel değildir.

SVP, FPÖ ve Jobbik'in politika oluşum süreçleri dönemlere göre değişiklik göstermiştir. FPÖ'nün politika aşamalarını beş evrede toplamak mümkündür (Heinisch, 2013: 61-62). Birinci olarak “siyasi isyan evresi” 1986-1991 yılları arasındaki döneme denk gelmektedir. Bu dönemde FPÖ, Avusturya hükümetlerinin siyasi baskıcılığına ve yolsuzluklarına odaklanmıştır. İkinci evre olan “toplumsal popülist evre” 1991-1996 yılları arasındaki dönemde, toplumun hükümetlerden rahatsız durumda olan kesimlerinin söylemlerini dile getirmiş; neo-liberalizmin, küreselleşmenin ve yabancıların yarattığı sosyoekonomik sorunların Avusturyalılara etkilerini ön plana taşıyarak halk desteği sağlamayı amaçlamıştır. Üçüncü evre olan “Avusturya yurtseverliği evresi” 1996-2000 yılları arasındaki dönemde, Avusturya'nın küreselleşmeden olumsuz etkilenmesi nedeniyle korumacı bir siyaset planı izlenmiş ve Avusturya milliyetçiliği perspektifinde politika üretilmiştir. Dördüncü evre olan “küreselleşme ve AB karşıtlığı” ile beşinci evre olan “İslam ve göç karşıtlığı” evreleri aynı döneme denk gelmiştir. “Küreselleşme ve AB karşıtlığı” evresinde küreselleşmenin ve AB bütünleşme sürecinin Avusturya ekonomisi, kültürü ve egemenliğine zarar vermesi nedeniyle FPÖ, AB'ye karşı mesafeli bir duruş sergilenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Son evre olan 11 Eylül'ün etkisiyle başlayan ve günümüzde devam eden “İslam ve göç karşıtı” evredeyse FPÖ, yabancıların ve göçmenlerin -özellikle Müslümanların- Avusturya sosyoekonomik durumunun ve kültürünün en önemli sorunları haline geldiği ve bu nedenle bunlarla mücadele edilmesi gerektiğini iddia etmektedir.

SVP, kurulduğunda sosyalist çizgide olan çiftçi ve köylülerden oluşan liberalizm karşıtı bir parti konumundayken; 1940'ların sonuna doğru önce Nazi yanlısı ve faşist hükümete karşı bir tepki partisi haline gelmiş, bu hükümet ortadan kalkınca da İsviçre sağının kümелendiği kurum olmuştur. Özellikle 1970'lerden itibaren yabancı veya misafir işçilerin ve göçmenlerin sayısındaki artışla beraber SVP, göçmen ve yabancı karşıtı aşırı sağ bir partiye evrilmiştir. Başlangıçta anti-liberal, aşırılık karşıtı, ılımlı

merkez sağ bir çizgide siyaset yaparken, 2000'lerden itibaren ekonomik olarak liberalizm yanlısı, göçmen ve yabancı karşıtı politika üretmeyi tercih etmiştir.

Tablo 4.12: *Jobbik medya açıklamalarında ana başlıkların dağılımı (Varga, 2014: 801).*

Jobbik ise, parti kurulduğunda Fidesz'den kopan bir gruptan oluşmuş yani siyasi konum olarak merkez sağda yer alırken, ilk seçimlerine ise aşırı sağ MIEP ile ittifak kurarak girmiştir. Partinin kurucu kadrosu ve üyeleri arasında eski sosyalistler, çiftçi ve köylüler bulunmasının yanında, MIEP'in aşırı sağ siyasi çizgisine yakın bir konumda yer alan söylemleri ile seçmenden destek bulmayı hedeflemiştir. Girdiği seçimden aldığı önemli yenilginin sonucunda MIEP ile olan ittifakına son veren Jobbik'in siyasi söylemlerinin temelini yolsuzluk ve MSZP karşıtlığı, Roman azınlık karşıtlığı, Trianon Anlaşması'na tepki ve ekonomik refah eksikliği oluşturmaktadır. Özellikle kurulmuş partiler ve sistem karşıtlığı üzerinden şekillenen siyaseti için tablo 4.12'ye bakıldığında 2008'den 2010'a kadar olan süreçteki değişimini görmek mümkündür. 2008'de en önemli gündem olarak Trianon Anlaşması yer alırken zamanla yerini Fidesz karşıtı muhalefet pozisyonundaki siyasi söylemler almıştır. MSZP'nin siyasi arenada Jobbik'in

gerisinde kalması nedeniyle son dönemlerde MSZP ve onun yolsuzlukları Jobbik gündeminden uzaklaşmıştır. MSZP karşıtlığına ek olarak Trianon sorununa verilen dikkat bariz olarak Fidesz karşıtlığına yönelmiştir. Buradan ve tablo 4.12'den anlaşılacağı üzere Jobbik'in siyasi dönüşüm evreleri SVP ve FPÖ kadar keskin bir çizgide ilerlememiş olup, yalnızca beş ana başlığın zamanla birbirine karşı öncelik kazandığı bir siyasi ortam etrafında şekillenmiştir.

Bunlara ek olarak Jobbik, SVP ve FPÖ'nün, ülkelerindeki mevcut hukuk kurallarına bakış açıları benzerlik göstermektedir. Jobbik'in 2006'daki parti programı; tecavüz, seri cinayet gibi yüksek derecede şiddet içeren suçlar için ölüm cezasının konuşulması gerektiğini, Romanların etnisite kaynaklı işledikleri suçların önüne geçilmesi için özel bir polis biriminin kurulmasını ve yasa dışı göçle mücadele etmek için Schengen ve AB'den bağımsız bir sınır muhafızlığı ile yasa dışı göçmenlerin kendi ülkelerine iadesi gibi radikal ve sert hukuki düzenlemeler getirmeyi öngörmektedir (http-30).

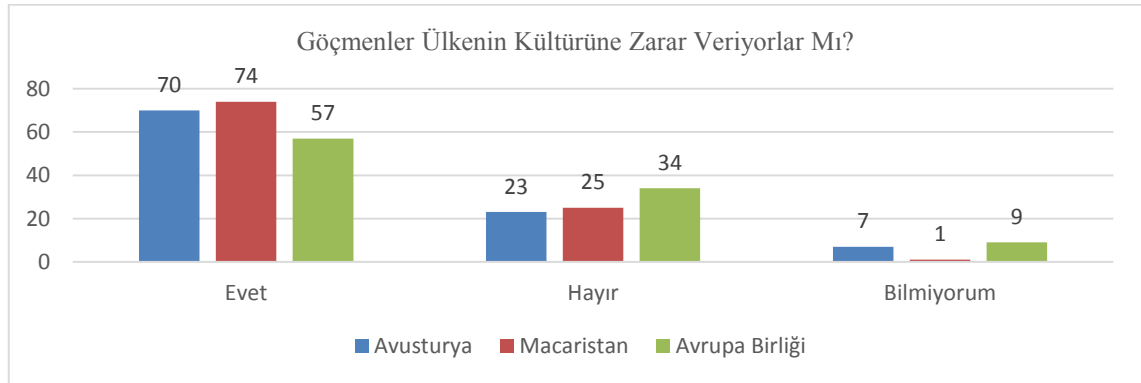
4.3. Üst Kültür İşgali veya Baskıcı Bir Yönetim Tecrübesi

Jobbik, FPÖ'nün ülkenin Nazi geçmişine olan tarafsız konumundan farklı olarak Macaristan'ın komünist geçmişiyle hesaplaşmayı, o dönemde yaşananları araştırmayı gerekli görmektedir. Komünist iktidar zamanında yaşanan insan hakları ihlallerinin, ekonomik sorunların ve yolsuzlukların araştırılarak sorumluların cezalandırılmasını ve o dönemde zarar görenlerin haklarının teslim edilmesinin bir gereklilik olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan Jobbik, Avrupa'daki aşırı sağ partilerden farklı olarak; ülkenin demokratik olması zorunluluğunu, AB'nin gerekliliğini ve Antisemitist ve ırkçı söylemlerin kabul edilemez şeyler olduğunu reddetmesiyle öne çıkmaktadır. Jobbik'e göre; Macaristan ekonomide, sosyal politikalarda ve hukukta daha katı, kuralcı ve otoriter bir çizgi izlemelidir. Sosyal politikada Macarların kültürel ve siyasi yapısında yozlaşmaya neden olacak yabancıların engellenmesinin ve sosyo-kültürel muhafazakarlığın, ekonomide korumacı sosyalist politikaların gerekli olduğunu ifade etmesi yönünden diğer aşırı sağ partilerden ayrılmaktadır. Bu yönden Batı'daki aşırı sağ partilere kıyasla daha az taviz verilebilir bir siyaset izlemesi ve ülke içindeki merkez (Fidesz-KDNP) ve hatta sol partilerin (LMP-MSZP) söylemlerinin radikalleşmesini sağlaması bakımından diğer aşırı sağ partilerden farklıdır (Nagy, Fennema and Tillie,

2005: 230-233). Önceleri merkez konumda bulunan Fidesz'nin zamanla Jobbik'in göçmen ve azınlık karşıtı söylemlerinin seçmenlerden destek bulması sonucunda Fidesz'nin de ana akım medyayı kullanarak göçmen karşıtı söylemlerde bulunması ve göçmenlerle ilgili negatif haberleri ön plana çıkarması buna örnek gösterilebilir.

Doğu Avrupa'da çok sayıda göçmen ve etnik unsura sahip ülkelerdeki aşırı sağ partiler oy oranlarında yükselen bir grafiğe sahip olmasına rağmen iktidarı ya da ana muhalefeti kazanma konusunda zayıf konumdadır. Jobbik ise diğer Doğu Avrupa aşırı sağ partilerinden farklı olarak önemli seçim başarıları elde etmenin yanında ana muhalefet konumundadır. Burada Jobbik'in istisna olmasındaki en önemli nedenlerden biri gerilimi körüklerken bu gerilime karşı çözüm üretmekte başarılı olmasıdır. Toplumun geneli ya da büyük bir kısmı için sorun haline gelme potansiyeline sahip bir konuyu gündeme taşıyarak hitap ettiği kitleyi büyütme ve onların sorunlarıyla ilgileniyor izlenimi vermektedir. Önceki hükümetlerin başarısızlıkları, yolsuzluk, elitler, ekonomik kriz ve gelir dengesizlikleri gibi konuları gözeterik toplumun geneline; Roman ve göçmen konularını gündeme getirerek Macarlar arasındaki “mağdur” kesime; bölgesel altyapı eksikliği, az gelişmişlik, eğitim eksikliği ve yerel sorunlardan bahsederek de aile düzeyine hitap etmeyi amaçlamıştır (Nagy, Boros and Vasali, 2013: 242-244).

Tablo 4.13: Göçmenler ülkenizin kültürüne zarar veriyorlar mı? (*http-32*)

Ülkenin geçmişte faşist bir istilaya uğraması ya da baskıcı bir yabancı gücün kontrolü altına girmesi o ülkenin aşırı sağ partilerinin bunu kullanarak seçmenler üzerinde etki sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Bireyler bu işgaller neticesinde ulusal kültürün ve kimliğin korunması konusunda diğer ülkelerin vatandaşlarına kıyasla daha duyarlı olabilmektedir. Bu doğrultuda, geçmişte bu tür işgallerle ve kötü tecrübelerle

yüz yüze kalmış ülkelerin vatandaşları, göç konusunu ya da önceki baskıcı yönetimin ideolojik uzantılarını ulusal kimliklerine ve kültürlerine yönelik bir tehdit olarak algılama eğiliminde olabilirler (Meret, 2009: 127). Macaristan'ın Sovyetler Birliği tarafından işgal edilmesi ve komünist yönetim Jobbik için, Avusturya'nın Nazi Almanyası tarafından işgali ve Nazi yanlısı yönetim de FPÖ için önemli bir argümandır. Hem göçmenlerin hem de işgalci veya baskıcı yönetimlerin ideolojilerinin, söz konusu ülkelerdeki inşa edilmiş ulusal kimlik ve kültürün aşınmasına hatta yok olmasına neden olabileceği ihtimali seçmenleri aşırı sağ partiler çatısı altında kimlik ve kültürün korunacak olması düşüncesine itmektedir.

Jobbik'in SVP ve FPÖ'den farklı olduğu bir diğer noktaysa ülke sınırlarında revizyonist düşüncelere sahip olmasıdır. Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminde imzalanan Trianon Anlaşması sonucunda Macarların çoğunlukta ya da yoğun olarak yaşadığı topraklar komşu ülkelerin sınırları içinde kalmıştır. Jobbik, eskiden Macar toprağı olup şu anda Macarların yaşadığı bölgelerin tekrar Macaristan'a ait olmasını, böyle bir durum mümkün değilse de siyasi ve kültürel durumlarında iyileştirmeler talep etmektedir. Anavatanları dışında yaşayan Macarların ekonomik, kültürel ve siyasi olarak güvence altına alınmış statülere kavuşması gerektiğini belirttikleri parti manifestosunda; harita üzerindeki sınırların kaldırılması mümkün olmasa da birkaç kuşak içerisinde engellerin azaltılması ve bu kişilere Macar vatandaşlığı verilmesi gerektiğini belirtmektedir (Jobbik, 2010: 15). Söz konusu Macarlar; Slovakya, Slovenya, Romanya, Hırvatistan, Sırbistan ve Ukrayna'da yaşamaktadır ve özellikle Romanya ve Slovakya ile Macaristan arasında ciddi sorunlara neden olmaktadır. Macaristan'ın ve Jobbik'in Slovakya'daki Karpat Macarları için hak iyileştirme talebi ve Romanya'daki Sekeller için otonomi talebi, bu ülkeler tarafından iç işlerine müdahale ve etnik gerginlik yaratma çabası olarak algılanmaktadır. Yine de AB müzakereleri süreçlerinde bu ülkelerle olan ilişkiler tarafların kendi sınırlarında yaşayan halkların statülerindeki iyileştirmelerle aşılmaya çalışılmıştır (Smith, 2014: 46-47).

4.4. Dinsel Uyanışçılık Perspektifi

SVP, FPÖ ve Jobbik gibi aşırı sağ partilerin politikalarının inşasında kullandıkları kimlik siyasetinin yükselişi ve bu kimlik siyasetinin bir sonucu olarak da Heywood'un "dinsel uyanışçılık" şeklinde adlandırdığı durumun ortaya çıkması,

partilerin ve yabancıların biz-öteki bakış açısını açıklamakta önemli bir argümandır. Heywood'a göre dinsel uyanışçılık, liberalizmin yarattığı bireyselleşmenin toplumsal ayrışmayı beraberinde getirmesine karşın kimlik siyasetinin de din, kişisel ve toplumsal kimliği modern koşullar altında yeniden canlandırmasını sağlayan araçtır (Heywood, 2013: 236). Bu doğrultuda dinsel uyanışçılık, liberalizmin etkisiyle toplumların atomize olmasının önüne geçmek için, dini bilincin sunduğu birbirine bağlılık, dayanışma, itaat ve ahlaki yönelimi sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda dinsel uyanışçılık, Avrupa aşırı sağ partilerinin siyasal amaçlarına sıklıkla hizmet etmektedir.

Aşırı sağ partiler, dinin değer ve uygulamalarını tekrar gündeme getirerek toplumun ahlak anlayışını yeniden şekillendirmeyi ve güçlendirmeyi sağlayarak, ötekinin dinsel farklılıklarını ve topluma etkisini vurgulamayı amaçlamaktadır (Heywood, 2013: 237). Buna ek olarak ulusal kimlik aidiyetinin zayıf olduğu ya da geç sağlandığı ülkelerde, aşırı sağ partiler kimliği ulus yerine dini değerler üzerinden şekillendirerek ötekinin tanımını somutlaştırmayı, böylece seçmen tabanının grup üyeliğinin değişmesinin önüne geçmeye çalışmaktadır. Maalouf'a göre toplumlar kendilerini hangi açıdan daha çok tehdit altında hissediyorlarsa kimliklerinin temelleri de bu kriterler çerçevesinde şekillenir. Bu nedenle kimliklerinin tehdit altında olduğunu düşünen toplumlar ulusal aidiyetlerinin zayıf olmasından dolayı dinsel aidiyetlerini ön plana çıkararak ve dini temellere dayanan tehdit algılayarak ötekiye karşı davranışlarını belirlerler (Maalouf, 2000: 18). Bu doğrultuda kimliği oluşturan öğelerin hiyerarşik durumu zamanla veya duruma bağlı olarak değişkenlik göstermektedir ve farklı davranış kalıpları geliştirilmesine sebep olabilmektedir. McSweeney bu durumu "kimliklerimiz, aslında kendi tercihlerimizin bir sonucudur ve eylemlerimizle belirlenir" şeklinde açıklamaktadır (McSweeney, 1999: 74). SVP ve FPÖ gibi partilerin söylemlerine yansıyan ve ülkelerindeki sosyokültürel durum dolayısıyla kimlik tanımları ve tehdit algılarındaki hiyerarşide dini kriterler daha yüksek öncelikli bir tercih olarak öne çıkmaktadır ve partilerin ve seçmen tabanlarının söylemlerinin yanında davranışlarına da yansımaktadır. Çünkü söz konusu ülkelerde "Biz kimiz?" sorusuna en iyi cevap, çoğunlukla dinsel inanışların vurgulandığı Hristiyan İsviçreli ya da Hristiyan Avusturyalı şeklinde verilmektedir. Bu durum kimliği, birey ya da grup olarak etraflarını saran sosyal çevrede nereye yerleştirdiklerinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Ulusal aidiyetin zayıflığı, sosyal çevrenin Hristiyanlık kuralları çerçevesinde

oluşmasına ve kimliğin de Hristiyan dini üzerinden kurulmasına neden olmaktadır (Castells, 2004: 7).

Diğer bir yöntem olarak da siyasal söylemlerinde dini ifadeleri kullanarak, inanç temelli siyasal ve kültürel etkilere maruz bırakılmış militan seçmenler yaratarak sabit seçmen kadrosu oluşturmayı hedefleyebilirler (Heywood, 2013: 238). Bu doğrultuda aşırı sağ partilerin özellikle SVP ve FPÖ'nün (geç dönem ulusal kimlik inşası veya zayıf kimlik bilinci nedeniyle), dinsel uyanışçılık çerçevesinde ötekiyi tanımlaması bu partilerin hem seçmen tabanından karşılık bulmasını sağlarken hem de ötekinin kendine yöneltilecek negatif unsurlara rasyonellik kazandıracak şekilde korumacılık yoluyla kültürel farklılıklarını belirginleşmesine de neden olmaktadır. Bu doğrultuda SVP ve FPÖ gibi dinsel uyanışçılığı kullanan aşırı sağ partiler, kendi seçmen tabanının ya da toplumun birliğini ve sabit kalmasını sağlarken yabancılarla olan ayrışmayı belirginleştirmesiyle argümanlarını kuvvetlendirmeyi başarmaktadır.

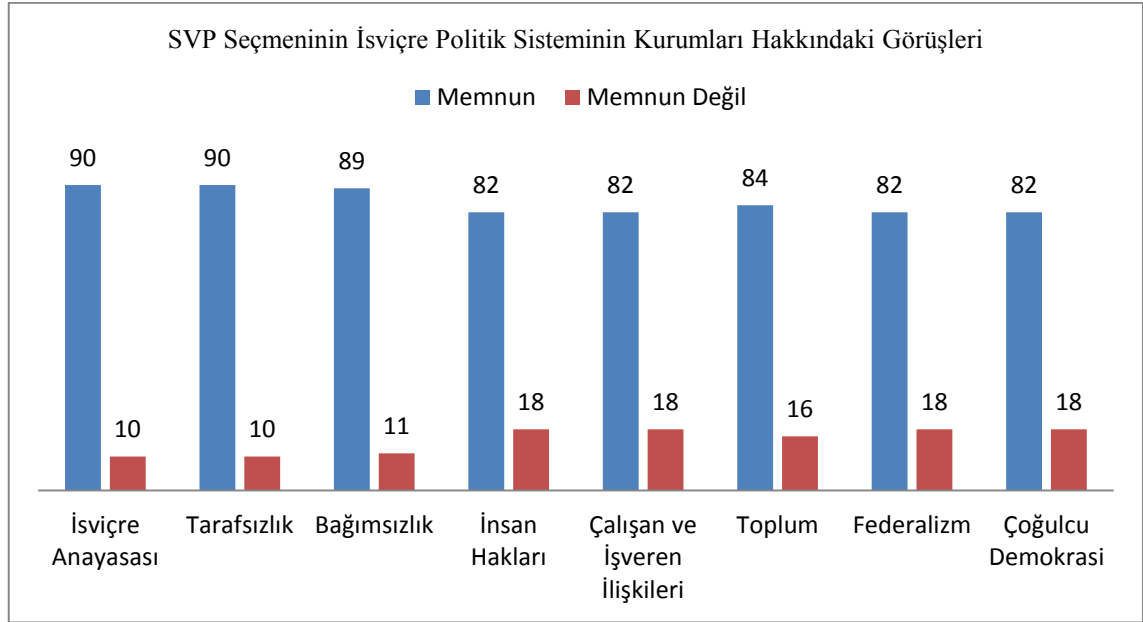
4.5. Protesto Oyu Perspektifi

SVP'den farklı olarak Jobbik ve FPÖ protesto oylarından yoğun bir şekilde faydalanan partilerdir. Seçmenler çoğunlukla, hükümet başarısızlıklarından ve yolsuzluktan sorumlu olmayan ya da yeni kurulan partileri tercih etme eğilimindedir. Bu nedenle yolsuzluk ve başarısız politika travmasını yaşayan seçmenler yeni kurulmuş partilere diğerlerine kıyasla daha olumlu bakmaktadır ve bu partiler radikal söylemleriyle seçmenlerin protesto oylarını etkin olarak çekebilmektedir (Karacsony and Rona, 2011: 64). İlk olarak Macaristan'a bakıldığında; önceki hükümetlerden olan MSZP'nin yolsuzlukları ve kemer sıkma politikaları halk tarafından sert tepkiyle karşılaşmıştır. Özellikle yolsuzluk ve partinin elitlerin çıkarlarını koruyan siyasi tutumu, Macar halkı için yolsuzlukla mücadele yöntemleri, anti-elitist ve kurulmuş partiler karşıtı söylemleriyle Jobbik'in destek kazanmasını sağlamıştır. FPÖ'de ise durum Jobbik'e benzer şekilde; geçmişte ÖVP-SPÖ koalisyonunun başarısız iç ve dış politika tercihleri, ardından hükümetin kurulamaması gibi sebeplerden dolayı protesto oylarını kazanmıştır. Koalisyon döneminde hükümetin uyguladığı neo-liberal ekonomi politikaları, enflasyon ve işsizliğe yol açtığı gerekçesiyle FPÖ tarafından ciddi bir eleştiriye maruz kalmıştır. Fakat Jobbik ve FPÖ'nün ayrıldığı bir nokta bulunmaktadır. O da; FPÖ rejim protestosu partisiyken, Jobbik siyasal seçkinleri cezalandırma amaçlı

protesto partisidir (Van der Brug, Fennema and Tillie, 2005: 541). Geçmişte Nazi Almanyası'na işgaline uğramış ve bu dönemde kurulmuş olan nasyonal sosyalizm yanlısı partilerin kadroları tarafından devralınan yani bu partilerin devamı niteliğinde olan FPÖ'nün, seçmen tabanı arasında rejim karşıtı ya da tarihsel Nazi bağlarının etkisiyle oy veren bireylerin de bulunması mümkündür. Jobbik'te ise; MSZP, Fidesz ve diğer kurulmuş partiler içindeki elitleri veya elitler yanlısı siyasileri cezalandırmak isteyen seçmenlerin oylarına rastlamak mümkündür. Jobbik'teki bu seçmen profilinin asıl amacı, siyasal alanda dışlanmış veya elitler tarafından hedef gösterilmiş partiye oy vererek siyasi seçilmişlere ve elitlere olan hoşnutsuzluklarını göstermektir (Van der Brug, Fennema and Tillie, 2005: 542-543).

Medya konusunda; Fidesz'nin ana akım medyayı yaygın şekilde kullanması ve muhalefetin bu medya kuruluşları tarafından geri plana itilmesi Jobbik'i kendi yayın kuruluşunu kurmaya ve hedef kitlesi olan gençlere ulaşmakta kolaylık sağlayan interneti kullanmaya itmiştir. Jobbik, resmi sitesi olan www.jobbik.com'u, hem online gazete hem de parti politikaları rehberi şeklinde kullanarak seçmenlerine ulaşmayı hedeflemektedir. Radikal akım ve Jobbik destekçileri, ana akım medyanın; göçmenler hakkındaki ifadelerini etno-merkezi perspektifte yorumladıkları için göçmen karşıtı eğilimlerinde artış gösterirken, Roman azınlıkla alakalı olarak pozitif söylemlerine karşı direnebilmektedir. Bunun altında yatan sebepten radikaller arasında klişeleşmiş olan yoksulluğun ve suçun sebebi olarak Romanların görülmesinin ana akım medyanın mesajlarına kıyasla ikna ediciliğinin fazla olmasıdır. Bunun yanında, tepki oyu verecek kişiler; hükümet ve elitlerle ana akım medyayı suç ortakları olarak görmesi nedeniyle medyanın herhangi bir konuda verdiği pozitif mesajları reddetmektedir ve tersi yönde hareket etmektedir. İşte burada Romanlar hakkında ana akım medyanın verdiği pozitif mesaj da protesto oyu verecek kesimde Roman karşıtlığını güçlendirmektedir (Zaller, 1992: 44). Jobbik'in oylarındaki artışın ana sebebi olarak ana akım medya- iktidar-tepki oyları ilişkisini göstermek sorunun tamamı için bir açıklama olmayacaktır fakat Romanlarla ilgili veya kaynaklı problemlerin çözümünde iktidar partilerinin ve ana akım medyanın başarısız oluşu ve ekonomik kriz, bireylerin radikal düşüncelerinin artışına neden olmaktadır (Karacsony and Rona, 2011: 79).

Tablo 4.14: SVP seçmeninin İsviçre politik sisteminin kurumları hakkındaki görüşleri (<http-39>)

İsviçre örneğine bakıldığında protesto oyu hipotezini test etmek mümkün değildir. Öncelikle Jobbik seçmenleri arasında bulunan elitleri cezalandırma amaçlı oy kullanan bireylerden SVP için bahsetmek doğru olmayacaktır, çünkü; SVP'nin kurumsal ve lider-yönetici kadro yapısı ülkenin önde gelen burjuvazisinin bizzat dahil olduğu ya da onun çevresinden meydana gelmiş bir şekildedir. Parti yöneticilerinin burjuvaziden veya ülkenin elit kesiminden olması halk tarafından kendilerinin farklı bir sınıfta olduklarını ya da elitlerin yanlış işler yaptığını İsviçre örneğinde düşündürmemektedir. Çünkü bu yöneticilerin elit oldukları, halk tarafından bilinse dahi onların halkın güvenini boşa çıkarmayacağı ve halkın istediği siyasi programları izleyeceklerine dair verdikleri söz sayesinde güven sağlamışlardır (Müller, 2018: 47). Bunun yanında İsviçre halkının ve de özellikle SVP seçmeninin çoğunluğunun orta ve üst sınıf bireylerden oluşması elitizm karşıtı protestonun mümkün olmadığını göstermektedir. Bu nedenle SVP seçmenlerin herhangi bir eliti ya da burjuvayı protesto etmesi için tercih edebileceği bir parti değildir. Rejim protestosu perspektifinden bakıldığında İsviçre, çoğulcu demokrasinin uygulandığı kantonlardan oluşan konfederatif bir yönetim tarzını benimsemiştir. Modern dönemin devletleri için en demokratik seçim ve yönetim biçimi olarak kabul edilen çoğulcu demokrasiden yani toplumun en küçük siyasi birimlerinin bile mecliste ya da devletin siyasi kurumlarında temsil edilebildiği bir sistemden rahatsız olması radikal görüşler için bile rasyonel bir sonuç oluşturmamaktadır. Bu doğrultuda yapılan literatür taramasında SVP seçmenleri

için rejim karşıtı bir söylemle ilgili geniş çaplı bir anket veya kamuoyu yoklamasına rastlanmamıştır. Tablo 4.14'te de görüleceği gibi seçmen tabanının Parti ya da İsviçre'nin siyasi kurumları hakkındaki görüşleri pozitif yönlüdür. Bu doğrultuda seçmen tabanının, rejim protestosu hipotezinin aksine rejim ve ülkenin siyasi kurumlarından duyduğu memnuniyet, SVP'nin bir protesto partisi olmadığını göstermektedir.

4.6. Uluslararası Örgütlerle İlişkiler

Göç alan ülkeler sıralamasında üstlerde yer alması da AB'nin gelişmiş batı ülkelerine geçiş için transit ülke konumuna gelen Macaristan, sınır güvenliği ve göçmenlerin AB tarafından AB ülkelerine dağıtılması konularında sorunlar yaşamaya veya yaşadığını hissetmeye başlamıştır. Özellikle iç savaşların etkisiyle ülkelerinden göç etmek zorunda kalan Ortadoğulu göçmenler, Macaristan ve diğer AB ülkeleri için kültürel, ekonomik ve güvenlik sorunlarının tetikleyicileri olarak görülmektedir.

Öte yandan Ortadoğu ve Asya'daki terör örgütlerinin hem bölgelerinde hem de dünya genelinde yaptığı terör eylemleri, AB ülkelerinin güvenlik ve mülteci politikalarını sıkılaştırmasına neden olmuştur. Macaristan'ın politikası ise, sınırda bekleyen mülteci yığınına karşı sınır güvenliğini sağlamak ve göç akınının Macaristan sınırları içine doğru genişlemesini engellemek çerçevesindedir. Meydana gelen terör olayları güvenlik konusunda hükümetlerin hassaslaşmasının yanında içeride de halkların göçmenlere karşı önyargılı ve potansiyel tehdit korkusuyla yaklaşmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda Gallup'ın Macaristan'da yaptığı geniş çaplı yüzyüze anket çalışmasına göre katılımcıların %66'sı Irak ve Suriye'den gelen sığınmacıları büyük tehdit olarak algılamaktadır (http-36). Söz konusu çalışma sonucunda da anlaşılacağı üzere; içeride halktan gelen tepki, halihazırda göçmen karşıtı olmasalar bile hükümetlerin ve partilerin de göçmen ve mültecilere karşı tutumlarını etkilemeye başlamıştır. Bu doğrultuda Jobbik ve Fidesz de halktan gelen istekler ya da halka yansıtılan tehdit algısının yönetimi için göçmen/mülteci karşıtı söylemlere başvurmaktadır. Halihazırda iç siyasette Çingenelerle sorunlar yaşadıklarını belirten Jobbik yönetimi dışarıdan gelecek yabancıların da bu sorunlara yenisini ekleyeceğini düşünmektedir. Mart 2018'de Jobbik'in Genel Başkan Yardımcısı Karpat, son üç yıl içerisinde yerleştirilen ve vatandaşlık verilen 2300 yabancıya ek olarak AB'nin 20000

mülteciyi daha Macaristan'a kabul etmesini ön gören ve "Orban'ın Planı" olarak adlandırdığı durumu, Macaristan için önemli bir yıkım olarak görerek; mültecilerin zorla yerleştirilmesine karşı sıfır toleransla yaklaşacaklarını ve bağımsız Macar sınır güvenliğinin sağlanması için gerekenin yapılmasında Jobbik'in takipçi olacağını belirtmiştir (http-17).

Jobbik'in aksine SVP ve FPÖ, küreselleşme ve uluslararası örgütlerle ekonomik ilişkilerin yoğunlaştırılmasına karşı olmayan bir politika izlemektedir. Savaştan uzak, tarafsız ve Avrupa'nın merkezindeki "mutlu ada" İsviçre imajının test edildiği AB ile ekonomik bütünleşme, Dünya Ticaret Örgütü ile anlaşmalar ve 2002 yılındaki BM üyeliği gibi konular dahil SVP, uluslararası örgütlerle olan ilişkilere negatif bir tutum sergilememiştir. Bu yönüyle diğer aşırı sağ partilerden farklı olarak ekonomik ilişkiler konusunda dışarıya açık ve dışarıyla iş birliğine yatkın politikalar SVP'nin temel ideolojisini oluşturmuştur. FPÖ ise; kültürel bütünleşmenin sağlandığı, her ülkenin özerk hareket ettiği bir AB'nin varlığını istemektedir. Bunun yanında Avrupa ülkelerinin ABD güdümünde siyaset izlemesininin yanlış olduğunu fakat BM, AGİT gibi uluslararası örgütlerle Avusturya'nın ilişkilerini olumlu karşılamaktadır. Jobbik ise Batı ve Atlantik ittifakının çevresinde kurulan örgütlerin (AB, NATO gibi), Macaristan için ekonomik, kültürel ve siyasi olarak zararlı olduğunu ifade etmektedir. Özellikle Schengen Anlaşması'yla başlayan bireylerin serbest dolaşımının istismar edilmesi, göçmenlerin ve yabancı işçilerin artışıyla beraber halktan gelen olumsuz tepkiler ve güvenlik açıklarının yanında egemenlik devri tartışmaları nedeniyle SVP, FPÖ ve Jobbik AB-şüpheli cephede yer almaktadır (Mazzoleni, 2013: 244).

Jobbik'in diğer aşırı sağ partilerden ayrıldığı bir diğer özelliği ise sosyalist ve korumacı ekonomi modeli ön görmesidir. Jobbik, günümüz Avrupa'sının neredeyse tamamında hakim ekonomik eğilimler olan liberal veya neo-liberal politikaları, Macaristan içindeki elitlerin daha zengin olmasını yoksulluğun da daha geniş bir kitlenin sorunu haline gelmesinde bir araç olarak kullanıldığını iddia etmektedir. Batılı "sömürgeci" güçlerin küreselleşme ve neo-liberal söylemlerini kullanarak "demokrasinin gerekliliği" olarak adlandırdığı özgür rekabet parolasıyla toplumsal sınıfları keskinleştirdiğini ve devleti temel değeri olan demokrasiden uzaklaştırdığını belirtmektedir. Bunun çözümü olarak da para politikasının ulusal çıkarlar çerçevesinde yönetilmesinin gerekliliğini anlatarak, millileşme ve kamulaştırmanın artması, Macar

küçük ve orta ölçekli şirketlerinin finanse edilerek diğer yabancı şirketlere karşı güçlü konuma getirilmesi gerektiğini ifade etmektedir (http-21). SVP ise Jobbik’e benzer kabul edilebilecek korumacı bir ekonomi politikasının yanında kültürel değerleri öne koyan muhafazakar bir çizgi seyretmiştir. Ekonomik milliyetçilik olarak da adlandırılabilen bu durum, yabancı ekonomik partnerlere karşı güvensizlik ve kaygılara dayalı ekonomi politikası izleme eğilimidir (Mazzoleni, 2013: 242). İsviçre’nin aktif tarafsız konumunun, ulusal bütünlüğünün korunması ve çok kültürlülüğün toplumsal ayrışma düzeyine ulaşmaması için ekonomik açıdan tek yönlü bir politika izlemekten ziyade çok uluslu şirketler ve uluslararası örgütlerle ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ekonomik partner olarak yalnızca AB ile ilişkilerden kaçınarak IMF, Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası örgütlerle ve Rusya, Çin gibi Asyalı ekonomik güçlerle de yakınlaşmayı gerekli görmüştür.

Jobbik, FPÖ’nün aksine yalnızca Schengen Anlaşması’ndan ayrılmayı değil aynı zamanda AB’den de ayrılmayı gerekli bulmaktadır. Vona’ya göre; Macarlar, AB’nin etkisiyle ulusal değerlerini yitirmektedir. AB, Macaristan’ın gelişmesi için değil, Macarların ucuz emek gücünden faydalanmak, pazarlarını kullanmak ve sömürmek için Macaristan’ı örgüte dahil etmiştir. Batılı şirketler ve bankalar Macaristan’dan elde ettikleri gelirlerle zenginleşirken Macar halkının gittikçe fakirleştiğini ve komünizmden kaçarken daha büyük bir bela olan kapitalizmin değersizleştirilmesiyle karşı karşıya kaldıklarını iddia etmektedir. “Sömürgeci” Batı’dan uzaklaşarak yeni ortaklar kazanmak için yönlerinin doğuya dönmesini, bu partnerlerin de Çin, Hindistan, Endonezya, İran, Kazakistan, Rusya ve Türkiye olması gerektiğini belirtmektedir. AB’den ziyade Avrasya Birliği’nin Macaristan için daha kârlı sonuçlar doğuracağına inanmaktadır (http-22). FPÖ ise AB’yi tamamıyla reddetmemiştir. Üyelik müzakerelerinin başladığında ve Avusturya AB’ye üye olduğunda özerk, kendi kararlarını verebilen, iş birliğinin yoğun olduğu ve ulusal kimliğe tehdit oluşturmayan bir “halkların Avrupası” fikrini benimserken, çokkültürlülük ve onun sonucunda Avusturya kültüründe aşınmanın, küreselleşmenin ve kitlesel göçler sonucunda AB’nin Avusturya’ya zarar verdiğini iddia etmiştir. FPÖ, AB üyeleri ve örgütlerle sınırlı işbirliklerinin devam etmesini desteklemektedir fakat ulusal kimlik ve egemenliğe karşı verilecek her tavize de karşı olduklarını belirtmektedir (Er, 2014: 47).

4.7. Prekarya-Refah İlişkisi ve Partilerin Ekonomi Söylemleri

1990'ların başlarında dünya genelinde meydana gelen sosyoekonomik kriz, İsviçreli yöneticileri yapısal reform için çalışmaya itmiştir. Bu yapısal düzenlemeler sonucunda iyi yönetilen İsviçre ekonomisi sürdürülebilir bir büyüme yakalamış ve Avrupa'nın en önemli refah devletlerinden biri haline gelmiştir. Uzun bir süre sürdürülen büyüme ve refah, İsviçre halkı ve yöneticileri için olmazsa olmaz koşul olarak görülmeye başlamıştır. İsviçre'nin ekonomik olarak iyi durumu ülkeyi göç için cazip bir ülke konumuna getirmiştir. Göç ve doğurganlığın artışıyla beraber nüfusun ve ardından işsizliğin artması ihtimali, İsviçreliler için işlerini kaybetme korkusuna neden olmuştur. Credit Suisse tarafından yayınlanan rapora göre 2000 yılından bu yana İsviçre halkının en büyük korkularından biri işsizlik ve işini kaybetme korkusu olmuştur (Mazzoleni, 2013: 242).

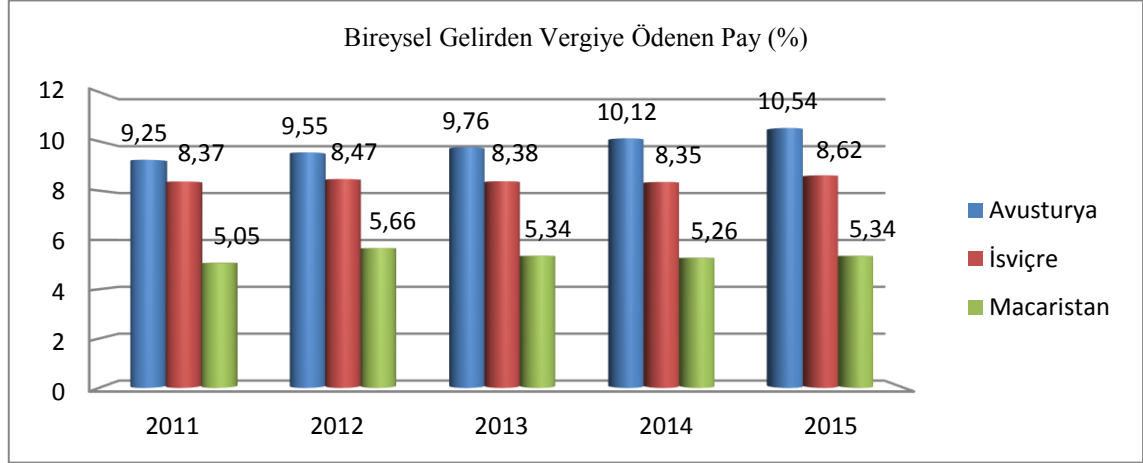
Kaufmann'a göre bu korku ekonomik güvensizlikten kaynaklanmaktadır. Söz konusu ekonomik güvensizlik gerçek bir yokluktan ya da ihtiyaç durumundan değil fakir veya muhtaç olma riskinden meydana gelir. –İsviçre ve Avusturya'da olduğu gibi- bireylerin refahları arttıkça ekonomik güvenliklerinden kaynaklanan korkuları ve güvenliğe yönelik istekleri de artmaktadır (Kaufmann, 1973: 36). Standing'e göreyse; 'precarious' (güvencesiz) ile 'proletariat' kelimelerinin birleşmesiyle oluşan "prekarya" terimi, Marksist literatürde kullanılan proleterya sınıfından farklı olarak bir işe sahip olup da onu kaybetmekten korkan, güvencesiz parçalı bir toplumsal sınıftır (Standing, 2017: 21). Prekarya, proleterya gibi devlet veya sermaye ile güven ilişkisine dayanan bir durumu söz konusu olmayan, sözleşme yoluyla herhangi bir şekilde itaat karşılığında mesleki güvenceye sahip olduğunu düşünmeyen bir gruptur. Yapı açısından nevi şahsına münhasır bu sınıf, işçi ve köylü sınıfından meydana gelen proleteryanın aksine yüksek statülü profesyonellerden ve orta statülü zanaatkarlardan oluşabilmektedir. Gelir eşitsizliğinin düşük olduğu ülkelerde sıkça karşılaşılan prekarya, çalışan bireylerden meydana gelebileceği gibi işçileri ve işsizleri de bünyesinde barındırabilir (Standing, 2017: 22-24). Avusturya ve İsviçre'deki söz konusu toplumsal sorun da işte Standing'in prekaryasıyla benzerlik göstermektedir. İsviçre, gelir eşitsizliğinin en düşük olduğu Avrupa ülkelerinden biridir ve işsizlik neredeyse doğal sınır olan %4-6 arasında seyretmektedir. İsviçre ve Avusturya, 2000'lerin başından bu yana elde ettikleri refahı ya da işlerini kaybetmekten korkan

prekarya sınıfının çoğunluğu oluşturduğu bir toplum yapısına sahiptir. GSYİH ve ekonomik büyümesi artış gösterirken, işsizlik durağan bir çizgide seyretmektedir, fakat göçmenler ve artan nüfus nedeniyle kendini güvencesiz hisseden bireylerin varlığı yadsınamaz boyuttadır. Ekonomik güvencesizliğin yanında göçmenlerin entegrasyon sorunları sonucunda kültürel düzeyde de bir belirsizlik durumu İsviçre halkını, çözüm yolu olarak SVP'nin radikal politikalarını tercihe sürüklemiştir. İşsizliğin, enflasyonun, ekonomik büyümenin ve GSYİH'nin kontrol altında tutulduğu SVP'nin radikal söylemlerinin kültürel belirsizliklere de çözüm olabileceği düşüncesi, seçmenlerin tercihlerini etkilemiştir.

SVP, Avrupa'daki diğer aşırı sağ partilere kıyasla güçlü bir maddi kaynağa sahiptir. Bu maddi kaynağın sağladığı materyal ve reklam gücü partinin seçimlerdeki başarısına etki etmektedir. İsviçre'nin ekonomik gelişmişliğinin diğer aşırı sağ partilerin yükseldiği ülkelerden üstünlüğü bir kenara bırakıldığında SVP'nin liderlik kadrosunun da ülkenin önde gelen burjuvazisinden oluşması partiye fazlasıyla ekonomik bir güç kazandırmıştır. SVP'nin bu gücünü sağlamasında; karizmatik lider ve elit kadro profili içinde ülkenin zengin burjuvazisinin üyelerinden biri olan Christopher Blocher'in rolü kritiktir. Tarihsel olarak zayıf ulusal yönetim tecrübelerini yaşamış bir ülke olarak İsviçre'deki diğer partilerin aksine SVP, Blocher etrafında güçlü bir yönetim ağı çerçevesinde şekillenmiştir (Mazzoleni, 2013: 240-241). Parti güçlü liderlik yapısının yanında maddi kaynaklarını kullanarak yeni kampanya yöntemleri geliştirmiştir. Olumsuz propaganda ve reklamcılığa önemli miktarda yatırım yaparak ulusal örgütlenmeyi, seferberliği, ideolojik birlikteliği ve parti içi disiplini güçlendirmiştir. Olumsuz propagandanın yaygın hale getirilmesiyle göçmenler ve yabancıları ötekileştirerek ulusal bir örgütlenmeyi sağlamış ve ülke genelinde seçmen potansiyelini artırmıştır (Mazzoleni, 2013: 242). 1990'lardan itibaren İsviçre'de, serbest-özel gazetelerin ve internetin ortaya çıkmasıyla yeni bir medya rekabetçiliği meydana geldi ve bu durum da politikacıların seçim kampanyalarını daha geniş kitleleri daha belirgin şekilde ulaştırması için yeni imkanlar yarattı. SVP, iletişim yöntemlerinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşmasıyla beraber partinin politikalarını kitlelere iletmek için halihazırda güçlü olan ekonomik kaynaklarını iletişim ve reklam sektörüne aktarmıştır. Her ne kadar teknolojik gelişmelerden diğer tüm partiler faydalanmışsa da SVP'nin kampanya finansmanı ve organizasyon konusundaki güçlü durumu karşısında rekabeti

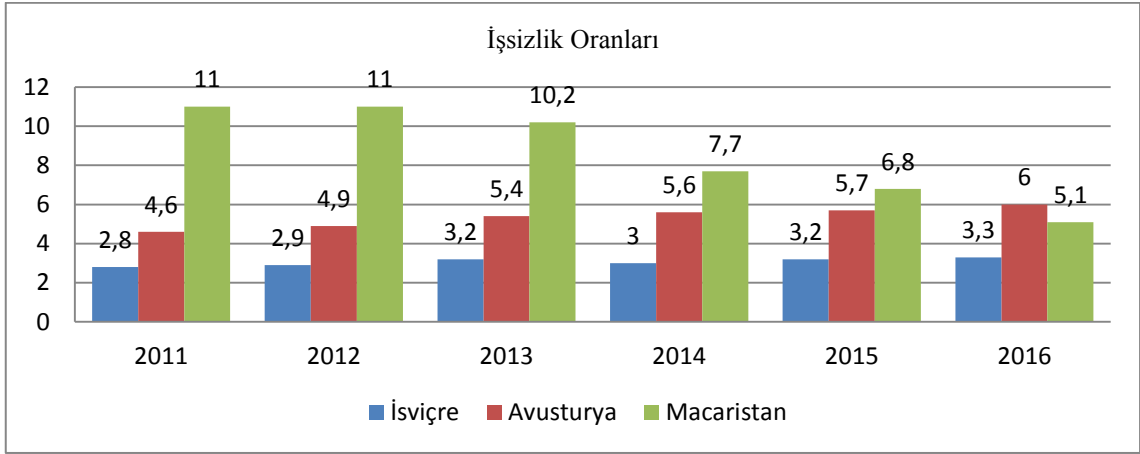
sağlayamamıştır. Bu gelişmelerin ışığında, İsviçre'deki diğer partilere kıyasla SVP, ekonomik kaynaklarını, seçmene ulaşma amacıyla etkili bir şekilde kullanarak başarıya ulaşmıştır.

Tablo 4.15: *Avusturya, İsviçre ve Macaristan'da yıllara göre bireysel gelirin yüzde kaçını vergiye ödenmektedir? (http-26)*

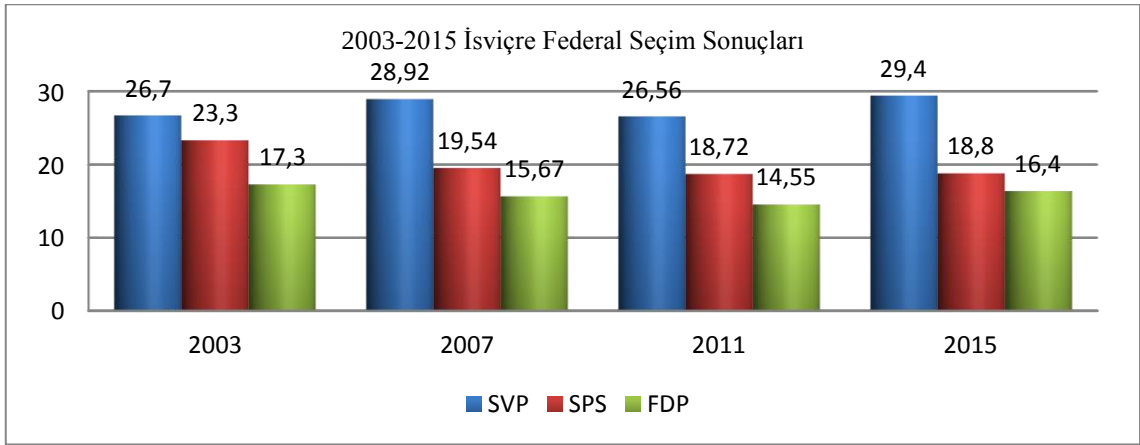

Jobbik, SVP ve FPÖ'nün söylemlerinde yabancılara yapılan sosyal yardımların kısıtlanması veya ortadan kaldırılmasıyla ilgili ortak bir duruştan bahsetmek mümkündür. Söz konusu partiler; İsviçre, Avusturya ve Macaristan devletlerinin, kendi vatandaşlarından aldıkları vergileri artırarak ülkelerine gelen göçmen, sığınmacı ve yabancılar için maddi kaynak sağladıkları iddiasıyla duruma karşı çıkmaktadırlar. Özellikle Arap Baharı'ndan sonraki süreçte artarak devam eden göçmen ve sığınmacılara sağlanan sosyal yardımların finansmanının vergilerle sağlandığı ve bu vergilerin Arap Baharı'ndan bu yana arttığı iddiası Tablo 4.15'te gösterildiği gibi olası görünmektedir. Arap Baharı'nın patlak verdiği 2011 yılından bu yana bireysel gelirden vergilere ödenen payın artış göstermesi durumu, söz konusu partilerin devletin göçmen ve mültecilere sağladığı sosyal yardımları halktan alınan vergilerle finanse ettiği iddiasının dayanağını oluşturmaktadır. Bu açıdan SVP, FPÖ ve Jobbik'in söylemlerinde benzerliğe rastlamak mümkün görünmektedir.

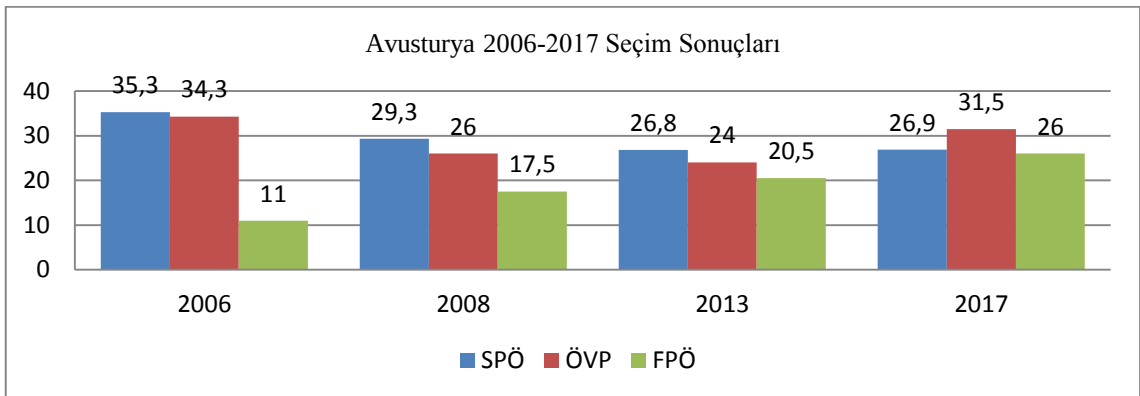
Tablo 4.16: Yıllara göre İsviçre, Avusturya ve Macaristan'daki işsizlik oranları ([http-27](#))

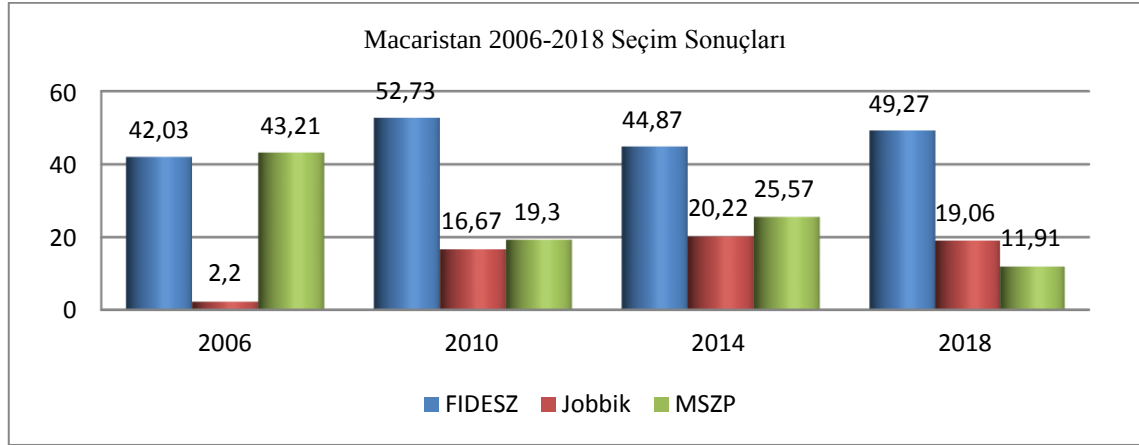
Tablo 4.17: İsviçre'deki Son 4 Genel Seçimde Partilerin Oy Dağılımları ([http-28](#))

Tablo 4.18: Avusturya'daki son dört genel seçimde partilerin oy dağılımları ([http-29](#))

Tablo 4.2: Macaristan 2006-2018 seçim sonuçları (<http-3>)

Literatürdeki genel kanı olan işsizliğin artmasıyla aşırı sağ partilerin oy oranlarını artırmasının doğru orantılı olması hipotezi, Avusturya'daki ve İsviçre'deki durumu açıklamak için doğru fakat Macaristan'daki durum için yanlış bir önermedir. Jobbik, SVP ve FPÖ'de de tıpkı literatürdeki genel kanı gibi ortak siyasal söylem olan göçmen ve yabancıların ucuz işçilik sayesinde Macaristan, İsviçre ve Avusturya vatandaşlarının işlerini elinden aldığı ve işsizliğin artmasına neden olması durumu için Tablo 4.16'ya bakıldığında 2011-2016 yılları arasında İsviçre, Macaristan ve Avusturya'daki işsizlik oranlarındaki değişimler görülmektedir. Avusturya'daki işsizlik oranı Arap Baharı'nı milat olarak kabul edersek 2011 yılında %4,6 iken, 2016 yılına gelindiğinde %6'ya, İsviçre'de %2,8 iken %3,3'e yükselmiş; Macaristan'da %11'den %5,1'e düşmüştür. Bu gelişmelerin yanında partilerin oy oranlarındaki değişime bakıldığında tablo 4.17'de SVP'nin, tablo 4.18'de FPÖ'nün oy oranlarıyla işsizliğin doğru orantılı şekilde ilerlemesi hipotezini doğrulamak mümkündür. Fakat Macaristan örneğine bakıldığında Tablo 4.2'de Jobbik'in oy oranlarındaki yükselişin işsizlikle bir ilişkisi olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda Avrupa ülkelerinin tümünde oy oranlarını artıran aşırı sağ partilerin dayanağı olarak kullanılan işsizlik argümanı, her ülke için doğru değildir. Partilerin argüman olarak işsizliği kullanması sıklıkla rastlanan bir durumken, partilerin dayanağı olan bu argüman ve literatürün oy oranıyla kurduğu ilişki; her ülkedeki –özellikle Macaristan'daki- aşırı sağın yükselişini açıklamada yetersiz kalan bir hipotezdir. Bu doğrultuda Macaristan'da yaşayan Romanların gelir durumlarının Macaristan'ın geneline göre kötü olması ve ekonomik sınıflarının alt sınıfa karşılık gelmesi nedeniyle Jobbik'in ekonomi söylemlerinde sıklıkla karşılaşılan “ekonomik farklılıklar”ın dayanağını oluşturmaktadır. GSYİH'daki artışa rağmen gelir

eşitsizliğinde ilerleme olmayışı ve Romanların yaşadıkları bölgelerin Macaristan'ın diğer bölgelerine kıyasla geri kalmış ve güvenli olmayan yerler olması Jobbik'in Romanlar konusunda ekonomik ve güvenlik tehdidi iddialarına neden olmaktadır. Parti, geri kalmış ve güvenli olmayan bu bölgeler için harcanan sosyal yardımlar ve gelir eşitsizliğinin azaltılması için yapılan yatırımların, Macarların refahının önünde önemli bir engel olduğunu iddia etmektedir ve bu iddialar doğrultusunda seçmeninden destek bulmayı amaçlamaktadır.

Yukarıda bahsedilen açıklamalar ışığında, Avrupa genelinde yükselen aşırı sağ ideolojinin söylem ve politikalarının ülkeler bazında çeşitli farklılıklar gösterdiği ve bu farklılıkların bazı partilerin diğer partilere göre daha başarılı sonuçlar aldığını gözlemlemek mümkündür. Bu farklılıklar çoğunlukla ulus-devletlerin kuruluşu, ulus inşa süreçleri ve ötekiyi tanımlamaktaki değişkenliklerden kaynaklanmaktadır. Avrupa'nın tüm ülkeleri aynı anda kurulmamış, aynı kuruluş süreçlerinden geçmemiş ya da aynı kültürel, dinsel, dilsel, ekonomik ve ulusal değerlere sahip olmamıştır. Bu doğrultuda her ülkenin kendine özgü dinamikleri olması ve bu dinamiklerin o ülkedeki ideolojik yapılanmanın şekillenmesinde etkili olması muhtemeldir. İsviçre'nin geç dönemde kurulan, gelişen ve geç dönem milliyetçiliğiyle tanışan, refahı ve ekonomik güvenliği vazgeçilmez şart olarak gören ve ötekiyi tanımlarken sayılan kriterlerin yanında dini motifleri de kullanan bir ülke olması nedeniyle Avrupa'nın diğer ülkelerinden farklılık göstermektedir. Avusturya ise, uzunca bir süre hanedanlık dönemi etkisinde kalan, hanedanlık etkisi ortadan kalkınca işgale uğrayan ve daha sonra başka bir ideoloji tarafından baskı altına alınan ve bu doğrultuda kimlik inşasında Avrupa'nın diğer ülkelerinden farklı bir süreç geçiren bir ülke olması dolayısıyla önem arz etmektedir. Macaristan ise, modernite dönemine Avusturya İmparatorluğu ve hanedanlık hakimiyeti altında giren, İmparatorluk'a karşı bağımsızlık mücadelesini verirken ulus bilincine kavuşan, Avusturya'dan bağımsız olduğundaysa Sovyetler Birliği ve onun ideolojisinin etkisinde geç döneme kadar yeniden bağımsızlık mücadelesi veren bu doğrultuda milliyetçiliği ve ulus bilincini canlı tutan bir ülke olması açısından önemlidir. Söz konusu farklılıklar, doğrudan olmasa da önemli ölçüde İsviçre, Avusturya ve Macaristan'daki aşırı sağ partilerin seçmenden destek bulmasına giden süreci yaratmıştır. Avrupa'nın diğer ülkelere kıyasla daha başarılı seçim sonuçları alan ve ülkedeki önemli bir kesimi temsil eden bu partilerin söylemlerinde

kullandıkları argümanlar çoğunlukla halkta mevcut olan sorun, şikayet ya da isteklerden oluşmaktadır. Aşırı sağ partiler; işsizlik, ekonomik kaygılar, güvensizlik, kültürel ve dini değerlerin tehdit edildiği algısı gibi halkın hemen hemen her kesimine bir şekilde temas edebilme ihtimali olan sorunları söylemlerinde kullanmaktadırlar. Bahsedilen sorunların yanında partilerin yukarıda sayılan farklılıklardan da yararlanmak yoluyla seçmenleri ikna edebildikleri görülmektedir. Söz konusu söylemlerin doğru veya yanlış oldukları önceki kısımlarda incelenmiş, analizler sonucunda önemli bir kısmının rasyonel ya da doğru olmamasına rağmen seçmenleri ikna etmede başarıya ulaştığı görülmüştür.

Söz konusu farklılıkların yanında birçok benzerliğe de sahip olan bu partilerin benzer yanlarının çoğunlukla korku, öteki ve sorunlara sunulan çözümler doğrultusunda şekillendiği çalışmada görülmektedir. Farklı şekil ve tanımlara sahip olmasına rağmen benzer tehdit ve korku algısına sahip söylemler ve bu tehditlerin çözümü için sunulan yolların ortak olması ilgi çekici bir durumdur. İsviçre ve Avusturya için fakir, terörist, Müslüman, uyum sağlamayan yabancılar ötekiyken; Macaristan için sosyokültürel farklılıklar ve gelir eşitsizliği kaynaklı ekonomik sınıfsal farklılıklara sahip göçmen ve azınlıklar (Romanlar) sorunun kendisidir. Üç ülkenin aşırı sağ partileri için de ortak olan uyum sağla(ya)mayan yabancılar sorununun çözümleri de ortaktır: katı hukuk mekanizması, yabancıların ülkelerine girişinin engellenmesi veya zorlaştırılması ve yabancıların ülkelerinden gitmeleridir. Bu doğrultuda üç partinin yanı sıra tüm Avrupa aşırı sağ partilerinin çözüm önerileri bu söylemlerden oluşmakta olup söylemlerin ikna ediciliği farklılık göstermektedir.

Çalışmanın konusunu oluşturan farkçı veya sosyokültürel ve ekonomik temellere dayanan ötekileştirme Avrupa'nın ve hatta dünyanın genelinde yükselen bir çizgide seyretmektedir. Bu nedenle aşırı sağın ve söylemlerinin gelecekteki birçok çalışmanın da konusunu oluşturması oldukça muhtemeldir.

SONUÇ

Bu çalışma; İsviçre, Avusturya ve Macaristan'daki aşırı sağın yükselişe geçmesinde etkili olan dinamikleri ve bu dinamiklerin söz konusu ülkelerdeki aşırı sağ partilerin oy oranlarının artışına etkisini analiz etmektedir. Tezin elde ettiği veriler açısından bu dinamikleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

- Ülkelerin ulus inşa süreci,
- Ülkelerin geçmişinde yaşadığı işgal veya üst kültür müdahalesi,
- Ülke içindeki azınlıklarla yaşanan etnik çatışmalar,
- Ülkedeki dinsel ve mezhepsel farklılıklar,
- Partilerin kazandığı oyların protesto oyu olup olmaması,
- Söz konusu ülkelerin göçmen ülkesi ya da transit ülke olması,
- Partilerin dış politika hedef ve istekleri,
- Partilerin ekonomi politikalarının inşasında durdukları konum ve ekonomik sınıf farklılıkları,
- Partilerin medya, reklam, propaganda ve finansman kullanımları,
- Ülkedeki konuşulan dil farklılıkları, bölgedeki etnik çeşitlilik ve ülkenin yabancı-göçmen yoğunluğu,
- Partilerin uluslararası örgütler ve diğer ülkelerle ilişkilerdeki taraf seçimi veya öncelikleri,
- Partilerin ve halkların, ötekiyi belirleme süreci ve öteki tanımındaki değişiklikler,
- Partinin hitap ettiği kitlenin ekonomik, kültürel ve siyasal yelpazedeki konumu.

Bu dinamikler doğrultusunda tez üç temel sonuca ulaşmıştır. Bunlardan ilki; incelenen ülkeler ve partilerin politikaları, etnisite veya ırk temelli klasik ırkçılıktan ziyade kültürel ve ekonomik farklılıklara dayanan farkçı ırkçılık ve yabancı karşıtlığının bir sonucudur. Önceki bölümlerde de belirtildiği üzere; uluslararası sistemde meydana gelen değişimler sonucunda göçmenlerin çoğunluğunu Müslümanların oluşturması, Avrupalıların “Göçmen=Müslüman” algısını benimsemesine neden olmuştur. İsviçre, Avusturya ve Macaristan gibi Hristiyan nüfusun yoğun olduğu ülkelere göç eden Müslümanlar, kendi kimliklerini dini temeller çerçevesinde şekillendiren Avrupalılar için sorun olarak görülmektedir. Bu sorun öncelikle güvenlik ve kültürel farklılıklar

sonrasında ise ekonomik temellere dayanmaktadır. Şöyle ki; Avrupa ve dünya genelinde meydana gelen terör olaylarında radikal dinci terör örgütlerinin rolü, Avrupalılar için İslam'ın radikalleşmeye meyilli bir din olduğu düşüncesini ve İslamofobi'yi yaratmıştır.

Terör tehdidinin yanında gelenekler, dini ritüeller ve günlük yaşamdaki uygulama farklılıkları Müslüman göçmenlerin Avrupalılar tarafından kabul edilmesini engellemektedir. Sünnet, kurban ibadeti, geldikleri ülkeye bağlı olarak kadının toplumdaki rolü, giyim ve yeme-içme alışkanlıkları gibi Avrupa'dan farklı kültürel ve dini unsurlar Müslümanların, Avrupa değerleri ile uyumunu zorlaştırmaktadır. Müslümanların muhafazakar olan gruplarının, Avrupa kültürüyle entegrasyon konusundaki korumacı tutumu, toplumsal ayrılmaya neden olduğu ve günlük yaşamdaki uygulamalarda farklılıklar yaratması nedeniyle Avrupalılar için tehdit olarak algılanmaktadır. Medya kuruluşları, parti programları ve propagandaları sonucunda Kur'an'ın belli ayetlerinin seçilerek, Müslümanların cihat düşüncesi doğrultusunda Hristiyanların canlarına, mallarına ve dini değerlerine saldırmak için tanrılarından emir aldıklarını ve bunun dini bir gereklilik olduğu topluma kabul ettirilmeye çalışılmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, Avrupalılar Müslümanların hem güvenlik hem de dini açıdan Hristiyanlık için tehdit olduğuna inandırılmaktadır.

Macaristan'daki göçmen karşıtlığının dini değerlere dayanmasının yanında bir diğer öteki olan Romanların yabancı olarak algılanmasında dini olmayan kültürel farklılıklar öne çıkmaktadır. Din olarak Macarların çoğunluğuyla aynı konumda olmalarına rağmen kültürel ve ekonomik farklılıklar Romanların öteki olarak kabul edilmeleriyle sonuçlanmaktadır. Yarı-göçebe bir kültüre sahip olan Romanların yaşam biçimleri ve kültürleri, Orta Çağ'dan bu yana yerleşik yaşam kültürüne sahip olan ve uzun zaman önce şu anki bulundukları topraklara yerleşmiş Macarlardan farklılık göstermektedir. Kültürel farklılığın yanında Macarlara kıyasla daha küçük bir orta sınıf ve çoğunlukla alt sınıfa mensup olan Romanlar, GSYİH'daki yükselişten Macarlardan daha az faydalanmaları nedeniyle ekonomik durum ve sınıfsal farklılıklardan müzdariptir. Bunun yanında Avrupa'daki aşırı sağ partilerin de çoğunlukla söylemlerinde yer alan "Emeklerinizi mi güvence altına almak istersiniz yoksa yabancıları mı?" ikilemine seçmenlerin düşmesini sağlayarak Jobbik; yabancılara sağlanan sağlık, eğitim vb. sosyal yardımların dolaylı vergilendirmelerle Macarların gelirlerinden sağlanması yoluyla refaha ve sosyal güvenlik yapısına tehdit olarak

algılanmasını sağlamayı amaçlamaktadır (Mandacı ve Özerim, 2013: 116). Bu doğrultuda Romanların Macaristan'daki sosyal yardımlardan faydalanan kesimin çoğunluğunu oluşturmaları sebebiyle Jobbik'in ekonomik güvenliğe tehdit iddialarının sıklıkla hedefi olarak Romanları göstermesi durumu ortaya çıkmaktadır. Macaristan'ın ulus-devlet olarak kurulması sürecinde; kurucu unsur olan Macarlardan başlangıçta ayrı bir dil konuşmaları, ekonomik ve kültürel olarak Macarlardan farklılıkları, ötekinin tanımlanmasında Romanların ön plana çıkmasına neden olmuştur.

Güvenlik ve kültürel tehdidin yanında göçmenler; ucuz işgücü, sosyal yardımlar ve istihdam nedeniyle Avrupalılar için sorun olarak algılanmaktadır. Son bölümdeki istatistiklere bakıldığında partilerin göçmen karşıtlığında kullandığı önemli argümanlardan biri olarak işsizlikteki artışın göçmenlerle doğru orantılı olduğu iddiası gerçekçi bir zeminde olmasa dahi halk tarafından kabul görmektedir. Sosyal yardımların göçmenlere verilmesi ve bu durumun halktan alınan vergilere yansımaları argümanı gelir-vergi oranındaki değişim nedeniyle doğru olabilecek bir önermedir ve bu argüman halk nezdinde de partilere destek sağlamaktadır. İncelenen ülkelerdeki işsizlik rakamlarındaki değişimin, partilerin başarı sağlamasında literatürdeki genel kanıya göre ana etken olduğu düşüncesi yoruma açık bir durumdur. Şöyle ki; incelenen ülkelerdeki işsizlik verileri, doğal işsizlik değerleri olan %4-6 arasında seyretmektedir. Halk tarafından bu iddianın karşılık bulmasıysa Standing²⁴'in prekaryasıyla açıklanabilir. İncelenen ülkelerin ekonomik durumları göz önünde bulundurulduğunda; GSYİH'da ve büyüme oranındaki pozitif durum, bireylerin de refahında artışı beraberinde getirmiştir. Özellikle İsviçre gibi orta sınıfın çoğunlukta olduğu ülkelerde refah ve iş kaybetme korkusu halkın parti tercihinde etkili olmaktadır. Göçmenlerin ülkelere gelmeleri durumunda, işlerini daha ucuz bir maliyetle çalışmak yoluyla ellerinden alacağı ya da maaşlarındaki vergilerin göçmenlere mali imkan yaratmak için artırılacağı ve bunun sonucunda refahın azalacağı korkusu prekaryayı yaratmaktadır. Bu doğrultuda göçmenlerin güvenlik ve kültürel tehdit olmasının yanında ekonomik bir tehdit olarak görülmesini de beraberinde getirmiştir.

İşsizliğin normal seviyede seyri, bireysel gelirin ve GSYİH'nın artmasına rağmen bireylerde meydana gelen işsiz kalma ya da refahı kaybetme korkusu aşırı sağ

²⁴ Bunun için bkz: Standing, 2017: 23

partilerin oy kazanmak için kullandıkları söylemlerin dayanağı olmuştur ve onlara başarı sağlamıştır. Bu doğrultuda; sanılanın aksine aşırı sağ partilere oy veren kesimlerin yalnızca alt sınıf, eğitimsiz, genç ya da yalnızca aşırı sağ taraftarı nüfustan oluşmadığı, özellikle söz konusu ülkelerin seçmen profilleri incelendiğinde orta ve üst sınıfın, eğitilmiş bireylerin, çalışanların ve sosyalist ya da liberal çizgideki bireylerin de ekonomik refahlarını kaybetme korkusu nedeniyle bu partilere oy verdiği görülmektedir.

Bu açıklamalar ışığında aşırı sağ partilerin sunduğu ve devletlerin de doğrudan ya da dolaylı şekilde uyguladığı çözümler; genel dışlama, ayrımcı dışlama ve asimilasyon olarak önceki bölümlerde sıralanmıştır. Genel dışlama, incelenen aşırı sağ partilerin sıklıkla başvurduğu göçmen ve yabancıların ülkelere girişlerinin tamamen engellenmesi gerektiği söylemleri olarak açıklanabilir. Genel dışlama sonucunda aşırı sağ partiler, demografik ve kültürel homojenliğin yanında ekonomik refahın da korunacağını iddia etmektedir. Üç parti için de ortak çözümlerden ikincisi olan ayrımcı dışlama, göçmen ve yabancıların ülkelere girmelerini engelleyemedikleri durumlarda (iltica, yasa dışı göç gibi) onlardan geçici süreliğine iş gücü olarak faydalanmak şeklinde tanımlanabilir. Bir nevi sömürü olarak adlandırılabilir bu durumda ülke menfaatleri doğrultusunda yabancıların kullanılması ve bu hizmetlerinin karşılığında vatandaşlık verilecekse dahi siyasal ve kültürel olarak ülkelere uyum sağlaması şartı koşulmaktadır. Bu doğrultuda aşırı sağ partiler hem yabancıların entegrasyonu sorununu çözmemi hem de ülkelere gelecek olan yabancıları caydırmayı hedeflemektedir. Üçüncü çözüm olan asimilasyon ise; incelenen partilerin yanında diğer aşırı sağ partilerin de sıklıkla söylemlerine konu olan, kaynak ülkenin kültürü ve kimliğinin unutulması ve yerleşilen ülkenin kültürüne tamamen uyum sağlaması olarak tanımlanabilir. Bu çözümle beraber aşırı sağ partiler, yabancı entegrasyonu sorununun çözümü için yabancılık durumunu ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Böylece aşırı sağ için önemli bir gereklilik olan homojen toplumu yaratmak mümkün olacaktır.

Diğer yandan Avrupa'daki aşırı sağın ve ırkçılığın düzeyleri önceki bölümlerde; kendini savunma, yabancı karşıtlığı, açık-kapalı ırkçılık ve devlet ırkçılığı şeklinde sıralanmıştır. Kendini savunma düzeyi, genellikle İskandinav ülkelerinde karşımıza çıkan bir durum olup, yabancılar sorunun temeli olarak görülmez, görülse dahi bu sorunların sebebi olarak devletin kurumları ve sistem kabul edilir. Yabancı düşmanlığı

düzeyi, etno-merkezcilik çerçevesinde şekillenen ve yabancıların kültürlerine karşı olmak şeklinde tanımlanabilir. Üçüncü düzey olan açık-kapalı ırkçılıkta, halkın yaşadığı sorunların yabancılardan kaynaklandığı ve yabancı kültürün ülkenin kültürüne zarar verdiği söylemleri çerçevesinde şekillenir. Dördüncü düzey ise devlet ırkçılığı olup, devlet ve kurumları tarafından sistematik şekilde uygulanan ayrımcı ve saldırgan politikalar. Çalışmada incelenen aşırı sağ partiler, sayılan düzeylerden ikinci ve üçüncü düzeylerde politikalar seyretmektedir. Farklı ırkçılık olarak adlandırılabilen bu iki düzeyin de temelini kültürel farklılıklar oluşturmaktadır. Toplumun genelinden farklı kültüre mensup grupların tehdit olarak görüldüğü bu düzeyde, politik söylemler ve faaliyetler ayrımcılık, dışlama ve korumacılık şeklinde kendini gösterir ve nadiren saldırgan eylemlere başvurulur. İsviçre, Avusturya ve Macaristan örneklerinde, ulaşılan veriler doğrultusunda yalnızca bu iki düzey çerçevesinde politikalar rastlanmaktadır ve dönem dönem bu politikalar iki düzey arasında gidip gelme şeklinde değişkenlik gösterebilmektedir.

Çalışmanın ulaştığı ikinci sonuç; Avrupa'nın tüm aşırı sağ partilerindeki genel yükselişi açıklayacak olan ortak bir yargı üretmenin mümkün olmadığıdır. Yukarıda sayılan dinamikler göz önünde bulundurulduğunda partilerin, öteki algısı ve ulusal kimlik inşası konusundaki farklılıklarının yanında ülkelerin iç ve dış siyasetinde meydana gelen sorunların farklılık göstermesi nedeniyle aşırı sağ partilerin yükseliş nedenlerini ortak bir ifadeyle açıklamak doğru olmayacaktır. İncelenen partilerde ortak olarak yabancı karşıtlığı durumu söz konusudur fakat üç parti için de ortak bir öteki tanımından bahsetmek mümkün değildir. Jobbik için diğer iki partide olduğu gibi göçmen karşıtlığına rastlanırken; ötekiyi tanımlamada SVP ve FPÖ'nün aksine "göçmenlerin dini" kriteri baskın değildir. Jobbik, göçmenlerin dininin ne olduğunu ayırt etmeksizin Macaristan'a gerçekleşen veya gerçekleşebilecek göçün –özellikle AB kurumları tarafından belirlenen kotalarla- karşısında dururken; SVP ve FPÖ, göçmenlerin hangi dine mensup olduğuyla ilgilenmektedir. Üç parti için de önemli bir kriter olarak dil ve kültürel uyumun yanında SVP ve FPÖ dini değerlerin de uyumunu yabancıların meşruiyetinde şart koşturmaktadır. Üç parti de kendilerini Hristiyanlık kültürüyle içiçe geçmiş ulus kimliğine sahip çıkan partiler olarak tanımlarken, SVP ve FPÖ için bu kimlik tanımında dinin yeri Jobbik'e kıyasla fazladır. Bu durumu, ülkelerin

ulus bilincinin zayıflığı ve kimlik inşası süreçlerinin geç dönemde gerçekleşmesinin etkisi ile açıklamak mümkündür.

İsviçre'nin diğer Avrupa ülkelerine göre daha geç dönemde milliyetçilik ile tanışması ve ülkenin demografik yapısındaki çeşitlilik, ülkedeki kapsayıcı değer olarak bir ulus bilincinden ziyade dini değerler üzerinden şekillenen (İsviçre Anayasası'nın "Yüce Tanrı adına" şeklinde başlaması gibi) bir kimlik yaratılmasına neden olmuştur. Avusturya'da ise, uzun bir dönem tek bir hanedanlık tarafından yönetilmesi, ardından çok kısa bir süre içerisinde kendi ulus bilincinin oluşmasına fırsat verilmeden, önce Nazi sonrasında Sovyetler Birliği etkisiyle karşılaşması, Avusturyalı ulus kimliğinin yaratılmasına engel olmuştur. Milliyetçilik çağında iki kez üst kimlik tarafından etkilenen "Avusturyalı kimliği", ortak bir ulus bilinci oluşturacak ve toplumu bir arada tutacak bir kimlik yaratmak için Hristiyanlık değerlerini benimsemiştir. FPÖ de işte bu noktada Avusturyalı kimliğini Hristiyanlıkla içiçe geçmiş olarak tanımlamış, Hristiyan olmayan veya Hristiyanlığın dost kabul etmediği halkları öteki olarak benimsemiştir. Heywood'un dinsel uyanışçılık olarak adlandırdığı bu durum, zayıf ulusal aidiyet ya da geç dönem ulus kimlik inşası nedeniyle zayıf olan ulusal bilinci nedeniyle, aşırı sağ partilerin seçmenlerini bir arada tutmak ve daha geniş bir kitleye yayılmak için söylemlerinde dini sembollerini sıklıkla kullanmalarına neden olmuştur. Bu doğrultuda İsviçreli ve Avusturyalı ulusal aidiyetini Hristiyanlık dini ve kültürü üzerinden sağlamış, ötekiyi de dinsel farklılıklara sahip gruplar hatta dini olarak rakip/düşman kabul edilen topluluklar olarak belirlemişlerdir. Hristiyanlık değerlerini içerse de bu iki ülkeden farklı olarak Macaristan'ın ulus bilinci, önce Habsburglara ardından da Sovyetler Birliği'ne karşı birleştirici unsur olmuş; ötekiyi tanımlamada dini kriterler yerine kan bağı ve milliyet ön planda tutulmuştur. Bu durumu ötekinin (Romanlar) diniyle aynı dine mensubiyetin varlığıyla açıklamak mümkündür. Bu nedenle SVP ve FPÖ'nün kimlik inşası dini kriterlerin, Jobbik'in ise ulus fikrinin ağır bastığı bir süreçten geçmiştir.

Tezin ulaştığı üçüncü sonuç ise; partilerin ötekiyi tanımlarken kullandıkları unsurun dil olmamasıdır. Moderniteyle beraber milliyetçiliğin ve ulus-devletin yaratılmasında kullanılan temel unsur olan dil olgusunun incelenen ülkeler için ötekiyi

inşa etmede kullanılamaması durumu söz konusudur. Anderson²⁵'in, dil yoluyla resmi milliyetçiliğin yaratılması ve ötekinin tanımlanması tezinin aksi durumu İsviçre, Macaristan ve Avusturya'da görülmektedir. Öncelikle İsviçre'de; bir İsviçreli kimliği ve milliyetçiliği yaratmak için kullanılacak dil olgusu, ülkedeki yönetim şeklinin etkisi, demografik ve dilsel çeşitlilik nedeniyle mümkün görünmemektedir. Dört resmi dilin konuşulduğu, homojen olmayan nüfusu ve merkezi otoritenin kantonlardaki gücünün zayıf olması nedeniyle dil ve milliyet çerçevesinde İsviçreli kimliğinin yaratılması mümkün olmamıştır. Bu nedenle SVP, İsviçreli kimliğini belirlerken, Hristiyanlık dinini ve kültürel değerlerini kullanmıştır. Bu doğrultuda öteki de Hristiyan olmayanlardan oluşturulmuştur. Benzer bir şekilde Avusturya için FPÖ, Avusturyalı kimliği tanımını oluştururken; başka bir devletin etnik dili olan Almancayı ve Almanca konuşanları biz kabul etmesi durumunda Almanya'dan farklı bir kimlik ve ulus yaratamayacağı nedeniyle Hristiyanlığı, Avusturyalı kimliğinin temel unsuru olarak tanımlamıştır. Macaristan'da ise Jobbik, Macar kimliğini; Hristiyan kültürünü kabul eden, Macarca konuşan ve etnik köken olarak Macar olan şeklinde tanımlamıştır. Bunun yanında Macarca konuşan ve Hristiyanlık dinine mensup Romanları öteki olarak tanımlarken kullandığı argüman kültürel ve ekonomik farklılıklardır. Burada incelenen diğer ülkelerden farklı olarak etnik kökenin etkisinin olduğu öteki olgusunda dini kriterler göz önünde bulundurulmamış; hatta yakın ilişkiler kurulması gerektiğini iddia ettikleri ve akraba olarak tanımladıkları Müslüman, Musevi ya da diğer dinlere mensup Turanid halkları da öteki tanımına sokmamıştır. Bu doğrultuda Anderson'ın resmi milliyetçilik tezinden farklı olarak dil olgusu, söz konusu ülkeler için kimlik inşasının temel kriteri değildir.

Netice itibarıyla, çalışmada incelenen partilerin Avrupa'nın diğer aşırı sağ partilerine kıyasla daha başarılı sonuçlar elde etmesinde, ulus inşa süreçleri ve sosyoekonomik farklılıklar önemli bir etkiye sahip olmuştur. Partilerin bulunduğu ülkelerdeki tehdit ve sorun algısının yönetimi ve bu konulara partilerin sundukları çözümlerin seçim sonuçları göz önünde bulundurulduğunda halk tarafından kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Bu sorunlar ve çözümlerinin, rasyonel olmasa bile toplumların yaşayabileceği ya da yaşama ihtimalinin bile aşırı sağ partilere sıkıca bağlanmalarına yetecek kadar korku yaratan konular olduğu çalışmada görülmüştür. İnsanların temel

²⁵ Bunun için bkz: Anderson, 2017: 99-128

öncelikleri olan hayatta kalma ve korunma ihtiyaçları, partilerin söylemleri doğrultusunda tehlike altındadır. Bu doğrultuda söz konusu tehlikeden kurtulmak için insanlar, aşırı sağ partilerin kendilerini çözüm olarak sunması durumuna açık hale gelmektedirler. İncelenen ülkeler ve partilerin seçim başarılarından anlaşılacağı üzere partiler halkları, bu sorunların varlığına ve çözümlerinin kendi parti politikaları olduğuna başarılı bir şekilde ikna etmişlerdir. Bu durumun ülkeden ülkeye değişkenlik göstermesiye partilerin söylemlerindeki argümanların halka ne derece temas ettiğinden ya da geçmişteki yaşanan sorunlarla ne kadar ilgili olduğundan kaynaklanmaktadır. İşte burada söz konusu üç partinin tarihsel ve güncel sorunları toplumun genelinde olan sorunlar olarak göstermekte ve toplumu bu sorunlara karşı kurtarıcı olarak kendilerini sunmalarında sağladıkları başarı, aynı zamanda seçim başarılarını temsil etmektedir.

Çalışmada incelenen İsviçre, Avusturya ve Macaristan'ın yanında, Avrupa'nın genelinde yükselmekte olan aşırı sağ partiler konusunda diğer önemli seçim başarıları elde etmiş partilerden Almanya'daki AfD, Polonya'daki PiS ve Birleşik Krallık'taki UKIP de incelenebilir. Buna ek olarak; Brezilya'da 2018'deki devlet başkanlığı seçimini kazanan aşırı sağcı Jair Bolsonaro ve İtalya'da kurulan yabancı karşıtı Beş Yıldız-Lega Nord koalisyon hükümeti, küresel çapta yükselen yabancı karşıtlığı konusunda incelenebilecek örneklerden birkaçını oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ablonczy, B. (2005). *Teleki Pal*. Budapest: Osiris Kiado.
- Akçalı, E. and Korkut, U. (2012). Geographical Meta-Narratives in East-Central Europe: Neo-Turanism in Hungary. *Eurasian Geography and Economics*, vol.53, no.5, pp-596-614.
- Akdemir, E. (2013). *Avrupa Birliği'nde Kimlik, Kültür Tartışmaları ve Türkiye*. Bursa: Ekin Yayınevi
- Akdemir, E. ve Tekeli, S. (2017). AB Mavi Kart Uygulamasının Türkiye İşgücü Piyasasına Olası Etkileri. *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*. Cilt 25, Sayı 1. s. 75-101.
- Akdemir, E. (2009). 11 Eylül 2001, 11 Mart 2004, 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslam'ın Avrupa'da Algılanışı. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*. Cilt 8, No 1. s. 1-26.
- Akıllıoğlu, T. (1997). Contemporary Forms and Manifestations of Racism and Racial Discrimination against Immigrants. *Perceptions*, Vol.II, No.2, (June-August), pp. 104-117.
- Anderson, B. (2017). *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması* (çev. İ. Savaşır). İstanbul: Metis Yayınları.
- Arsava, F. A. (1993). *Azınlık Kavramı ve Azınlık Haklarının Uluslararası Belgeler ve Özellikle Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 27. Maddesi Işığında İncelenmesi*. Ankara: Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi.
- Arslan, A. (2006). *Avrupa'dan Türkiye'ye İkinci Yahudi Göçü*. İstanbul: Truva Yayınları.
- Avrupa Komisyonu. (2013a). *12 Haziran 2013, 13/532 sayılı Ortak Avrupa Sığınma Sistemi Memorandumu*. (https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_en.pdf adresinden 24.04.2018 tarihinde erişildi)

- Avrupa Komisyonu. (2013b). *Task Force Mediterranean*. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/139937.pdf adresinden 24.04.2018 tarihinde erişildi)
- Bahadır, G. (2012). *Avrupa Birliği'nin Azınlık Politikası ve Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye'deki Azınlıklar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balibar, E. ve Wallerstein, I. (2007). *İrk, Ulus, Sınıf* (çev. N. Ökten). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Barker, M. (1982). *New Racism*. London: Junction Books Ltd.
- Barreto A. A. (2009). *Nationalism and Its Logical Foundations*. Palgrave Macmillan: USA.
- Barten, U. (2011). Minority Rights in the European Union After Lisbon. *University Association for Contemporary European Studies*. (https://www.uaces.org/archive/papers/abstract.php?paper_id=605 adresinden 29.01.2019 tarihinde erişildi)
- Belser, E. M. (2018). Accommodating National Minorities in Federal Switzerland- Old Concept Meet New Realities. A. Gagnon. and M. Burgess (eds.), in *Revisiting Unity and Diversity in Federal Countries: Changing Concepts, Reforms Proposals and New Institutional Realities*. (pp. 79-115). Boston: Brill Nijhoff.
- Berting, J. (2006). *Europe: a Heritage, a Challenge, a Promise*. The Netherlands: Eburon Academic Publishers.
- Biro-Nagy, A. and Rona, D. (2011). *Tudatos Radikalizmus: A Jobbik Utja a Parlamentbe 2003-2010 (Rational Radicalism: Jobbik's Road to the Hungarian Parliament 2003-2010)*. (https://www.researchgate.net/publication/301337914_Rational_Radicalism_Jobbik's_Road_to_the_Hungarian_Parliament_2003-2010 adresinden 30.03.2018 tarihinde erişildi.)
- Blotevogel, H. H., Müller-Ter Jung, U. and Wood, G. (1993). From Itinerant worker to Immigrant? The Geography of Guest Workers in Germany. R. King (ed.), in

- Mass Migration in Europe: The Legacy and the Future.* (pp. 88-100). London: Belhaven Press.
- Bundestrat- the Austrian Federal Council (1976). *1976 Ethnic Groups Act (Volksgruppengesetz)*. (<http://www.equalrightstrust.org/content/austria-ethnic-groups-act-1976> adresinden 28.01.2019 tarihinde erişildi)
- Buonfino, A. (2004). Politics, Discourse and Immigration as a Security Concern in the EU, a Tale of Two Nations, Italy and Britain. *SA Annual Conference*, London: Lincoln.
- Canatan, K. ve Hıdır, Ö. (2007). *İslamofobi ve Antiislamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım*. Ankara: Eskiyei Yayınları
- Capotorti, F. (1991). *Study on the Rights of Persons belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities*. New York: United Nations Centre for Human Rights.
- Castells, M. (2004). *The Power of Identity*, Oxford: Blackwell.
- Clausen, D. (2000). Das Verschwinden des Sozialismus. Zur Ethnonationalistischen Auflösung des Sowjetsystems. *Kritik des Ethnonationalismus (Hannoversche Schriften 2)*. Frankfurt: Neue Kritik.
- Coffé, H. and Voorpostel, M. (2010). Young People, Parents and Radical Right Voting. The Case of the Swiss People's Party. *Electoral Studies*. Vol. 29. pp. 435-443.
- Coşkun B. B. ve Çim, E. (2015). Avrupa Birliği Ortak Göç ve Mülteci Politikaları ve İnsan Güvenlik İkilemi. C. Dinç (Ed.), *Avrupa ve Avrupa Birliği: Teori, Güncel İç Gelişmeler ve Dış İlişkiler* içinde (s. 289-306). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Council of the European Union. (2003). *Concerning the Status of Third-Country Nationals Who Are Long-Term Residents*. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:32003L0109> adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi).
- Çakmak, H. (2012). *Avrupa Birliği'nin Etnik Yapısı: Avrupa Birliği'ndeki Halkların Kökenleri ve Gerçekler*. İstanbul: Kripto Basım Yayın

- Çavuşoğlu, N. (2001). *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları*. İstanbul: Su Yayınları.
- De Master, S. and Le Roy M. K., (2000). Xenophobia and the European Union. *Comparative Politics*. Vol. 32. (July, 2000) No.4, pp. 419-436.
- Delanty, G. (2004). *Avrupa'nın İcadı*. (çev. Hüsamettin İnaç). Ankara: Adres Yayınları
- Dettke, D. (2014). Hungary's Jobbik Party, the Challenge of European Ethno-Nationalism and the Future of the European Project. *Center for International Relations*. Washington
- Downs, W. (2012). *Political Extremism in Democracies: Combating Intolerance*. New York: Palgrave Macmillan.
- Dumont, L. (1986). *Essay on Individualism: Modern Ideology in Anthropological Perspective*. University of Chicago Press: USA.
- Duncan, F. (2010). Immigration and Integration Policy and the Austrian Radical Right in Office: the FPÖ/BZÖ 2000-2006. *Contemporary Politics*. Vol.16 (4), pp. 337-354.
- Duvan, Ö. A. (2013). *Avrupa Birliği Hukukunda Azınlık Hakları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Efron, S. and Stahnke, T. (2014). *We're not Nazis, But.. Human Rights First* (Ed.). (<https://www.humanrightsfirst.org/resource/were-not-nazis> adresinden 30.03.2018 tarihinde erişildi).
- Eker, S. (2009). Avrupa Birliği'nin Yeni Mottosu "Farklılıkta Birlik ve Türkçenin "Farklılıkta Birlik"teki Yeri. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 49 s. 35-58.
- Er, A. (2014). *A Comparative Analysis of the Far Right Parties in Europe: National Front in France, Freedom Party of Austria and Danish People's Party*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi.

- Erhan, Ç. (1996). Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. Cilt 51, sayı 1, ss. 275-287. Ankara: Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi.
- Eroğlu, İ. (2011). Demokrasiye Geçiş Sonrası Macaristan'ın Hükümet Sistemi, *TAAD*, Cilt.1, Yıl.2, Sayı.6, s.349-382.
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), (2007). Trends and Development 1997-2005- Combating Ethnic and Racial Discrimination and Promoting Equality in the European Union. (fra.europa.eu/sites/default/files/fra.../181-Trends_en.pdf adresinden 20.03.2018 tarihinde erişildi)
- Faist, T. (2002). Extension du Domaine de la Lutte: International Migration and Security before and after September 11, 2001. *International Migration Review*, vol.36, no.1, pp-7-14.
- Fielding, A. (1993). Migration, Institutions and Politics: The Evolution of European Migration Policies. R. King (Ed.) in *Mass Migration in Europe: The Legacy and Future*. ABD: Wiley-Blackwell.
- Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ). (2013). *Handbuch Freiheitlicher Politik: Ein Leitfaden für Führungsfunktionäre und Mandatsträger der Freiheitlichen Partei Österreichs (Liberal Politika El Kitabı: Avusturya Özgürlük Partisi Liderleri ve Görevlileri için Bir Rehber)*. Wien- Freidrich-Schmidt Platz.
- Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ). (2017). *Zusammen. Für Unser Österreich. Regierungsprogramm 2017-2022 (Birlikte. Avusturya için. Hükümet Programı 2017-2022)*. Wien- Freidrich-Schmidt Platz.
- Geddes, A. (2003). *The Politics of Migration and Immigration in Europe*, California: Sage Publications.
- Gellner, E. (2018). *Uluslar ve Ulusçuluk*. (çev. Büşra Ersanlı ve Günay Göksu Özdoğan). İstanbul: Hill Yayın.
- Gellner, E. (2016). *Milliyetçiliğe Bakmak*. (çev. Simten Coşar, Saltuk Özertürk ve Nalan Soyarak). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Girdner, E. J. (2010). *People and Power: Introduction to Politics*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Godard, B. (2007). Official Recognition of Islam. S. Amghar, A. Boubekeur and M. Emerson (eds.) in *European Islam: Challenges for Public Policy and Society*. (pp. 183-203). Brussels: Centre for European Policy Studies..
- Güney, A. and Çelenk, A. (2010). Europeanization and the Dilemma of Decentralization: Centre-Local Relations in Turkey. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*. vol.12(3). pp.241-257.
- Gyurcsik, I. and Satterwhite, J. (1996). The Hungarians in Slovakia. *Nationalities Papers*, vol.24, no.3, pp. 509-524.
- Hanebrink, P. (2009). Islam, Anti-Communism and Christian Civilization: The Ottoman Menace in Inter-war Hungary. *Austrian History Yearbook*. Vol.40, pp. 114-124.
- Heinisch, R. (2013). Austrian Right-wing Populism: A Surprising Comeback under a New Leader. K. Grabow and F. Hartleb (Eds.), in *Exposing the Demagogues: Right-wing and National Populist Parties in Europe*. (pp. 47-80). Centre For European Studies: Konrad Adenauer Stiftung.
- Hekimoğlu, M. M. (2007). *Uluslararası İnsan Hakları Hukuku Açısından Azınlık Hakları ve Türkiye*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Heywood, A. (2013). *Küresel Siyaset*. (çev. N. Uslu ve H. Özdemir). Ankara: Adres Yayınları.
- Hobsbawn, E. ve Ranger, T. (2013). *Geleneğin İcadı*. (çev. Mehmet Murat Şahin). İstanbul: Agora Kitaplığı
- Hudson, N. (2004). ‘Hottentots’ and the Evolution of European Racism, *Journal of European Studies*, Vol. 34 (4), pp. 308-332.
- Huysmans, J. (2000). The European Union and Securitization of Migration, *Journal of Common Market Studies*. 38(5), pp.751-777.

- Janos, A.C. (1982). *The Politics of Backwardness in Hungary: 1825-1945*. Princeton: Princeton University Press.
- Jelavich, B. (1987). *Modern Austria: Empire and Republic, 1815-1986*. Cambridge University Press.
- Jeltema, L. A. (2001). *Politics for the People: The Significance of Austrian National Identity in the Rise of FPÖ*. (Honors Thesis). Michigan: Western Michigan University.
- Jobbik- the Movement for a better Hungary. (2010). *Radical Change- A guide to Jobbik's Parliamentary Electoral Manifesto for National Self-Determination and Social Justice*. Jobbik Foreign Affairs Committee: Budapest.
- Kaldor, M., Martin, M. and Selchow, S. (2007). Human Security: A New Strategic Narratives for Europe. *International Affairs*. Vol.83, no.22, pp. 273-288.
- Karacsony, G. and Rona, D. (2011). The Secret of Jobbik: Reason Behind the Rise of the Hungarian Radical Right. *Journal of East European and Asian Studies*. Vol.2, no.1, special issue: Democratic Institutionalism. Center for East-European and Asian Studies.
- Karaçavuş, A. (2015). XX. Yüzyıl Başlarında Türk ve Yabancı Algısında Pan-Türkist ve/veya Pan-Turanist Coğrafya ve Turan Halkları-II. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, sayı.15/1 (Yaz). s. 59-76.
- Karaşahin, M. (2012). *Avrupa Birliği'nde Ortak Göç Politikası Oluşturma Çabaları Ve Ulusal Farklılıklar Sorunu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karolewski, I.P. and Suszycki, A.M. (2011). *The Nation and Nationalism in Europe: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.
- Karpat, H. K. (2011). *Osmanlı'dan Günümüze Ortadoğu'da Millet, Milliyet, Milliyetçilik*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaya, A. (2009). *Islam, Migration and Integration: the Age of Securitization*. London: Palgrave Macmillan.

- Kaufmann, F-X. (1973). *Sicherheit als Soziologisches und Sozialpolitisches Problem: Untersuchungen zu einer Wertidee Hochdifferenzierter Gesellschaften*. Stuttgart: Ferdinand Enke.
- Kaya, A. (2013). *Avrupa Birliğine Giriş*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Keane, J. (1992). Question for Europe. B. Nelson, D. Roberts and W. Veit (eds.) in *The Idea of Europe: Problems of National and Transnational Identity*. (pp. 55-60). New York: Berg.
- Kedikli, U. (2006). Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Politikaları ve Hukuki Boyutu. *Uluslararası Hukuk ve Politika*. Cilt 2, No. 7, ss. 54-79.
- Kedikli, U. ve Akça, M. (2017). Soğuk Savaş Sonrası Avrupa'da Artan İslamofobi. *TESAM Akademi Dergisi*. Ocak 2017, No. 4 (1), ss. 57-95.
- Kedikli, U. and Akça, M. (2018). Rising Islamophobic Discourses in Europe and Fight Against Islamophobia on the Basis of International Organizations. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. Vol. 9, no. 1, pp. 9-23.
- Kenez, P. (2009). Hungary Moves to the Right. *The New Leader*, 8-9, November/December.
- Kim, D. S. (2016). The Rise of European Right Radicalism: The Case of Jobbik, *Communist and Post-Communist Studies*, vol.49, pp.345-357.
- Korkut, U. (2012). *Liberalization Challenges in Hungary: Elitism, Progressivism and Populism*. USA: Palgrave Macmillan.
- Kovacs, D. (2003). *Adjatok Egy Jobbik Világ: Beszélgetések A Jobbik Magyarországi Mozgalomról*. G. Koltay (Ed.). Budapest: Szabad Tér Kiadó.
- Kratochwil, V. F. and Koslowski, R. (1994). Understanding Change in International Politics: The Soviet Empire's Demise and the International System. *International Organization*. Vol. 48, no. 2 (Spring), pp. 215-247.
- Kurubaş, E. (2004). *Asimilasyondan Tanımaya: Uluslararası Alanda Azınlık Sorunları ve Avrupa Yaklaşımı*. Ankara: Asil Yayın & Dağıtım.

- Lavenex, S. (1999). *Safe Third Countries: Extending the EU Asylum and Immigration Policies to Central and Eastern Europe*. Hungary: Central European University Press.
- Lazar, G. (2009). The Extreme Muslims, Jobbik and The Fidesz. *Elet és Irodalom*. (<https://www.es.hu/cikk/2009-07-01/lazar-gyorgy/a-szelsoseges-muzulmanok-a-jobbik-es-a-fidesz.html> adresinden 30.03.2018 tarihinde erişildi.)
- Maier, R. (2002). Does a Supranational Europe Stimulate and/or Combat Racism?, The Evens Foundation (Ed.), in *Europe's New Racism: Causes, Manifestations and Solutions*. New York&Oxford: Berghahn Books.
- Maalouf, A. (2000). *Ölümcül Kimlikler*. A. Bora (Çev). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Mandacı, N. ve Özerim, G. (2013). Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*. Cilt. 10, Sayı. 39 (Güz 2013). s. 105-130.
- Mazzoleni, O. (2013). Between Opposition and Government: The Swiss People's Party K. Grabow and F. Hartleb (Eds.) in *Exposing the Demagogues: Right-wing and National Populist Parties in Europe*. (pp. 237-260). Centre For European Studies: Konrad Adenauer Stiftung..
- McSweeney, B. (1999). *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge Press.
- Meret, S. (2009). *The Danish People's Party, the Italian Northern League and the Austrian Freedom Party in a Comparative Perspective: Party Ideology and Electoral Support*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Aalborg University SPIRIT PhD Series. Thesis no. 25.
- Messina, A. (2007). *The Logics and Politics of Post WWII Migration to Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Minkenberg, M. (2005). *A History of Europe Since 1945*. New York: Penguin Press.
- Mudde, C. (2010). *The Relationship Between Immigration and Nativism in Europe and North America*. Washington: Migration Policy Institute.

- Müller, J.W. (2018). *Popülizm Nedir?*. (çev. Onur Yıldız). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Nagy, B. A., Boros, T. and Vasali, Z. (2013). More Radical than the Radicals: the Jobbik Party in International Comparison. R. Melzer and S. Serafin (Eds.), in *Right-Wing Extremism in Europe: Country Analyses, Counter-Strategies and Labor-Market Oriented Exit Strategies*. Friedrich Ebert Stiftung: Forum Berlin.
- Neumann, B. I. (1999). *Uses of the Other: 'the East' in European Identity Formation*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Nogradi, N. (2011). Characteristics of the “Hungarian Right”. (Research Paper). UPF, MA Current Democracies, Democracy and Political Liberalism. (https://www.academia.edu/1200190/Characteristics_of_Hungarian_right-wing_parties_-_Analysis_2011 adresinden 30.03.2018 tarihinde erişildi).
- Official Journal of the European Union. (2000). *Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000/C, 364/01)*.
- Onuf, N. (1998). Constructivism: A User’s Manuel. in *International Relations In a Constructed World*. V. Kubalkova, N. Onuf and P. Kowert (Eds). M. E. Sharpe: New York.
- Önder, A. T. (1999). *Türkiye’nin Etnik Yapısı*. Ankara: Önerler Yayıncılık.
- Özerim, G. M. (2014a). *Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özerim, G.M. (2014b). Avrupa’da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem mi?. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*. Cilt.5, sayı.1, s.11-48.
- Özgen, Ö. A. (2010). *Avrupa Birliği Göçmenlik Politikaları: Tarihsel Geçmiş ve Mevcut Durum*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Isparta: Süleyman Demiral Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özgür, O. (2013). *Avrupa Birliği ve Yasadışı Göçmen/Mülteci Sorunu: Sınır Güvenliği ve Türkiye'ye Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.
- Özkırımlı, U. (2017). *Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Doğubatı Yayınları.
- Passerini, L. (2002). From the Ironies of Identity to the Identities of Irony. A. Pagden (ed.), in *The Idea of Europe: From Antiquity to the European Union*. (pp. 191-209). Cambridge: Cambridge University Press..
- Perruchoud, R. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. (Çev. Bülent Çiçekli). Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü
- Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration, *American Sociological Review*. Vol. 23(3). (June) pp. 256-266.
- Piringer, K. (1982). *Die Geschichte der Freiheitlichen: Beitrag der Dritten Kraft zur Österreichischen Politik*. Wien: Orac.
- Preece, J.J. (2001). *Ulusal Azınlıklar ve Avrupa Ulus-Devlet Sistemi*. (çev. A. Demir). İstanbul: Donkişot Yayınları.
- Radielli, C. (2003). The Europeanisation of Public Policy. K. Featherstone (Ed.) in *The Politics of Eruopeanisation*, (pp. 27-56) .Oxford: Oxford University Press.
- Rathzel, N.(2002). Developments in Theories of Racism. The Evens Foundation (ed.), in *Europe's New Racism: Causes, Manifestations and Solutions*, New York&Oxford: Berghahn Book,
- Ravenstein, G. E. (1885). The Laws of Migration, *Journal of the Statistical Society of London*, Vol.48, No.2 (June, 1885), London: Blackwell Publishing:. pp. 167-235.
- Reisigl, M. and Wodak, R. (2001). *Discourse and Discrimination: Rhetoric of Racism and Antisemitism*, London: Routledge.

- Riedlsperger, M. (1998). The Freedom Party of Austria: From Protest to Radical Right Populism. H. Betz and S. Immerfall (Eds), in *The new politics of the Right: Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies*, (pp. 27–43). USA: Palgrave Macmillan.
- Rodinson, M. (1979). The Western Image and Western Studies of Islam. J. Schacht and C. E. Bosworth (eds), in *The Legacy of Islam*. (pp. 9-62). London: Oxford University Press.
- Roy, O. (2003). *Küreselleşen İslam* (çev. Haldun Bayrı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Rumelili, B. (2014). İnşacılık/Konstruktivizm. E. Balta (Ed) *Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler*. (s. 155-175). İletişim Yayınları: İstanbul.
- Said, E. (1992). Europe and Its Others: An Arab Perspective. R. Kearney (ed.) in *Visions of Europe Conversations on the Legacy and Future of Europe*. (pp. 27-47). Dublin: Wolfhound Press.
- Standing, G. (2017). *Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf*. (Çev: Ergin Bulut). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Schweizerische Volkspartei (SVP). (2015). *SVP- the Party for Switzerland: Party Programme of the Swiss People's Party 2015-2019*. Bern: SVP Schweiz, Generalsekretariat.
- Smith, D. L. (2014). *Jobbik: a better Hungary at the cost of Europe*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Monterrey: Naval Postgraduate School.
- Smith, M. (2006). Yeni Dönemin Terörizme Etkileri ve Terörizmin Ulaştığı Boyutlar, *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu 23–24 Mart 2006*, Genelkurmay Basımevi, Ankara.
- Samur, H. (2008). Avrupa Birliği'nde Göçe Yönelik Global Yaklaşım, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt.5, Sayı.2. s. 1-16.
- Solana, J. (2004). *A Human Security Doctrine for Europe: The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities*.

(<http://www.lse.ac.uk/internationalDevelopment/research/CSHS/humanSecurity/barcelonaReport.pdf> adresinden 24.04.2018 tarihinde erişildi)

Sparke, M. B. (2006). A Neoliberal Nexus: Economy, Security and the Biopolitics of Citizenship on the Border. *Political Geography*, vol:25 (2), pp.151-180.

Sully, M. (1997). *The Haider Phenomenon*. New York: Columbia University Press.

Szekely, B.A. (1996). The Hungarian Minority in Croatia and Slovenia. *Nationalities Papers*, vol.24, no.3, pp-483-489.

Szendrei, L. (2010). *A Turanizmus (Turanism)*. Mariabesnyő-Gödöllő: Attraktor.

Şahin, B. G. ve Ertan, B. (2015). Avrupa’da Aşırı Sağ ve Irkçı Partilerin Yükselişi. C. Dinç (Ed.). *Avrupa ve Avrupa Birliği: Teori, Güncel İç Gelişmeler ve Dış İlişkiler* içinde. (s. 141-164). Ankara: Savaş Yayınevi.

Tan, R. E. (2012). *Avrupa Birliği Azınlık Politikalarının Türkiye’nin Birliğe Üyelik Sürecine Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taş, M. (1999). *Avrupa’da Irkçılık: Göçmenler ve Aşırı Sağ Partiler*. Ankara: İmge Kitabevi.

The Constitutional Court of Hungary. (2017). *The Fundamental Law of Hungary*. Ministry of Justice: Budapest. (https://hunconcourt.hu/uploads/sites/3/2018/11/thefundamentallawofhungary_20181015_fin.pdf adresinden 31.12.2018 tarihinde erişildi)

The Swiss Federal Council (1999). *Federal Constitution of the Swiss Confederation*. (<https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19995395/index.html> adresinden 28.01.2019 tarihinde erişildi)

Türk Dil Kurumu (TDK). (2005). *Türkçe Sözlük 10.Baskı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tom, A. (2006). How Stricter Dutch Immigration Policies are Contributing to Rising Islamic Fundamentalism in the Netherlands and Europe. *Washington University Global Studies Law Review*, , vol.5, issue.2, pp.451-468. .

- Van Der Brug, W., Fennema, M. and Tillie, J. (2005). Why Some Anti-Immigrant Parties Fail and Others Succeed: A Two-Step Model of Aggregate Electoral Support. *Comparative Political Studies*. Vol. 38, No. 5, pp. 537-573.
- Varga, M. (2014). Hungary's "Anti-capitalist" Far-Right: Jobbik and the Hungarian Guard. *Nationalities Papers*, vol.42, no.3, pp-791-807.
- Vona, G. (2011). *Született Augusztus 20-an (The Jobbik was born on 20 August)*. Budapest: Magyar Hírek Kiado.
- Vorster, M. J. (2002). Racism, Xenophobia and Human Rights, *The Ecumanical Review*, Vol.54. Issue 3, pp. 296-312.
- Wallerstein, I. (2011). *The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. California: University of California Press.
- Wendt, A. (1995). Constructing International Politics. *International Security*, Cilt 20, Sayı 1, s. 71-81
- Wieviorka, M. (1994). Racism in Europe: Unity and Diversity. A. Rattansi and S. Westwood (Eds.) in *Racism, Modernity, Identity on The Western Front*, Cambridge: Polity Press.
- Wischenbart, R. (2007). National Identity and Immigration in Austria- Historical Framework and Political Dispute. *West European Politics*. Vol. 17(2), pp.72-90.
- Woshinsky, O. H. (2008). *Explaining Politics: Culture, Institutions, and Political Behavior*. New York: Routledge.
- Yılmaz, F. (2008). *Avrupa'da Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı*. Ankara: USAK.
- Yurdusev, A. N. (1997). Avrupa Kimliği'nin Oluşumu ve Türk Kimliği. Atilla Eralp (Der.) *Türkiye ve Avrupa*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Zaller, J. (1992). *The Nature and Origins of Mass Opinion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zizek, S. (2000). Why We All Love to Hate Haider. *New Left Review*. Vol.2, pp-35-45.

İnternet Kaynakları

- http-1. <http://www.jobbik.com/policies> (Erişim Tarihi: 01.04.2018)
- http-2. http://www.jobbik.com/manifesto_0 (Erişim Tarihi: 01.04.2018)
- http-3. <http://www.parlament.hu/web/house-of-the-national-assembly/election-of-the-members-of-parliament> (Erişim Tarihi: 01.04.2018)
- http-4. <https://www.fpo.e.at/themen/leitantrag/einleitung/> (Erişim Tarihi: 01.04.2018)
- http-5. <https://www.fpo.e.at/themen/leitantrag/antrag/> (Erişim Tarihi: 01.04.2018)
- http-6. <https://www.svp.ch/partei/organisation/geschichte/> (Erişim Tarihi: 01.04.2018)
- http-7. https://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-hungary-2018-1_csp-hun-table-2018-1-en (Erişim Tarihi: 04.04.2018)
- http-8. https://www.jobbik.com/immigration_increases_tensions_europe (Erişim Tarihi: 04.04.2018)
- http-9. <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (Erişim Tarihi: 04.04.2018)
- http-10. https://www.jobbik.com/vona_terrorism_has_immigrated_europe (Erişim Tarihi: 04.04.2018)
- http-11. https://www.jobbik.com/volner_border_fence_works_migrant_quota_is_real_threat (Erişim Tarihi: 04.04.2018)
- http-12. https://www.jobbik.com/jobbik_to_enhance_and_reinforce_border_guard (Erişim Tarihi: 04.04.2018)
- http-13. https://www.jobbik.com/jobbik_name_those_responsible_for_migration_crisis (Erişim Tarihi: 04.04.2018)
- http-14. https://www.jobbik.com/vona_do_we_want_a_global_migrant_quota (Erişim Tarihi: 04.04.2018)

- http-15. [https://www.jobbik.com/everybody should keep their own roots](https://www.jobbik.com/everybody_should_keep_their_own_roots) (Erişim Tarihi: 06.04.2018)
- http-16. [https://www.jobbik.com/migration issue tops jobbiks action plan](https://www.jobbik.com/migration_issue_tops_jobbiks_action_plan) (Erişim Tarihi: 06.04.2018)
- http-17. https://www.jobbik.com/our_zero_tolerance_is_real (Erişim Tarihi: 12.03.2018)
- http-18. [http://baloldali.hu/hir/osszetarto magyarorszag](http://baloldali.hu/hir/osszetarto_magyarorszag) (Erişim Tarihi: 10.02.2018)
- http-19. [https://www.jobbik.com/vona_g%C3%A1bor about islam](https://www.jobbik.com/vona_g%C3%A1bor_about_islam) (Erişim Tarihi: 19.10.2018)
- http-20. [https://www.jobbik.com/gabor vona the future of eurasia will be based on traditions](https://www.jobbik.com/gabor_vona_the_future_of_eurasia_will_be_based_on_traditions) (Erişim Tarihi: 19.10.2018)
- http-21. http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/down/File/Bethlen_Gabor_program.pdf (Erişim Tarihi: 26.10.2018)
- http-22. https://www.jobbik.com/g%C3%A1bor_vona_euro-atlanticism_must_be_replaced_eurasianism (Erişim Tarihi: 26.10.2018)
- http-23. <https://infogram.com/63af14ef-8711-4002-b384-e6058ce56643> (Erişim Tarihi: 28.10.2018)
- http-24. <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00178&plugin=1> (Erişim Tarihi: 14.11.2018)
- http-25. <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/graph.do?tab=graph&plugin=1&pcode=tps00176&language=en&toolbox=data> (Erişim Tarihi: 14.11.2018)
- http-26. <https://data.oecd.org/tax/tax-on-personal-income.htm> (Erişim Tarihi: 14.11.2018)

http-27. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en
(Erişim Tarihi: 14.11.2018)

http-28.

http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/switzerland/parliamentary_elections.html (Erişim Tarihi: 14.11.2018)

http-29. http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/austria/ (Erişim Tarihi: 14.11.2018)

http-30. www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/File/Bethlen_Gabor_program.pdf (Erişim Tarihi: 19.11.2018)

http-31. <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/12/05/how-do-european-countries-differ-in-religious-commitment/> (Erişim Tarihi: 02.02.2019)

http-32. <http://project28.eu/migration-terrorism-2018/> (Erişim Tarihi: 02.02.2019)

http-33. <https://www.jewishvirtuallibrary.org/european-attitudes-toward-jews-2012>
(Erişim Tarihi: 03.02.2019)

http-34.

http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/data/UN_MigrantStockTotal_2017.xlsx (Erişim Tarihi: 03.02.2019)

http-35 <https://population.un.org/wpp/DataQuery/> (Erişim Tarihi: 03.02.2019)

http-36. <http://www.pewforum.org/2011/01/27/the-future-of-the-global-muslim-population> (Erişim Tarihi: 03.02.2019)

http-37. <http://www.pewforum.org/2018/10/29/eastern-and-western-europeans-differ-on-importance-of-religion-views-of-minorities-and-key-social-issues/> (Erişim Tarihi: 03.02.2019)

http-38. <https://news.gallup.com/poll/245270/newest-potential-net-migration-index-shows-gains-losses.aspx> (Erişim Tarihi: 04.02.2019)

http-39. <https://www.credit-suisse.com/corporate/en/articles/news-and-expertise/interview-with-juerg-stahl-201611.html> (Erişim Tarihi: 04.02.2019)

http-40. http://www.gallup-international.com/wp-content/uploads/2017/11/2016_EU-Membership_Migrants_Direction_Austria-1.pdf (Erişim Tarihi: 04.02.2019)

http-41. <https://www.bbc.com/news/world-europe-34329825> (Erişim Tarihi: 06.02.2019)

http-42. <http://abouthungary.hu/migrant-quota/referendum-on-eus-mandatory-quota-system-new-unity-and-changes-to-the-fundamental-law/> (Erişim Tarihi: 06.02.2019)

http-43. <http://www.mfa.gov.tr/macaristan-siyasi-gorunumu.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 15.04.2019)

http-44. https://www.jobbik.com/jobbik_welcomes_the_agreement_on_irans_nuclear_program_me (Erişim Tarihi: 15.04.2019)

http-45. https://www.jobbik.com/jobbik_welcomes_lifting_of_sanctions_against_iran (Erişim Tarihi: 15.04.2019)